Carl Gustaf von Brinkman

Handlingar ur v. Brinkman'ska archivet på Trolle-Ljungby. Första delen

Örebro, N. M. Lindh, 1859.

– Läs mer om verket här

Det avbildade exemplaret tillhör Kungl. biblioteket.

Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga restriktioner. Vid användning ber vi att du hänvisar till Kungl. biblioteket och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:
https://lb.se/författare/BrinkmanCG/titlar/BrinkmanskaArchivet1/faksimil?om-boken

Permanent länk (URN):
https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb840225-faksimil

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM
Hist.
Sv.
Allm.
Urk.

Omb.
Hässlers
Bokb. AB
1977

Sa. 17/150

HANDLINGAR

UR

V. BRINKMAN'SKA ARCHIVET

PÅ TROLLE-LJUNGBY.

UTGIFNE AF

GUST. ANDERSSON,
LECTOR VID LUNDS KATHEDRAL-SKOLA.

FÖRSTA DELEN.

ÖREBRO,
N. M LINDH, 1859.

FÖRORD.

Då härmed Första Delen utgifves af ett urval ur framlidne Envoyén Friherre C. G. v. Brinkmans efterlemnade Samling af Handskrifter, anser sig utgifvaren böra med några ord redogöra för denna samlings tillkomst och beskaffenhet.

Samlingen tyckes hafva blifvit af v. B. börjad kring tiden af hans stadiga bosättning i fäderneslandet och sedermera oafbrutet ända till hans död med största ifver fortsatt. I begynnelsen synes ändamålet hufvudsakligen hafva varit att anlägga en Autograf-samling i vanlig mening; men snart vidgades planen för samlingen, till hvars förökande inga mödor och omkostnader skyddes. I sterbhus tyckes v. B. varit mycket påpasslig för att öfverkomma hvad i manuscriptväg kunde finnas efter utmärktare personer. Så förvarar Archivet t. ex. fullständiga brefvexlingar jemte annan litterär qvarlåtenskap efter Riksmarskalken Grefve *H. H. v. Essen,* Prosten Grefve *Fr. Bog. v. Schwerin, Leopold, Olof Swartz, J. A. Tingstadius* m. fl. Men i den understundom måhända något för starka samlare-ifvern hann v. B. icke alltid att gå till väga med tillräcklig urskillning vid bedömandet af de handskrifter, han inköpte, hvilket dock egentligen gäller om den ursprungliga Autograf-samlingen. Frih. v. B. hade stor *diplomatisk* skarpsinnighet, men *diplomatarisk* skarpsynthet tyckes han icke hafva egt i lika hög grad, oaktadt hans beläsenhet var ofantlig och hans språkinsigter alldeles ovanliga. Måhända var dock den skenbara bristen i nämnde afseende mera en brist på tid att granska, hvad som honom erböds. Deraf hände, att han kom att förvärfva, sannolikt för dryg betalning, en icke obetydlig mängd föregifna original-documenter, som vid första noggranna påseende visa sig vara den eländigaste — fabriksvara. Dessa äro samt-

ligen skrifna på ur äldre documenter afrifna pappersstycken och med bläck, som också synes vara för ändamålet icke illa prepareradt; men detta är också allt, som i dem skulle kunna förvilla; ty granskar man aldrig så litet, så finner man den påtagligaste och gröfsta oskicklighet och okunnighet hos fabrikanten röja sig, så väl hvad skriftdragens form, som innehållet och språket i dem alla samtligen beträffar. Att v. Br:s uppmärksamhet dock omsider blifvit fästad på beskaffenheten af dessa bedrägliga tillverkningar (sådana handskriftsförfalskningar hafva i andra länder, t. ex. Preussen och Sachsen, icke längesedan blifvit föremål för criminal-processer och förfalskarne eftertryckligt straffade), synes deraf, att v. Br. företagit en utgallring af falska Autografer, utgörande icke mindre än 2 tjocka Cahiers med påskrift: "*Apocrypha,* innehållande Autografer från alla tider och länder, hvaraf de flesta synas vara falska". Och de icke blott synas, utan *äro* det verkligen *alla.* Men likväl ha icke så få af samma beskaffenhet undgått hans uppmärksamhet, hvilka till största delen förekomma inströdda bland den 74 cahiers starka "*Samling af Svenska Original-Bref och Urkunder*". Alla dessa har undert., till ledning för kommande forskare, som vilja begagna Archivet, försett med påteckning af en underrättelse om deras falska beskaffenhet, ehuru detta visserligen icke kan behöfvas för en aldrig så litet uppmärksam granskare. De ega för öfrigt icke något värde ens såsom afskrifter af värdefulla documenter, ty på ett par undantag när, äro de samtligen — kanske omkring 100 — tillkomna på fri hand och af det lumpnaste innehåll.

Hela denna Manuscript-samling, som förvaras i 2:ne ganska stora och tätt fyllda skåp, tillföll genom testamentarisk disposition H. Exc. Grefve *H. G. Trolle Wachtmeister* efter v. Br:s död. I testamentet är förordnadt, att samlingen skall tillhöra Hans Excellens och dess manliga afkomlingar i rätt nedstigande led, men att i händelse af denna ättegrens utslocknande på manssidan, det hela skall tillfalla Upsala Universitets Bibliothek.

v. Brinkmanska Archivet, som nu befinnes på Trolle-Ljungby i Skåne, sönderfaller i 2 stora hufvudafdelningar, af v. Br. i testamentet benämnda: *Högra och Venstra Skåpet.* I det sistnämnda förvaras v. Br:s egna Handskrifter och Brefvexling, hvilka enligt samma testamentes uttryckliga föreskrift icke få afskrifvas eller offentliggöras; i Högra Skåpet förekomma sådana af v. Br. samlade historiska Documenter och Brefsamlingar, hvilkas offentliggörande testamentet

lemnar åt Egarens fria förfogande. Till underrättelse för dem, som tilläfventyrs skulle i en framtid önska att anställa forskningar i detta skåps innehåll, må nämnas, att detta utgöres hufvudsakligen af följande samlingar:

Svenska Original-Bref och Urkunder, inlagda i alfabetisk ordning uti 74 cahiers, 4:o; *Samlingar till Svenska Historien*, 13 cah. fol. (1:a Del. Handlingar före 1720, 2:a Del. Frihets-tiden: Fredrik I, 3:e, 4:e, 5:e Del. Adolph Fredrik, 6:e, 7:e, 8:e, 9:e Del. Gustaf III, 10:e, 11:e, 12:e Del. Gustaf IV Adolph, 13:e Del. Carl XIII); *Svenska Konungars Permbref*, 2 cah. 4:o; *Svenska Konungabref*, 5 cah. 4:o; *Svenska Konungars och Furstliga Personers egenhändiga Bref*, 4 cah. 4:o; *Bref af Utländska Furstliga Personer*, 3 cah. 4:o; *Utländska Originalbref och Urkunder*, 6 cah. 4:o; *Sparriana:* Env. Frih. Pehr Sparres Statsskrifter, Diplomatiska Noter och Depecher m. m., 1 cah. fol.; *Tessiniana:* Handlingar rörande Nicod. Tessin, 2 cah. 4:o; *Tessiniana:* Uppsatser af och Handlingar rörande C. G. Tessin, 12 cah. fol. och 3 cah. 4:o; *Adler Salvius:* Collection de Pièces historiques et politiques pour la plupart relatives à la Guerre de 30 ans, 2 cah. fol.; *Arckenholtz:* Sveriges Interesse i anseende till främmande makter 1732, 1 cah. 4:o; *Schönbergiana:* Anteckningar af Riks-Historiografen And. Schönberg, 2 cah. 4:o; *Lagerbringiana:* Uppsatser af Sv. Lagerbring, 1 cah. 4:o; *Tingstadiana*, 2 cah. 4:o; *Leopolds* Brefvexling, 11 cah. 4:o; *Olof Swartz's* Brefvexling, 8 cah. 4:o; *Norge*, Handlingar rörande Norges införlifvande med Sverige 1814, 2 cah. fol.; Bisk. *Jesper Svedbergs* egenhändiga Lefvernesbeskrifning, 2 cah. fol.; *Samlingar rörande Svenska Riddare-Ordnar*, 1 cah. fol. — Titlarne äro sådane de äro påskrifna hvarje cahier af v. Br.

Då några välvilliga erinringar varit synliga i Nordisk Universitets-Tidskrift rörande de från samma v. Brinkmanska Archiv utgifna *Historiska Anteckningar af G. J. Adlerbeth*, så torde utg. få begagna detta tillfälle att derom lemna någon upplysning. Det manuscript, hvarefter nämnde Anteckningar utgåfvos, var en afskrift föranstaltad af v. Br. och verkställd, såsom det vill synas, af någon renskrifvare med tydlig och vacker handstil. Dess öfverensstämmelse med originalet är af utg. fullkomligt obetviflad; ett bevis derför är bland annat den omständigheten, att det stycke deraf, som innehåller Gustaf III:s charakteristik, är till punkt och pricka öfverensstämmande med en i Archivet befintlig original-skrift af Adlerbeth, innehål-

lande samma stycke. För öfrigt torde böra nämnas, att utg. efter tillgängliga goda och pålitliga källor sökte verificera hvartenda namn och datum, hvarvid icke några misstag kunde i afskriften upptäckas. I detta arbete, äfvensom i läsningen af revideret, biträddes utg. dessutom af en i sådana stycken väl förfaren och kunnig Litteratör.

I afseende på urvalet af de i denna del upptagna handlingar kunna visserligen hvarjehanda anmärkningar vara att göra. Utg. har velat lemna någorlunda omfattande profstycken af hvad Archivet innehåller från äldre till närvarande tider, och åtminstone några af handlingarne torde icke anses vara utan allt historiskt värde. — Det ligger i naturen af ett sådant arbete, som detta, att anspråken på litterär förtjenst dervid äro *inga*. Men ett anspråk kan läsaren hafva, det nemligen, att de utgifna handlingarne, sådana de må vara, äro noggrannt lästa och correct tryckta. Denna fordran vågar utg. tro, att den billige läsaren skall finna uppfyld.

Lund i November 1859.

INNEHÅLL.

Äldre Pergamentsbref.

Riddaren Knut Bossons Quittens på hundra mark uppburne af Bengt Niclisson, 1405 . . . . . Sid. 1.
Fastebref på 4 öresland i Raby och Malung af år 1467 . . . . . „ 1.
Intyg af Kaniken Swen Pedhersson m. fl. om betalning af 80 mark till Pedher Dieckn, 1480 . . . . . „ 2.
Biskop Henriks (Tidemanni) Frikallelse-bref för sin Fogde Bengt Åbjörnsson, 1485 . . . . . „ 3.
Recommendationsbref af samme Biskop Henrik för Jöns Eriksson, 1485 „ 3.
Förlikningsbref af Halsten Stenersson med Erik Staghe, 1538 . . . „ 4.
Fastebref på ett Stenhus i Stockholm till Bengt Knifsmed, 1565 . . „ 4.

Offentliga Bref och Handlingar af Regenter och Furstliga Personer af Wasa-ätten.

K. Gustaf I:s Förläningsbref för Svante Stensson (Sture) på Stegeborg och Söderköpings Stad . . . . . Sid. 6.
Förläningsbref för densamme på Fridingsön . . . . . „ 6.
Förläningsbref för densamme på Ludguda Socken i Södermanland . . „ 7.
Gustaf I:s Gåfvobref till Svante Sture på 50 Oxar . . . . . „ 8.
K. Johan III:s Fullmakt för Lasse Andersson m. fl. att till Grefvinnan Meretha (Sture) till Westervik återställa det gods, som Erik XIV fråntagit de mördade Sturarne . . . . . „ 8.
K. Johan III:s Confirmationsbref på åtskillige Skattegods för Grefvinnan Märeta (Sture) till Westervik . . . . . „ 9.
K. Johan III:s Skattefrihetsbref för Tullskrifvaren Nils Larsson . . „ 10.
K. Johan III:s Confirmationsbref på åtskillige Hemman för Grefvinnan Märeta Sture . . . . . „ 11.
Hertig Carls Bref till Nils Bosson Grip om ersättning för skog och betesmark . . . . . „ 12.
Hertig Carls Öfverlåtelsebref på Schedvi Socken till Fru Elisabeth (Brahe) till Finstada . . . . . „ 13.

Hertig Carls Förläningsbref på godset Serben i Runeborgs län till Hans Nykyrke . . . . . Sid. 13.
Carl IX:s Förläningsbref till Gr. Claes Sture på gods i Hölö Socken „ 14.
Hertig Johans af Östergötland Försvarsbref på gods under Händelö till Fru Ingeborg Tott, 1611 . . . . . „ 15.
Hertig Johans Skyddsbref för Fru Ingeborg Tott mot Sven Månsson (Eketrä?) . . . . . „ 16.
Hert. Johans Bref till Ingeborg Tott om förlikning mellan henne och Sven Månsson . . . . . „ 17.
Gustaf II Adolphs Restitutionsbref på gods i Hapsals län till Fru Magdalena Farensbach . . . . . „ 18.
K. Gustaf II Adolphs Confirmationsbref på en gård i Stockholm för Amalia (Leijonhufvud), Grefvinna till Rasborg . . . . . „ 19.
K. Gustaf II Adolphs Pardons- och Skyddsbref för Claes Bjelke . . „ 20.
K. Gustaf II Adolphs Restitutionsbref på Wik och Räfvelstad för Claes Bielke . . . . . „ 21.
K. Gustaf II Adolphs Bref till Claes Horn med förbud att tillegna sig kronotorpet Svartenäs . . . . . „ 22.
K. Gustaf II Adolphs Öfverlåtelsebref till Svante Baner på alla de bönder i Upland och Westmanland, som olofligen fällt förbudne djur eller huggit ekar . . . . . „ 23.
K. Gustaf II Adolphs Cassationsbref rörande ett hemman Brostorp med öfverlåtelse deraf åt Wellam Gilliusson . . . . . „ 24.
K. Gustaf II Adolphs Fullmakt för L. de Champagne Comte de la Suze „ 24.
Skrifvelse af Dr. Christinas Förmyndare-regering till Fältherren Gr. Gustaf Horn om hans befrielse ur fångenskapen . . . . . „ 26.

Handlingar af Konung Carl XI:s Förmyndare-Regering.

K. Carl XI:s Förmyndare-regerings Bref till R. R. Svante Baner om Reductionen i Estland, Lifland och Ingermanland . . . . . Sid. 28.
Skrifvelse af K. Carl XI:s förre Förmyndare till R. R. Svante Baners arfvingar, 1680 . . . . . „ 29.

Konung Gustaf III:s Originalbref till åtskillige Personer jemte trenne andra skriftliga Uppsatser af Konungen.

Bref till Gr. Adam Horn, med Apostille af Dr. Lovisa Ulrica . . . Sid. 31.
Till Grefvinnan E. H. Ribbing, f. Löwen . . . . . „ 33.
Egenhändigt Concept till ett Bref till Konungen af Danmark, skrifvet i Kronprinsessan Sophia Magdalenas namn, 1770 . . . . . „ 36.
Till Gen. Lieut. Baron J. W. Sprengtporten . . . . . „ 37.
Survivance-bref till Gr. C. W. Leijonstedt på Westerbottens Län . . „ 37.
Till Grefve (Nils Phil.?) Gyldenstolpe . . . . . „ 38.

Till Carl E. v. Carisien, Svensk Minister i Berlin . . . . . Sid. 39.
Till densamme . . . . . „ 40.
Apostille s. d. (icke till föregående) . . . . . „ 41.
Till Grefve H. H. v. Essen . . . . . „ 41.
Till Grefve Fabian Wrede . . . . . „ 42.
Till Prinsessan Louise-Ferdinand af Preussen . . . . . „ 43.
Till Leopold, 1—5 . . . . . Sid. 45—48.
K. Gustaf III:s Utlåtande i Svenska Akademien angående Täflingsskriften R. R. Johan Skyttes Äreminne . . . . . Sid. 48.
Concept till Reglemente för Enkedrottning Lovisa Ulricas Hofstat . . „ 50.
Utkast till inskrift på en Minnes-stod, som K. Gustaf III ärnade låta uppsätta öfver sin faders K. Adolf Fredriks thronafsägelse den 15 Dec. 1768 . . . . . „ 51.

Bref och Regeringshandling af Gustaf IV Adolph.

K. Gustaf IV Adolphs egenhändiga bref till Ambassadören Baron E. M. Stael von Holstein . . . . . Sid. 53.
K. Gustaf IV Adolphs Förordning om Gardernes Degradering 1808 . „ 55.

Bref af Hertig Carl, sedan Konung Carl XIII.

Hertig Carls Bref till Gustaf III . . . . . Sid. 57.
Egenhändigt bref af Hertigen Riksföreståndaren till Konungen af England . . . . . „ 62.
Hert. Carls bref till K. Gustaf III i Gr. N. Cronstedts sak . . . „ 63.
Hert. Carls bref till N. Cronstedt . . . . . „ 64.
Hertigens bref till sin Gemål om samma sak . . . . . „ 65.

Bref och ett Riksdagstal af Carl XIV Johan såsom Kronprins.

Kronprinsen Carl Johans bref till K. Carl XIII . . . . . Sid. 67.
Bref af Carl Johan till Gr. H. H. v. Essen . . . . . „ 68.
Carl Johans Tal till Bondeståndet vid urtima Riksdagen i Örebro 1812 „ 71.

Bref af Christian, Markgrefve i Brandenburg, till Konung Gustaf II Adolph . . . . . „ 72.

Bref af utländska Furstliga o. a. Personer till Fältmarskalken Gr. Gustaf Horn.

Bref af Christian, Markgrefve i Brandenburg, I—XIII . . . . Sid. 75—86.

Bref af Johann Georg, Markgrefve i Brandenburg, till Fältmarskalken Gustaf Horn, I—IX . . . . . Sid. 87—95.
Bref från Bogislaff, Hertig till Stettin Pommern, till Fältherren Gustaf Horn . . . . . „ 95.
Bref af Hertig Bernhard af Sachsen till Fältmarskalken Grefve Gustaf Horn . . . . . „ 97.
Bref af Hertig Ernst af Sachsen till Gr. Gustaf Horn, I—XIII . „ 98—109.
Bref af Hertig Johan Casimir af Sachsen till Fältmarskalken Gustaf Horn, I—IV . . . . . „ 110—114.
Bref af Wilhelm, Hertig af Sachsen, till Fältmarskalken Gustaf Horn, I, II . . . . . „ 115, 116.
Bref af Pfaltzgrefve Maximilian till Fältmarskalken Gustaf Horn, I—V . . . . . „ 117—119.
Bref af Ärkebisk. i Salzburg Paris, Grefve Lodron, till Fältmarsk. Gustaf Horn . . . . . „ 120.
Bref af Torquato Conti till Fältmarsk. Gustaf Horn . . . . „ 121.
Bref af Barthol. Richel till Fältmarsk. Gustaf Horn . . . . „ 121.

Bref af Svenske Krigsbefälhafvare till Fältmarskalken Gr. Gustaf Horn.

Bref af Carl Jordan till Fältmarsk. Gref Gustaf Horn . . . . Sid. 124.
Bref af Joh. von Kaulbars till Fältmarsk. Gr. Gustaf Horn . . „ 125.
Bref af Phil. v. Krusenstiern till Gref Gustaf Horn . . . . . „ 127.
Bref af Erik Kruse till Gr. Gustaf Horn, I—III . . . . . „ 128—131.
Bref af Alexander Irwing till Cornetten Lars Jonsson i Alt Reppin . . . . . „ 132.

Presidenten Frih. Casten Feifs Bref till Kongl. Rådet Gr. Nicodemus Tessin.

1—68 . . . . . Sid. 133—243.

Memorial om Linnés konst att frambringa äkta perlor, inlemnadt d. 29 Januari 1762 af Biskop Mennander . . . . . Sid. 247.
Bref af F. Anagrius om en Henr. Flemings förmenta påträffande såsom munk i ett Polskt kloster . . . . . „ 251.
Bref af P. Bethun om samma sak . . . . . „ 252.
Bref af Jean Mentzer om samma sak . . . . . „ 254.
Bref af C. O. v. Höpken till Grefve C. G. Tessin . . . . . „ 255.
Bref af Gr. August Ehrensvärd till Baron Sven Bunge 1768 . . . „ 256.
Bref af densamme till Major Coyet i Helsingfors . . . . . „ 257.
Bref af R. R. Gust. Ad. Hiärne till R. R. Sven Bunge . . . . . „ 258.

Bref af Ambass. Gr. Gustaf Creutz till R. R. Gr. Sven Bunge Sid. 260.
Bref af Carl Linné till R. R. Gr. C. G. Tessin . . . . . „ 260.
Bref af Kansli-Rådet Sven Lagerbring . . . . . „ 261.
Bref af Joh. Henr. Kellgren till Pehr Gabr. Rudbeck, 1—11 . „ 262—272.
Bref af Eman. De Geer till Grefve Fr. Bog. v. Schwerin angående ett i tyska tidningar utspridt rykte, att K. Gustaf III skulle i Rom hafva communicerat efter Påfliga kyrkans ritus „ 274.
Bref af Carl Christophersson Gjörwell till Gr. F. B. v. Schwerin, 1, 2 . . . . . „ 277, 278.
Af densamme till Lorenzo Hammarsköld . . . . . „ 279.
Bref af J. Fr. Aminoff till Grefve Fr. Bog. v. Schwerin, 1, 2 . „ 281, 284.
Bref af Aug. v. Hartmansdorff till Grefve F. B. v. Schwerin . „ 287.
Bref af Env. U. Celsing . . . . . „ 290.
Bref af Gr. Mauritz Klingspor till Eric af Wetterstedt (?) . . „ 293.
Bref af G. M. Armfelt till Friherre Hugo Hamilton, 1, 2 . . „ 295, 298.
Bref af G. M. Armfelt till General Grandjean . . . . . „ 300.
Bref af G. M. Armfelt till Madame de Stael-Holstein . . . „ 301.
Bref af Georg Adlersparre till Grefve Fr. Bog. v. Schwerin . „ 305.
Capten Gust. Bergenstråhles utmaningsbref till G. Adlersparre . „ 306.
Adlersparres egenhändiga concept till svar på ofvanstående . . „ 306.
G. Adlersparres bref till Landshöfdingen Dela Grange; «högst angeläget» . . . . . „ 307.
G. Adlersparres bref till Exc. Grefve H. H. von Essen . . . „ 308.
Bref från Amiral Rudolf Cederström till Gr. Georg Adlersparre „ 308.
Bref af Just.-Råd. Is. Reinhold Blom, en af de Aderton i Svenska Akademien, till Exc. Georg Adlersparre . . . . . „ 310.
Bref af Gen. Magn. Björnstjerna till Ex. Gr. Georg Adlersparre „ 315.
Bref af Envoyén Friherre Gustaf D'Albedyhll . . . . . „ 316.
Bref af J. O. Wallin till Biskop J. A. Tingstadius . . . . „ 318.
Bref af Gr. Lars v. Engeström till Exc. H. H. v. Essen, 1—7 „ 319—326.
Bref af Landshöfdingen Hans Järta till Exc. H. H. v. Essen . „ 326.
Bref af Gr. Gustaf Löwenhielm till Friherrinnan Staël v. Holstein, 1, 2 . . . . . „ 328, 330.
Bref af C G. af Leopold till Biskop Olof Bjurbäck . . . . „ 333.
Bref af P. D. A. Atterbom till Leopold . . . . . „ 337.
Leopolds svar (i concept) . . . . . „ 339.
Atterboms svar på föregående . . . . . „ 340.

Äldre Pergamentsbref

Riddaren Knut Bossons Quittens på hundra mark uppburne af Benct Niclisson, 1405.

Thz skal allō manōm witherlicht wara som thetta breff höra ælla see at jac knut bosson Riddar kennis mz thesso mino nerwarāda opno brefue at jac hafuir j dagh vpburit hundradha mr̄k redho pæningha aff ærlighō mā h beinct niclisson j thm̄ pænīgō som han skal giwa for samswich for hwilka fornēpda hūdradha mr̄k latir jac for.de knut mz minō arwō for.da h beinct ok hans arfwa quickan lædoghā ok allaledis lösan for alle yttermere manīg~ for the sama hūdradha mr̄k til thes mere visso oc höghre forwaring bedis jac donde mana jncigle for thetta breff som h petrus j lofto ok bertil jordansdorp mz mino æghno jncigle scpt~ stokhol— anō dnī M°C D° quīto dnica pxia post fest~ btj martinj jn testīoniū pmissor~

Fastebref på 4 öresland i Raby och Malung af år 1467.

Alle mæn som thetta b(re)ff höra heller sse skal thz wytherlikit wara ath tha iak lasse nigilss thyingh hyölth a twmbo aase Aren epther guz bördh M°cdlxvii trydy tingit epter walborgha messo dagh tha fastadö Jenis i wanxöö i öbo sokn pædher i raby i westermo skon (sokn) iiii ores land iord liggiandis i raby ok i malvngh i sama sokn i akir ok engh

oc i skogh i wato ok i torro nærby oc fyarran ix pæninxland jord s g(?)iiij mk hulkit iak for^{da} iönes affhendher mik ok minom arffom ok til padersh ok hans arfwom thil æuerdelika ægha oc the for^{da} iord war laghbudhin oc lagh standhin allaledis som war lans lagh wt visar ok tesse XII dandó mæn waro fastar om thz iordha skipte som her epter næpnas Försth ioan j helleby j sæterbo sokn benkt j skepterunnon pædher j ekeby iwan j ramsöö anders bure halstin j ölstom jónes j skólby j foors sokn iwan j mesistom pædher j gilberghom anders i bandikom olaff ragnillason j furwbi olaff j höxtom ok tesse varw wydherwarwmæn llasse karlson j bergom byrghie j offlingaby til mera wisso ok stadh festilse tha hengher iak lasse nigillson hærezdom haffwandö j westerrek mith incigle for thettha b(re)ff ar ok dagh som fore scrifwat staar.

Intyg af Kaniken Swen Pedhersson m. fl. om betalning af 80 mark till Pedher Dieckn, 1480.

Wij eptherscriffne Swen Pedhersson Canic j vpsala oc Echara och kirkioherre j Stockholm Joan swensson Jngeuall torstinsson Radmẽ ther samastadz Göra wittherliget mz tessz nerwarandes opno breffue thz wij haffua bettalath Beschedeligh mã Pedher Dieckn ffordom Borgamestare j westheraars attatio mr̃ch reda penīgh~ vtaff Joan scriffwares testamẽt Gudh honō nade huilka lxxx mr̃ch joan scriffuare gaff sina ker^{e} systher hust^{r} Anna joan maalares pa thī tiidh till hielp till the xx mr̃ch som ffor^{ne} Pedher Dieckn hade fforra opburet vtaff Joan maalare ffore ena tompt mz alla bygningh liggiandes nest joan maalares stenhws som belegit ær westan gatwne nest norre porth huilken tompt som löper ffraa stenhuseth ok nidher till stadzsins Tompt som ær nest nidre wiidh mwren Till thes betre och yttermera wisso ath swa ær j saīīndh som fforrörth ær Tha lato wij ffor^{ne} wittherliga hengia wor jnsigle till vitnesbörd nidhan ffore Thetta breff som Giffuet och scriffuet ær j Stockholm Anno Dn̄i MCDLXXX feria quarta p̃xima post festum s̃ti Olaui reg^{s} et martir^{s}

Biskop Henriks (Tidemanni) Frikallelse-bref för sin Fogde Bengt Åbjörnsson, 1485.

Wii Henrich mz gudz Nadh Biscob j Lincöpungh Görom Vitherlikit mz thetta varth opped breff Ath aren æpther gudz byrd Tusandhafyrahundradha Attatie Och oppa thz fæmtha Onsdaghen för Sancte birgitte Dagh Giorde oss rækenskap thenne breffuisare Och var ælskelik tienare Bænt abiörnson fogothe j Smalandh för vpbyrdh och vthgifft Sidhen förstasyn han var fogathe vardh Och til tenna tiidh Som en troen dandesuen Hwarfor giffuom Wii honom Quyth ledogh och lööss ffor oss och alla vara æpther komādhe for ythermera tiltaal och rækenskap och göro oppa thenna tiidh Giffuidh j lincöpūgh aar och dagh Som forscriffuidh star Wiidh varth Jnsigle hængiandis fore thetta breff.

Recommendationsbref af samme Biskop Henrik för Jöns Eriksson, 1485.

Wy Henrich mz gudz Nadh biscob j Lincöpūgh Helsom alla som thz breff höra æller See æverdelica mz hr̃anom ihū (Jesu) xp̄o (Christo) och görom vitherlikith ath thn̄e b(re)ffuisare vaar tienare Jönis Erikson aff Sonatorp haffver sik aktedh i Væstr̄götlandh ath tala til Pedr̄ bæncsz aff ith arff Som the sik i mellan haffua oppa sin dotthr̄ vægna Jomfru kate(r)ina gudh hen̄es siel nadhe Hwarfor bidhiom Wy alla andelica och verdzlica och særdelis karld bæncsson och lindorm biornson laugman och saa flere the dandemē som sithia for lagh och ræth ath the honom hielpa hwad han rætthr̄ j ær æpthr̄ sina forsc(ri)ffna dotthr̄ vff aff fornēpda Pedr̄ bæncsson Som ær tridwngen aff alt thz godz som Pedr̄ bæncsons fadhr̄ oc modr̄ atthe och alt thē opbyrdh sō hā haffwer opboredh æpthr̄ sin fadr̄ och modhr̄ Sō then tridhwngen til hörer Takandis lön aff gudh och Wii gerna forskulla vilia nar oss tilsakīs vardhr̄ Giffuidh j lincöpūgh fornēpda Aīo æpthr̄ gudz byrdh Tusandhafyrahundradha Attatie oppta thz fæmta logherdaghē næsth Stē katerine Dagh Vndher varth Jnsigle.

Förlikningsbref af Halsten Stenersson med Erik Staghe, 1538.

Ffor alle de godhe mendt szom thz: mytt obne b(re)ff hender fore att komme bekendes iack halsten stenersson att iack haffuer gyort enn venlijghe szone mz Erliige och velbyrdiig mandt Eryck staghe om denn karl iacop szyelandzffarer szom tyenthe Eryck oc szyden hand ij skade kom for Eluff Jonszon gud hans szijel nadhe Soo att forde Eryck staghe gaff ossz xx lodt szölff ij godt betalnijngh szo att oss vell att nögher, effther kerliighz och venskap skall ytter mere vere och blijffue udy frem tydhen, Thij gijffuer iack forde Eryck staghes karl Jacop szyelandzffar quijt och frij for meg och mijnne barn och myne szösters barn och effther komende barn, och forbyuder iack mz thz: mijtt obne breff noghen effther denne dagh her upoo att talle enthen föddhen eller vföddhen vedt dhen plyct oc för vorijng szom ij ædtz örytt stoorr huer szom taler poo szelt moll och bödt Tijll ytther mere vesszen atth szaa ij szandynghen er daa bedes iack Erliig och velbyrdhijg Mandt Suend Kart vor nadigste herrijs foghte paa dall mz erliig oc velbyrdiig Mandt Nijls foborghe Tryckendes szyne yndzeijle nedhen ffor thz: breff szomm skreffuet er ij atle torp Torsdaghen for pynse dag År effther gudz bijr MDXXXVIII.

(L. S.) (L. S.)

Fastebref på ett Stenhus i Stockholm till Bengt Knifsmed, 1565.

Wij Burgemestere och rådh vdj Stocholm Görom alle wetterligit mz thz wårt närwarand öpna breff, och fulkomligen bekenne och tilstå, at årom effter Gudz byrd 1565 thñ 25 dagen vdj Junij månat, kom för retta wår medborgere Eric Monsson på thñe tijd förmyndere för the fattiga vdj Stocholms Spettal, vplot och mz hand och mun̄ hemlade och leffrerade beskedelig man Benct Kniffuesmedh itt Steenhws och liggiande grūd som the fattiga tilhört haffuer, liggiande på Smidie gatun nest norre port på sudra sidon, mz thez nedra hwallfuet öffuer grenden, emellan Benct Kniffuesmedhz

hws och Siward Kruses hws, och ena bara tompt liggiandes nest nedhan före husedt, som aff ålder under huset legat haffuer, och haffuer j lengden vth mz gatun, 15. alner $1\frac{1}{2}$ qu, Bredden är 15. alnar, Huilkit Steenhws och grund mz tompten nedan före huset lagligen soldt och vplatit är förne Benct Kniffuesmedh, först huset för itt tusend m̃c ort̃, och tompten för itt hundret mrk, L öre(?) för huset och tompten som vthgiffuit och bettalet är Elloffuehundret m̃c ort̃, Thm̄ Eric mōsson bekende på the fattiges weg̃ til fulla nöye an̄amet och vpburit haffue, the fattige til gode, thn̄ sidste pening mz thn̄ första. Och sam̄e pen̄r satte strax på rentte, som the fattiges Register thr̄ om in̄eholle och förmelde. Huarföre affhende Eric Monsson the fattiga förne Steenhws och grund och tompt, och alle theres effterde förmyndere, och tilegnade thz Benct Kniffuesmed och hans effterde erffuinger qwitt och fritt mz all husens tilbehörelse, mz en kellare och en bodh, wind och wåninger, aldeles såsom thz aff grūden vpmurat är, och för öghon står mz sine fyre friye murer til ewdelig ägho, Ther på lade Benct vp sin fridskilling effter lagen, Och war sam̄a hws lagbudit lagståndit, och mz all stadz rett fulfolgdt som Lag förmelde, Och thes til yttermere wisso och stadfestelse tå late wij henge wårt Stadz Signet her vnder mz Spettalens egit Signet, Datum Stocholm åår och dagh som förut står.

Offentliga Bref och Handlingar af Regenter och Furstliga Personer af Wasa-ätten.

K. Gustaf I:s Förläningsbref för Svante Stensson (Sture) på Stegeborg och Söderköpings Stad.

Wij Gustaff medt gudz nåde Swerigis ock Göttis Konung Göre witterligit, ath wij aff wor synnerliig gunst ock nåde, Szå ock for then willige tro tiieneste, som thenne oss Elskeliig Erliig ock Wälbyrdig Mann, Swante Stennszonn oss ock wortt Riige Swerige, her effter bewiise kan, må ock skall, haffwe vnndt ock förlänth ock nw mett, vdii krafft tesses nerwarendes breffwes, vnne ock förläne honum, Stechborgz Slott och Länn Tesligeste Suderköpungz stad, medt then Tull, som årlige faller i förne Szuderköpung oss till en behagelig tiidh Biudendes her mett eder Dannemen alle, som vtij forne Stechburgz län, och Steder boendes äre, atj, vpå wore wegna, äre forne Swante Stensz höruge och lijdoge, swarendes honnum tiil ederss årlige skatt och wtskijller, han skall lathe eder alle, wederfares lagh och rett, som han jn for oss answare will Dat. vpå wort slott Stechborg 30 Nouembris Anno D. MDXXXVIIme vnder Wortt Secret.

Förläningsbref för densamme på Fridingsön.

Wij Gustaff mett gudz nåde Sweriges och Götis &c. Konung Göre witterligit att wij aff synnerlig gunst och nåde

haffue untt och tillatid som wij och nw mett thz wårt öpne breff vnne och tillathe, att thenne oss Elskelig tro Vndersåte och tiänere Erlig Wälbyrdig Mann Swante Stenssz, må och schall frijtt och vbehindrat niute bruge och beholle sig till godo och vppehelle, en öö benempd Fridingzöön liggiends wid Tälie, Och synnerligen till tess förbe^{de} Swante Stenssz ell: någhen annen, kan mett god beuiss framkoma och lagligen byrda same Fridingzöön till sig igen, Huilkit wij giffue wåre fogter och befalningsmen tilkenne att the wette sig ther epter att rette Dat. ex Vp: lia 13 Aprilis Anno 37.

Vnder wårt Secret.

Förläningsbref för densamme på Ludguda Socken i Södermanland.

Wij Gustaff mett Gudz nåde Swerigis och Göttis Konungh Göre witterligith atuj aff szynnerligh gunsth och nåde, szåå och för then hulle tro tieneste, szom oss elskelig Swante Stensz: oss och wårtt rige Swerige her til Dagz giordth och bewisth haffuer, och än ythermere her epther göre bewisze må och schall, haffwe vndth och förländh, szom wij och nw mett thz wårth öpne breff, vnne och förläne honnū, Ludguda Sockn mett all konungzlige ränte och rättighether szom ther vth affgå plägher, Hwarföre biude wij eder Dannemē alle szom vdj för^{ne} Ludgude Boendes äre, atj äre förbe^{de} Swante Stensz: höroge och lydhoge, Swarandes honnom och ingen annē, till eders Skatt Sackören, Åtherståder, jemwel och all annen årlige vtskyller szom oss vppåå Crononne weghenna plictige äre, vth att göre, wij haffue honom budith och befalett, att han schall hålle edher alle fatige och rige wiid lag och rätte, och gode Cristelige sedwanor, szom han thz för Gudh och oss answara wiil, Tess till wiszo lathe wij tryckia wårtt Secret vppå Ryggenn åå thz breff Giffuith j wår stad Vpsale .11. Junij Anno Cri .1.5.3.8.

Gustaf I:s Gåfvobref till Svante Sture på 50 Oxar.

Wij Gustaff medt Gudz nåde Swerigis Götis och Wendis &c. Konungh Göre wetterligitt att Wij gunsteligen haffue skencht Oss Elskelig troo mann och Rådh Her Swante Stwre femptie oxer, wdaff thenn Taxe honom borde Oss göre aff Leckie Länn för thette Åår Femptiefyre. Szå att wdj thenn stadh honom bör nu geffue Osz halfft annedt hundrett Oxer, skall han wdj thette Åhr icke mere wtgeffue änn etthundrede. Thet Wåre Camererere wethe sigh effter rätthe. Dat. Arboga. 6 Septembris Anno 54.

Wnnder Wårtt Secrett.

K. Johan III:s Fullmakt för Lasse Andersson m. fl. att till Grefvinnan Meretha (Sture) till Westervik återställa det gods, som Erik XIV fråntagit de mördade Sturarne. *)

Wij Johan medh Gudz nådhe Swerigis Riikis Arffursthe och Hertigh til Finlandh &c. Göre wetterligit, att effther såsom allom nogsampt wetterligitt ähr, Hure wår Brodher Konng Erich, vthen all vrsaak, så och vthen all Lagh och Doom vtaff siin förgifftige och Tyrannske wannartt, så jemmerligen latt mördhe och Dräpe, Then Ädle Welborne Herre Her Swanthe Stwre, Greffwe till Westerwiick, och Frijherre till Hörningzholm, med twå hans käre Söner, Her Nils och Her Erich Stwre, wår käre frendher alle hoos gudh salig i hugkom̃elsse. Så haffwer förbe[te] Konngh icke ther med latidh sig nöije, Wthen haffwer ther vtöffwer nu på nytt befaledh siine Ståcke Knechter och anndre, att sköffle Then Ädle Welborne Frue Merethes, Grefuinne till Westerwiick, och frw till Hörningzholm, wår Elschelig käre Moorsysters Sloth och gårdher Och henne sampt Hennes käre liffzerffwinger, latidh ifrå tage, alt huadh the öffwerkom̃e kuñe både i lösth och fasth. Thett oss dogh ingelundhe ståår till att lidhe. Haffwe för-

*) Är förut tryckt i *Handl. rör. Skandin. Hist.* IV D. p. 210, men med åtskilliga fel, och intages derföre här för jemförelse skull.

thenskuldh befaledh tesse breffwiisere, Lasse Anderssonn, Gerdh Lap, Oluff Morthenssonn, och Benngt Peerssonn, och them med thette wårtt breffz krafft, fulmacht giffwidh, att the huar i siin stadh måge och skole upspane och igenn fordre, alt huadh som wälbe:te wår käre Moorsyster aff förbe:te Konng Erichs annhangh, både vdi Godz och Gårdher eller huadh thet helst ware kan, som henne ifrå taget och bårtt rappedh är, hoos hwem thz helst finnes kann, Biude förthenskuldh hermed och alffwarligen befale, alle wåre och Riickzens trogne thienere, och Befalningzmän sampt alle andre, som för wåre skuldh, wele och schole göre och lathe, att the äre för:ne breffwiisere, her vdinnen till thet beste behielpelige, att the sådantt på Welbe:te wår käre Moorsysters wägne måge igenn bekom̃e. Biudhe och her medh allwarligen alle the som sådanne Godz, annthen i lösth eller fasth, henne ifrå rycht och inne hoos sigh haffwer, att i lathe henne thet igenn bekom̃e, szå frampt att wij icke framdelis, schole edher för sådanne roof, och öffwerwåldh, såsom tiwffwer och förrädere tilbörligen straffe lathe, Wij hafwe och her medh giffwit förbe:te wår käre Moorsysters tienere, fulmacht och Befalningh att förestå, förbe:te hennes Sloth Hörningzholm, och henne, sampt hennes käre Liffzerffwinger, till godhe hålle och forsware vidh theris äre och redlighet tilgörendis, Ther huar och een må sig fulkomligen effther rätte, Datum Wadzstene Sloth 19 Augustij An:o C 1.5.6.8.

Iohannes mpr.

K. Johan III:s Confirmationsbref på åtskillige Skattegods för Grefvinnan Märeta (Sture) till Westervik.

Wij Johan then tridie med Gudz nåde Swerigis Göthes och Wendes Konng Göre Wetterligidt, att effther oss Elskeligh, then Ädle och Wälborne Frw Märete, Greffwinne till Stekholm och Westerwijk, och Frw till Hörningzholm, Wår käre Moorsyster, haffwer i vnderdanighet giffuit oss tillkenne, att hennes Salige Herre Greffwe Swantte till Stekholm och Westerwijk och Frijherre till Hörningzholm, hade för någre

åhr sedhenn, köpt tässe Effther^{ne} Skatte godz, för än wij hans Greffskafftt med wijdere lannd och lhän gunsteligenn förbättrede, Och hon förthennskuldh, aff oss underdaneligenn begeredt haffuer, att wij samme kööp med wårtt Konungz-breff gunsteligen stadfeste wilde, huilchen hennes begeren wij och aff gunstig tilbenägennhet ahnseedt haffue, och för^{ne} kööp her med Stadfeste, Och ähre tässe Effftherschriiffnne Skatte godz, Först på Kollann i Sunderbergz gield, En gård i Filsbeck, Renntter Smör Sex Lt, I tådene Soknn en gårdh Skierteberg Renntter Smör 5 Lt: Item i Åsehäredt i Åss Soknn, En gårdh Nybbile Renntter Smör 5 Lt: vdi Flo Sochn En gård i Alstranda, Ränntter Smör 3 Lt: En gård i Siöerydh i Åss Sochn Renntter Smör 3½ Lt: vdi Näääss Soknn ½ gårdh i Näs Kyrkeby, Renter Smör 2 Lt: vdi Wene heredt i tums gäldh En gård i Rånu Renter Smör 4 Lt: vdi Biercke Soknn, En gård i Gunnersbog Renter Smör 2 Lt: En halff gård benempd Lerekeboda med en tompt benempd Rampesboda, Renter tilhope Smör 1 Lt: 5 mrk, Hvarföre Biude wij wåre Fougter och Befallningzmenn, så och alle andre som för wåre skuld wele och skole, göre och lathe, att the icke göre Welbemälte Frw Märette eller hennes effterkomende Erffuinger her emot hinder eller förfång widh wår ogunst. Giffuidt på Wårtt Slått Borckholm thenn 5 Julj Anno 72.

I. R. S.

(Sig.)

K. Johan III:s Skattefrihetsbref för Tullskrifvaren Nils Larsson.

Wij Johan then Tridie medh Gudz nåde Swerigis, Gothes och Wendes &c Konungh Göre wetterligit att wij aff gunst och nåde, Så och för then tro tiänist, som thänne wår tiänere och Tullskriffuere vdi Stocholm, Nils Larsson oss och Swerigis Rijke här til giordt och bewijst haffuer, och än yttermere här effter både vdi samme sitt Embete och elliest att göre och bewijse förplichtigh ware skall, Haffwe vndt och effterlatidh som wij och nu med thette wårtt öpne breff vnne och nådh^{n} effterlathe, att han må och skall ware frij för all

Stadzens tunge som vdi wår Stadh Stocholm förefalle och vpå lägges kan, Dogh medh then beskeedh att han åhrligen skall holle en Knecht både til kåst och sängh. Ther wåre Befalningzmän, Borgemestere och Rådh i Stockholm och alle andre som för wåre skuldh wele och skole, göre och lathe måge wethe sigh effter rätte, Icke görendes förd.e Nils Larsson här emot något hinder eller förfängh. Giffwit på wårt Slott Calmar then 30 Januarij Anno 1572.

(Sig.)

K. Johan III:s Confirmationsbref på åtskillige Hemman för Grefvinnan Märeta Sture.

Wij Jahan then Tridie medh Gudz nådhe Swerigis Göthes och Wendes &c Konung Göre wetterligitt att Efter oss Ellskelig thenn Edle och welbornne Frw Märette, Greffuine till Stegeholm och Westerwijk, och Frw till Hörningzholm, wår käre Moorsyster, hafuer gifuit oss tilkänne, att någhre wele göre henne hinder, och tillägne sigh en partt af the Godz och gårder som hennes salige herres Greffwe Swantes Modher Frw Christine blefue tillagde vdj thz seneste Arffskiffte emellen wår käre her Fader (höglåflig och salig ihugkommellse) Kongh Göstaff och welbd.e Frw Christine efter begges theris Moder Frw Sigrid, Anno 1553, huilche godz och gårder welbd.e Frw Märete vdj rolig häfd här till haftt och nutit hafuer, Och förthenschuld hafuer hon wårtt Kongzl. försuar och bref ther vpå ödmiukeligen begeredt J så motte, att hon alle the Godz och gårder som framlidne Frw Christine vdj samme Arffskiffte j thz seneste bythe tillagde äre, obehindret niuthe och behålle må, Huilchit wij iche haffue hinne kunnedt förwägre, Vthen her med aff Kongzl. machtt, Biude och befale allom, både höge och låghe, Ehoo the helst ware kunne som för wåre schuld något skyllige och plictige äre göre och lathe, Synnerligen och särdelis wåre Fogtter och Befallningzmen, Att the iche göre welbd.e Fru Märethe her emot nägedt hinder eller förfängh in till tess oss kan ware lägligit vti sådanne Arffskiffte wydere ransake och beslwte, Ther huar

och en hafuer sig fullkomligen eftterrette, Schriffuit på wårtt Kongl. Slott Stockholm then 9 Februari Anno 79. Vdj wårtt Regementz tijd på thz Elleffte.

I: R: S.
(Sig.)

Hertig Carls Bref till Nils Bosson Grip om ersättning för skog och betesmark.

Karl med Gudz nåde Swerigis Rijkis Arffurste och Hertig till Sudermannelandh

Wår synnerlige gunst och nådige willie tilförende. Vdaff edher schriffwelse Her Niels Grijp haffwe wij förnummit at the hester som slepte wore på Frodön och wij senest omskriffwe, wore icke ther inlathne genom eder befalningh eller witskap, Och tilbiude i at wåre Skipbyggiere gerne niuthe och beholle skole then halffparten eder i förⁿᵉ öö tilkommer, Doch medh then förhopningh at i något måtte igen bekomme för Ekeskogen och Engewallen som medh körningh och slipningh förminskes, Så wele wij inthz annet tilbiudhe edher än godh wederlägningh för then skade i ther opå lidendes warde, enär i therföre något nampngiffwe som wij wäl ombäre kunne, Men effther i haffwe sielffwe seedt och elliest förfarit hwadh för bygningh wij haffwe företagit widh Nyköpingz Slot som monge dagz:ken och mykin annen hielp behöffwer till att driffwes medh, Therföre kunne wij på thenne tidh icke wäl ombäre the twå Sochner i haffwe i Oppunde häredt begäret, Vthen ther wij kunne gunsteligen betenckie eder medh någen annen hielp, kyrkietiende eller hwadh thz kan helst ware som wij kunne afflathe, äre wij benägne ther till, Gudh eder befalendes. Dat. Gripzholm then 20 Maij Anno 76.

Utanskrift: Till oss Elskeligh, Erligh och Wälbördigh Her Niels Bossonn till Terne Ridder, gunsteligen.

Hertig Carls Öfverlåtelsebref på Schedvi Socken till Fru Elisabeth (Brahe) till Finstada.

Wij Carl medh Gudz nåde, Swerigis Rijkis Regerende Arffurste, Hertig till Sudermannelandh, Närichie och Wermelandh &c Göre wetterligit, att wij af synnerligh gunsth och nådigh benägenheet hafwe vndt och effterlathit, som wij och nu med thette wårt öpne bref nådigsth vnne och effterlathe oss elskeligh, Edle och Wälbördigh Frw Elizabetha till Findstada att ännu till en behageligh tijdh må niuthe och beholle then Sochn Schedw i Vplandh medh the fyre gårder i Huseby Sochn som hon hertill vthi förläningh vnder förd:e sin gårdh hafft hafwer, medh alle the åhrlighe vtlagor som ther af vtgå inge Vndantagendes, Förbiude fördenskuldh Befalningzmän, Fougdter och andhre, att göre henne her emoth hindher eller förfongh i någher mothe. Af Stockholm den 17 Augusti Åhr 99.

CaroLus mpr.

Hertig Carls Förläningsbref på godset Serben i Runeborgs län till Hans Nykyrke.

Wij Carl med Gudz nåde, Swerigis Rikis Regerande Arffurste, Hertig till Sudermannelandh, Nerichie och Wermelandh &c Göre witterligit, Att wij af synnerlig gunst och nådhe, Szå och trogen och wälwillig tiänsth som osz elschelig, Edle Wälbördig och Manhaftigh wår tro tiänere och Vndersåthe Hans Nykyrke, osz på förledne Tugh her i Liffland emot wåre Fiänder giortt och bewist hafwer, Och thet samme än her effter såsom han lofwet och tilsagdt hafwer, göre och bewise må och skal, Szåsom och elliest sig emoth oss wår elskelige käre Husfrw och Lifzarffwinger, trogen och rätrådigh bruke och befinne lathe, så länge han leffwer, ehwar wij honom behöffwe och förordne wele, Haffwe vndt och förlänth som wij och nu med dette wårt öpne breff nådigst vnne och förläne honom thet Hoff Serben benempdt, liggiendes i Runeborgz Lähn, som en Pålack haffwer besittit be-

nempdt *Johannes* Drebusz, then han och sielff fånget hafwer, med alle the godz ther vndher lydhe, och förd: Pålack ther vndher innehafft och bruket haffwer, Szå och alle the äger ther till lydhe, och af ålder tillydt och legett haffwer, inge vndentagendes, vthi sin Liffztid att niuthe och beholle vnder sådane friheet och wilkor som andre af Adell her i Landzändan theres godz för Rustienist innehaffwe och besittie. Förbiudhe fördenskuldh Befalningzmän och alle andhre som för wåre skuldh wele och skole göre och lathe, att tilfoge honom her emoth hindher eller förfongh i någre måthe nu eller framdeles. Aff Räffle den 7 *Maij* åhr 1601.

CaroLus mpr.
(Sig.)

Exhibitæ et Revisæ in Commissione Regia Rigæ A.º 1682 d. 1 Junj.

Bengdt H: Rehnfäldt *Gen:* Krigz *Commiss:s* m.pr:ia In des H:n *Directoris Commissionis* stelle. Gustavus v d Pahlen landtraht Mich. Strokirch Secr. Reg.

Carl IX:s Förläningsbref till Grefve Claes Sture på gods i Hölö Socken.

Wij Carl then Nijonde medh Gudz nåde, Swerigis, Göthis, Wändis, Finnars, Carelers, Lappers i Norlanden, The Caijaners och Esters i Liflandh &c Konungh. Göre witterligit att wij af gunsth och nåde, Såsom och för huldh och trogen tiensth, som oss elschelig Edle och Welborne Her Claes Sture, Grefwe till Stegholm och Wästerwijck, och Friherre till Tullgarn oss her till giortt och bewisth hafwer, Thet samme han her efther hafwer lofwet yttermere att wele göre och bewise, oss wår elschelig kere Husfru och Drottning, Så och Lifzarfwinger och Swerigis Crono så lenge han lefwer. Hafwe nådigesth vndt och förlänth som wij och nu medh dette wårt öpne bref vnne och förlhäne honom vnder Tullgarns huus Höllöö Sochnn, som Fru Karin her till der vnder haft hafwer, Der vthi äre Skatthemman Tije, Halfue tuå, En fierdedels Torpare een, Cronehemman Nitton, Halfua tuå,

Torpare otto, Arf och eigne Nie, och Torpare en, them med alt ded der vnder ligger och af ålder tilläget hafwer inthett vndantagandes, fritt och quitt för alle åhrlige Vttlagor som der af vttgå böre, oss tilbehagelig tidh att niuthe och beholla. Doch skall han ware förtenchtt åhrligen att holle oss emott Rikzens fiender wärachtige och welluthstofferede Karrer och Häster. Förbiude förthenschull wårt Cammerrådh, Cammererere, Fougdter och alle andre att göre Welbe:te Greffue Claes her emott hinder eller förfong i någon motto. Af Stockholm den 17 *Augusti* Åhr 1610.

CaroLus mpr.

(Sig.)

Hertig Johans af Östergötland Försvarsbref på gods under Händelö till Fru Ingeborg Tott, 1611.

Wii Jahan medh Guds nåde, Sweriges, Göthes och Wendes Arffurste, Hertigh till Östergöthlandh. Göre wetterligit att efter dett oss elskelige, Edle och Welborne Fru Ingeborgh Tott till Hendellöö och Sven Månsson till Westerbyholm, icke äre kompne till sådanne föreeningh om the äger och lägenheeter, som the opå någen tijdh hafue waritt oense om, ther öfuer Welbe:te Frw sigh synnerligen öfuer beswärer, och kan sigh med Sven Månssons tilbudh icke late benöije, Vten ödmiukeligen begärett, att wij wille framdeeles i Sommer tillstädie, befale och förordne nogre owelde godhe Män, sampt Vthäredznämpd, som ägerne Syne kunne, och ther opå en fullkombligh dom gifue, och att wij thessförinnen wille gifue henne wårtt förswarelse breff till Laagh och rätte, Huilckett wij henne för rättwisonnes skuldh icke hafue wägre kunnet, Vten vti dette wårt öpne brefz kraft vnne och nådigest tillstädie, att Welbe:te Frw Ingeborgh, må och skall niute, bruke och beholle vnder Hendellöö gårdh, alle the äger i Skogh och Marck, Fiskewatn och Kattisseställen, som till samme gårdh hafue lydt, legett och brukede waritt i hennes framledne herres tijdh. Och opå thett att Welbe:te Swen Månsson, hans tienere eller andre |: thessförinnen att the Lagligen

kunne åtskilde blifue :| icke måge göre henne nogott förfongh i nogon motte, Så tage och annamme wij henne och alle hennes tienere, tienerinnor och tienstefolck, och alltt thett hon äger i löst och fast, rörligitt och orörligitt, intedh vndentagendes aff alltt thett hon äger, vdi wårtt Furstlige hägn, wärn, fridh och förswar, serdeles till att frede och försware för alltt öfwerwåldh och orätt, och fördagtinge till rätte. Förbiudandes förthenskull oftebe^{te} Swen Månsson och hans tienere, sampt alle andre som oss medh lydne och hörsamheet ähre förplichtede, och för wåre skuldh wele och skole göre och lathe, att göre och tillfoge welbe^{te} Frw Ingeborgh, anten opå Folck, Godz eller ägendom, här emot nogett hinder, meen eller förfongh, widh wår onåde och thett straff som Sweriges Laagh förmäller. Aff Örebroo, den 29 *Januarij* Åhr 1611.

Johannes m.pr.

(Sig.)

Hertig Johans Skyddsbref för Fru Ingeborg Tott mot Sven Månsson (Eketrä?).

Jahan med Gudz nåde, Sweriges Götes och Wänndes &c Arffurste Hertigh till Östergöttlannd.

Wår synnerlige ynnest, nådige wilie och benägenheet, med Gudh alzmechtigh tilförende. Efter det Frw Ingborgh i hafue latedt oss tilkänne gifue att Swenn Månsson till Wästerbyholm skall sedan wij eder wårt Förswarelse breeff hafue meddelet, mykitt öfuerwåldh eder tilfogett och göre latedt, serdeeles nu nyligen uttriffuitt och borttkastedt een Bryggie widh Balck, som aff ålder skall hafue warett eder och edre föräldrers |: som opå Händelöö boott haffue :| rätte Kyrckie och Stadzwägh. Så welle wij eder der oppå till nådigit Swar icke förholle, att wij många reesor hafue honnom muntligenn rådt och förmahnett, att han icke eder någen oförrätt göre skulle, Der opå han sigh medh höge Eeder undskyllett haffuer, att sådentt aldrigh af honnom skeett ähr. Icke des mindre wele wij nu så snart han kommer till oss honnom til-

börligen tiltale om förᵐᵉ Bryggie, och hwar det så i sanningh ähr, att han den uttrifuitt, och vthan föregången dom uttkastedt haffuer, wele wij honnom thett icke till gode holle. Och ändoch wij hade förmodet, att den förlijkningh som emellen eder skeedde för halft annett åhr sedenn i Norköpungh, skulle fast och stadigh hållen bliffue, Men efter icke så skeett ähr |: som wij nu af eder förnimme :| welle wij ännu medh förste lägenheet befalle wår Stadtholler, samptt fleere andre gode män, atte ännu på nytt begges edre skäll och bewijs öfwersee och optage, och een fulkomligh dom eder emellen fälle, huad huar och een kan medh rätte tilhöre och beholle, På thet wij måge oftermeere icke warde der om bekymbrede. I welle fördenskuld i medler tijdh så lage, atti hafue någen redebogen, som i på eder sijde täckes bruuke att tale och sware. Wij äre och eliest eder med nådigh benägenheett och altt gott benägne. Gudh alzmechtigh eder nådeligen befhalet.

Aff Stägborgh denn 12 Aprilis Åhr 1612.

Johannes mpr.

Utanskrift: Till oss elskeligh Edell och Wälbornne Frw Ingeborgh Tott till Händelöö Nådeligenn.

Derunder antecknadt: ähr kåm migh till hånda then 19 aprill amo 1612.

Hert. Johans Bref till Ingeborg Tott om förlikning mellan henne och Sven Månsson.

Jahan medh Gudz nåde Swäriges, Göthes och Wenndes Arffurste, Hertigh till Östergöttlanndh.

Wår besynnerlige ynnest och nådige benägenheett medh Gud alzmechtigh tilförende. Wij wele eder Frw Ingeborgh, här med nådeligenn icke förholle, att wij efter eder begärenn wele, wedh förste i tilkommende Maij månedt, late förordne någre gode Män, som skolle alle saker som ähr eder emellen och oss elskeligh Edell och Wälbördigh wår troo Man Swen

Månsson till Wästerbyholm, och personers nampn och tijden, wele wij eder förnimme late, när i wijdere oss då der om anmode late. Och efter Wälbe^{te} Swen Månsson hafuer gifuit oss tilkänne, atti göre honom förfongh på hans Engh, medh edertt Kattzewircke och Kattzebindningh, emott hans loff och minne, så ähr wår willie, atti der medh hafue fördragh, in till des Räätten hafuer eder åttskiltt, dett samme skall honnom och ware förbudett att tilfoge eller göre åwärcken, wijdere än gode män hafue afsacht eder emellen, Vthan så medh skäll, att sådent skeer med begges eder samptyckio. Gud alzmechtigh eder nådeligen befallendes. Aff Bråborgh den 5 Aprilis Åhr 1614. Johannes m. pr.

Gustaf II Adolphs Restitutionsbref på gods i Hapsals län till Fru Magdalena Farensbach.

Wij Gustaf Adolph medh Gudz nåde Sweriges, Göthes och Wändes Vttkorade Konung och ArfFurste, Storfurste till Finland, Hertigh till Esthland och Wässmanland. Giöre wetterligen, Att effter oss elscheligh, Edle och Wälbördigh Frw Magdalena Fårenssbach Jörgen Wulfztorpz hustro, ähr för några åhr sedhen genom wrångwijs berättelsse, kommen ifrån sine godz och eigendom i Lijflandh, Så alldenstund hennes Man, så och hon hafuer sigh förplichtedh och vttlofuatt, att wele wara oss wåre effterkommende och Sweriges Crona hulde trogne, tienstwillige och rättrådige i alle måtto, wårtt och wåre Rijkers gagn och bäste, altidh siökie fordre och främmie, oss för wår skadha, eller dedh som wårtt förderf, kan af sigh födha, warna och i tijdh tillkenne gifua, och sigh i alle måtto förholle, som ährlige Vndersåther och tienere ägner och böer, Derför hafue wij för^{te} Frw Malin och hennes Man Jörgen Wulfztorp, gunsteligen igengifwitt *restituueret* och inrymbt såssom wij och vthj detta brefz krafft, dem fullkompnligen igengifwe *restituere* och inrymme, hans hoff Vdzekyll liggiendes vthj Hapsala Lhän, medh alle godz, Haker, ägor, Åker, Engier, Öijer, Fiskerij, Skiul och Mark, i wåto och torro, nähr by och fierran, samptt all den eigendom, som der

till lydher och tillförende tillydt och legatt hafuer, aldeles såssom hennes Föräldrer dedh för henne, och hon dedh sidst hon dedh miste, innehafft och besuthitt hafuer, Förbiude fördenskuldh här medh wåre Ståtthollere och Befallningzmän der i Landzändan, så wäll som alle andre, att giöre Frw Malin och hennes Man häremoott någott hinder eller förfångh, Vthan befhale dem, att de dem här wedh fullkompnligen holle och handhafue. Hwareffter alle de som för wår skuldh wele och skole giöre och lathe, wette sigh effter rätte. Gifwitt Stockholm den 29 Martii Åhr 1612.

Gustavus Adolphus mpr.
(Sig.)

I Bure.

K. Gustaf II Adolphs Confirmationsbref på en gård i Stockholm för Amalia (Leijonhufvud) Grefvinna till Rasborg.

Wij Gustaf Adolph medh Gudz nåde Swerigis Göthes och Wendes Vthkorade Konung och Arffursthe Storfursthe till Finlandh Hertigh till Esthlandh och Wesmanlandh Göre witterligitt, Att oss elscheligh Edle och Welborne Fru Ammelie Grefuinne till Rasborgh och Fru till Grefznäs och Kägleholm hafuer låthett vthj vnderdånigheet for oss *præsentere* ett wårtt Salige käre herfaders |: Christeligh och hoglofligh i åminnelse :| breff daterett i Stockholm den 31 *Januarij* 1605 opå ett Stenhuus vthj Stockholm, widh Norre portt beleged sampt en Malmgårdh der vndher som Olof Swerkelsson tilförende tilhörtt hafuer, Och hennes framledne Herre, Här Moritz Grefue till Ratzborgh och Friherre till Grefznäs och Kägleholm till ewärdeligh egendom gifuit ähr, Ödmiukeligen begärandes att wij henne förte Stenhuus *Confirmere* och stadfeste wille, Så hafue wij hännes ödmiuke begäran nådigh ansedt och af gunst och nådhe vndt och Stadfest, som wij och här medh vnne och Confirmere henne och hennes rette effterkommande förte huus och Malmgårdh med allt ded der till hörer, att niuthe och beholle till ewerdeligh egendom. Förbiudendes wåre Stodthollere och Befalningzmän på Stockholms

Slott, sampt Borgmester och Rådh i Stadhen sampt alle andhre som för wåre skuldh skole göre och låthe, att tillfoge henne eller hennes effterkomande här emott någen hinder eller förfångh i någen måtto nu eller framdeles, Gifuidh på wår gårdh Wäsby den 19 Februarij åhr 1614.

Gustavus Adolphus mpr
(Sig.)

K. Gustaf II Adolphs Pardons- och Skyddsbref för Claes Bjelke.

Wij Gustaf Adolph medh Gudz nåde Swerigis Göthes och Wendhes Vttkoradhe Konung och Arffursthe Storfursthe till Finlandh Hertigh till Esthlandh och Wesmannelandh &c Göre wetterligitt Att wij af gunst och nådhe, så wäll som för den Högborne Fursthes och Herres, Hertigh Johan till Östergöttlandh, wår Elskelige kiäre Brodhers och Swågers flijtighe *Intercession* och förbön skuldh hafue wändt wår Konunglige ynnest och nådhe till Her Claes Bielke, och nådeligen effterlåthett att han må komma hit in J Rijkett igen, och här såsom andhre wåre Vndhersåther ware och blifue, Doch att han tilforendhe nogsampt försäkrer oss medh Edh och Plicht, att han will blifue oss en huldh och trogen Vndersåthe, Och icke i någen måtto wijke ifrån föregångne Rijkzens beslutt och föreninger; Effter som Högte H. Kt oss på Her Classes wägne förwissedt, och sigh sielff förplichtett hafuer; Förbiudhe fördenskuld alle wåre *Officirer* vthj högre eller ringare *Condition* så och alle andhre wåre vndhersåther, att the honom icke uthj hans inresandhe eller elliest någodt wåldsambligitt eller någett hindher emott denne wår gunstige tillåthelse tilfoge. Der huar och een wett sigh effter rette, Gifuett på wårt Konunglige Slott Stockholm den 26 Junij åhr 1615.

Gustavus Adolphus m.pr.
(Sig.)

K. Gustaf II Adolphs Restitutionsbref på Wik och Räfvelstad för Claes Bielke.

Wij Gustaf Adolph medh Gudz nåde, Swerigis, Göthis och Wändis Vttkorade Konungh och Arffurste, Storfurste till Finlandh, Hertig till Estlandh och Wässmannelandh &c Göre witterligitt, Att effther wij nådigesth hafue efftherlåtitt, att Herr Claus Bielke motte komma hijt Jn i Rijkett igen, och han sigh emodt oss både skrifftligen och Mundtligen för*obligerat* hafuer, Att han oss och Suerigis Rijke vthj alle motto huldh, trogen och rättrådigh ware will och skall, såssom en trogen Vndersåthe sigh emodt sin rätte Herre och Konungh eigner och böer, emodt oss förholla, efther som hans giorde *obligation* thett wijdere vttwijser och förmäller. Så opå dedh bemältte Herr Claus Bielke, wår gunsth och nådige benägenheett emodt sigh röna och förnimma skall, hafwe wij icke allenesth igengifuidt honom hans Sääthegårder Wijck och Räfwellstadh, och the godz der vnder, vthan och vthj dette wårtt öpne brefz krafft, igengifue, eftherlåthe och inrymme honom de godz och gårder som framlidne *Jacob* Gottbärgz eftherlefuerscha innehafuer, Nembligen i Girestadh Sochn, Låårstadh en gårdh, Låårstabodha twå gårder, och Bärby tre gårder, Deslikes the godz i Smålandh som Olof Stråle här till innehafft hafuer, Nembligen i Cronebärgz lhän, Åby en gårdh, Hörede en gårdh, Tolgh en gårdh, Kalfuenääs tuå gårder, Nykulla en gårdh, Haneholm en gårdh, Rotter en gårdh, Biörlande en gårdh, Rampnmåse en gårdh, Rijsinge en gårdh, Bierckmus en gårdh, Staby en öde Jordh, Busketorp en ödes Jordh, Wästeriehtzby otto gårder, Flyboda en gårdh, Torsåås en half gårdh och Torssiö en gårdh. Vthj lijke motto hafue wij och effterlåthitt honom the godz vthj Wästergöttlandh som Frw Anna Saligh Johan Anderssons på Stoola innehaffuer, som ähre Wiskebacka en gårdh, Strömsquarn en gårdh, Wärnerödh en gårdh, Gunnerbro en gårdh, Löfzgården en gårdh, Åålefiske ett, Hennerijdt en half gårdh, Sundholmen en gårdh, Wågerijdt en half gårdh, Gierdetorp tuå gårdher, Biörssiö en gårdh, Backa en half gårdh, Bärgh en half gårdh, Galttebur en half gårdh, och Tillebacka en half gårdh; Män Curöö medh de godz der vnder som wij Frans Wacker-

bord *confirmerat* hafue, skall han sigh medh inthett befatta. Och befalle wij här medh förd^e Olof Stråle, Fru Anna på Stoola, och *Jacob* Gottbärgz eftherlefuerscha, att de vthan oppehollning eller förhaalning inrymme ofthebe^te Herr Claus Bielke, eller hans Fullmechtige föresch^ne godz och gårder, Såssom och här medh förbiude så dem som alle andra, som för wåre skull skole göre och lathe, att tilfoge honom opå samme godtz något hinder eller förfong i någonn motto. Gifuidt på wårtt Konungzlige Slott Stockholm den 2 Septembris Åhr 1616.

Gustavus Adolphus m. pr.

(Sig.) A. Bureus.

K. Gustaf II Adolphs Bref till Claes Horn med förbud att tillegna sig kronotorpet Svartenäs.

Gustaf Adolph medh Gudz nåde Sweriges, Göthes och Wendes Konung, Storfurste till Finland, Hertigh vthi Estland och Carelen, Herre vtöfuer Ingermanland &c.

Wår synnerlige ynnest och nådige benägenheet med Gudh Alzmechtigh tillförene. Oss är förekommit Claes Horn huruledes I wele tillwälla eder ett wårt och Cronones torp Swartenääs be^tt som Niels Olufzson optaget hafuer, vnder dett skenet att dett skall liggia vnder eder Frelssesgård Vllenääs. Så all den stund der hafuer warit een allmen syyn opå, hvilken oss Torpet tilldömpdt hafuer, och icke allenest dett, vtan och alle de som hafue någen wetskap der om betyga, att dett är beläget in på Cronones Allmenne skogh; Förundrer oss icke litet huaden den dristigheeten kommer, att I biude till att afhända oss wårt ifrån. Befale fördenskull, att I eder med samma Torp intz befatte, uten be^te Niels Olufsson dett obehindret och oklandret besittia låte, att wij icke ytterligere der om *molesterede* warda. Här I wete eder effter retta. Gudh befalendes. Af wår Gård Kroppan den 31 Januarij åhr 1624.

Gustavus Adolphus m. pr.

K. Gustaf II Adolphs Öfverlåtelsebref till Svante Baner på alla de bönder i Upland och Westmanland, som olofligen fällt förbudne djur eller huggit ekar.

Wii Gustaf Adolph medh Gudz nåde Sweriges, Göthes och Wendes Konung, Storfurste till Finland, Hertigh uthi Estland och Carelen, Herre vtöfwer Ingermanland &c Göre witterligit effter dett wij hafwe låtet vttgå wåre trychte *Mandater*, att ingen ehoo han och ähr, skall vnderstå sigh att skiuta, slå eller fälla någre förbudne Diur, eller och hugga Eker eller andra bärande träå på wåre och Cronones Ägor wid *poen* och straf som dett gör och Lagligen blifuer tillwunnen, skall öfuerföres medh hustru, Barn och hela *Familian* till Ingermanland. Så på dett att sådane som sigh i så motto emot wårt Förbudh försee måge derföre tilbörligen plichta, och på dem *Statueres* hwadh i så motto af Oss giordtt och belefwadt är, Då hafwe wij nådigest vndt och effterlåtet, som wij och i detta wårt Brefz krafft vnne och effterlåte wår och Sweriges Rijkes troo Man, Råd och Hoffmarskalk Oss elskelig Edle Welborne Swante Baner till Diursholm och Tärna, alle dem som på wåre och Cronones Skoger här i Vpland och Wessmanneland skiuta förbudne Diur eller och fälla Eek, och dem, sedan de äre Lagligen öfuertygede och tilbundne, medh deres Hustrur, Barn, *Familia*, Boo och Boohagh öfuer till Ingermanland föra, och på de Godz wij honom der sammestädes nådigest skänkt och gifuit hafue, nedsätia låta och sigh skattskyllige göra. Vthi lijka motto hafwe wij och här hoos nådigest effterlåtet Welbe:te Swante Baner, att han och effter öfuergången Domb sine egne Frelsses bönder, som antingen i be:te orter boo och wistas eller och annorstädes i wårt Rijke deres hemwist hafwa, och sigh emot wårt Förbudh förgripe medh Diurskiutande och Eekefällande att öfuerföra till be:te Ingermanland; Befale fördenskull wåre Landzhöfdinger, Stadthollere, Fogder och *Arrendatorer*, att de här vtinnan äre be:te Baner behielpelige. Dher huar och en i sin stadh weet sigh att effterretta. *Datum* Stockholm den 28 *Februarij* Åhr 1625.

Gustavus Adolphus mpr.
(Sig.)

K. Gustaf II Adolphs Cassationsbref rörande ett hemman Brostorp med öfverlåtelse deraf åt Wellam Gilliusson.

Wij Gustaf Adolph medh Gudz nådhe, Swerigies, Giötes och Wändes Konungh, StoorFurste till Finlandh, Hertigh vthj Estlandh och Carelen, Herre vttöfuer Ingermannelandh &c Giöre witterligit att Effter dät wij förnimme, dädh een benᵈ Anders Nilsson i Brostorp vthj Rijsinge Sockn och Brabo häradt, hafuer igenom orätt berättelsse wårt Breef sig förwärfuat, att obehindrat och odrifuin blifua boendes, på samma hemman; Män effter dädh icke kan ifrån wårt Bruuk Finnespång mistas, wele wij hafua wårtt förre Breef här medh *Casseret*, och nådeligen tilstå Wellam Gilliusson dädh bruke, besittie, och oss rättigheet af giöre. Där wårt CammerRådh och Ståthollere hafue sigh att Effterrätta. *Datum* Stockholm dän 19 *Aprilis Anno* 1627.

Gustavus Adolphus mpr
(Sig.)

K. Gustaf II Adolphs Fullmakt för L. de Champagne Comte de la Suze.

Nos Gustavus Adolphus Dei gratia, Suecorum, Gothorum, Vuandalorumque Rex, Magnus Princeps Finlandiæ, Dux Esthoniæ et Careliæ, nec non Ingriæ Dominus &. Notum testatumque facimus præsentibus, Postquam intelleximus Regem Galliæ Christianissimum, consanguineum fratrem et foederatum nostrum carissimum, pro ea quæ cum Serᵗᵉ sua nobis intercedit, arctioris amicitiæ et conjunctionis necessitate, gratiose annuisse Jllustri Domino Ludouico de Champagne Comiti de la Suze, vt in vsum militiæ nostræ aliquot millia peditum conscriberet, eosque copiis nostris jungeret, prædictique Comitis zelum, ardorem, et promptitudinem, in hoc negotio erga nos, et Rempublicam, nobis singulariter commendatam habeamus: Non potuimus quin sincerum dicti Comitis affectum et studium, benigno et Regio nostro fauore amplecteremur, dignosque in ipsum titulos atque honores

conferendo, gratiam ipsi nostram testatam faceremus: Proinde non modo gratissimum ab ipso nobis officium præstitum hisce testamur, Verum etiam in luculentius gratiæ nostræ Regalis testimonium, Jpsum titulo generalis nostri ornamus, populariumque sub nostris auspicijs militantium Generalem in Germania Ductorem hisce constituimus, jta vt quem conscribit atque conscripturus est militem, sub nostris auspicijs colligat atque ducat. Jn compensationem vero laboris, dignum tanto munere, ipsi stipendium assignauimus, sicut et vigore presentium, in singulos menses ipsi assignamus summam Duo millia Jmperialium e camera nostra soluendam, quamdiu in hoc officio operam suam et seruitia nobis præstiterit. Jn cujus rei majorem fidem ac robur præsentes manu nostra subscriptas, sigillo quoque nostro firmari jussimus. Datum Stetini Pomeranorum die XI^{a} Martii Anno M^{o}D^{o}[C^{o}]XXXI. Subscripto Gustavus Adolphus cum sigillo Regio.

Nous soubsigné Louis de Champagne Comte de la Suze Recognoissons auoir receu auec tresgrand honneur et treshumble remerciement l'original de la Commission dont la coppie est cy dessus transcripte, signée de la main de Sa Ma^{té} de Suède, et scellée de son seau, Laquelle m'a esté mise entre les mains par celles de Son Ex^{ce} Monsieur Benedict Oxensteirn Grand Escuyer de Sad^{e} Ma^{té} et du Royaume de Suède, Baron de Eckebyholm et Surbo, a present Ambassadeur extraordinaire de Sad^{e} M^{té} pres de Sa Ma^{té} Treschrestienne, Laquelle commission j'ay acceptée soubs le bon plaisir de Leursd^{es} M^{tez} Promettant a Sad^{e} M^{té} de Suède, de la seruir bien et fidellement en la charge de laquelle il luy a pleu m'honorer par icelle, et d'employer ma vie, tout mon soing, et tout le pouuoir que Dieu me donnera jamais, tresliberalement, et de franche, sincere et fidelle affection, pour la conseruation de la vie et Estats de Sad^{e} M^{té}, aduancement de ses affaires et accroissement de sa grandeur Royalle. Luy promettant aussi de me tenir prest pour aller seruir Sad^{e} Ma^{té} auecques les trouppes qu'elle me commandera de leuer soubs la permission de mon Roy, Le tout conformem^{t} aux articles accordez entre Son Ecc^{e} Ambassadeur de Sad^{e} M^{té} et moy, et apres que Sad^{e} M^{té} les aura ratiffiez, Promettant en outre de faire contenter les trouppes que ie meneray

a Sad.e M.tè de la solde et paye ordinaire qu'elle fait donner a ses vieux regimens. En foy de quoy j'ay signé la presente de ma main, et a jcelle apposé le cachet de mes armes. A Paris le neufuiesme jour d'Aoust de l'an mil six cens trente et vn.

(Sigill) Louis de Champaigne
Comte de la Suze.

Skrifvelse af Dr. Christinas Förmyndare-regering till Fältherren Gr. Gustaf Horn om hans befrielse ur fångenskapen.

Christina, medh Gudz nåde, Sweriges, Göthes och Wendes Vthkorade Drottningh och Arffurstinna, Storfurstinna till Finlandh, Hertiginna vthi Estlandh och Carelen, Fröken vthöfwer Ingermanneland &c.

Wår synnerlige ynnest och nådige benägenhet medh Gudh Alzmechtigh. Wij hafwe i går widh *ordinarie* posten öfwer Hamburg bekommit eder skrifuelse *daterad* Benfeldt den 20 nästförleden Monadz Martij, Her Feltmarskalck; deraf, till mehra och större des wissheet, som öfuer eder *liberation* af andre wåre betiente, eenkannerligen på den Ohrten, widh denne tijdhen blifuer berättadt, wij ganska gärna och medh all hugnadh förnimme eder den 14 *eiusdem* wara stält på frije fötter, och förlossade vthur edert suåre och longlige fängzle, jämuäl och ther opå kommen till Benfeldt, sinnadh derifrån wijdare att fortsättie eder reesa genom Frankeriike, efftersom dette medh mehra vthi berörde eder skrifuelse blifuer ihugkommet. Såsom wij nu alt her till hafwe draget medh eder itt stort och billigt medhlijdande öfuer den olycko edher hafwer drabbat widh dee godhe och tappre tienster wår Salige och Högstährade käre Herfader, glorwerdigst i åminnelse, och sedermehra oss och Chronan j hafue beuist; Altså och ehuruwäl wij vthi nådigh *consideration* deraf, för gärna hadhe sedt och önskadt eder löös, och vthur itt så långsampt häffte; Lijkwäl, alldenstund icke hafwer stådt hoos oss samme wårt *desiderium* at *adimplera* och i wärcket

ställa, hafuer man most afbijdha tijdhen, och det Vthslagh saken kunde winna. Nu omsijder emedan samme eder olycko är wänd j ett önskeliget tillståndh, edert fängelse förbytt j frijheet, och i förre wilkohr, Ty *gratulera* wij eder af hiertat, denne eder *eliberation*, och önska, att j medh hälso och behållen reeso, må kunne komme igenom och hijt till oss, och wij hereffter hafwe till nyttie eder tienst j rådh och dådh, widh desse beswärlige tijder, så wijda eder lägenheet tillseijer, och edre kraffter kunne tillåta. Huadh j vthi synnerheet om eder reeso och förde *intention* widh dess ahnställande genom Frankrijke, vthi edert bref förmäle, thet hafuer sine godhe skähl; Och ehuruwäl wij inthet tuifle allt förr wara thermedh *passerat*, ähn dette wårt bref kommer edher tillhanda; Skulle oss lijkwäl jnthet wara okärt förnimme, edher hafwa besökt konungen, så till förklara eder tackseijelse, som elliest förnimma, ther Konungen eller *Cardinalen* till äfuentyrs något medh edher, såsom een Rijkzens Rådh hade till *communicera*, Och j sedhan widh edher öfuerkompst hijt, kunne göre oss ther öfuer icke mindre ähn annat godh *information;* Efftersom j och widh denne *occasionen* så mycket bättre kunne förfahra *adfectionen* och *intentionen* hoos Högbem:te Konung och dess förnembste *ministrer*, och alt emot edher låter sig bättre uth, ähn emot andre, medh huilke icke så *confident* kunne *communicationer* ahnställes. Wij önske af Gudj edher lycka, at wäl komma hijt hem; J huilkens beskydd wij eder nådeligen befalle. Af Stockholm den 22 Aprilis Åhr 1642.

Högstbe:te Hennes Kongl. Maij:t sampt Sweriges Rijkes *respective* Förmyndare och Regeringh

Per Brahe Greffwe
til Wissingsbårg
S. R. Drâtzet mpr.

H. Wrangell
I Richks Marsk Stelle mpr.

Carl Gylldenhielm
Riks Ammiral mpr.

Axell Oxenstiern
S. R. Canzler mp.

Gabriel Oxenstiern, Friherre
till Möreby och Lindholm mp.
S. R. Skattmästare.

Handlingar af Konung Carl XI:s Förmyndare-Regering.

K. Carl XI:s Förmyndare-regerings Bref till R. R. Svante Baner om Reductionen i Estland, Lifland och Ingermanland.

Carl, medh Gudz nådhe, Sweriges, Göthes och Wendes Konungh och Arfförste, Storförste till Finlandh, Herttigh uthi Skåne, Estlandh, Lijfflandh, Carelen, Brehmen, Vehrden, Stettin-Pommern, Cassuben och Wenden, Förste till Rügen, Herre öffwer Ingermanlandh och Wissmar; Så och Pfaltz-Greffwe widh Rhein i Beyern, till Gülich, Cleve och Bergen Hertigh &c.

Wår synnerlige ynnest och nådige benägenheet medh Gudh Alzmecktigh, Efftersåsom troo Man, Wår och Wårt Rijkes Rådh, Wij ähre sinnadhe, att låta *reducera* fierdeparten aff dee *doneradhe* Godzen i Est- Lijff- och Ingermanlandh till föllie aff 1655 åhrs RijkzdagzBesluuth och Stadga, såsom och hålla en *revision* medh Godzen där i Landet; Hvarföre alldenstundh Wårt Cammar- och *ReductionsCollegium* haffwe effter Wår nådige till dem afgångne *Ordre* uthi Wårt Cantzelij inlefweret deres *sentiment* och mehningh *de modo*, huru man lämpeligst effter be:ts Landzorts egentlige *natur* och beskaffenheet, samma *reduction* och *revision* skall kunna i Wärcket ställa; Thy ähr Wår nådige willie och befallningh, att I tillijka medh några andre aff Rijksens Rådh, *adjungerandes* edher där jempte några fleere, såsom Rehnfeldt och

Igelström eller hwilke andre I hällst där till kunne tiänligst befinna, företage edher offwanbe^{te} Wåre *Collegiers* ingifne mehningh och förslagh, dem samme rätt och nogha *examinere*, och sedhan medhdeele Oss där öffwer ytterligare edhert *sentiment* och omdömme, på det Wij Oss där på så myckit säkrare *resolvera* kunne. Hwilket länder edher till efterrättelse. Och Wij befalle edher Gudh Alzmecktigh synnerligen, Nådheligen. Aff Stockholm den 10 Julij, 1671.

Vppå Högstb. Hans Kongl. Maij^{ts} Wår allernådigste Konungs och Herres wägnar

Per Brahe Greffwe till Wissingzbårg S: R: Dråtzet m.pr.

P. J. DelaGardie mpr. Vthi R. Marsk. stelle

Gustaff Otto Stenbock S. R. Amiral.

Sten Bielke mpr. Vthi R. Cancel. ställe.

Clas Rålamb Uti R. Skattm. stelle.

Skrifvelse af K. Carl XI:s förre Förmyndare till R. R. Svante Baners arfvingar, 1680.

Wij kunne Eder härmedh icke förhålla, huruledes wij d. 10 sistframledne i denne månaden hafwa erhållit een skrifwelse aff Hans Kongl. Maij^{ts} wår allernådigste Konungz och Herres *authoriserade*, sampt aff Rijksens Ständer *deputerade*, dheruti oss aff Sweriges Rijkes Rådh och dhe affledne Herrars Sterbhuus och Erfwingar, angående medlen *notificeras* dhet wij samteligen skohlom till swars ståå, så wijda wij uthi ett och annat kunna hafwa medh wåra *votis concurreradt* till Rijksens *administration* uthi Hans Kongl. Maij^{ts} omyndige åhr, som wijdare aff sielfwa *copialiter* härhoos fogade *notificationen* är att see; och emedan denne offtabe^{te} *notification* är oss som här närwarande äre, tillhanda kommen, så åligger oss härmedh Eder dhet att tillkänna gifwa, på dhet i måtte medh dhet forderligeste persohnligen, så wijda Hans Kongl. Maij^{ts} nådigste willia och tienst kan

tillåta, eller igenom laga Fullmechtige Eder inställa kunna, förblifwandes härmedh

Eder		Beredwillige
Sten Bielke mp.	Gustaff Baner mp.	Bengt Oxenstierna
Nicolaus Brahe	P. J. DelaGardie	Gustaff Kurck
Georg Guldenstierna mp.		Gustaff Sparre
Lars Flemingh mp.		Jahan Gabriel Stenbock

Konung Gustaf III:s Originalbref till åtskillige Personer jemte trenne andra skriftliga Uppsatser af Konungen.

Bref till Gr. Adam Horn *), med Apostille af Dr. Lovisa Ulrica.

**) Drotningholm ce 2 Mai 1766.

Mon chere Comte. Vous m'excuseres je crois d'avoir tarde si longtems a repondre a votre lettre du 17 Mais ma parresse natturelle y a contribue d'autent plus que je n'est rien eu a vous mander. Le Comte de Scheell est arrive enfin Dimanche passe et le jour de L'ordre qui etoit Lundi ettant impossible de lui donner audiense il la eu Mardi de toutte La famille exepte de ma Soeur que Mons: Lövenhielm avertit si tar qu' il Lui fut inposible daprendre son compliment et qu'il falut quelle passa pour malade Ce pauvre Comte de Schelle c'est conduit comme un sot ches La Reine il se deconserta si fort que pendant tout Le compliment il L'appella V: A: R: resta cour et finit par un galimatias ou personne ne comprit rien enfin il sentira [1]) si ridiculement que Madame Törnflycht en

*) Bar. v. Brinkmans anteckning på brefvets omslag: «till Grefve *Tessin*» är uppenbart misstag. T. var 1766 från affärerne. Ambass. Gr. *Adam Horn* undertecknade jemte Envoy. J. W. Sprengtporten i Köpenhamn 1766 giftermålscontractet mellan Kronprinsen Gustaf och Prinsessan Sophia Magdalena.

**) För att gifva ett prof af K. Gustaf III:s sätt att behandla Franska språket har utgifvaren bibehållit originalets stafsätt i detta bref; i de öfriga är stafningen ändrad i enlighet med Orthographien.

[1]) s'en tira.

me le racontent ne pouvoit s'empecher de rire juges de Leffet que se la [1]) devoit produire sur L'esprit de La Reine. Cependent elle lui a fait fort bonne mine La beaucoup questionne sur sa cour et sur le comte [2]) de La princesse (elle a meme parle a Schaque). Ches moi il s'est conduite appeupres dememe et pour ahever comme il avoit comense sa commission il c'est mepris de lettre et ma donne celle dans la quelle Le Roi de Danemarck me nome chevalier de son ordre aulieu de me presenter celle qui etoit La reponse a la mienne cependant jai pris le parti de fair semblen d'avoir recu La veritable d'autent plus que je suis sure que je La recevrais dimanche ave L'ordre de L'Elephan. La Reine ecrit a La Princesse par cett ordinaire mais comme M: Lövenhielm ne ma rien dit et que ce n'est que dans le moment meme que je L'aprens et qu'il mest impossible decrire 4 lettres je vous prie en cas que L'on sen etonne faittes sentir que se n'est que La faute du Ministaire. Iaprens par Sinclair que mon portrait est arive cellui de La Princesse n'est pas vennu encore. il ma montre votre lettre votre sensibilite sur se que je vous est dis me fait de La peine puisque jaurais voullu que vous fussies il y a longtems persuade de mes sentimens croyes moi mon chere ami que j'auraies un sensible plaisir de vous en donner des marques. Nous avons gagnies une victoire L'autre jour avec 16 vois de pluralite vous saures asses tot se qui se passe ici mais ce qui me fache c'est qu'on a si fort lenterne [3]) avec Les appartemens que je crois qu'il est presqu' inpossible de Les achever cette autonne il est bonn qu'on sache ches vous que ce n'est uniquement La faute de Mesieurs Les Etas dont La lenteur et la mauvaise volonte se manifeste en tout chose. Je crois qu'on ne gate rien en mettent tout sur leur conte et de Les fair servir du Boux Hasaelle [4]) car s'est deux que tout Les maux nous viennent quoique j'aurois encore beaucoup de choses a vous mander Le tems ne le me permet pas j'en est apeine pour vous assurer encore de L'estime et de L'amitie aveque les quells je suis

Votre tres affectionne
Gustave.

---

[1]) ce là. [2]) compte. [3]) lanterné. [4]) i. e. ***Asasel,*** sâledes = Boues émissaires. Se 3 Mos. B. 16 c. 10, 20, 21, 22 v.

avec la permission de Mr mon fils je vous ferai monsieur mes excusse de n'avoir pas repondüe plustot a votre lettre qui ma fait beaucoup de plaisir mes decrire vous scaurai que je suis la personne du monde la plus paresseusse je vous felicite de ce que votre Voiage est a la fin on a commencée le Roman ici par la queue et je vois qu'il faudra une négociation pour allonger le terme du mariage car a moins quelle ne soit silphe je ne vois pas ou elle poura resider Votre Mr Danois que vous nous avez envoije est assurement une grande B. devinez le mot car il est imposible de simaginer toute les ballourdisse quil a faite a sa premiere audiance si tout les beaux esprit de la bas sont comme cellui cy il faut avouer que le Dannemarck nest pas le siege de la bonne Compagnie les affaires sont ici cahin caha mais la Noblesse nous venge car ils perdent toute les fois quils vont au Voix je me flatte de vous revoir dans peu et de vous assurer de bouche de L'Estime infinie avec laquelle je suis

Monsieur Le Comte

Votre tresaffectionnée

Louise Ulrique

Till Grefvinnan E. H. Ribbing, f. Löwen.

Drotningholm ce 27 d'Octobre 1767.

J'ai reçu avec la joie que me cause tout ce qui me vient de Vous, mon aimable Comtesse, votre lettre du 13 d'Octobre qui après s'être promenée pendant 15 jours m'a enfin été remise aujourd'hui même. Je ne puis vous exprimer, combien je sens vivement tout ce que vous me dites sur l'amitié; je vous assure que, si l'on en est digne par le désir de la mériter, je puis vous la demander et je tâcherai de me conserver ce sentiment par ma conduite.

Si votre lettre m'eut trouvé à Ekolsund, j'aurais exécuté la commission que vous me donnez pour Madame de Bielke; quelque plaisir que j'aurais eu de la voir chez moi, je vous l'aurais certainement sacrifié, je ne dis pas avec plaisir, mais

du moins avec moins de peine que pour une autre. Je crois qu'elle s'est acquittée de sa promesse et qu'elle a été vous voir à Mälsåker (du moins tel était son dessein); c'était une satisfaction que je n'ai eue de longtems et que j'espère avoir bientôt, puisque le tems approche fixé pour votre retour à Stockholm. La Cour s'y rendra le 5 du mois prochain. Je ne suis pas du tout étonné du plaisir que vous goûtez d'être à la campagne; j'en suis un peu effrayé, puisque je crains que ce goût ne mette obstacle à votre retour. Votre philosophie sur cet article ne me surprend pas, il en faut beaucoup plus pour supporter la fatigue accablante du grand monde et puisque il m'est permis, Madame, de vous parler avec la même franchise, je vous avouerai naturellement que je préférerais d'aller à Ekolsund pour y rester seul pendant tout l'hiver, que de rentrer en ville, comme il le faut bien; le séjour que j'ai fait cette année à la campagne, a tellement changé mon esprit et tout mon être, que peut-être vous serez étonnée vous-même de ma façon de penser; je trouve qu'il n'y a de plaisir pur, que ceux de la retraite, que des livres, des chevaux; beaucoup de méditation et la correspondance qu'on entretient avec ses proches et ses amis, sont des occupations qui font passer la vie avec une tranquillité bien préférable à ce brouhaha où l'on n'entend que des tracasseries et des horreurs, où dans la maison et hors de la maison on ne s'étudie qu'à reprendre les moindres actions les plus innocentes et les plus indifférentes, qu' à leur donner une tournure odieuse et rendre la vie aussi désagréable et aussi inquiète que celle des tyrans les plus méchants. Je puis vous assurer que mon dégoût pour la ville et mon goût pour la tranquillité est si fort, que rien ne m'empêcherait de m'y livrer sans l'idée, que mon devoir m'oblige à suivre la carrière que ma naissance m'a tracée et que n'étant né pour moi seul, mais pour la société, il faut porter le fardeau, dont chaque individu supporte une partie. D'ailleurs ce dégoût du monde est d'autant plus fondé chez moi, que ce n'est pas l'effet des dégoûts ou l'ouvrage de l'humeur, mais le fruit des réflexions et de l'expérience. Ce language doit vous paraître singulier dans la bouche d'un garçon de 21 ans, mais je vous prie de faire réflexion qu'étant nourri à la cour dès mon enfance et à la

cour la plus orageuse, ayant été initié dans les mystères de la politique et des affaires de l'état dans un age, où à peine les autres entrent dans le monde, ayant d'ailleurs senti toutes les secousses et les animosités des esprits divisés j'ai acquis une expérience que peu de monde n'a à mon age et que les circonstances m'ont procurée. Cette expérience me prouve, combien le monde est méchant, inconséquent, ingrat et envieux. Vous m'avouerez, qu'après celà il faut être bien fou ou bien sage pour y demeurer; comme je n'aimerais guère à passer pour l'un, et que je ne suis pas parvenu encore à mériter de passer pour l'autre, je me tiens encore dans l'incertitude de la retraite du monde. Les devoirs que j'ai à remplir, me retiennent seuls et je crois ne pouvoir aspirer à la tranquillité qu'après avoir fait assez de bien pour pouvoir la mériter; si je n'étais qu'un simple gentilhomme, je croirais aussi bien servir ma patrie en cultivant ma terre, en faisant du bien à mes paysans, qu'en paraissant dans le grand monde. La Providence m'a placé dans un rang plus élevé, mais qui exige des devoirs différents; je tâcherai de les remplir, ils sont d'autant plus difficiles, que ceux qui le paraissent le moins aux yeux du peuple, sont souvent les plus pénibles à remplir. On peut être bon fils, bon mari, bon frère, bon père, bon sujet et rester à la campagne; mais pour apprendre à devenir bon prince il faut assister au Sénat, où les fautes même de ceux qui gouvernent l'état, sont quelquefois plus instructives que les bonnes mesures qu'ils prendraient pour son agrandissement. Mais je m'apperçois un peu tard à la vérité, que je vous envoie une dissertation philosophique au lieu d'une lettre, mais, mon aimable Comtesse, vous devez m'excuser sur la permission que vous m'avez donnée d'agir sans façon avec vous, et d'ailleurs j'étais bien-aise de pouvoir communiquer ces réflexions à quelqu'un qui ne fut pas à même de m'interrompre en disant: est-celà des idées conformes à votre age? comme s'il n'est pas permis de chercher la sagesse et la vérité à tout age. Je crains bien, que ma lettre ne soit devenue par ce verbiage fort longue; je vous en fais bien mes excuses, mon aimable Comtesse; pour les vôtres, elles ne peuvent l'être assez pour moi.

Vous me permettrez, Madame, d'user de la liberté que vous me donnez, de me compter au nombre de vos amis et de finir ma lettre avec un sentiment pour moi aussi agréable, étant toute ma vie

Madame la Comtesse

Votre très-affectionné serviteur

Gustaf.

A. P. Si votre mari n'est pas à Stockholm avant l'arrivée de celle-ci, je vous prie de lui faire bien mes complimens; j'espère m'éclaircir avec lui, comment je pourrai allier mon goût de la retraite et mes devoirs. Ses conversations, où il y a pour moi toujours beaucoup à gagner, me consoleront un peu du séjour qu'il me faut faire en ville. Votre présence, mon aimable Comtesse, pourrait contribuer beaucoup à me raccommoder avec Stockholm. Comment haïr le seul endroit, où je peux vous voir?

Egenhändigt Concept till ett Bref till Konungen af Danmark, skrifvet i Kronprinsessan Sophia Magdalenas namn, 1770.

Monsieur mon Frère! Indépendamment du plaisir de me rappeler au souvenir de V. M. je Lui adresse aujourd'hui ces lignes pour un interêt qui me tient extrêmement au coeur. V. M. a fait insinuer à mon Epoux, le Prince Royal, qu'Elle désirait, que dans le voyage que ce Prince va faire à Copenhague, il fût logé dans le château, au lieu de prendre son logement chez M. de Sprengtporten, comme il en a eu le dessein. Je dois Vous dire, mon cher Frère, dans la plus exacte vérité, que le Prince Royal a été extrêmement sensible à cette marque de votre amitié pour lui, mais qu'en même tems il y compte assez pour être persuadé, que Vous sentirez la force des raisons qu'il Vous a fait exposer par le Sr de Rosencron et qui le mettent dans la nécessité de ne point accepter Vos offres obligeantes. Je me joins à lui pour Vous prier instamment, mon cher Frère, de consentir, que mon Epoux observe à Votre cour l'incognito absolu auquel il ne

peut manquer dans ce premier début de son voyage sans sacrifier une grande partie de ses vues. Cet incognito qui n'existerait plus dès qu'il serait logé au château, ne l'empêchera cependant pas de se conformer en toute autre chose à Vos désirs et de profiter de tous les instants de son séjour à Copenhague pour Vous voir autant que Vous le permettrez Vous-même. Je suis avec les plus tendres sentiments &c.

Till Gen. Lieut. Baron J. W. Sprengtporten.

Drotningholm ce 27 Août 1779.

Monsieur le Baron de Sprengtporten! J'ai reçu votre lettre par laquelle vous me demandez un congé pour un an. Comme dans ce moment-ci je ne vois rien qui exige nécessairement votre présence à Copenhague et que je serais bien-aise de pouvoir par là soulager vos affaires pécuniaires, je vous permets de retourner ici. Je crois pourtant, qu'il sera plus convenable, que vous n'articuliez pas le tems de votre congé, pour que s'il arriva pendant votre séjour ici quelque événement, qui exigeât votre retour, ce retour ne fût point alors un trop grand événement. Un terme vague de quelques mois est ce qui me paraît le plus convenable; on est alors le maître d'étendre ou de raccourcir ce terme selon les circonstances. Je serai bien-aise de vous voir et de vous témoigner de bouche les sentiments avec lesquelles je prie Dieu, Monsieur le Baron de Sprengtporten, qu'il vous ait en sa sainte garde, étant votre très-affectionné

Gustave.

Survivance-bref till Gr. C. W. Leijonstedt på Westerbottens Län.

Kongl: Majst: vil härmed hafva försäckratt dess tro man och Hofmarskalk samt Ridaren af dess Svärds Orden Wälborne Grefve Carl Wilhelm Lejonstet at då Westerbåtens Län

blifver ledigt endera igenom nu varande Landshofdingen General Lieutnanten och Commendeuren med Stora Corsett af Svärds Orden Wälborne Friherre Georg Gustaf Wrangels flytning til ett annat Höfdinge domme; befodring til ett högre Ambete, afskiedstagande, eller och dodeliga frånfälle, så vil Kongl: Majst då honom Grefve Carl Wilhelm Lejonstet til detta Läns hofding inåder utnämna så vida han med vanlig berömlig skicklighet och nit för Kongl: Majst: tienst detta Läns vicariat förvaltar.

Ulricsdhals Slot den 26 Februarii 1779.

Gustaf.

Till Grefve (Nils Phil.?) Gyldenstolpe.

J'ai reçu dans son tems votre lettre, mon cher Stolpe, qui roule sur la mort du Lieutenant Colonel du Régiment de Westerbotten. Je n'y ai point voulu faire réponse avant que de pouvoir vous mander au juste mes intentions. Je me suis informé du tour de M. de Carpelan; il se trouve, qu'il a 109 ou 108 Majors qui sont ses ainés; ainsi vous voyez bien, qu'il est impossible de lui donner la Lieutenance Colonelle en question. J'ai donc songé à qui la donner et j'ai trouvé M. Donner *) pour qui vous m'avez souvent parlé. Il est déjà Lieutenant Colonel et se trouve dans ces cantons; j'en ai parlé au Baron de Klingsporr qui en est fort content. Je vous charge donc, mon cher Stolpe, de lui en parler pour qu'il contente la veuve. Klingsporr vous en écrira, mais j'ai voulu être le premier de vous le mander. J'espère, que vous serez content de ce choix et que vous voudrez bien en parler à Bocken **) pour m'épargner la peine d'une lettre. Vous savez, mon cher Stolpe, combien je vous aime. Drotningholm ce 13 Août 1779.

Gustave.

---

*) Johan Gustaf af Donner.

**) Förmodligen Grefve Arved Nils Stenbock, då tjenstgörande kammarherre.

Till Carl E. v. Carisien, Svensk Minister i Berlin.

Monsieur de Carisien! Ayant été informé par les lettres que m'a écrites ma Soeur ainsi que par vos Dépèches de la manière vraiment amicale dont Elle a été reçue à Berlin et du désir que S. M. Prussienne et toute sa Cour ont témoigné de Lui montrer tous les égards qui conviennent à son rang comme soeur et fille de Roi, je vous ordonne de témoigner de ma part au Roi de Prusse Lui-même, quand l'occasion s'en présentera, et en attendant d'abord à son ministère, pour que celà Lui parvienne, que c'est avec la satisfaction la mieux sentie que j'ai appris toutes les politesses qu'on a faites à ma Soeur et les marques d'amitié non équivoques par lesquelles on Lui rend son séjour agréable à Berlin; que je prends la même part à ce qui arrive à une soeur chérie, que si c'était à moi-même et que je suis tout aussi empressé d'en témoigner ma reconnaissance bien sincère à S. M. Prussienne, qu'Elle l'a été de bien recevoir ma soeur. Sur ce je prie Dieu, qu'Il vous ait, Monsieur de Carisien, dans sa sainte garde. Gustave.

J'ai appris, que les dames de ma soeur ont fait difficulté de rendre les égards que le Roi de Pr. souhaite que les dames de sa Cour doivent rendre à une dame qu'il honore de ses sentiments particuliers, et que les dames de ma soeur ont fait difficulté de lui faire la premiere visite. Si ce désordre n'est pas déjà remédié, je vous ordonne de leur faire les plus vives remontrances; j'en écris à ma soeur. Vous devez leur témoigner, qu'il ne convient pas à personne qui se trouve étranger dans un pays, de choquer les désirs du souverain, et que lorsqu'on accompagne une personne Royale, les tracasseries qu'on fait deviennent sérieuses, retombent sur la patrie et au retour ne peuvent qu'être fâcheuses pour ceux ou celles qui les causent. Je vous ordonne aussi de me mander *enligitt eder ämbets plikt* le nom de celle qui la premiere a élevé des difficultés aussi étranges, et je vous charge de leur signifier de ma part qu'ils (elles) ayent à se conformer en tout aux désirs du Roi de Prusse et même

d'aller au devant de ce qu'ils (elles) peuvent croire, qu'il désire. Ut in litteris. Gustave.

Till densamme.

Monsieur de Carisien! Vous aurez vu par mes précédentes et par le dernier bulletin du Comte d'Oxenstierna les préparatifs de la Russie et les justes raisons qui me forcent à me mettre en défense. La rapidité avec laquelle j'exécute mes armements et surtout la flotte qui va sortir samedi du port de Carlscrona, me fait encore espérer d'en imposer à mes ennemis par la fermeté de ma contenance et la rapidité avec laquelle je vais déployer les ressources que 16 ans de paix m'ont fournies, que mes envieux ont denigrées et que mes ennemis induits par le rapport de leurs ministres ont véritablement ignorées. L'unanimité, le zèle, l'ardeur et même l'enthousiasme avec laquelle la Nation se porte à ces apprêts et la réunion de tous les esprits me promettent le plus heureux succès, pourvu que mes armées soient conduites par un chef habile et expérimenté qui peut guider mon inexpérience et donner une nouvelle vigueur aux esprits par la confiance qu'il leur inspirera pour ses talents. La voix publique l'a déjà désigné et c'est à la voix réunie de sa patrie et de son Roi, qu'un guerrier nourri dans l'art de la guerre par le plus grand Capitaine de ce siècle ne doit pas refuser ses vieux jours de rendre à cette patrie dont il fut banni, les services qu'elle attend de lui et qu'elle a droit d'exiger de tout bon citoyen. Au portrait vous ne pourriez méconnaître le Comte de Hård, et c'est aussi pour lui qu'est la lettre ci-incluse. Je vous charge d'employer tous vos soins pour l'engager d'accepter le commandement de mon armée et je vous donne carte blanche pour le traitement qu'il exigera. Pour l'argent de son équipage vous êtes autorisé de le lui fournir et de tirer une lettre de change sur le B. de Ruuth et les avances nécessaires pour son traitement. Je crois aussi nécessaire de lui conseiller de faire son équipage, savoir ses chevaux à Berlin et de lui proposer d'aller en droiture de Stralsund à

Helsingfors sans passer par la Suède. L'armée sera rendue avant lui en Finlande, l'equipement des galères se faisant avec une si grande rapidité, que le 15 ou 16 du mois prochain on pourra lever l'ancre. Je souhaiterais aussi, qu'il voulût bien presser son départ. La rapidité du mouvement des affaires auront fait porter les premiers coups. J'envoie avec cette lettre deux courriers pour plus de sûreté. L'un est le Sieur Ehrenström que vous avez vu cet automne à Berlin, officier très-intelligent et qui voyageait pour mon compte. L'autre est le Lieutenant Carlström, fils de celui qui sauva le Comte de Hård en 1756 et qui est officier au Régiment de Westrogothie. Celui là doit m'être renvoyé au plus tôt avec la réponse. J'attends de votre zèle, que vous employiez tous vos talents pour engager le Comte de Hård d'accepter ce qu'on lui propose et je vous en saurai un gré infini. Sur ce je prie Dieu, qu'il vous ait dans sa sainte garde. Ekesjö ce 27 Mai 1788. à 5 heures du matin.

Gustave.

Apostille s. d. (icke till föregående)

J'ajouterai à ma dépèche ce que je viens d'apprendre dans ce moment; c'est que ce n'est ni la Cour d'Espagne, ni même M. de Galves qui agit, mais que c'est le Cte d'Osterman qui a engagé M. Galves d'écrire cette lettre et qui a triomphé de la fermeté de l'Impératrice. Marcoff et Besborodko sont pour la guerre, le reste du Conseil pour la paix à tout prix; ainsi celà éclaircit bien des choses. Tâchez de ne paz compromettre M. de Galves, mais faites votre profit de ce que je vous mande.

Gustave.

Till Grefve H. H. v. Essen.

Je viens, mon cher Essen, d'apprendre avec bien du plaisir *par la voie de l'Académie Suédoise,* que votre jeune et

jolie femme vous a donné un fils. Si on expliquait, comme dans les siècles passés, les destinées du nouveau-né par les augures, on jugerait par le soin qu'a pris l'Académie de publier sa naissance, qu'il deviendra savant et protecteur des lettres. Pour moi sans toute cette peine je pronostique, que s'il ressemble à son père, il sera un bien galant homme et que je l'aimerai de tout mon coeur. Je vous prie d'être persuadé de l'intérêt que je prendrai toujours au Père et au fils; je crois, que vous n'en doutez pas. Pour me reposer des fatigues de la campagne qui vient de finir, j'ai fait une petite promenade au Savolax voir Steijding (Stedingk) et de loin Nyslott, pas si loin pourtant, car c'était à une distance d'une pièce de 30. Nyslott ressemble au château d'Åbo. Me voici à Borgo, Dieu sait pour combien de tems. Si vous êtes en Westrogothie, vous ne savez aucune nouvelle; ainsi je me hâte de vous faire savoir, que les Russes ont quitté Porkala il-y-a deux ou trois jours après avoir brûlé un de leurs vaisseaux de 74, qu'ils n'ont pu sauver. Ainsi voilà les galères et tous les vaisseaux de transport libres et passant bien vite pour Helsingfors. Il fait ici le plus beau tems du monde. J'espère vous revoir en bonne santé et vous embrasse de tout mon coeur. Votre bon ami

Borgo ce 28 Oct. 1789. Gustave.

Je ne sais, si j'ose faire mes compliments à la belle accouchée. J'ai eu le malheur d'être si fort dans les mauvaises grâces des dames, que je n'ose pas me rappeler même à leur souvenir.

Till Grefve Fabian Wrede.

Martin vient de me remettre, mon cher Fabian, votre lettre du 27. Je suis entièrement de votre avis sur ce que vous m'y dites. Tout celà est maintenant inutile par les ordres postérieurs que vous aurez déjà reçus de moi et qui sont partis du camp de Werelä Mercredi à minuit. Steijding (Stedingk) n'a qu'à se tenir sur la défensive et je vous re-

commande de bien faire garder par Friesendorff Kiernakoski tandis que vous marcherez par Waldolla, comme vous en avez déjà reçu l'ordre. Stedingk avait offert de detacher des troupes pour votre soutien, s'il se voyait obligé de rester sur la défensive. Il a reçu l'ordre de rester tranquille, ainsi il me paraît, que voilà le vrai moment pour lui d'effectuer ses offres. Cependant je crois, qu'il est bon de donner un ordre positif à Friesendorff de garder Kiernakoski et de ne rien détacher de là des troupes que vous laisserez sous ses ordres, quelques réquisitions que Stedingk peut lui en faire. Je crois, que cette précaution est nécessaire, car je crois, comme vous, que Stedingk ne met aucun prix à la conservation de Kiernakoski, et j'y mets un grand prix, car Pummola ne peut qu'être rendu à la paix, au lieu que l'on a de la peine à prétendre obtenir en cession ce qui n'est pas possédé par nous au moment de la conclusion. Adieu, mon cher Fabian, je vous souhaite mille succès et vous aime de tout mon coeur.

Peipola ce 30 Juillet 1790. Gustave.

J'ai donné le 22 au Te Deum la Croix à votre Major, à deux des plus anciens Capitaines et au B. de Leijonhufvud; ainsi votre Régiment a eu 4 Croix. J'espère, que vous verrez par là, que je ne l'ai pas négligé pendant votre absence.

Vous savez sans doute, déjà, que Rosenstein a été renvoyé sur sa parole.

Till Prinsessan Louise-Ferdinand af Preussen.

Madame ma Cousine! Le Cte Potocki m'a remis votre charmant portrait, Madame, et vous devez aisément vous figurer le plaisir qu'une chose longtems desirée fait, quand on la reçoit. J'ai l'honneur de vous envoyer le mien; je lui porte envie, puisqu'il aura le bonheur de vous appartenir. M. de St Priest n'a pas manqué de s'acquitter des commissions dont il avait été chargé; il savait, qu'ils (elles) devaient m'être trop agréables pour les oublier. Je vous prie de présenter à ma

Tante l'hommage de ma reconnaissance et de lui dire, que je suis tout glorieux, qu'elle reste attachée à la vraie croyance où j'ai tâché de la mettre. Elle est trop du sang de Brandebourg de tous les côtés pour ne pas penser avec élévation et sentir avec délicatesse et il ne faut que celà pour se soutenir dans la vraie foi. Je suis bièn-aise, que mon aimable Cousin Louis se souvient encore de moi et que je sois conservé dans celui du charmant Auguste. Dites leur bien, ma charmante Cousine, que je les aime toujours bien sincèrement et que je me flatte, que votre grand Frère viendra un jour me voir à Stockholm, comme il me l'a promis. Il doit être bien certain, qu'il y sera reçu avec toute la joie possible. Pour vous, ma chère Cousine, vous ne pouvez mettre en doute, que celui qui a eu une fois le bonheur de vous connaître, ne vous conserve tous les sentimens que vous êtes si faite pour inspirer, et je vous prie de croire, que c'est avec eux, que je suis Madame ma Cousine

Haga ce 23 Dec. 1791. de Votre Altesse Royale
le très-affectionné Cousin
Gustave.

Madame ma Cousine! Rien ne pouvait être plus flatteur pour moi, que le souvenir de Votre Altesse Royale et vous savez y mettre un nouveau prix, Madame, par l'attention que vous avez bien voulu avoir de m'écrire le jour de ma naissance. Je ne sais, si je dois regarder pour un moment heureux pour moi mon séjour d'Aix-la-Chapelle qui m'a procuré le bonheur de vous voir, puisque c'est des regrets que je me suis préparés pour le reste de ma vie de vous avoir connue, Madame, et de ne pouvoir jouir du plaisir de vous voir; mais je sais bien, que les moments que j'ai passés avec vous, sont bien chers à mon souvenir et que j'y songe sans cesse. Votre Altesse Royale veut bien m'assurer qu'Elle me conserve quelque amitié et vous devez être bien persuadée, combien ce sentiment m'est précieux et combien je tâcherai

toujours de la mériter. C'est avec ces sentiments de la plus parfaite considération, que je suis, Madame ma Cousine,

Gefle ce 6 Fevr. 1792. de Votre Altesse Royale
le très-affectionné bon Cousin
et ami
Gustave.

Till Leopold. *) 1.

J'ai si bien négocié avec M. de Broen, qu'il s'est enfin laissé fléchir et qu'il a permis à Björn de jouer avec lui. Engagez à présent ce dernier à se prêter un peu aux avis de de Broen; quand on veut arriver aux honneurs, il faut se prêter un peu à l'esprit de ceux qui en sont en possession, et certainement c'en est un bien grand pour un acteur de la troupe de Stenborg que de passer sur le théâtre Royal, où joue la troupe de Ristell. Plaisanterie à part, les choses sont enfin en si bon chemin, que nous conserverons Björn, s'il veut seulement flatter un peu de Broen. Employez-y votre crédit, et que ce traité se fasse en répétant ensemble demain chez de Broen. En affaires comme en amour, il y a l'heure du berger. Voici un billet de ma part, d'un autre style: puisque vouz avez fait le rôle de mon secrétaire, il est juste que vous en portiez le titre. Ce Jendi an soir, 3 Av. 1788.

G.

---

2. Till densamme (otryckt).

Vos vers et votre prose me font un plaisir infini; c'est une récréation pour moi d'avoir des nouvelles littéraires et de lire de beaux vers tragiques. Le Théâtre Espagnol est à Haga. Ce sont les Mémoires *du Duc de St. Simon* que j'a-

*) Detta bref är intaget under N:o 4 bland brefven till L. i *Collection des Ecrits de Gustave* III, Tom. V pag. 275; men för att visa, huru föga troget Konungens bref i nämnde samling äro återgifne, må detta till jemförelse här meddelas efter urskriften. Alla originalerna till Gustaf III:s bref till Leopold finnas i v. Brinkmanska Archivet.

vais chargé Robert de vous demander. Il s'est mépris du nom. Ces Mémoires ont nouvellement paru et doivent être intéressants. Le Duc de St Simon vivait les dernières années de Louis XIV et était de la société du Régent; il fut un des Seigneurs le plus à la mode sous les premières années du règne de Louis XV, c'est à dire du Cardinal Fleury et mourut fort vieux. Je crois, qu'il était petit-fils du favori de Louis XIII. Comme il écrivait tout ce qu'il voyait et entendait, et qu'il voyait tout de très-près, ces Mémoires doivent être curieux. On dit, qu'on vend à Stockholm les Oeuvres posthumes du Roi de Prusse; je vous prie de me les procurer. Je vous prie aussi de m'envoyer une liste des ouvrages historiques nouvellement arrivés dans la caisse dont vous me parlez. Je vous prie de faire transporter les livres d'Haga en ville pour les ranger. Faites-moi le plaisir de m'envoyer *L'Eté des Coquettes* par Dancourt. Je suis enchanté d'apprendre, que vous travaillez à Oden; j'ai la plus haute opinion de cette pièce. Je ne sais, si vous avez vu un Discours tenu aux Dalécarliens par Engzell, qui a été imprimé ici; je vous prie de me mander, comment vous le trouvez. Nous allons finir bientôt la campagne, sans avoir entendu un coup de fusil. Messieurs les Danois s'ent vont; c'est ce qu'ils peuvent faire de plus sage après la sottise qu'ils ont faite d'entrer aussi imprudemment et celle plus haute encore de s'arrêter trois jours à Uddevalla après être entrés dans le pays. Ces trois jours ont véritablement sauvé Gothembourg, en m'ayant donné le tems d'y arriver. Je ne sais encore, quand je pourrai être de retour à Stockholm, mais ce sera avec bien du plaisir que je vous y reverrai. Gothembourg ce 3 Nov. 1788. Gustave.

---

3. *)

Vos jolis vers et votre prose me font également un sensible plaisir. Depuis plus de six semaines privé de gens de

*) Förekommer i *Collection* &c. l. c. under N:o 7, men med icke obetydande uteslutningar.

lettre ou de ceux qui peuvent parler littérature, vos lettres seules me rappellent ces soirées charmantes qui me délassaient autrefois de mes travaux. Ménagez votre santé pour que je puisse encore causer avec vous. Je pars pour Carlstad, et je dois encore revenir ici. Vous avez grande raison de dire que cette guerre-ci mériterait un poëme comme la guerre de Genève ou le Lutrin. J'imagine que l'auteur d'Hudibras réussirait encore mieux. Tout cela n'a été que ridicule et absurde; on ferait un volume de toutes les contrariétés que la politique du Prince de Hesse s'est permises; tantôt c'était les troupes auxiliaires sous le bon plaisir de S. A. R. *l'auguste* Prince Royal qui est un très-bon Prince, mais qui n'a rien *d'auguste*, tantôt c'était les troupes auxiliaires tout simplement, tantôt c'était ceux (celles) du Roi de Dannemark; enfin, on ne savait à quoi s'en tenir. Le Prince de Hesse pouvait véritablement chanter:

Står jag brudgum eller hur? Pirum.
Men jag gör en slät figur &c.

Enfin voilà la trève conclue avec le Dannemark.

Björn ou plutôt la Direction m'a envoyé *Qvickströms bröllop;* je vais lire cette pièce en voiture; elle me paraît ressembler à l'Epée de Charlemagne, longue et plate. Je n'aime pas l'original que je trouve une mauvaise production et peu digne du théatre des Molière et des Regnard, et je crains bien, qu'avec le petit neveu je conserverai mon aversion pour la race. Je vous recommande mon Théâtre Espagnol et votre santé, Oden et le Théâtre Dramatique qui me consoleront à mon retour à Stockholm de tous mes travaux de la campagne. Gothembourg ce 20 Nov. 1788.

Gustave.

P. S. Envoyez-moi aussi l'Enfant prodigue et le Misanthrope.

---

4. Uteslutet ur N:o 9 af den 10 Julii 1789 i "*Collection*" &c. pag. 284.

. . . . ce qui n'est pas de saison. [Comment se porte

votre bon Evêque? *) se peut-il consoler des petites picoteries qu'il essuie pour avoir mis son nom sous un acte qui le fera passer à la postérité la plus reculée. Il me paraît cependant, qu'avec un peu de fermeté et s'enveloppant (comme disait le Cardinal de Richelieu) de sa grande simarre, il doit faire taire les importuns. C'est un grand avantage que d'avoir une place sanctifiée; on est par là à l'abri de tout, et pourvu qu'il ne fasse pas des Catéchismes, comme un de ses prédécesseurs, il peut tranquillement faire ou ne point faire de bons ou de mauvais sermons.]

---

5. (Otryckt) Svensksund ce 20 Mai 1790.

Vous voulez donc, mon cher Leopold, entrer dans la grande confrérie. **) Eh bien! soit fait comme vous le voulez. Puissiez-vous être heureux et ne pas perdre le talent rare que vous possedez. Nous deviendrons un peu parents, puisqu'on prétend, que votre future est fille naturelle de Frédéric V et par consequent soeur de la Reine. Je n'en parierais pas (comme dit le proverbe) mais j'en jurerais bien. Au reste il faut bien toujours que quelqu'un soit le père, comme dit Figaro, et alors c'est plus poétiquement beau, que celà soit un Roi, qu'un autre. Badinerie à part, je souhaite, que vous soyez aussi heureux que les Russes ont été malheureux à Fredrikshamn le 15. J'ai bien répondu à la lettre du Prince de Nassau et en style très-clair et très-intelligible. Adieu.

Gustave.

K. Gustaf III:s Utlåtande i Svenska Akademien angående Täflings-skriften R. R. Johan Skyttes Åreminne.

At denna Skrift kan ansees som et prof af Wältalighet Lärer vara omögligt at påstå, där til fodras styrka i tankar-

*) J. A. Lindblom.

**) L. hade nyss förlofvat sig med Sara Petronella Fehman, enligt uppgift i Biogr. Lex. dotter af Danska Justitie-Rådet P. Fehman.

ne korthet i meningarne och en behaglighett i talesättet som vitnar om en viss entousiasme i synnerhett svarande til sådane thal där lika med skaldestycken man strör blomster och söker at uphöija skiällen. I detta arbete utom de fel i språket (som en mycket mera ärfaren man än jag) redan anmarckt finnes intet et enda ställe där någon styrka i skrifsättet framlyser eij en gång den hetta som en Orrator bör tienna då han berömmer en stor man, tvärtom; finnes i hella skriften en långsam och släpande skrifart som eij passar til it sådant arbete, med et ord synnes författaren eij tienntt den delen af arbete som fodrats af Honom och j stället för et vältalighetsprof giort en Biographie. Men så litet jag skulle tilstyrka at Academien ärkiände denna skrifft för et Wältalighetsprof så mycket vore jag kanskiee för den meningen att anse detta för en Historisk afhandling eller bättre sakt, et försöck till R. R. Johan Skuttes LefvernesBeskrifning.

I detta afseende tycker jag at skrifsättet är passatt, det är simpelt tydligt och då man undantager de fel mot språcket en af Academiens Ledamöter anmärkt och vilka blifva för autor lätta att rätta innan detta blifver i Handlingarna tryckt kunnde det som en Historisk berättelse blifva Belönt, I almänhett är det sälsamt at finna någon Historia, eller Biographie som är läslig. Historien hoss oss är en Cronicka, Biographien åter en Meritlista, detta arbete är åtminstonne blandat med reflexioner och skulle jag derförre styrka att dett Belöna om eij Cammar Rådet Bhotins grundliga kiännedom i Historien giort så märckeliga anmärkningar vid skielfva sanningen af vad som författaren anfört at då dess arbete blifver afklätt namnet af Wältalighettsprof (då mindre nogranhet i den Historiska dhelen äskas,) man eij kan lämna honom nu som häfdatecknare belöning för et arbet som eij är på sanfärdige grunder fottad. Jag skulle dock någ vara bögd för den förra meningen och endast af det skiäl at visa almänhetten, åtskilnaden emellan et åminnellseetal och en Historisk afhandling. Om derföre framför titellen sattes, att Academien Belönat denna skrift som en Historia eller LefvernesBeskrifning af R. R. Johan Skytte emedan den var författad j det skrifsätt som en sådan historia äskar men att Academien eij kunde Belöna detta som ett Äreminne vilket

fodrade som ett WältalighetsProf en annan skrifart så tror jag at et gott ändamål vunnes nämligen at visa åtskildnaden emmellan tvenne så afläcksne skrifsätt, skulle härvid tilläggas några notter som rättadde författarens Historiska fel så vore det tilfyllest för at frälsa Academiens kundskaper ifrån tilmälen, vilka altid blefve mindre frucktansvärde så länge hon Räknar bland sinne Ledamöter så kunniga män j vår Historia. Skulle åter eij detta arbete ansees värdigt stora prisett kunde det altid (dock med den ändring jag föreslagit) förtiena axesit eller silvermedaillien. Vad Reflexionerna angår som däruti finnas utan at gilla dem tror jag at det är en del af arbetet som endast hörrer til autors granskande til Academiens har til nuvarande stund hört skrifsättet, svenskan och nu och hädanefter Historiska sanningen.

Concept till Reglemente för Enkedrottning Lovisa Ulricas Hofstat.

Fruntimer:

1 Hofmästrinna, 1 Cammarfröcken, 4 HofFröcknar.

Cavalieerer

1 Hofmarskalk 4 Cammarherrar 2 HofJunkare 1 Lifmedicus 1 HandSecreterare 1 HofPredikant.

Hof StalStaten:

1 Under Stalmästare 1 Beridare.

För öfvrigit Til H. Maij:st EnkeDrotningens Handpenningar Hofförtäring Livriesbeckläding Hofstal utfodring samt Hof och EckonomieeBetiennings aflöning med mera som hörer til H. Maj:ts underhål anslås årligen et för alt enligit Heijrads Contractet en summa af 30/m Richsdaler samt en tilöckning af . . . . . D:lr Silvermynt. Och kommer på Herr Ricks Rådet och Öfverste Marskalken Grefve Sverins ansvar at de betiente som på H. Maij:t befaldning af honom antages och Befulmäcktigas richtigt och quartaliter undfår de Löner som H. Maj:t för dem anslagit.

Till *fundum instructum* anslås en summa af . . . . . för vilken summa skall inköpas nödigt linne koppar ten, me-

tal hiern och Blecksacker samt för conditori platåer porcelain glace med mera.

Så aflefreras och til H. K. Majst enligit Heijrads Contractet af Kongl. SilverCammaren en silverservice af 5000 RichsDaler Bancos värde. Så blifver och af Kongl. HofStalStaten aflefrerat en paradvang med 8 selar därtil hörige enligit Heijrads Contractet så och en stor fyrsittsig vang med siu klas och 4 par sedlar till H. Majsts Dageliga bruck, samt fem Cavaliersvangnar med 3 par sedlar til var vang, äfven som de vangnar samt Bagage vangnar, som H. Majst haft med sig til Berlin blifver til H. Majst bruck lämnade.

Öfver alt detta bör upsättas et behörigt inventarium samt vid H. Majst dödeliga frånfälle till Cronan tilbackalivreras i samma stånd som det nu till H. Majst tienst nu aflämnas.

Utkast till inskrift på en Minnes-stod, som K. Gustaf III ärnade låta uppsätta öfver sin faders K. Adolf Fredriks thronafsägelse den 15 Dec. 1768. *)

A.(dolf) F.(redrik)
Svergies Rickes Konung.
nedlade Spiran
d. 15 D: 1768
för at frälsa
et undertryckta folk
R. Ständer
Licka Nitiske för sin Frihet
Som
Trogne undersåtare
Hemburo Konungen sina Hiertan
den största beloning
G(ustaf) Svergies Rikes bone (borne) C. P. (kronprins)
Lat resa denna stod

*) Förslaget vardt lemnadt till granskning åt R. R. Grefve C. G. Tessin, den s. k. Svenska Stenstilens upphofsman. — Konungens stafningssätt är bibehållet.

at
I alla Tider vitna
om A. F. kiarleck för underssåtare
och
Svenske mäns ärkiänsla
d. 29 Maii 1769.

Ce Monument Trasmettra a La posterite
L'axion memorable
d'un Roi qui desendit du Trone
pour sauver son peuple.
c'est a La Gloire imortel
d'A. F. R. de S.
Liberateur de L'Etat
que G. P. R. de S. son fils a fait
eriger ce monument
il Transmettra a La Posterite
son respect pour un tel Pere
et son Amour pour La Patrie

Bref och Regeringshandling af Gustaf IV Adolph.

K. Gustaf IV Adolphs egenhändiga bref till Ambassadören Baron E. M. Stael von Holstein. *)

Baron Stahels Depeche af den denna Månad har jag emottagit med största förundran, emedan jag finner däraf att Ni aldeles intet upfylt Min vilja, nemligen den Er så ofta och vid så många tillfällen blifvit tilkännagifven att söka undvika något sändebud från Fransyska Republiquen eller att åtminstone draga ut på tiden därmed under förevändning, antingen att ärendera ännu kunde tillsvidare skötas i Paris till dess jag hunnit besinna Mig på den Person jag skulle önska mig såsom Republiquens Ministre eller att den hvilken Republiquen ville nämna ej vore Den till hvilken jag trodde Mig kunna äga fult förtroende i afseende på den lilla kännedom jag ägde af Dess Person. Alt detta har af Er blifvit försummat eller af vanlig eftergifvenhet för Directoiren uragtlåtit därigenom att Ni ej med nog fermetée eller ock aldeles intet i tider prevenerat Directoiren om Min önskan att i förtid blifva underrättad om Den Ministre hvilken vore ämnad att hitsändas. Detta var grundat på den största billighet emedan Sverige är ännu Gud vare Lofv ett sjelfvständigt Folk ehuru Det styres af en Konung ock kan således ej låta föreskrifva sig Lagar af någon Magt ehvem Den vara må; hvarföre jag med alt skäl hade väntat så väl af dessa ord-

*) Utan datum, men enligt påskrift af v. Brinkman, af år 1798.

saker som däraf att jag visat för Franska Republiquen den vänskap att först återkalla det vahl jag redan hade giordt utaf en Ministre och sluteligen på Directoirens egen begäran utnämna Er sjelfv därtill att all reciprocité skulle blifva iagttagen tillbakars hvarigenom Mig borde tillkomma samma rättighet. Alt detta har ej händt; jag har begärt tvänne Personer hvilka båda två blifvit Mig nekade. Det är med den största förundran jag ser alt detta hända, och finner mig med ledsnad nödsakad att skrida till det steg att befalla Er å Mina vägnar gifva Directoiren tillkänna det jag ej kan emottaga Le C. La Marque hvilket Ni grundar på de skäl jag redan anfört. Jag finner utaf Er Depeche det Han skulle undfå Namn af Ambassadeur hvilket blir ännu ett att anföra, emedan jag ej ämnar i Paris hafva en Ambassadeur anser jag under Min och Rikets värdighet emottaga en sådan. Baron Stahel lärer sjelfv kunna påminna sig det sätt på hvilket Ni emottog den Place Ni nu innehar, nemligen att det var på Franska Directoirens enträgna begäran och äfven af det skäl att jag såg Rikets nytta därmed vara förknippad då jag äger en Person som Ni i Paris till hvilken Directoiren sade sig hysa ett så oinskränkt förtroende. Det var endast förd af dessa Motiver jag utnämnde Er till Min Ministre Plenipotentiaire emedan förändrade omständigheter annars bidrogo till att hindra detta vahl. Jag uprepar detta på det Ni måtte vid alla sådana tillfällen då Ni ej upfyller Mina befallningar påminna Er huru mycket jag finner mig bedragen i den tankan jag hade giordt mig om Er då Ni blefv utnämnd till min Ministre vid Franska Republiquen och att lika så hastigt Ni emottog detta förtroende lika så hastigt kan detsamma blifva Eder fråntaget om jag hädanefter märker minsta anledning i Edert upförande som kunde göra mig med skäl missnöjd med Er Person. I förhoppning att ej sådant må inträffa och att Ni hädanefter bättre upfyller de befallningar Eder kunna blifva eller blifvit gifvne förblifver Jag Eder väl affectionerade

Gustaf Adolph +

K. Gustaf IV Adolphs Förordning om Gardernes Degradering 1808. *)

GUSTAF ADOLPH,

med Guds Nåde Sveriges, Göthes och Wendes Konung &c &c &c Arfvinge till Dannemark och Norrige, Hertig till Schleswig, Hollstein &c &c.

Wår synnerliga ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Alsmägtig Tromän, Herr Grefve, Svea Rikes Drotzet, President, Academiæ-Canzler, Riddare och Commendeur af Wåre Orden, så ock Samtelige Ledamöter uti Den under Wår frånvaro i Nåder Tillförordnade Regering! Då WI inhämtat, att retraiten den 28 sistl. September från Wiais till Helsinge icke utan med den största oordning blifvit af Gardes Regementerne till Fot verkställd, i det de ej upfylt deras ovilkorliga pligt, at genom ett kraftigt motstånd uppehålla fienden och rädda Artillerie piecerne, då Wårt Kronobergs Regemente deremot till det yttersta försvarade embarqueringen, och WI således ansett det icke vara lämpeligt, att de, efter ett sådant upförande, vidare fortfara att vara Gardes Regementer, så hafva WI i Nåder godt funnit att desamma uplösa och i öfrigt förordna, det de, sammanstagne, hädanefter böra endast 2:ne Regementer utgöra, på det sätt, att manskapet vid Svenska Gardet till lika styrka fördelas på de 2:ne andra Regementerne, hvilka hädanefter böra bära namn af de Chefer desse Regementer äga; Warandes dessutom Wår Nådiga Willja, at desse Tvänne Värfvade Regementer, i anseende till deras tour och rang i Arméen, hädanefter komma såsom de ynsta at anses. — Det öfverblifvande befälet vid Svenska Gardet vele WI på andra Regementer placera, dock må detsamma, intilldess det erhåller löner vid de Regementer, hvartill det flyttas, bibehållas vid de lönings vilkor detsamma nu äger, äfvensom WI, af särskild Nåd, villje tillåta Öfversten von Engelbrechten att tills vidare behålla den lön på Stat honom, såsom Second Chef vid f. d. Svenska Gardet i Nåder tillagd är. Beträffandes åter Befälet vid de 2:ne nu forme-

*) Original-skrifvelsen till den t. f. Regeringen.

rade Regementer, så villje WI i Nåder tillåta, at detsamma likaledes tills vidare och till indragning vid skeende flyttning eller afgång, må behålla dess nu innehafvande lönings förmoner; Börande Wårt och Rikets Stats Contoir för desse Regementer i underdånighet föreslå Stater, lämpade till sine grunder efter de för Värfvade Regementer i allmänhet fastställde, och med iagttagande af hvad nu i Nåder stadgadt blifvit, hvilka Stater, efter att af Wår Tilförordnade Stats Beredning hafva blifvit granskade, böra sedermera i vanlig ordning Wår Nådiga pröfning underställas.

Jemte det WI Eder härom underrätta velat, är Wår Nådiga Willja, det J vederbörande om detta Wårt Nådiga beslut föreständiga låten. WI befalle Eder Gud Alsmägtig synnerligen Nådeligen. Högquarteret i Lemlands Prästgård den 12 October 1808.

Gustaf Adolph

J. W. Carpelan.

Till den Tillförordnade Kongl. Regeringen.

Bref af Hertig Carl, sedan Konung Carl XIII.

Hertig Carls Bref till Gustaf III.

Sire

Si je ne puis aussi souvent que je le devrais, faire mes rapports à Votre Majesté touchant les manoeuvres de La flotte, j'espère qu'Elle ne m'attribuera pas la faute, mais au manque de petits vaisseaux pour les postes. Celà a été cause de ce que je n'ai pû Lui rendre le rapport de ma dernière expédition qui est détaillé en raccourci dans le rapport Suédois ci-joint.

Ayant reçu la nouvelle que Votre Majesté devait partir de Stockholm le 19, je fis tout mon possible de gagner mon poste à Hangö malgré le calme et le vent contraire qui retardait ma marche pendant le 18 et le 19. Le 20 le vent souffla avec vivacité et je perdis ma grande vergue. Obligé de la raccommoder, ma marche fut ralentie, et par une frégate que commande Puke, j'appris qu'il y avait 7 vaisseaux Russes qui croisaient justement devant ma croisière. Cette nouvelle augmenta encore mon ardeur à parvenir à ma station, mais le matin à 10 heures du 21 le Comte Wachtmeister qui commandait la division qui faisait mon arrière-garde, me fit signal qu'il découvrit de loin 7 vaisseaux qui portaient pavillon Russe; quoique j'avais au premier rapport de Puke ordonné qu'il chassât ces vaisseaux pour m'en faire un rapport plus exact, je combinais pourtant par un autre rapport

que j'avais eu de la frégate Thétis, que ce pouvait être les mêmes vaisseaux. J'ordonnais à l'instant à la flotte de faire chasse et pour en accélérer la manoeuvre je me mis moi-même à la tête. Nous fimes force voiles tout le jour et quoique le vent fût assez calme et que les vaisseaux Russes avaient l'avantage de 4 ou 5 lieues d'avance, nous les eumes vers le soir à 7 heures à vue quoique éloignés à peu près de nous de la distance d'une lieue et demie, et à 2 heures la nuit nous étions à la distance de deux coups de canon bord à bord. J'ordonnai branle-bas et préparer les vaisseaux au combat, après quoi j'ordonnai au Major Wollin commandant la frégate Thétis d'approcher le vaisseau-amiral et de lui dire, *que le Frère du Roi de Suède qui commandait la flotte Suédoise, exigeait de l'amiral Russe le salut qui était dû au Pavillon du Roi dans ses parages.* J'avais écrit en Suédois ce qu'il devait dire, la copie ci-jointe. Après qu'il avait envoyé son officier à bord de l'amiral Russe et qu'il vint me rendre réponse, il fut 4 heures.

L'officier me fit le rapport que l'amiral faisait aucune difficulté de me rendre personnellement tous les honneurs que je voudrais demander par ma naissance, mais au pavillon suédois non. Mais qu'il demandait avant de donner réponse ultérieure, de pouvoir envoyer un officier à bord. Ayant consenti de recevoir l'officier qui suivait dans sa chaloupe, il fut introduit par le Comte Wrangel, c'était le Capitaine du pavillon de l'amiral, un jeune homme d'une 20me d'années parlant fort bien le Français et s'acquittant assez bien de sa commission, quoique paraissant assez intimidé.

Il me présenta les compliments de l'amiral et me priait de lui promettre d'alléguer les raisons qu'il me faisait du refus du salut pour le pavillon. Je lui répondis en tranchant son discours:

Mr. Je sais très-bien que je n'ai pas besoin d'exiger quelque salut pour ma personne; ma naissance me donne des droits à ces affaires de cérémonial qui me sont incontestables aussi bien comme fils et frère du Roi que comme cousin de votre Souveraine, mais ce n'est pas celà que j'exige. Je commande la flotte Suédoise en qualité de Grand-Amiral de Suède, c'est l'honneur du pavillon qui est en question ici;

j'exige en conséquence le salut, et le salut qui se fera, est inséparable avec lui. — Il m'a fait une grande révérence fort contrit et m'a demandé, si je lui rendrais le salut. Je lui ai répondu: Mr. je ne suis pas obligé de m'expliquer là-dessus; quand on fait ce qu' on doit, je suis poli. — Il a tiré sa révérence, il est parti.

Pendant tout ce tems le calme avait pris si fort que ni mes vaisseaux, ni ceux des Russes bougeaient. Enfin il vint une petite brise, mais malheureusement cette brise nous était désavantageuse, parceque ayant été à vent auparavant, cette brise nous mit sous le vent et les vaisseaux Russes faisaient mine de nous quitter. Mes vaisseaux mis en confusion par [la] brise qui jetait leur voiles contre leurs mâts, s'étaient mêlés ensemble si fort, que je craignais à tout moment de les voir aborder les uns les autres; je fis cependant signal à notre avant-garde de faire son possible de doubler les Russes, mais tout d'un coup le vent changea en notre faveur et je fis signal de presser sur les Russe avec voiles. Celà fut exécuté avec rapidité et avec précision. L'escadre Russe faisait toutes voiles, mais n'étant pas si bons voiliers que nous, nous les atteignimes, et j'ordonnais d'allonger leur escadre par la contremarche. Christiernin était à la tête et je m'apprêtais de saluer l'escadre avec importance, mais dans ce moment l'amiral Russe fit le salut qui était de 15 coups de canon, salut usité pour les amiraux de Russie; je lui rendis 8 coups et m'éloignai de lui pour lui prouver que je n'avais fait cette manoeuvre que pour lui forcer de rendre ce qu'il devoit au pavillon. On ne pourra pas dire que c'était un salut pour ma personne, parceque outre que je lui avais fait dire que je n'en voulais pas, 15 coups de canon ne sont pas suffisants; ainsi c'est un salut fait au pavillon de Votre Majesté, un salut que la flotte Suédoise n'a jamais eu de cette nation que ce jour. J'aurais désiré qu'ils n'eussent pas fait ce salut; mon intention aurait été de lui faire dire que, si dans un quart d'heure il ne rendait le salut, je regardais ce delai comme une déclaration de guerre et qu'il en courrait les risques, mais malheureusement il m'a cédé plus tôt que je le désirais. J'ai fait tout ceci selon ce que je sais que Votre Majesté le souhaite, mais c'est au fond contre l'instruc-

tion que j'ai, où il est dit que je ne dois pas provoquer l'armée Russe. J'avoue que j'ai délibéré en moi-même, si au premier réfus je n'aurais donné dessus; mais outre que c'était tout strictement contraire à mon instruction et d'ailleurs qu'il était si calme que je ne pouvais absolument pas manoeuvrer, j'ai voulu voir leur dernière décision.

L'escadre Russe était composée de 2 vaisseux de 100 canons à trois ponts, d'un vaisseau de 80 canons et de 4 frégates. Cette escadre était commandée par un Vice-amiral Livonien nommé Desten (Dessen); on dit leur destination pour la Méditerranée. Je fais observer leur manoeuvres par une frégate et je me presse de revenir à Hangö. Si je savais bien qu'il y aurait quelque rupture, il me serait facile de les joindre et de les prendre, puisqu'ils ont maintenant le vent contraire et que nous sommes meilleurs voiliers que nous (eux).

D'ailleurs tous les rapports que j'ai rassemblés, confirment qu'ils ont plus peur de nous que nous n'avons jamais eu pour eux. J'envoie tout ce que j'ai eu par écrit.

Je souhaiterais d'avoir pu faire l'intention de Votre Majesté et de m'acquitter de la confiance qu'Elle a eue en moi. Si mes faibles services Lui a (ont) plu, c'est ma satisfaction la plus grande. Je suis

Sire

de Votre Majesté
le très-humble et très-obéissant
frère et sujet
Charles.

à bord du vaisseau de Gustave III
ce 24 Juin 1788, en mer entre
Hangö et Ösel.

A bord du Vaisseau-Amiral Gustave III à l'ancre devant Hangö ce 28 Juin 1788.

A. P. Avant-hier j'ai rencontré deux Frégates Russes qui croisaient apparemment pour reconnaître nos opérations;

j'ai fait donner la chasse à ces deux frégates, mais sitôt qu'ils (elles) ont vu cette manoeuvre, ils ont fait le salut sans autrement être provoquées. J'ai tâché de faire toutes les chicanes possibles, mais ils évitent toutes les occasions, et si je ne commence à tirer, il n'y aura pas moyen de les faire faire le premier pas des hostilités; par toutes leurs manoeuvres je vois qu'ils ont ordre de plier et d'éviter tous sujets de combat; j'attends donc les ordres ultérieurs de Votre Majesté, comment je dois user avec des gens qui ne veulent mordre à la grappe.

La lettre ci-jointe du Comte Posse et de Mr Ankarsvärd présentera la situation des affaires de Finlande de même que le tableau de la Flotte Finnoise.

J'ai deux petits bâtiments qui auraient dû me suivre de Carlskrona, mais qui ne sont pas en état de tenir la mer; celà m'a privé du devoir sensible d'envoyer mes rapports. Un yacht qui puisse tenir la mer, m'est absolument et indispensablement nécessaire; je retiens un de Helsingfors, qui s'appelle Snappopp et un autre me serait d'une grande utilité; c'est comme les Aides-de Camp d'une flotte et on peut guère s'en passer, quand il faut donner des ordres imprévus qui ne sont pas possibles de marquer pas les signaux.

Après des vents contraires et une marche qui a été des plus contrariantes, j'ai jeté l'ancre ici ce matin à 5 heures du matin; je suis obligé de prendre de l'eau fraiche; celle que nous avons, commence sa premiere pourriture; j'espère pourtant sortir aussitôt que je le pourrai. J'ai deux frégates en croisière.

Les rapports que j'ai eus ce matin, confirment une grande perte des Russes contre l'armée Ottomane; on dit qu'il n'y a à présent que 8 vaisseaux de guerre à Cronstadt et 4 frégates, desquelles j'ai vu deux croiser, que cette flotte est très dégarnie de monde et qu'elle n'est pas en état de sortir. Un pilote Anglais qui est sorti il y a 5 jours de Cronstadt, a rapporté ces nouvelles; tout se contredisant, je ne sais bientôt que croire à moins qu'il ne me soit permis de visiter Cronstadt moi-même. S'il est vrai qu'il y aura la guerre, j'ai perdu une grande occasion de prendre ces 7 vais-

seaux qui m'ont donné le salut; ils étaient à moi sans contradiction et sans beaucoup de peine j'aurais pu donner à Votre Majesté à son arrivée trois vaisseaux à 3 ponts et 4 frégates. Quel dommage! mais il faut suivre ses ordres. Au reste s'ils sont encore dans la Baltique, ils sont à moi, si j'en reçois l'ordre.

Dans l'incertitude, où je suis de la route qu'a prise l'escadre de Votre Majesté pour aller en Finlande ou à Åbo ou à Helsingfors, j'expédie une des chaloupes armées, je souhaite du fond du coeur toutes les prospérités possibles aux desseins de Votre Majesté étant toujours avec le plus profond respect

Sire

de Votre Majesté

le très-humble et très-obéissant sujet

et frère

Charles.

Egenhändigt bref af Hertigen Riksföreståndaren till Konungen af England. *)

Monsieur mon Frère

Les événements qui m'ont appelé à la tête des affaires du Royaume, m'obligent de m'adresser d'abord à Votre Majesté qui par Sa conduite comme allié de la Suède a un titre si distingué à ma confiance.

Plus d'une fois Vous avez prévenu nos besoins, et parmi toutes les autres preuves de loyauté Votre Majesté a eu la sagesse de peser mieux peut-être que nous-mêmes nos ressources et nos intèrêts en admettant et nous conseillant même au milieu des liaisons les plus intimes de composer séparément avec nos ennemis.

Ce conseil a été infructueux, mais l'orage qui se rassemblait enfin sur toutes nos têtes, nous force d'y recourir. J'ai promis la paix à la Nation, et je ne puis remplir cette pro-

*) Framlemnades, men blef ej emottaget.

messe, si je ne tâcherai de la faire de manière à la ménager avec l'Angleterre; toute ma sollicitude sera tournée de ce côté et je prie Votre Majesté, de la manière la plus instante, de laisser intactes les relations subsistantes avec le Roi, jusqu'à ce que je puisse lui communiquer franchement le résultat de mes efforts.

C'est avec les sentiments de la plus haute considération que je suis, Monsieur mon Frère,

De Votre Majesté

Stockholm ce 16 Mars 1809. le bon Frère Charles Duc de Sudermannie.

Utanskrift:

A Monsieur mon Frère, le Roi du Royaume Uni de la Grande Bretagne et de l'Irlande.

Hert. Carls bref till K. Gustaf III i Gr. N. Cronstedts sak. *)

Sire! C'est avec un coeur pénétré des bontés de V. M. que je me jette dans ce moment à ses pieds pour demander la grace du C:te Cronstedt, il fut mon ami et j'aurais à me reprocher éternellement, si dans ce moment je serais cause de sa mort. Les bontés, dont V. M. l'a si souvent comblé et l'amitié que je lui ai portée depuis l'instant qu'il entra à ma cour, auront peut-être fasciné ses yeux; étant capable de servir V. M. dignement, sa fierté naturelle portée par une fougueuse ardeur a outre-passé les bornes, dont le devoir lui devait faire une barrière; emporté par l'ambition il a cru

*) Cronstedt hade vägrat att för sitt innehafvande Majors-boställe ingå på Husbehofsbrännings-ackordet, hvilket Landshöfdingarne hade order att tvinga så många som möjligt att gå in på. Konungen kunde ej förlåta honom denna brist på underdånighet, utan sökte sak med honom, hvartill anledning erböd sig, då under kriget Cr. begått ett obetydligt order-brott mot Hert. Carl. Konungen ville döma honom till döden, men det lyckades Riksdrotzet Wachtmeister att få straffet förvandladt till lifstidsfängelse, der Cr. satt till konungens död. Grefve Cr. blef sedan Gouverneur på Carlberg och har såsom sådan vunnit en viss ryktbarhet.

faire un pas, dont il n'a que trop connu la faute; je serais inconsolable, au désespoir, si je serois cause innocente de sa mort, d'un sujet fidèle qui par le tems se rendra peut-être digne de la confiance, qu'il a perdue. Daignez au nom de Dieu, Sire, avec la clémence qui vous est si naturelle, écouter la voix d'un frère, qui vous demande sa grâce comme une grâce personelle, et n'accablez pas mon coeur dans le tems que je me sacrifie pour votre service, du fardeau cruel de porter le sang d'un citoyen sur ma conscience. Je suis persuadé, Sire, qu'il vous coûte de prononcer cette sentence, car elle frappera en même tems un frère, qui vous cherit tendrement; j'ose donc, Sire, vous supplier, vous prier de vouloir écouter ma prière en donnant la vie au Comte Cronstedt et lui faire grâce de sa faute. J'ose vous en supplier et ce sera pour moi la plus grande faveur, que V. M. pourra faire, que de m'accorder cette prière, mais j'espère, Sire, que vous ne me la refuserez point, car vous ne voudriez pas porter le poignard dans le coeur d'un frère qui sera toute sa vie avec le plus profond respect

Sire

De Votre Majesté

le très-humble et très-obéissant sujet et frère

Charles.

Hert. Carls bref till N. Cronstedt. *)

Gustaf den III under segel mellan Färrö och Ösel d. 18 Junii 1788.

Min kära Cronstedt!

När man är olycklig, har man alltid hos mig ett säkert stöd. Jag vill sedan saken är afslutad, ej ingå i någon detail. Ni talar vid mig såsom en vän, och jag försäkrar, att jag glömmer med gladt hjerta det förbigångna för att gifva Er min fulla vänskap tillbaka. Jag skrifver till Konungen, om han har ett ömt hjerta, hvilket han säkert har, lärer han

*) Efter en afskrift gjord och vidimerad af Gr. Carl Löwenhjelm.

blifva rörd af min ömma bön, som kanske för sista gången önskar något af Hans nåd. Trösta Er Maka. Jag har sändt henne afskrift af brefvet till Konungen. Om jag någonsin önskade uti det tillståndet jag är, kunna skiljas från ett så hedrande befäl, som det jag innehafver, vore det i denna stunden, för att sträcka Er en hjelpsam hand, men jag förlitar mig på Konungens Nåd, som ej vill neka en kär Broder en likaså öm som rättvis begäran, att skona en gammal vän. Jag tar största del uti det som rörer Er, och min bestörtning öfver Ert tillstånd gör att jag knappt kan föra pennan. Var vid godt mod och tro, att jag alltid skall söka efter min förmåga lindra det hårda öde, hvartill jag varit ett oskyldigt medel.

Carl.

Hertigens bref till sin Gemål om samma sak.

Dans ce moment je viens de recevoir de nouvelles témoignages de votre amitié et de votre bon coeur. L'affaire du Comte Cronstedt dans ce moment change tous mes ressentimens et je suis d'une inquiétude cruelle ayant reçu la lettre du Roi et la vôtre, qu'à peine je puis écrire. J'écris dans ce moment au Roi pour demander sa grâce dans les termes les plus expressifs, Dieu veuille qu'il exauce ma prière, je serais inconsolable s'il me refusait. J'écrivais à Madame Cronstedt de même et je vous envoye sa lettre avec la copie de celle que j'ai écrite au Roi; je vous charge d'aller chez le Roi de ma part, de lui prier, même fût-ce à genoux, de donner grâce à un ami dont les torts sont oubliés dans ce moment. Dites au Roi, que le désespoir d'un refus de sa part m'accablerait le reste de mes jours, que je perdrais ma tranquilité et que je serais incapable de lui faire le service que je désire lui rendre, que ce refus comblerait mes jours de douleur; montrez lui ma lettre et faites tout ce que vous pouvez pour l'attendrir. Je ne dormirai ni n'aurai aucune tranquilité avant que je sois sûr de sa grâce, qu'il est cruel de voir un ami malheureux et encore qu'il a oublié cette amitié si chère à mon coeur, je sens que dans son malheur il la conserve en-

tière. Consolez son épouse et vous me rendrez le plus grand, le plus cher service possible. Incapable dans ce moment de vous dire quelque chose de plus, je finis en vous embrassant de tout mon coeur. Quelle serait ma consolation dans ce moment, si je pouvais le faire à Stockholm pour être à même de porter un prompt secours à l'infortuné, dont je suis la cause innocente du malheur. — Adieu, ma chère et adorable amie.

Charles.

Bref och ett Riksdagstal af Carl XIV Johan såsom Kronprins.

Kronprinsen Carl Johans bref till K. Carl XIII. s. a. (men 1814.)

Sire

Les circonstances actuelles et les interêts de la Suède exigeant que la prise de possession de l'île de la Guadeloupe ait lieu au plus tôt, je supplie Votre Majesté d'ordonner que la frégate Orädd, qui se trouve à présent dans le port de Landskrona, prenne à bord le Vice-Amiral Baron de Cederström pour le débarquer en Angleterre, que de là elle se rende à Texel avec les bâtiments frétés qui prendront à bord le régiment destiné pour la Guadeloupe et que la frégate escorte ces navires. Après la paix qui vient d'être conclue avec le Dannemarc, les bâtiments de guerre de Votre Majesté peuvent être disposés à Son gré, ainsi l'expédition pour les ports barbaresques qui avait été confiée à la frégate Orädd et qui a été arrêtée par la saison, peut être conduite sous la protection d'une des grandes frégates de Votre Majesté. Le chancelier de la Cour Baron de Wetterstedt écrit au Secrétaire d'état de Wirsén pour demander un crédit de dix mille livres sterling pour cette première expédition de la Guadeloupe. Monsr de Wirsén sera remboursé par les fonds de St Barthélémy, et la direction des magasins qui a reçu de cette caisse à titre de prêt une somme de cent mille Riksd^{r} devra se mettre à même de la rembourser. De cette manière les

fonds de la guerre resteront à leur véritable destination et la colonie de la Guadeloupe ne sera nullement à charge à la Suède. J'espère que cette colonie apportera à la liste civile de Votre Majesté toute dépense payée, au moins deux cent mille piastres par an.

Le Régiment de Royal Suédois, qui a été organisé en Poméranie et qui est composé d'étrangers, fera le noyau de la garnison de la Guadeloupe. J'ai donné l'ordre qu'il soit formé un second bataillon, si toutefois les enrôlements suffisent pour le porter au complet. Votre Majesté daignera se rappeler qu'il avait été décidé d'envoyer quatre compagnies de l'artillerie de la marine. Le régiment de Royal Suédois montant actuellement à 840 hommes, je supplie Votre Majesté de vouloir bien ordonner que 50 hommes soient pris de chacun des 4 régiments de la marine: ils porteraient le régiment au dessus du complet de 1000 hommes et l'obligation de fournir des artilleurs de la marine tomberait également sur tous les chefs des compagnies. Comme il n'y a pas d'officiers fixés à ces compagnies, des officiers de bonne volonté pourraient être placés et les suivre à la Guadeloupe.

Je suis avec le plus profond respect

Sire

de Votre Majesté

Le très-humble très-fidèle

sujet et soumis Fils

Charles Jean.

Bref af Carl Johan till Gr. H. H. v. Essen.

Mon Cousin, J'ai reçu votre lettre du 2 août. On peut répondre aux différents points du mémoire de M:r Nansen. 1:o La nomination de M:r Holst à la place de commandant de Fredricsstéen n'a jamais passé par le Conseil d'Etat; il a été constitué par moi immédiatement après la convention de Moss et c'est purement une affaire de commandement. Vous savez, mon Cousin, que je n'ai d'autre désir que d'être agréable personnellement et collectivement aux membres du Stor-

thing, et le Roi, bien loin de vouloir leur faire de la peine, saisira toutes les occasions de leur prouver Sa bienveillance. 2:o Il n'a été question de démolir aucune autre forteresse que celle d'Aggerhuus. Cette résolution n'a été prise qu'à la demande du Conseil d'Etat; cette forteresse au lieu d'être utile à la défense de Christiania, lui était au contraire évidemment nuisible. Les batteries du coté du golfe sont conservées pour la protection du rivage; les ouvrages du coté de la terre ne pouvant faire que très-peu de résistance, offraient à un ennemi la facilité de s'y établir et de là de bombarder la ville. Aggerhuus avait été construite par un despote dans la vue de dominer la ville de Christiania; l'existence de cette forteresse cessait d'être convenable sous un Gouvernement paternel et une constitution libre. 3:o Ce point a rapport à un bruit sans fondement. Il n'y a pas eu de diplome de Seigneur du Royaume expédié pour M:r d'Anker, mais le Roi a donné une preuve de son égard pour la Nation Norvégienne en voulant que le Ministre d'Etat de Norvége eût le titre d'Excellence, comme les Ministres d'Etat Suédois. 4:o Aucun militaire mis en action par le haut tribunal de justice n'a obtenu sa grâce. Les commendants de Kragerö et de Fredriksstad qui en se rendant aux armes du Roi avaient prévenu l'opinion depuis manifestée par la Nation, ne pouvaient pas être condamnés par le Roi; ils se trouvaient dans la catégorie des individus dont parle la convention de Moss en stipulant que personne ne pourra être poursuivi pour ses opinions ou ses actions pendant l'état de guerre entre les deux pays. 5:o En examinant les registres du Conseil d'Etat, l'on trouvera qu'il n'a été créé qu' après la clôture du dernier Storthing, et qu'aucun de ses membres n'a été consulté même verbalement qu'après que le Storthing s'était séparé à sa demande. Je suis très-satisfait de l'opinion générale en Norvége que le Roi et moi nous sommes très-jaloux d'observer la constitution. C'est justement en conséquence de cette observation scrupuleuse de la loi fondamentale que le Conseil d'Etat n'a été nommé et n'a commencé ses séances qu' immédiatement après la séparation du Storthing. 6:o Les lois de Suède ne permettent à aucun Ministre ou agent étranger qui ne s'y trouve déjà établi, de venir dans une ville où

se tient l'assemblée des états généraux du Royaume. Cette mesure de prévoyance est observée en différents pays. Plusieurs rapports annonçaient que des espions, des gens avec des intentions malveillantes ou au moins équivoques devaient venir à Christiania pendant la diète pour y semer des bruits défavorables et inquiétants. D'ailleurs la défense faite aux étrangers de s'arrêter à Christiania durant les séances du Storthing est une mesure de haute police ordonnée par le Roi qui n'en doit compte qu'à lui-même. — Comme le Roi n'a l'intention de gouverner que d'une manière très-paternelle, il vous autorise à donner ces éclaircissements aux membres du Storthing, si vous le jugez convenable. — Je vous prie, mon Cousin, de faire venir Mr Nansen et de lui communiquer ces explications. Je le connais pour être foncièrement honnête homme, mais avec les meilleures intentions les hommes sont sujets à se méprendre et Mr Nansen n'a besoin que d'être éclairé.

Quant aux ordres de Chevalerie pour la Norvége, il est bon d'observer à Mr Nansen que ce serait une contradiction ridicule d'instituer un ordre de Chevalerie dans un pays où la noblesse personnelle même est prohibée par la loi fondamentale, l'institution de la Chevalerie étant une suite de celle de la noblesse. La constitution Norvégienne autorise le Roi à distribuer des décorations, mais pas à établir des ordres de chevalerie, et il y en a déjà assez dans le Nord pour recompenser le mérite et les services rendus. En vous renouvellant les expressions de tous mes sentiments, je prie Dieu qu'il vous ait, mon Cousin, en sa digne et sainte garde, étant

Stockholm le 7 Août 1815.

Votre bien-affectionné Cousin
Charles Jean.

Carl Johans Tal till Bondeståndet vid urtima Riksdagen i Örebro 1812. *)

Redelige Dannemen

Med reurelsé sér Jag éider, feur andra Gongen, samlade omkring er Konnungs throun — — — — han har med tillfeursigt kallat éder, — — att rodslo euver statens behouf och nûdvendigheten att feurvara ot den Scandinaviska half--un den frihet den aiger sedan so monga sékler. — — — detta riké, dêt ailsta i Europa, befriadés fron hvarjé outlenst oûk af éra fairfaiders moud — — — I skolen vandra i deras spor, och ej tillota nogot vold mout er religion, eller era rettiheter.

Konnungen har beslutat, att Bibeholla eder i fullt otnioutande af era feurdéilar; och han skall Göra om intêt alla bemudanden att bringa ér under ouket, om I vid honum hvilen med feurtrouende.

Vendom ey méra vor tanka po den tid, som varit naira att feurstura Sverige. — — —

Nioutom det nairvarande lougnet och bedjom goud att feurlena hvar och en noug dugd och moud att vail tchena sin Konung och sitt faidernesland.

*) Efter hans egenhändiga concept (se Fac-Simile). Den 17 April ofvannämnde år uppvaktade alla fyra ståndеn genom stor deputation Konungen, Drottningen, Kronprinsen och Hertigen af Södermanland. Kronprinsen besvarade bondeståndets talemans tal på svenska (Inr. Tidn. № 43 för d. 21 April 1812). — Detta var den enda gång Carl Johan talade till ett Riksstånd på svenskt språk. Böndernes förvåning och förtjusning lära varit utomordentliga, enligt intyg af en vid tillfället närvarande, ännu lefvande person.

Bref af Christian, Markgrefve i Brandenburg, till Konung Gustaf II Adolph.

Durchleuchtigster König, Euer Königl: Wr̃den seindt Vnser freundtlich willig dienst zuuorn, freundtlicher lieber herr Oheimb vnnd Schwager.

Wier zweiffeln ganz nicht, Euer Königl. Wrd: werden albereit von dero Veldtmarschalchen *Gustavo Horn* vnnd ander ortten glaubwürdige nachrichtung erlanget haben, Wie es mitt dem Stifft Bamberg, vnnd Euer Königl. Wr̃d: darinn befundenen *armeen* hergangen, vnnd das dieselbe sich wegen des sterckheren gewalt der Tillischen *armee* wiederumb in das Stifft Würzburgk *reteriret*, Nachdem aber der *General Tillj* sich dieser *expressen formalien* verlautten lassen, weiln wier Euer Königl. Wr̃d: geworbenen Volckh, Jnnsonderheit aber des Obristen Muffels Regiment zue Fues, nicht allein in vnnserm Lanndt die werbung vnnd soviel Plaz verstattet, vnnd dasselbe vntterhalten, auch es hernacher in das Stifft Bambergk geschickhet, Sonndern auch durch dieses Volckh etlich Bambergische Städt, Märckt, Fleckhen vnnd Dörffer, welche doch von Euer Königl. Wr̃d: gedachten Obristen Muffeln zue seinen *quartiren assigniret* worden, *occupiren* vnnd einnehmen lassen, So könte Er *General Tillj* aus habenden Beuelh *) Ihrer Kays: Maytt: nicht vorüber, vnnser Lanndt vnd Fürstenthumb hinnwiederumb zue *attaquiren*, vnnd solches zuerechnen, darbey auch dieses mitt hohen beteuren *affirmiret*, Gestaltt

*) Befehl.

dann albereit an etlichen vnser vornehmen ortten der anfang gemachet worden. Wiewohln wier einigen Zweiffel nicht haben, Euer Königl. Wřd: werden dero von Gott hohen erleuchten verstandt nach vff solche mittel vnnd wege bedacht sein, vnnd die Vorsehung gethan haben, damitt dieser Craiss, auch vnnser Lanndt vnnd Fürstenthumb vnnserm zue Euer Königl. Wřd: habenden vesten vertrauen nach vff den nottfall nicht hülfflos gelassen werden möge, So haben wier iedoch vorüber nicht könnt, mitt Euer Königl. Wřd: hieraus aus vertreulicher gueter wohlmeinung zu *communiciren*, Vnnd ist an dieselbe vnnser dinstfreundtliches gesinnen, Sie geruhen, wessen wier vnns vff einen oder andern unuerhofften fall zuuerhaltten, oder das von Euer Königl. Wřd: vnns eines würckhlichen *succurses* vnnd entsaz zu getrösten, dero hochvernünfftig einrathen zuertheilen, Wier an vnnserm ortt sindt dahin *intentioniret*, an vnns nichts gerne aller möglichkeit nach erwinden zu lassen, Was zue aufer: vnnd beförderung des Euangelischen wessens gereichen mag, Wier aber sindt vor diessmahl nicht *bastant*, einigen gewaldt, do zu mahlen vnnsser Lanndt zimblich offen, vnnd wenig beveste ortt darinnen, zu *resistiren*, Erwartten demnach Euer Königl. Wřd: *resolution* fürderlichsten, Vnnd verbleiben deroselben zue aller angenehmer freundtlicher dienstbezeigung geflissen, Datum Plassenburg den 4 Martii Anno 1632.

Euer Königl. Wřden

dinstwilliger Oheimb
vnd Schwager

Von Gottes gnaden Christian Marggraff zue Brandenburg, in Preussen, zue Stettin Pommern, der Cassuben vnd Wenden, auch in Schlesien zu Crossen vnd Jägerndorff, Herzog, Burggraff zu Nürmberg vnnd Fürst zue Rügen.

Christian m. pr.

P. S.

Auch Durchleuchtigster König, Freundtlicher lieber Herr Oheimb vnnd Schwager.

Nachdem der vff den 12 diess zue Nürmberg angesezte *convent* der Evangelischen Ständte des Fränckhischen Craisses, weiln mann wegen der in denselben befindeten Tillischen

armee ganz nicht vortkommen kan, Vnnd die strassen nacher gedachten Nürmberg aller ortten verschlossen, schwehrlich seinen fortgang wirdt erreichen, noch von den Ständten beschickhet werden können, es were dann, das sich dieser Zuestandt des Craisses endern, vnnd derselbe durch Göttliche verleyhung vnnd Euer Königl. Wr̃d: *assistenz* von der gefahr *liberiret* werde, Darauff wier dann veste hoffnung vnnd vertrauen; Allss haben Euer Königl. Wr̃d: wier ein solches zue dero nachrichtung zu hinterbringen vor eine notturfft befunden, Vnnd verbleiben deroselben zue gefälliger diensterweissung geflissen, *Signatum ut in literis* den 4 Martii Anno 1632. Christian m. pr.

Utanskrift:

Dem Durchleuchtigsten Fürsten, Herrn Gustavo Adolpho, der Reiche Schweeden Gothen vnd Wenden Königen, Grossfürsten in Finlandt, Herzogen zu Ehesten vnnd Carelen, Herrn über Ingermanlandt, Vnsserm Freundtlichen liben Herrn Oheimb vnnd Schwagern.

Cito Zu Ihr Kön. Wrd: händen.
cito
cito

Bref af utländska Furstliga o. a. Personer till Fältmarskalken Gr. Gustaf Horn.

Bref af Christian, Markgrefve i Brandenburg.

I.

Von Gottes gnaden Christian Marggraff zue Brandenburg, in Preussen zue Stettin Pommern, der Cassuben vnnd Wenden, auch in Schlesien, zue Crossen vnnd Jägerndorff, Herzog, Burggraff zue Nürmberg vnd Fürst zu Rügen.

Vnnsern günstigen grues zuuorn, Wohlgeborner besonders lieber, Wier haben zue dem herrn, gegenwertigen den vesten, Vnnsern Rath, Hoffmeistern, auch Haubtmann zu Bayreuth vnnd lieben getreuen, Moriz Kanne gnedig abgefärttiget, vnnsertwegen mündtliches anbringen bey dem herrn zu uerrichten, Jnmassen Er von dem selben mitt mehreren vernehmen wirdt.

Ersuchen dero wegen dem herrn hiemit, günstig gesinnet, Er wolle gedachten vnnsern Abgesandten nicht allein in seinen an: vnnd vorbringen gerne hören, Jhme gleich Vnnss vollkommenen glauben beymessen, sondern sich auch in wieder anttwortt allso vernehmen lassen, wie es der sachen wichtigkeit erfordert, vnnd vnnser günstiges vertrauen zu demselben gerichtet ist,

Das seindt wier vmb den herrn mitt günstigen willen,

damitt wier ihme ohne das wohlbeygethan, hinwieder zu erkennen geneigt, Datum Plassenburg den 7 Januarij Anno 1632.

S^{e}: Allzeit
williger freundt
Christian m. pr.

Utanskrift:

Dem Wolgebornen, vnnserm besonders lieben, herrn *Gustapho Horn*, herrn zu Hering vnd Malla, Rittern, Königl. Würden in Schweden Geheimen KriegsRath vnd Veldtmarschalckhen.

II.

Von Gottes gnaden Christian, Marggraff &c.

Vnssern günstigen gruss zuuor, Wohlgeborner besonders lieber, Wir werden gleich aniezo berichtet, wie das theilss von dess herrn vnderhabenden *armeen* Reyterey auss dem Stifft Bamberg inn Vnsser Landt streifen, vnd sowohl Vnsern Vnderthanen alss auch Adelichen Lehenleuthen mit *spolirung* vnd andern *exorbitantien* schaden zufügen sollen, Nun sind dessen gewies versichert vnd wissen auch den herrn, wegen seiner hohen *discretion* dahien *intentioniret*, dz dergleichen mit seinem befelh oder *ordre* nicht zugeschehen pflege, vielweniger an solchen *excessen* belieben oder gefallen trage, Weil aber manches mahl der Soldat mit guetlichen Abmahnungen sich nicht abhalten oder verwarnen lassen, Auch die von der Königl. Würden inn Schweden, hiebeuorn ertheilten *Salva Guardien* alss ob dieselbe was alt, vnd vorm Jahr gegeben, nicht *respectiren* will, Alss ist an den herrn Vnser gönstigs gesinnen, Er wolle der mit S. Königl. Würden inn Schweden habenden erclerunge nach, Vnss vnbeschwert ein *General Salva Guardiam* Vnsser Landt vnd Vnderthanen, wie auch alle Vnssere Adeliche, vnd inn Vnsserm *territorio* gesessene Lehenleuth vnd von Adel mit auss*spolirung*, *exactionen* vnd anderen dergleichen beschwerten zu verschonen bey zeigern diesen Abgefertigten Trompetern Paul Schrötern, zukommen lassen, Das wollen wir vmb den herrn hinwider-

umb mit gönstigen willen, damit wir Jhme ohne das wohl beygethan erkennen, Datum Plassenburg den 7 Februarij An: 1632.

S: Allzeit
williger freundt
Christian m. pr.

III.

Von Gottes gnaden *Christian* &c.

Vnssern günstigen gruss zuuor, Wohlgeborner, besonders lieber, Vf dess herrn auss Bamberg vom 5 diess, an Vnss abgangenes Schreiben haben wir S. Königl. Würden zu Schweden zu Vnss abgefertigten *Commissarien* den vesten Vnsseren Rath vnd lieben getreuen, Hannss Christoph Stiebern von Puttenheim inn seinen vor: vnd anbringen selbsten Persöhnlichen gehöret, vnd vnss darauf gegen Jhn hinwiderumb alsso *resolviret*, wie dem herrn er zu seiner Zurückkunft, mit mehreren mündlichen zu *refériren* vnd zueröffnen wissen wirdt, Mochten wir dem herrn im Widerantwortt nicht pergen, vnd verpleiben demselben mit günstigen Willen wohl beygethan, Datum Plassenburg den 8 Februarij An. 1632.

S: Allzeit
williger freundt
Christian m. pr.

IV.

Von Gottes gnaden *Christian* &c.

Vnssern günstigen gruss zuuor, Wohlgeborner, besonders lieber, Wir haben zu dem herrn gegenwertigen den vesten, Vnsseren Rath, ErbMarschalcken, LandtschafftDirectorn vnd lieben getreuen, Hannss Heinrichen von Kürsperg zum Wernstein &c. gnedig abgefertiget, Vnssertwegen bey demselben mündliche werbung abzulegen, wie Er von Jhme mit mehreren vernehmen wirdt.

Ersuchen demnach den herrn, günstig gesinnet, Er wolle gedachten von Kürsperg inn seinen vor: vnd anbringen, nit allein guthwillig hören, vnd gleich Vnss selbst vollkommenen glauben zustellen, sondern sich auch inn Andtwortt hienwider alsso vernehmen lassen, wie es d. Sachen Notturfft erfordert, vnd vnsser gutes vertrauen zu dem herrn gerichtet ist, Das sind wir vmb den herrn mit günstigen willen, damit wir Jhme ohne das wohl beygethan verpleiben, hinwid: zuerkennen geneigt, Datum Plassenburg den 8 Februarij An. 1632.

S: Allzeit
williger freundt
Christian m. pr.

V.

Von Gottes gnaden *Christian* &c.

Vnnssern günstigen grues zuuorn, Wohlgeborner, besonders lieber, Wier haben des herrn beede schreiben sambt mitt überschickten *Salva guardien* durch vnnssern Trompetern zue recht empfangen, Wie wier nun hieraus des herrn zue vnnss vnnd vnnsserm hauss tragende guete *affection* zuuerspühren. Allso thun wier vnnss auch gegen demselben diessfalls günstig bedanckhen, Vnnd wollen solches vmb Jhn hinwiederumb zue beschuldten nicht vnterlassen, Darbey mögen wier dem herrn nicht bergen, wie das vnsere Statt Neuenstatt an der Aisch, vnnd derselben Bürgerschafft von des obristen Kochtitzky Regiment alda hinterlassenen beschedigten Reuthern vnnd Pferdten, vermög beiliegendes Verzeichnus zimblich beschweret, Vnnd weiln wier anderst nicht wissen, dann das von dem herrn *ordre* ertheilt worden, die vnnserigen dero ortten mitt dergleichen *oneribus* zu verschonen, Allso haben wier vorüber nicht könt, dem herrn solches zu erkennen zuegeben, Vnnd ist an Jhme vnnsser günstiges gesinnen, Er wolle die vnmasgebliche verfügung thun, das ermelte Statt Neuenstadt jn betrachtung dieselbe biess anhero sowohl von des feindts: alls Jhrer Königl. Wřd: zue Schweeden vollckh, So Sie doch noch willig vnnd gerne erdultet,

viel ausstehen müssen, von den übrigen Pflagen vollents *liberiret* werden mögen.

Das sindt wier gegen dem herrn vff ereignete *occasion* mitt allen günstigen willen, darmitt wier dem herrn ohne das wohl beigethan, zuerkennen erbietig, Datum Plassenburg den 16 Februarij Anno 1632.

S^{e} Allzeit
williger freundt
Christian m. pr.

P. S.

Auch Wohlgeborner besonders lieber, Es haben vnnss vnnssere Beambte zue Neuenstatt darbey vnderthenig berichtet, alls wie von ihnen vor das Kochtyzigische Regiment noch etliche *recreuten* geldter begeret werden sollen, Nun mögen wier dem herrn nicht bergen, das wier albereit vnnssere beede Termin, vermög des mitt Jhrer Königl: Wr̃d: zu Schweeden getroffenen *accordts*, vnnd noch darüber richtig gemachet, Welches dann vff den beuorstehenden *convent* zue Nürmberg entweeder Ihrer Königl. Wr̃d: dahin Abgesandten, oder dem *Cassario* Georg Förstenheussern zue genüge *liquidiret* werden solle, Ist demnach an dem herrn vnnsser günstiges gesinnen, Er wolle es dahin richten, damitt die vnnsserigen von dergleichen verschonet, vnnd angeregten vergleich nachgegangen werden möge, *Signatum ut in Literis* den 16 Februarij Anno 1632. Christian m. pr.

VI.

Von Gottes gnaden Christian &c.

Vnnssern günstigen grues zuuorn, Wohlgeborner besonders lieber, Was sowohln Fürst Ernsten zue Anhalts Ld: *) aus Eger an vnnss wegen Einnehmung Falckhenau, vnnd das das in Böheimb liegende Keyserliche volckh willens des herrn Churfürsten zue Sachssen Ld: Landte zue *attaquiren*, dar-

*) Liebden.

durch dann wier gleicher gestaldt sehr betroffen würden, geschrieben, alls auch wohin vnnss der Obriste Graz hinwieder beanttworttet, vnnd wie wier wegen des Obristen Muffels regiment betrohet, vnnd alle dieienigen, welche der Königl. Wřd: zue Schweeden, vnnd dero *armeen* vnnd volckh vorschueb vnnd beförderung thun, vor offentliche feindte gehaltten werden, daruon thun wier dem herrn Copien *sub literis A* vnnd *B* übersenden, vnnd do vnnss was weitters gewiesses einlanget, wollen dasselbe wier dem herrn auch vnuerlengt zue kommen, vnnd die Posten vff Weissmann zueschickhen, vnnd stellen zue des herrn belieben, ob Er auch die Posten zue Schessliz anordtnen lassen wolle, vnnd nach dem vast verlauthen will, ob sollte das jenige Volckh so der *General* Tilli in Lindau gegen Bunden *commandiret*, wiederumb zue rückh in die obere Pfallz erfordert werde, ob es aber an deme, vnnd zu was endt, wirdt der herr ohne zweiffel bessere nachrichtung haben, vnnd ist an Jhm vnnsser günstiges gesinnen, Er wolle vnnss daruon, vnnd was ihme sonsten glaubwürdiges zue handen gebracht, vnbeschwerdt *communication* thun, dergleichen sindt wier hienfüro zu *continuiren* auch erbietig, Vnnd verbleiben dem herrn mitt günstigen willen wohl beigethan, Datum Plassenburg den 18 Februarij Anno 1632.

S^{e} Allzeit
williger freundt
Christian m. pr.

P. S.

Auch Wohlgeborner Besonders Lieber, Vnnd nach dem wier vnnss besorgen, es dörfften die Posten von hier vff Bambergk, vnnd von dar wiederumb zue rückh in die lenge nicht sicher gehen, So ersuchen wier den herrn, Er wolle vnbemühet sein, vnnd die anordtnung verfügen, das die an vnnss haltende vnnd nacher Bamberg kommende schreiben dem Euangelischen weesen zun besten, durch den bestelten Postmeistern daselbsten an:vnnd vfgenommen, vnnd iedesmals an gehörigen ortt geliefert werden mögen, Sinttemahln nur vor wenig tagen ein vnss zustendiges Packguet zu ermelten

Bamberg nicht hatt wollen angenommen vnnd fortgeschickhet werden, Signatum ut in Literis, den 18 Februarij 1632.

Christian m. pr.

P. S.

Auch Wohlgeborner besonders Lieber, gleich bey aussferttigung diess kommet alhier souiel nachrichtung ein, ob solle das in Böheimb gelegene Volckh von Falckhenau in heraus *marchiren,* vnnd ihren weg durch vnnssere Haubtmannschafft Hof zu zunehmen in willens sein, Vnnd wie vorgeben wirdt, Cronach zu entsetzen, ob dieses noch erfolget, oder gegen das Churfürstenthumb Sachssen sich dieselbe wenden möchte, wirdt mann baldt erfahren, Sonnsten des Obristen Grazen Obriste Leuttenambt, welcher in ermelten Cronach *commandiret,* solle am vergangenen Sontag sein volckh alles haben lassen *communiciren,* vnnd fange aniezo an, die heusser dero ortten abzuebrechen, Do wier was weitters in erfahrung bringen, soll es dem herrn auch sobalden *communiciret* werden, Actum ut in literis den 18 Februarij Anno 1632.

Christian m. pr.

P. S.

Auch Wohlgeborner besonders lieber, Nach dem aus dieser *marchiada* allen vmbständten nach zu muthmassen, das dieselbe entweder Cronach zu entsetzen, oder *recta* in das Stifft Bamberg zugehen werde, vnnd dörfft mann darbey auch ein sonderbahres wachendes aug vf vnnssere vestung alhier haben, vnnd aber wier dieselbe gerne mitt einen gueten qualificirten *commandanten* versehen lassen wollen, damitt bey ereigneten nottfall berührter vnnsserer vestung keine *afront,* wie an ander ortt beschehen, begegnen möchte, Allss haben wier ein solches dem herrn in vertrauen zu entdeckhen keinen vmbgang nehmen können, Vnnd wehren wier gewillet, Obristen Muffel, allss welcher vnnsserer ganzen vestung gelegenheit vnnd zustandt am besten weis, nebens den 4 darzu *deputirten* compagnien alhier zubehaltten, vnnd könte dessen obrister Leuttenant mitt den übrigen 8 Compagnien vf des herrn *ordinanz* vort*marchiren,* vnd deroselben nachkommen, vnnd wollen wier nicht hoffen, das dieses Jhrer Königl: Wřd:

zu Schweeden, weiln gleichwohl an dieser vestung deroselben vnd dem ganzen Euangelischen weesen nicht wenig gelegen, noch dem herrn zu entgegen sein werde, Erwartten demnach hierüber des herrn wieder anttwortt, vnd darbey verstendiges einrathen, wie es sonsten weitter anzustellen wehre.

Christian m. pr.

VII.

Von Gottes gnaden Christian &c.

Vnnssern günstigen grues zuuorn, Wohlgeborner besonders lieber, Wier mögen dem herrn nicht bergen, dz vnnss gleich aniezo von einem ortt, so Nördtlingen nahe lieget, *avisen* eingelanget, alls wie der *General Tilli* von daraus dieser tagen mitt einen starckhen volckh vffgebrochen, vnnd wie es vast ins gemein verlautten will, seine *marche* in die obere Pfallz, das Stifft Bamberg zuentsezen, nehmen solle, Wiewohln wier nicht zweiffeln, dem herrn werde hieruon bessere *particularien* zuekommen sein, So haben wier iedoch vor eine notturfft erachtet, dem herrn solches in vertrauen zu *communiciren*, vnnd ist an Jhm vnnsser günstiges gesinnen, Er wolle vnnss daruon *part* geben, vnnd darmitt vnbeschwerdt *continuiren*, welches wier auch zu thun erbietig, Darbei geben wier dem herrn in ebenmessigen vertrauen zuuernehmen, das wier von vnterschiedenen ortten gewarnet worden, vnnss wohl in acht zue haben, das vnnss nicht gleich dem Onolzbachischen *) Fürstenthumb ergehen dörffte, Jedoch wollen wier an aller möglicher *vigilanz* vnd vorsehung nichts ermangeln lassen, vnnd vnnss hingegen des *succurses* vff bedurffenden nottfall getrösten, Vnnd verbleiben dem herrn mitt allem günstigen willen wohl beigethan, Datum Plassenburg den 19 Februarij An: 1632. Sein Allzeit

williger freundt

Christian m. pr.

*) ***Onoltzbach***, senare ***Anspach***, residens för den deraf benämnda linien af Marggrefvarne af Brandenburg, ligger vid den lilla floden Retzet i Franken på den punkt, der denna upptager bäcken Onoltzbach, af hvilken staden skall hafva sitt namn.

VIII.

Von Gottes gnaden Christian &c.

Vnnssern günstigen grues zuuorn, Wohlgeborner besonders lieber, Was vnnss gleich diese stundt von vnnssern Beambten zue Wonsiedel, wie es in Boheim so schlecht stehet, vnnd solches ein Chur Sächsischer in Eger liegende *Commissarius* selbsten von sich geschrieben, vor bericht eingelanget, darum thun wier dem herrn einen *Extract* zue seiner nachrichtung *communiciren*, Vnnd do vnnss was weitters zuegebracht, soll dasselbige dem herrn ebenmessig eilfehrig übersendet werden, Vnnd ist an Jhm vnnsser günstiges gesinnen, Er wolle vnnss hinwiederumb in vertrauen verstendigen, was Er sowohl wegen des *General Tilli* gegen die obere Pfallz anzuegs, welches von viel vnderschiedenen ortten besterckhet werden will, allss auch von andern vor gewiese *particularien* überkommen, vnnd nach vnd nach weitter in erfahrung bringen werde, darmitt wollen wier vnnsseres theils gegen dem herrn auch *continuiren*, Vnnd verbleiben demselben mitt günstigen willen wohl beigethan, Datum Plassenburg den 21 Februarii Anno 1632.

S: Allzeit
williger freundt
Christian m. pr.

IX.

Von Gottes gnaden Christian &c.

Vnnssern günstigen grues zuuorn, Wohlgeborner besonders lieber, Vnnsserer mitt dem herrn angefangener *correspondenz* zufolge, thun wier ihme hiemitt eilfehrig copialiter übersenden, was an vnnss vnnsser Cassner zum Neuenstättlein an der Pfällzischen grenz wegen gehligen vfbruchs des dero ortten gelegenen Bayrischen volckhs vor vnderthenigen bericht erstattet, welches wier dem herrn sobalden zu dessen nachrichtung zu *communiciren* vor eine notturfft erachtet, vnd do vnnss was weitters einlanget, soll es dem herrn gleicher gestaldt zugeferttiget werden, Vnd verbleiben dem herrn mitt günsti-

gen willen wohl beigethan, Datum Plassenburg den 21 Februarij Anno 1632.

S^{e} Allzeit
williger freundt
Christian m. pr.

X.

Von Gottes gnaden Christian &c.

Vnnsseren günstigen grues zuuorn, Wohlgeborner besonders lieber, Was vnnss gleich in dieser stundt von vnnsseren Ambtmann zue Osternde*) vnd Pegniz, wegen des in der obern Pfallz gelegenen Volckhs gehlingen vffbruchs, vnnd das Sie ihre *march recta* vff Nürmberg zue genommen, vnnd darzue auch der *General Tilli* mitt andern volckh stossen soll, in vnderthenigkeitt berichtet, daruon thun wier dem herrn abschriefft eilfehrig zue seiner nachrichtung übersenden, Ob aber ernanter *General* Tilli, entweeder Nürmberg zue *attaquiren,* oder aber in das Stifft Bamberg zu gehen vorhabens sein möchte, wirdt der herr ohne allen Zweiffel nunmehro gewiesse particularien selbsten haben, oder doch ehisten erlangen, Die vnnss Er ebenmessig zu *communiciren*, wier Ihn günstig ersuchen thun, Woltten wier dem herrn vnuerzüglichen nicht bergen, vnnd verbleiben mitt günstigen willen wohl beigethan, Datum Plassenburg den 25 Februarij Anno 1632.

S^{e} Allzeit
williger freundt
Christian m. pr.

XI.

Von Gottes gnaden Christian &c.

Vnnssern günstigen grues zuuorn, Wohlgeborner besonders lieber, Allss gleich vnnsser heutiges schreiben wegen der

---

*) Troligen skriffel för *Osterode.*

Tillischen armee gehligen vffbruchs gegen Nürmberg an den herrn nur vor einer stundt hinweg gewesen, langet vnnss gleich ein anderer bericht von vnnsserm Ambtmann zue Osternohe *) dahin ein, ob solte die marche gewiess gegen Vorchheim in das Stifft Bamberg angesehen sein, Derowegen wier ein solches dem herrn sobalden zu seiner nachrichtung zue *communiciren* vor eine notturfft befunden, vnnd solle mitt der *continuation* do anderst nur die Posten sicher vortkommen können fleissig verfahren werden, Vnnd verbleiben dem herrn mitt günstigen willen wohl beigethan, Datum Plassenburg den 25 Februarij Anno 1632.

S[e] Allzeit
williger freundt
Christian m. pr.

P. S.

Auch Wohlgeborner besonders Lieber, Nachdem aniezo Weissmann nicht mehr mitt des Obristen Muffels oder andern Schweedischen volckh besezet, vnnd wier dahero nicht wissen können, wie die Posten von hieraus nacher Bambergkh vnnd wieder zue rückh gebracht werden können,
Allss ist an den herrn vnnsser günstiges gesinnen, Er wolle vnnss mitt wenigen verstendigen, wie die schreiben, vnnd durch was ortt vnnd gelegenheit sicher zu übersenden, Signatum ut in literis den 25 Februarij Anno 1632.

Christian m. pr.

XII.

Von Gottes gnaden Christian &c.

Vnssern günstigen gruss zuuor, Wohlgeborner, besonders lieber, Was an Vnss General Tijllj durch einen abgefertigten Trompeter gelangen lassen, das hat d. herr auss beyliegender *copien* Notturfftig zu ersehen, Nun wissen wir weil inmittelss die vorgewesene *interposition* zimblich angestanden, nicht eigentlichen ob:vnd welchergestaltt Jhr Königl.

*) Se förra noten.

Würd: inn Schweden mit d. *Continuation* vnd guetlichen Tractaten gedient, vnd was d. herr an seinen Ortt hierinnen für Rathsamb befindet, Allein wer es zu wünschen, das durch vermittlung der Kriegsslast aus diesen Fränckischen Craiss gebracht, Vnd alsso wir vnd andere Ständt, mit Endlichen *ruin* vnd verderb verschont bleiben köndten, Haben demnach nit vnderlassen wollen, dem herrn solches sobalden zu *communicirn*, Vnd Jhne günstig zu ersuchen, Vnss dessen gemuethssmeinung bei sicherer gelegenheit zuentdecken, Wolten wir dem herrn nicht pergen, Vnd verpleiben Jhme zu günstigen geneigten willen, Wohlbeygethan, Datum Plassenburg den 26 Februarij A:o 1632.

Sein williger
freundt allzeit
Christian m. pr.

XIII.

Von Gottes gnaden Christian &c.

Vnnssern günstigen gruss zuuorn, Wohlgeborner besonders lieber, Vnnss ist dess Herrn Schreiben aus Geldersheim vom 9$^{n}_{=}$ diss, sambt dem Copeylichen Innschluss, wie es mit Bamberg eigentlichen hergangen, zue hannden wol gebracht worden, Thun vnns desswegen gegen den Herrn günstig bedanckhen, vnd geben Jhme hinwiederumb im vertrauwen zuuernehmen, das vnss von vnterschiedenen ortten *avisen* eingelanget, alls wie der Obriste Gallas mit etlichen Regimentern Kayserlichen Kriegsvolckhs, auss Böheim vf Ellenbogen, Falchenaw vnd Eger in Anzug, vnd fürters seinen weg durch vnsser lanndt zunehmen, vnd sich mit dem General *Tillj* zue conjungiren vorhabens sein solle, vnd darbey vnsserm landt vnd vestung alhier zimblich starckh getrohet wirdt, Wie vns dann solches ein Bambergischer Beambter vor gewies vns hierunter in acht zunehmen, warnen: Wir haben aber allenthalben fleissige Kundtschafft anstellen lassen, Was wir weiter gründtlich in erfahrung bringen, Soll dasselbe sowol der Kön: Wr̃dn in Schweeden, allss auch dem herrn

avertiret werden: Wie wir dann aniezo höchstgedacht Jhrer Kön. Wr̃dn, wie mit vnsserm landt von den Bambergischen Vnterthanen *procediret* werde, vmbstendiglichen in Schriefften zuerkennen gegeben: Vnd ist an den herrn vnsser günstiges gesinnen, Er wolle vnss hinwiederumb im vertrauwen verstendigen, was seithero weiters vorgelaufen, vnnd ob die Pappenheimische *armee*, wie vor gewies aussgegeben werden will, geschlagen vnnd *ruinirt* sein solle, auch ob Jhrer Kön. Wr̃dn sambt dero *Succurs*, wie inngleichen des Herzogen zue Weymars Ld: vnd *Baniers armeen* ankhommen:

Das seindt wir vmb den herrn in andere wege zuebeschulden erbietig, Deme wir one das zue allen günstigen willen wolbeygethan verbleiben. Datum Plassenburgk den 13 Martij Anno 1632.

S$^{r}_{e}$ Allzeit
williger freundt
Christian m. pr.

(Egenh. tillägg:) Was Jch gleich Jn dieser stundt vor naricht von Eger erlanget, hat der herr aus d. beilag zuersehen, da was mehres einkömbt, bericht Jch hinach.

Bref af Johann Georg, Markgrefve i Brandenburg, till Fältmarskalken Gustaf Horn.

I.

Von Gottess Gnaden Johann Georg Marggraff zu Brandenburg, In Preussen &c. Herzog &c. Burggraff zu Nürnberg vnd Fürst zu Rüegen, Obrister zu Ross vnd Fues.

Vnsern günstigen Gruess vnnd Alles guttes bevor Wolgeborner besonders lieber herr,

Dess herrn Veldt Marschals *ordre* haben wir empfangen vnd darauff also balden die bestallung gemacht, das seinem begehren nach die brieff so von Bamberg anhero geschickt biss vff Brück vnd von dannen hieher geschickt von den Reuttern biss wider vff Bamberg gefürth, auch zu welcher Stund sie ankommen vnd abgehen fleissig soll vff*notirt* werden Jngleichen auch wegen dess Jnnigen so herr VeldtMarschall an

vnss begert, zu Bayerssdorff bestallung angeordnet, vnd erwartte der Antwortt, welche dem herrn also balden zu *notificiren* wir nicht vnterlassen wollen. Sonsten hatt vnss gestern Georg Fürstenheusser in seiner zu rück kunfft vorgebracht, dass von herrn FeldtMarschall vnss ein *assignation* der 5000 Rtl so hiesige Statt wegen der brandschatzung zu erlegen verwilligt, zugeschickt werden soll, worauff Wir [in] sein beisein den Castner zu vnss fordern lassen, vnd solches angedeutet, Was sie aber vor entschuldigung vorwenden, geruhe der herr VeldtMarschall aus Ihrer *Supplication* mit mehrern zu vernehmen, dero fernere *ordre* wir dann gewertig sein wollen. Ferner sindt vnss auch schreiben von Christoph *Agricola* zukommen, darinnen Er vnss berichtet, dass Ihr Königl. Maij. deroselben zugeschriben, vnss die Ämpter Vilseck vnd Fellenstein zu erweitterung vnserer *quartir* zu verordnen, vnd weiln selbige örtter noch biss dato wegen dess feindes nicht besezt werden können, Alls ist vnser bitten, wie wir dann zu deroselben das gutte vertrawen tragen, bemelte Ämpter keinem andern zu *assignirn*, Jn betrachtung vnsere *quartir* so ganz eng vnd *ruinirt*, dass wir den Notürfftigen Vnterhalt schwerlichen heraus zu bringen wissen werden. Dises wir dem herrn Veldt Marschall vnangesagt nicht lassen wollen, vnd verbleiben deroselben zu allen annehmligkeitten iederzeitt willfährig. Geben Höchstatt den 18 Febr. A:o 1632.

Des Herrn Veldt Marschalck
Dienstwilliger Freundt
Hanss Georg M z B.

Inclus.

Ein Radt vnnd gemeine Bürgerschafft der Statt Höchstatt, bitten beföderst Ihr Exelentz vnnd Gnd. der Königlich Maytt zu Schweden hoch uerordnetten herrn Feltmarschalcken Gustaph Horn gantz vnder thänig dass sein Exell. ihnen nachfolgende erclerung Jn vnGnaden nicht vf Nehmen wollen Vnnd erstlich zwar seye offenbar, dass nach beschehenen einfall in die Statt vnnd bey vor gegangenen *accord* /: davon in damaligen flecken so Eylendt Nimand wissenschafft gehabt,

oder sich bey gemelden *accord* beschweren können, die Statt vnnd Bürgerschafft nit Alein sehr ausgePlüntert vnnd verderbt, sondern Auch Seindhero in dreywochentlicher Ein Quartirung zu Ross vnd Fuss wardurch sie in die euserste vnuermöglichkeit gedyhen, dass sie aus den Jenigen was sie sonsten hier zue beyschisen wollen nach notorfft die *soldatesca* dar von erhalten wissen So ist auch vber alle angewende dilligentz, Wegen eines Anlegens, bey d: Statt Nürmberg, schwerlich Etwas zuuerhoffen

Fals aber, gnedig zue gelassen werden wolte, etlich Getraidig wegen gemeiner Statt Spithals wie Auch Bey Etlichen Bürgern vmb baar gelt ver keuflich Ab zue geben, vnd benebens auf die Ambts vnnd vnterthanen in wenig tagen, Ein Steuer Auf ihr Gütter zuerlegen Solte an gePirenden*) Vleiss, dass Aller wenigste wo nur Möglich etwas herauss zu Bringen nichts Erwunden werden Letzlich auch vnnd da mit der Armen Bürgerschafft vnd vnterthanen gehorsam, desto gnediger verspürt werden möchte So Er Pihten**) sie sich da hin disser vnderthänigkeitt Da fern ein Erlicher *Caualier* mit Einen Anlegen Jhnen gnedig *subueniren* könde dass sie Auff Mittel vnnd weg solches zuuer *Pensioniren* Jedoch auff Gned. *consens* höchst ermelter Jhrer Königl. Maytt vnnd zuuersichern bedacht sein vnd trachten wollen diesser vnderthänigsten getröstung Es werde die vergangene Plinderung vnd Abnahm welche des wercks *obstaculum* /: benebens auch die Armen vnder tanen Eusserste noth vnnd unuermöglichkeit derent wegen gnedigst behertziget vnnd der Notdurft nach *ponderirt* werden

Gnedigste vnnd tröstliche *resolution* darauf in Aller vnderthänigkeit bittend Datum den $\frac{28}{18}$ Februarij A:o 1632.

Anwessende Bürgermeister
vnnd Ratth, auch anstatt vnd
von wegen der gesambten Ambts
vnd: thanen zu Höchstatt.

---

*) gebührenden.

**) erbitten.

II.

Von Gottes gnaden, Johann Georg Marggraw zu Brandenburg in Preussen &c. Herzog &c. Königlicher Maytt zu Schweden bestelter Obrister zu Ross vndt Fues.

Vnsern günstigen grues vnd alles guts zuuor Wolgeborner, besonders lieber herr VeldtMarschall. Es hat vns der hochwirdig woledel vnnd gestrenger vnser lieber besonderer, Georg Christoph von Weittingen St Johanns, Malteser ordens Ritter vnd Grossbally in Teutschen landen Commenthur zu Würtzburg, Vibelriet vnnd Rottweil dienstfreundtlich zu vernehmen geben, das er bey diesem Krieg nicht allein merklichen vnnd vnwiderbringlichen schaden unuerschuldet erlitten, sondern bis vf dise stundt mit einquartierung viles volks belastet vnd betrangt werde, auch sehr zweifele, dem herren VeldtMarschall solch sein last bewust, viel weniger aus desselben *ordre* vnd befehl geschehen seyn möchte, dahero gebetten, ihme mit einem *fauor* vnnd *Intercessional*schreiben willfährig zu begegnen dem herren VeldtMarschall seine Vnschuldh zu *remonstrirn*, vnnd vmb desselben Schutz vnnd *salua guardia*, deslogirung der Soldaten, wie auch einen PassZettl vor ihn vndt die seine, darmit sie nach erforderung der orthen, da Sie zu thun haben wegen ihrer güeter, frey vnndt vn*molestirt passiren* vnndt *repassiren* mögen, *intercedendo* zu gesinnen, gn. bemühet zu sein.

Wan vns dan seine Person, alss ein alter hochbedachter *Cauallier* von etlich vnnd sechtzig jahren, wie auch sein thun vnd lassen der gestalt bekhant, das wir wissen, vnndt vf geschehenes berichten von andern versichert sein, das er herr Grosbaley von Weittingen &c. nicht allein vor sein Person, sondern der gantze *Malteser* oder Johannitter Orden /: alss welche alle, ihre *Contributionen*, so Sie von ihren güetern erobern, zu vnderhalt der iungen *Caualliers*, dem Grosmeister nach *Malta* zu *resistenz* dem Türkhen, wider welchen Sie sich einig vnd allein gebrauchen lassen, vbersenden :/ mit dem Teutschen Krieg sich niemaln bemengt, viel weniger zu einiger hülf vnndt *contribution* gegen Jhr Khönigliche May:tt zu Schweden &c. oder dero *Armee* verstandten, sondern in Pflicht gegen ihrem Ordten allein gehorsamb verbli-

ben: Alss haben wir ihm solche seine bitt vnndt begern nicht verwaigern, sondern den herren VeldtMarschall seinetwegen freundtlich bitten wollen zu geruhen, mehrbemelten Grosbaley von Weittingen in seinen Schutz zu nehmen, mit ertheilung einer *saulue garde* ihme, durch *deslogierung* des inhabenden Kriegsvolks der last vom halss khomme, zu befehlen, mit begerten Pass Zettul, ohne *præjuditz* oder nachtheil Ihrer Königlichen May:tt zu Schweden &c. oder dero *Armeen*, vor sein Person oder die er schikhen würde in seinen eigenen geschefften vf seine *commenthurn*, auch wan wo vnndt so offt er Ordens halb zu thun haben möchte, sambt bey sich habendten Pferdten, dienern vnndt *bagage* aller orthen *franco* vnndt frey fort vnd durch zu khommen günstig willfahren, vndt also diser vnserer *fauor* vnndt *Intercession*schrifft wirklich geniessen zu lassen, solches sein wir vf alle begebenheit gegen dem herrn VeldtMarschall widerumb zu beschuldten erbietig Gottes gnädig vndt vätterlichem obhalt getreulich empfolen *Datum* Höchstatt den $\frac{1}{2}\frac{9}{9}$ Februarij A:o 632.

Dess herren VeldtMarschalls
Dienstwilliger Freundt
Hanss Georg MzB.

III.

Von Gottess Gnaden Johann Georg &c.

Vnsern günstigen Gruss vnnd alles guttes bevor
Wolgeborner besonders lieber herr

Nachdeme wir berichtet worden, ob solte dem herrn VeldtMarschall vorkommen sein, wie das der Feind von Vorcheim aus biss anhero solte gestreifft vnnd vil Vieh mit hinweg geführet haben, Dass deme aber nicht also, sondern von dero vntergebnen *Armee*, von welcher sich teglich partheijen weis in vnsern *quartirn* befinden, vnnd grossen schaden thun, beschehen, haben wir solches dem herrn VeldtMarschall zu erkennen geben wollen, Damit wir ettwan nicht einer Vnvorsichtigkeitt beschuldigt werden möchten, Dieselbe

hiemit dem Schutz dess Höchsten empfehlendt. Geben Höchstatt den 20 Febr. A:o 1632.

Des Herrn FeldtMarschall
Dienstwilliger Freundt
Hanss Georg MzB.

IV.

Von Gottes Gnaden Johann Georg &c.

Vnsern günstigen Gruss vnd alles guttes bevor
Wolgeborner besonders lieber herr,

Auss dem Einschluss hatt der herr VeldtMarschall zu ersehen, was vns dess Tijllischen *March* halben *auisirt* worden, Also vor rathsam befunden, solches dem herrn VeldtMarschall zu *communicirn*, Verbleiben beinebenst dem herrn VeldtMarschall zu allen annehmlichkeitten iederzeit bereitwillig. Datum Höchstatt den 21 Feb. A:o 1632.

Des Herrn VeldtMarschall
Dienstwilliger Freundt
Hanss Georg MzB.

V.

Von Gottes gnaden, Wir *Johann Georg* &.

Vnsern günstigen gruss vnd alles guttes beuor Wolgeborner besonders lieber herr, Zue dem herrn General VeldtMarschall haben wir Gegen Werttigen, den Edlen Gestrengen vnd Manhafften, Vnsern Obrist Leutenant vnd lieben besondern, Johann Wincklern abgefertigt, bei deroselben Vnssertwegen etlicher Sachen halben Mündtliche anbringung zue thun, gestaldt Sie von Ihme mit mehreren zuuernehmen, dienstlichen bittent die (Sie?) geruhen Ime nicht allein *audientz* zue verstatten, vnd in seinen an vnd vorbringen allen glauben bei zue messen, sondern auch sich in Wiederantwortt gegen Ihm also erkleren, Wie Vnser Freundtlich ver-

trauen zue deroselben gestelt ist. Dem Herrn VeldtMarschall hinwiederumb Alle freundt: annehmlichkeit, zuerweissen erkennen wir vnss iederzeit Schuldtig, Geben Höchstadt den 23 Februarij A:o 1632.

Des Herrn VeldtMarschall
Dienstwilliger Freundt
Hanss Georg MzB.

VI.

Von Gottess Gnaden Johann Georg &c.

Vnsern günstigen Gruss vnd alles guttes bevor,
Wolgeborner besonders lieber herr,

Den herrn VeldtMarschaln haben wir zu berichten nicht vnterlassen können, wie dass wir gestriges tags noch so balden vnser Quartirmeister ankommen, eine parthey von den vnssrigen gegen Vorcheimb zu *recognoscirn* lassen, welche vber ein virtel stundt nicht davon gewest, vnd ganz nichts vermercket, allein dz sie drei baurn angetroffen, so sie *examinirt* vnd aussgesagt, dz noch zur zeitt Niemand vom Tijlli in Vorcheimb kommen sey, es gehe zwar d: gemeine ruff, aber sie köntens nicht wissen, vnd wer schwerlich zu glauben, Doch anheutte widerumb anschicken vnd *recognoscirn* lassen, vnnd was Sie erfahren, solches also balden den herrn VeldMarschall *auisirn* wollen, Dieselbe hiemit dem Schutz dess Höchsten befehlendt. Geben Höchstatt den 26 Febr. A:o 1632.

Des Herrn FeldtMarschall
Dienstwilliger Freundt
Hanss Georg MzB.

VII.

Von Gottes Gnaden Johann Georg &c.

Vnsern günstigen Gruss vnd alles guttes bevor,
Wolgeborner besonders lieber herr,

Dess herrn VeldtMarschals schreiben ist vnss gestern von vnserm hoffmeister wol eingeliffert worden, worauff wir vnss

dann heute mit der Reutterey ins Ampt Burch Ebrach vnnd Schönbrunn, damit wir deroselben was näher ligen, begeben wollen, also daselbst fernere *ordre* erwarten. Sonsten berichten wir den herrn VeldtMarschall, dz wir gestriges tages zwo partheyen aussgeschickt, die eine berichtet so gegen Brück *recognoscirt*, dz sie eine Vorcheimische parthey von 25 Musquet vnd 6 pferdten angetroffen, Jn solche gesezet, ettliche davon Nidergemacht vnd drei anhero mit gefangen, darunter den *corporal* so die parthei commandirt, gebracht. Die andre parthei so wir gegen Vorcheimb *commandirt*, die bringen so vil bericht, dass der *Tylli* gestern vmb 12 Vhre mit drei *Compagni* Crabaten zu Vorcheimb gewis ankommen, vnd sein Volck zu Neunkirch, Kerssbach vnd Breizfeldt, das Haupt Quartir aber zu Kerssbach sein soll. Welches den herrn VeldtMarschall wir zuberichten nicht vnterlassen können, dieselbe hiemit dem Schuz dess Allerhöchsten befehlendt. Geben Höchstatt den 27 Febr. 1632.

Des Herrn VeldtMarschall
Dienstwilliger Freundt
Hanss Georg MzB.

VIII.

Von Gottes Gnaden Johann Georg &c.

Vnsern günstigen Grus vnd alles guttes bevor
Wolgeborner besonders lieber herr,

Wir haben keines Vmbgangs pflegen können, gegenwerttigen vnsern Rittmeistern Johann Rauschern von Monschein abgefertigt, vnsertwegen bei dem H. VeldtMarschall etliche sachen auzubringen, gestalt Sie von Ihme mit mehrerm zu vernehmen, dienstlicht bittendt, Sie wollen Ihme nicht allein anhören vnd allen glauben beimessen, sondern auch sich in Widerantwort gegen Ihme also erkleren, Wie vnser zuverlessig vertrawen zu deroselben gestelt ist, Dieselbe hiemit dem

Schuz des Höchsten befehlendt. Geben Marchbraith den 3 Martij A:o 1632.

Des Herrn VeldtMarschall
Dienstwilliger Freundt
Hanss Georg MzB.

IX.

Von Gottes Gnaden Johann Georg &c.

Vnsern günstigen gruss vnndt alles guts bevor, Wohlgeborner besonders lieber Herr, Dem Herrn VeldtMarschalch haben wir hiemit *notificirn* wollen, das wir vnss dero gegebnen *ordre* gemees erhebt, vnndt mit vnssern Troppen den *March* auff Höchstatt zugenommen, vnndt ob wir zwar ettliche pferdt anheutte vor hero geschicket, vnndt die Höchstetter zue eröffnung ihrer portten ermahnen lassen, haben sie sich doch anfänglichen hierzu nicht verstehen wollen, Alss sie aber gesehen, das wir mit vnssern Troppen mit gewalt hinzugerücket, vnndt bereits in der Vorstatt gewesen, ist die port von Jhnen eröffnet worden, worauff wir dan hinein gerücket, vnndt nun mehr solche widerumb besezt vnndt dero fernere ordre erwartten, Dieselbe hiemit dem schuz dess Höchsten empfehlendt, Geben Höchstatt den 23 Martij A:o 1632.

Des Herrn FeldtMarschall
Dienstwilliger Freundt
Hanns Georg MzB.

Bref från Bogislaff, Hertig till Stettin Pommern, till Fältherren Gustaf Horn.

Von Gottes gnaden *Bogischlaff* Herzogk zu Stettin Pommern &c. Fürst zu Rüegen &c. &c. Erwehlter Bischoff zu Cammin &c. &c. &c.

Vnsern günstigen geneigten willen, vnd alles gutes zuuor, Wolgeborner besonder lieber herr Königlicher FeldtMarschall,

derselbe wolle auss beykommendem vernehmen, wass vnsere Arme aussgebrandte vndt aufn grundt aussgesogene Stadt Golnow, vf die vom herrn FeldtMarschaln, wegen des herrn Obristen Hallen gefürderten *Tractament* geldern, auch andern pösten ertheilten *order*, supplicando wehemutiglich vns zuerkennen geben, auch zu wass ende Sie vmb diese vnsere *intercessionalen* an den herrn FeldtMarschaln zuertheilen embsig gebeten.

Weill es dan kundt vnd offenbahr, das den Supplicanten solche gefürderte pösten vfzubringen vnd zu erlegen, eine genzliche vnd wahre vnmügligkeit ist, Wir auch dessen wolversichert, das die Königliche Würdn zu Schweden, vnser freundlicher lieber herr Oheimb vnd Nachbar, diese arme Leute dessfalss bedrengen zu lassen nicht gemeinet, vnd den herrn FeldtMarschalln zugleichmessiger Christlicher *Condolenz* wolgeneigt wissen,

So ist an denselben vnser ganz günstiges gesinnen, Er wolle dieser vnlangst abgebrandten vnd gleichsam auss den glühenden Kohlen genaw vnd kümmerlich herfür geblicketen armen Stadt, grossen nodt, Elendt, iammer vnd Vnuermügen sich zu mittleidenlichem Herzen gehen, solchem zufolge das *estote ergo misericordes* bey ihme in Christlicher obacht sehen vnd spüeren lassen, vndt es dahin *Dirigiren*, das Sie nicht genzlich *ruiniret*, sondern in Jhren geringen hütten, Weill Sie durch die Kayserlichen all Jhres vermügenss, ia Schweiss vnd Blutes, vnd also aller Zeitlicher Wolfardtt beraubet sein, vnd dahero nichtes mehr übrigk haben, erhalten vnd mit angezogenen vnerschwinglichen *postulatis* nitt beschwert werden, sondern damitt zuuerlessig beschonet bleiben, Daran erzeiget der herr FeldtMarschall, alss ein vornehmer Löblicher, güetiger vndt Christlicher bekandter Krieges *officirer*, dem Allerhöchsten, Welcher das ienige, So den Armen vndtt dürftigen geschieht, mit wolthun vndt reichem seegen zuuergelten versprochen hatt, ein sonderbahr vnzweifliches wolgefelliges Werck, So seindt wirss auch vmb den herrn FeldtMarschaln in gunst vndtt allem gueten hinwieder zuerkennen geneigt, Diese vnsere arme Stadt aber, wirtes vmb denselben iegen Menniglich mit unuergesslichen rumb stetes vndt höchlich zugedencken vndt ausszubreiten, auch

mitt Ihrem Andechtigen vndtt innigen gebett bey Gott dem Almechtigen zuuerschulden stetes geflissen sein, Datum Alten Stettin den 6 *Februarij Anno* 1631.

Dess H. Veldtmarschallen
guter Freundt
Bogischlaff Hz S P.

Bref af Hertig Bernhard af Sachsen till Fältmarskalken Grefve Gustaf Horn.

Vonn Gottes gnaden *Bernhardt,* Herzogk zu Sachssen, Jülich, Cleue vnd Bergen &c.

Wohlgeborner besonderss lieber Herr, vnd freundt, Dem Herrn Feldtmahrschalck verhalten wier nicht, welcher gestalt Königl. Mat. in dero abwessenheit die *Armee* zu *Commandiren*, vnss gnädigk *ordre* ertheilett, Dieweill dann die nohtdurft erfordert, inmassen ess auch hochgedacht Jhro Mat. also befohlen, dem herrn Feldtmahrschalck, wass etwan hiesiger orthe in einem vndt dem andern von des feindes vorhaben, vndt sonsten vorgehen möchte, zu *Communiciren*, Alss erkennen wier vnss schuldigk, dieses hienfüro also in acht zu nehmen, Bitten aber freundtlich, Der Herr Feldtmahrschalck wolle ihme belieben lassen, wass er an seinem orth vor nachricht erlangett, vnss gleichssfalss solches eylends vnbeschwert zu *avisiren*, Damit vfn bedürfenden nohtfall die hiesigen *trouppen* so hiervnten, denen ienigen so oben im Lande zu Francken *logiren*, vndt dieselbigen den hiesigen mit *succurss* desto zeitlicher beyspringen können, Verbleiben sonsten dem Herrn Feldtmahrschalck angenehme freundtschafft zuerweissen ieder Zeit willigk, Datum Worms, den 14 Jan. A:o 1632.

E. H.
Dinst Williger
Bernhard Hz Sachsen.

Utanskrift:

A son Excell. de Horn, Marechal de Champ de sa Ma:té de Sueden &c., à Würtzburgk. citô
citô
citô.

Bref af Hertig Ernst af Sachsen till Gr. Gustaf Horn.

I.

Von Gottes gnaden Ernst Herzog zu Sachsen, Jülich, Cleve vnnd Berg &c.

Vnsern gnedigen grues zuuorn, Wolgeborner besonders lieber herr vnnd Marschalckh,

Wir mögen ihm nit bergen, dass wir gewisse nachrichtung, wie dass etwas volckh von dem feindt bereit zu Bamberg ankommen, wie dann auch von Barreuth auss *avisirt* wirdt, dass er eben den *march* vf berürt Bamberg nehmen will, So tragen wir die beysorge, Er doselbsten vbern Mein sezen, entweder sich in Francken, oder wohl gar in Thüringen oder Meissen (. dardurch ChurSachsen Gnl. zu rückzubringen .) begeben, Dahero wir vor eine notturfft erachtet ein solches dem Herrn zu *avisiren*, mit bitt, Er wolle nicht allein solches I. Königl. Mayt zu erkennen geben, sondern auch darbey erwegen ob nicht guet sein solte, etwas an volckh dero orten heraufwarts zu *commandiren*, des feindes *intent* zuuerhindern, So wir gueter wolmeinung vnberichtet nicht lassen wollen, Vnndt bleiben ihme zu sonderbahren guten vndt gnl. iederzeit wohl beygethan, Signat. vf Königsberg den 14 Novemb. 1631.

Des herrn guter freint
Ernst HzSachssen.

II.

Von Gottes gnaden Ernst Hertzog zu Sachsen, Gülich, Cleve vnd Berg &c.

Vnssern gn. gruss zuvorn Wolgeborner besonders lieber herr Veldtmarschalck, Wir haben zu dem herrn den vesten vnd manhafften vnssern lieben besondern Hanss Georgen von Rotenhan vff Rentweinsdorff etliche Verrichtungen abzulegen, abgeferttiget, An den herrn vnsser gn. gesinnen, Er wolle ihne Rotenhan nicht allein gutwillig hören, Sondern auch

gleich vnss selbst in allem glauben zustellen, vnd in einem vnd dem andern vnss mit Rath beyspringen, Dass seindt wir vmb den herrn in gn. zu erkennen erbötigk *raptim* Hassfurt 22 Nouemb. 1631.

Des Herrn gutt
williger
Ernst HzSachssen.

III.

Von Gottes gnaden Ernst Hertzog zu Sachssen, Gülich, Clev vnd Berg &c.

Vnssern gn. gruss zuvorn Wohlgeborner besonders lieber herr Veldtmarschalck, Wir haben des herrn wiederantwortt schreiben neben dessen *ordre* die bewuste *Impressa*, betr. zurecht empfangen, Vnd weilln die Prücken zue Hallstat ein Vornehmer Pass, dass dorff zimblich gross, vnd strackss an der Prücken lieget, hielten wir darvor, wofern sich der feindt nicht starck befindte, man solche Prücken, zumahln ietzige Wintter Zeit nicht *ruinirte*, Sondern dass dorff etwass befestigte, welches bey ietzigem *march recognosciret* vnd dem herrn Veldtmarschalck wieder *auisiret* werden könte, Wir wollen auch hierinnen in allem dess herrn *ordonnantze* erwartten, Nachdem auch dem Hochgebornen Fürsten vnsserm freundtlichen geliebten Brudern herrn *Bernhardten* Hertzogen zu Sachssen Gülich, Clev vnd Berg &c. vf 5 *Compag.* Sowohln dem Obristen zue Königshofen vf 1 Regiment zu fuss im Stifft Bamberg der Musterblatz *adsigniret*, der Bischoff aber sich zu nichts verstehen will, So haben wir dess herrn guttachten hierbey einholen wollen, ob nicht bey ietziger *occasion* vom Bischoff der Statt Bamberg, oder innen gelegenen Ämbtern die *Contribution* zu begeren, auch ob man *in specie* von der Statt Bamberg eine gelt *summa* zu fordern, wass nun der herr vor rathsamb befindet, dass wolle er Vnss den nehesten zu erkennen geben, vnd wir habenss ihme hierbey anfügen wollen, Verbleiben demselben auch mit gn. wohl

beygethan *Raptim* in vnsserm *Quartier* Hassfurt 25 Nouembr. 1631.

Des Herrn gutt williger
Ernst HzSachssen.

P. S.
Wass sich der Bischoff zue Bamberg vf vnsser schreiben erkleret, dass hat der herr *copialiter* zu vernehmen.

IV.

Von Gottes gnaden Ernst Hertzog zue Sachssen, Gülich, Cleve vnd Bergk.

Vnssern günstigen, vnd Wolgenaigten Willen iederzeit zuuoran, Wolgeborner besonders Lieber herr FeldtMarschalck. Wass an Vnss der Keyserl: oder Bayrische Obrist *Salis* wegen der in iüngstem Vergang: vndt einberichtem Ebelsbachischen überfall gefenglich überkommener *Officier*, Reutter, vnd Knechten ausswechss: vnd *redimirung* gelangen lassen, auch wohin wir ihn beantworttet, dieses hat er auss dem *Copeilichen* beyschluss mit mehrern zuersehen. Wie es nun wegen Vorgeschlagener ausswechsselung der *officier* zuhalten, ersuchen wir ihn mit bitte, er wolte es entweder an J. Kön. Maytt: föderlichst bringen, oder vor sich in diessem *pass ordre* ertheilen, Alldieweiln wir aber des Rittmeister Kellers halb sehr zweifeln, das er dergestalt können durchkommen, So möchte Vielleicht thunlicher sein, Wann gegen Rittmeister Schmiedtbergern, Rittmeister *Lazzoi* vnter das Cronnebergische regiement gehörig, vnd in Würtzburg nochbefindlich aussgewechsselt würdt, Stellen es iedoch alles zue J. Kön. Maytt: vnd seiner *ordonnance*, derer man sich dann zue *accommodiren* hette. Ferners So haben wir die von des Hochgebornen Fürsten Herrn *Bernhardten* Hertzogens zue Sachssen, Gülich, Clev vnd Berg &c. Vnssers freundtlichen Lieben Brueders Ld. Vffgeschlagene Trouppen bissher in Vnssern *adsignirten quartieren* erhalten, Alleints, weiln es neben

dem, das wir die anher *Commandirte* Trouppen zue Ross vnd Fuss theils ebenmessig darein *logiren*, vnd Vnss darbey nach Vnssers Ambts Königsberg dem gemeinen Evangelischen Wässen zum besten gebrauchen müssen, Alss geruhe der herr FeldtMarschalck, sindemaln auss dem Stifft Bamberg |: darinn sie sonsten ihren sambl. vnd Musterplatze haben sollen :| sich geringer gütlicher Willfährigkeit zugetrösten, den ienigen andere *adsignation* zu thun, Darbeneben Wir auch schliesslich nicht vorbey zugehen, das seinen gesterigen in der nacht vmb zehen Vhr empfangenen *ordre* nach Wir woln *) das Bamberg. auss angefürten eröffneten Vrsachen, Wie woln Wir sorglich von darauss in Vnssern *quartieren* nicht gar sicher sein dürffen, vn*attaquiret*, Vndt die zu dem bewusten endte dits orts Verordnete Trouppen zue Ross vnd Fuss wiederumb zurück in ihre *quartier* gehen lassen, So Wir alles nach richtsämblich vnd zue nottürfftiger Verfügung Vermelden wollen. Vndt verbleiben dem herrn FeldtMarschalck zue aller gewogener vnd behäglicher *adfection* iederzeit wolbeygethan, *Datum* in Vnsserm hauptquartier Hassfurth den 30 *Novembris Anno* 1631.

Des herrn guttwilliger
Ernst HzSachssen.

V.

Von Gottes gnaden Ernst Hertzog zue Sachssen, Gülich, Clev vnd Bergk

Vnssern gnedigen gruss, vndt günstigen Wolgenaigten Willen zuuoran, Wolgeborner besonders lieber herr FeldtMarschalck. Wir haben Vernommen, Wass er vff Vnsser ersuchen zue dienste der Kön. Maytt: zue Schweden &c. Vnssers hochgeehrten herrn vnd Vettern, Wegen der Königshövischen Knechte Willfährig verordtnet, das aber bissher vmb ihre abfoderung angelanget, vnd entzwischen auch in Vnsserm abwässen vnd vor dess herrn erclerung diesselbige abgeführet,

*) i. e. wollen.

Wiessen wir nicht, ob es anders zuvermercken, weder das man Vnss eine beymaasse vffzulegen vielleicht gesonnen, Die vnss doch befrembt zuuernehmen, dann berürte Knechte über dits, das wir ieden so balden einen thaler ausszahlen lassen, sonsten dergestalt mit *quartier* vnd *proviant* versehen worden, das sie den Vnsserigen vorgezogen, auch verhoffentlich sich so wenig zubeclagen, das dadurch einem einigen durchzugehen Vrsach gegeben, weniger darzuthun, das *) . . . . . einer durchgegangen . . . . . werbung verhindert worden sein: Demnach aber es mit hiessigen orts Main *pass:* die Jüngst gegen dem herrn FeldtMarschalck verwente gelegenheit, vnd wir anietzo nicht woln neben Vnsserm Königsbergischen Ausschusse über die 50 geworbene Knechte bey Vnss, hingegen gewiss verlauten will |: wie woln wir noch vff fernere Kundschafft aussgeschicket :| ob der feindt sich in Bamberg stercke, vndt das die Prücken zue Hallstadt bereit des endes repariret sey, in Willens, der Bambergischen Vnterthanen offentlichen ruffe nach gegen Vnsser hiessig haupt: vnd vnsserer *officier quartier* eine *impresa* vorzuenehmen. Derentwegen vnsser gn. gesinnen mit bitte der herr wolle ihme belieben lassen, ichtes **) von *Infanteri* |: weiln wir zumahln auss seinen Vertraulichen *advisation* verstanden, das ein rück *marche* vor, do man sie dann schon bey der handt :| anher zue *commandiren* damit wir gleich sehr nicht allein vnssers regiements halb. sondern vöderst der pass |: ausser dessen wir vnss an verwahrsamen orte woln zue *logiren* :| versichert sein möchte. Haben wir auch der notturft nach nicht verhalten können, Vndt verbleiben auch mit . . . . . aller Wolgewogenheit beygethan . . . . in Vnsserm Hauptquartier Hassfurth den 7 Decembris A:o 1631.

Des Herrn guttwilliger
Ernst HzSachssen mp.

Insertum.

Auch Wolgeborner, besonders lieber Herr FeldtMarschalck, fügen wir dem herrn hierbey zuvernehmen, das wir

*) Lacuner i Originalet.
**) prov. = *etwas.*

biss dahero gegen Bamberg nichts wiedriges vorgehen lassen, sondern in allem mit vnsseren Trouppen Vnss gantz still gehalten, So haben wir biss dahero wegen gefallenen über auss grossen Schnees vffm Dühringer Walt vnssere Stücke zue Vnss nicht bringen können, Jedoch hiertzu die müchligste anstellung, damit wir die ienige, foderlichst erlangen möchten, gethan, alsso das der herr sich zur zeit nicht darauff zu verlassen hat. Wie balden wir aber solche überkommen, wollen wir dem herrn FeldtMarschalcken es vnverzüglich entdecken. *Vt in literis.*

Ernst HzSachssen mp.

VI.

Von Gottes Genaden Ernst Hertzog zu Sachsen Gülich Cleve vndt Bergk, Landtgrave in Düringen Marggrave zu Meissen, Grave zu der Margk vndt Ravensperg Herr zu Ravenstein,

Vnsern Genedigen gruss vndt günstigen wohlgeneigten willen zuvorn, wohlgeborner besonders lieber herr Feldtmarschalck, Der Herr errinnert sich zweifels ohne wohl, was massen wier in vnserer neulichsten gegenwart dem verlass mitt ihme genommen, das wier zu vnserer anhero kunft ihme förderlichst *auisiren* wolten, wie es mitt Bamberg bewandt, auch was der feindt für volck darein geleget, vndt was vnderdessen, vor kundschaften desshalben einkommen,
Diesem nun nach mögen wier dem herrn nicht bergen, wie das Zween, so von dem feindt gefangen worden, vndt ehe als sie wieder anhero gelanget, in die 2 gantzer tage ledig zu Bambergk herumbgangen, bestendig zurück gebracht, das meer nicht den 5 *Compagnien* zu ross, vndt 300 zu fuss sich darinnen befinden, Was wier ferners vor nachricht erlangen werden, soll dem herrn gleichfals vnvorhalten sein vndt seindt ihme darneben mitt Genaden wohl zugethan vndt gewogen, *Datum* Hassfurth den 13 *Decembr. Anno* 1631.

Ernst HzSachssen.

VII.

Von Gottes gnaden Ernst Hertzog zue Sachsen, Gülich, Clev vnd Berg &c.

Vnssern gn. gruss, vndt Wolgeneigten Willen zuuoran, Wolgeborner besonders lieber herr VeldtMarschalck, Wir haben des herrn schreiben ietzo nachts Neun vhr empfangen, vndt innhalts verstandten, Füegen dem herrn darauff zuevernehmen, dass Vnssers Freundtlichen Lieben Brueders vndt Gevattern Herrn Wilhelmbs hertzog zue Sachssen, Gülich Clev vndt Berg &c. Ld: vnterhabende Trouppen sich so starck berait vmb Cronach befinden sollen, wir davon keine, sondern vielmehr diesse nachricht, das nürt*) etzliche *Compagnien* in der Sächss. Altenburgischen Herrschafft Gräventhal, noch in die dritthalb meil weeges von obberürtem Cronach gelegenen quartieren So vielleicht diessen ruff verursachen können, Wir haben aber nicht vnterlassen nicht allein hie voriges mittels I. Ld: abgesandten an Vnss, sondern wollen auch dero das Jenige, wass der herr mit Vnss ietzo *communiciret*, eilendt vndt *per posta* nachrichtsamb zuerkennen geben, Vndt sindemaln diesselbe gewiess mitt Jhrem Volck im *marche* begrieffen, aber vielleicht rathsamer sein möchte, das sie etwas höher über Schweinfurth hierumb übern *pass* gienge, Vndt man so dann sich etwan im Aischgrundt vmb die Neustadt oder daselbst herumb gelegene ortten *Conjungirete*, Alss stellen wir es zue des herrn FeldtMarschalcks nachsinnen, hohen ermessen vnd *ordre*, vndt wollen ihme disfals gar nichts vorschreiben, Habens ihme nürt alleints guter vnvorgreifflichen wolmeinung, vndt zugleich zur antwortt nicht verhalten wollen, Verbleiben ihme hiernehest zue allem gn: günstigen vnd wolgenaigten willen iederzeit woln beygethan. *Datum* in Vnsserm Hauptquartier Hassfurth den 21 *Decembris* A:o 1631.

Des Herren gut williger
Ernst HzSachssen.

*) prov. = *nur*.

VIII.

Von Gottess gnaden Ernst Hertzog zu Sachssen, Gülich, Cleve, vnd Berg &c.

Vnssern gn. vnd günstigen genaigten willen zuvorn, Wohlgeborner besonders lieber Herr Feldtmarschalck, Wass vnss ietzigen nachmittage auss Culnbach vnd Coburg vertreulich zukommen, haben wir hiebey mit dem herrn *Communiciren* wollen, Vnd sintemahln wir vor gewiss berichtet worden, Ob sich von Vnssers freundtlichen lieben Bruderss vnd Gevattern Hertzog Wilhelmbss Ld: vntergebenen *Trouppen* fünff *Compagn:* vmb vnd vnter Hilpurghaussen bey Heldtburg, in die vier oder fünff meilen von hier befinden sollen, So haben wir sobalden abschickung an den *Commandanten* gethan, vnss der gewissheit, auch wo sie die *marche* hinzurichten gemeinet, zuerkundtigen, was wir nun in gründtliche erfahrung bringen werden, wollen wir dem herrn Feldtmarschalck ehest eröffnen, Zweifeln auch nicht, er werde vnsser schreiben nuntmehr empfangen, vnd darauss soviel ersehen haben, wie hochbesagtes vnssers freundtlichen lieben Bruderss Ld: gemeinet, bey ihren *Trouppen* selbst zuverbleiben vnd mit denselbigen anzulangen, Vnter dessen den herrn gn: ersuchent mit bitte, er geruhe vnss seine *marche* zur vertreulichen nachweissung vnbeschwerdt etwass zuentdecken, haben wir dem herr Feldtmarschalck zu vermelden nicht vnnterlassen wollen, Vndt seindt ihme mit gn. günstigen geneigten willen vnd allem guten iederzeit wohl beygethan. *Datum* in Vnsserm Haubtquartier Hassfurtt den 23 *Decembr.* 1631.

Des Herren gutwilliger
Ernst HzSachssen m. p.

IX.

Von Gottes gnaden Ernst Hertzog zue Sachssen, Gülich, Clev vnd Berg.

Vnssern gn. günstigen vnd Wolgenaigten Willen iederzeit zuuoran, Wolgeborner besonders lieber herr FeldtMarschalck.

Ob wir vnss woln vnssers freundtlichen lieben Brueders vndt Gevattern Hertzog Wilhelmen zue Sachssen, Gülich, Clev vnd Berg &c. Ld: anzuge mit ihren vnterhabenden regiementern zue Ross vnd Fuss in diesse Lande gentzlich versehen gehabt: So hat aber der herr auss dem einschlusse mehrers zuuernehmen, Was vnss ietzo gegen der nacht von J. Ld: anderweit zuerkennen gegeben worden, auch zugleich aus dem verzaichnuss, unter wessen *commando* vnd wie viel Trouppen an*marchiren*, Vndt weiln auch wegen darinn angezogenen J. Ld: *commandirten* verbleibens nebents etzlichem Volck in Dühringen die überbringung vnsserer Stücke zugleich verhindert, So haben wir derosselben darumb einsten zugeschrieben, in hoffnung, sie vff andere gelegenheit bedacht sein werde, wie vnss die ienige föderlichst zugebracht werden möchten, Hiernehest den herrn FeldtMarschalcke ersuchent mit bitte vnss zuerück zueverstentigen, wann wir ihn zue Würtzburg wiederumb belangen köndten, dann wir gemeinet ihme daselbst ehest zusprechen. So wir dem herrn Feldt-Marschalcke dem Veranlassen nach, vnd sonsten zur nachweiss: vnd vnssern nachrichtung nicht verhalten wollen, Vndt verbleiben Jhme mit gn. gunsten vnd allem beheglichen guten allczeit wolbeygethan, Seindt auch des anwässens halb seiner antwortt gewertig, *Datum* in Vnsserm Hauptquartier Hassfurth den 27 Decembris A:o 1631.

Des Herren guttwillieger
Ernst HzSachssen mp.

X.

Von Gottess Gnaden Ernst Hertzog zu Sachssen, Gülich, Cleve vnd Berg &c.

Vnssern gn. gruss, günstigen vnd wolgeneigten willen zuvoran, Hochwohlgeborner besonders lieber herr Feldtmarschalck, dessen schreiben, darin vnss der herr verstendtiget, auss wass vrsachen dass *randevous* der zu hauf *commandirten* regimenter vmb Schweinfurth zuhalten, haben wir anietzo gegen Abent wohl empfangen, Aber darauss nicht ver-

nehmen können, ob wir auch mit vnsserm vnnterhabenden regiment sambt vnssers freundtlichen lieben Brudern herrn Bernhardten Hertzogen zu Sachssen, Gülich, Clev, vnd Berg &c. Ld: geworbenen dreyen *Trouppen* neben vnssern *Tragonern*, kurtz zuvorn eingeschickter rollen nach, dahin zu *marchiren*, Allss ist vnsser gn. ersuchen mit bitte, der herr Feldtmarschalck wolle vnss dissfalss auch verlessige *ordre* ertheilen, vnterdessen wir vnns mit besagtem vnsserm regiment vnd *Trouppen* in guter beraitschafft finden lassen wollen.

Vnd demnach wir besorgen, es möchte etwan wegen vielheit der regimenter iechtes *) *disordre* der *quartier* halb abgeben, So haben wir zugleich wohlmein:vnd vnvorgreiflich erinnern wollen, ob nicht rathsamb, dass zur ausstheilung derselben iemandt zuuorn abgeschicket, vnss dass vnsserige |: vf den fall wir mit den vnsserigen ebenssfallss gegen berürt Schweinfurtt zu gehen :| vnbeschwerdt vermeldet, oder ob vielleicht dergleichen von denen herrn Königl. Statthaltern verfüget werden möchte, und wir vnss bey ihnen der nachricht zuerholen hetten, Solches gereicht vnss zu sondern danckнehmenden gefallen, Vnd wir verbleiben dem herrn Feldtmarschalcken mitt allem guten günst: vnd geneigtem willen iederzeit wohl beygethan, *Datum* Hassfurtt im Haubtquartier den 9 Januarij A:o 1632.

Des Herren gutt willieger
Ernst HzSachssen m. p.

(Egenh. tillägg)
Beyliegent hatt der herr felt marschalck zu ersehen was mihr von weimar *avisiret* worden.

XI.

Von Gottes gnaden Ernst Hertzogk zu Sachssen, Jülich Cleve vndt Bergk &c.

Vnsern gnedigen gruss, Auch günstigen vndt Wohlgeneigten willen zuvorn, Hoch Wohlgeborner besond's lieber herr Feldt-

*) prov. = etwas.

marschalch, Demnach wier Vns, Vnsers Versprechens, wegen einschickung einer Roll, Vber Vnsers fr: lieben Bruders herrnn *Bernhardten*, Hertzogen zu Sachssen Jülich Cleve, vndt Bergk, &c. Ld: geworbenen Trouppen, welche sich bey Vns in Vnsern Quartieren mit befinden, erinnern, Als thun wier dieselbe hierbey, wie auch zugleich eine Roll, Vber Vnsere bissher geworbene Tragoner, so mit Vfziehen sollen, vbersenden, Vndt sintemahln Vnter bevorstehenden *marche* Sie beiderseits mit Quartieren zuversehen, Alss ersuchen wier auch den herrn Feldtmarschalch mit bitte, er geruhe berürter Trouppen Quartier halber die notturfft in denck sein zulassen, Haben wier dem H. Feldtmarschalch nicht bergen wollen, Vndt seindt dem zu allen guten günstig vndt wohlgeneigten willen iederzeitt wohl beygethan, *Datum* Hasfurth den 9 Januarij Anno 1632.

Des Herren guttwillieger
Ernst HzSachssen.

XII.

Von Gottes gnaden Ernst Hertzog zue Sachssen, Gülich, Clev vnd Berg &c.

Vnssern gn. gruss auch günstigen vnd Wolgeneigten willen zuuoran, Hochwolgeborner besonders lieber Herr Feldt-Marschalck, Wir tragen die beysorge das wir die Verwendte Stücke hie zwischen den 12. oder 13. dits über allen angewandten Vleisse schwerlich werden an die handt bringen können, Wollen aber nochmals solche Vorsehung thun, das die ienige vnd derer drey vfs ehest es nürt müglich, entweder hieher, oder gegen Schweinfurth, Wo es dem herrn FeldtMarschalck am bequembsten: vnd gelegensten bedüncken wirdt |: darnach man sich dann zue richten hette :| gebracht werden sollen, Darbeneben stellen wir zue des herrn Feldt-Marschalcks belieben, Weiln wir wenig Sechspfündtige Kugeln bey Vnss alhier haben, ob sie deren eine anzahl zum Vorraht mit abführen zu lassen bevehlicht ertheilen möchten, So wir dem herrn FeldtMarschalck zur nachrichtung wieder antwortt-

lich nicht pergen wollen, Vndt sindt Jhme zue allem guten gn. günstigen vnd wolgeneigten Willen iederzeit wolbeygethan. *Datum* in Vnsserm Hauptquartier Hassfurth den 10 Januarij A:o 1632.

Des Herren guttwillieger
Ernst HzSachssen m. p.

XIII.

Von Gottes gnaden Ernst Hertzog zue Sachssen, Gülich, Clev vndt Bergk.

Vnssern gnedigen günstigen vndt Wolgenaigten Willen zuuoran, Hochwolgeborner besonders Lieber herr FeldtMarschalck, Wir zweifeln nicht er werde Vnsser von Bach auss an ihn abgangen schreiben, empfangen, Vndt darauss verstanden haben, Wass wir vor hoffnung gehabt, zue J. Kön. Maytt: zuegelangen. Wiewoln wir nun der meinung, dem herrn FeldtMarschalck werde albereit wiesendt sein, auss wass Vrsachen höchstermelte J. Maytt: ihr *intent* geendert: So haben wir doch vor eine notturfft erachtet, ihme, wass in einem vndt dem andern Vorgangen zuerkennen zugeben, Vndt ist nemblichen an deme, das J. Maytt: nochmals wegen Magdenburg zue Gelnhaussen der gewiessheit erwarttet, Jnmittels aber von herrn *Generaln Panniers* Abgefertigten Leutenandt selbe dahin einkommen, Wie Magdeburg verlassen vnd zwart vnbesetzet, dannenhero wir dafür gehalten, es würdten J. Maytt: Vorhaben zuerück gehen, Vndt in solchen Vnssern gedancken sindt wir vmb so viel desto mehr gestercket worden, das gleich darauff J. Maytt: Leibknecht den Reichs-Cantzlar zue deroselben nacher obbesagtem Geilnhaussen erfodert, drümben bewogen worden, J. Maytt: des herrn Feldt-Marschalcks schreiben neben einem bericht von vnss, wie es mit Rottenburg abgangen, zu vbersenden, Vndt weiln wir vermuhtet, entzwischen von J. Maytt: der herr FeldtMarschalck etwan ander *ordre* überkommen, Vndt doch J. Maytt: rück-*marche* keinen gentzlichen grundt gehabt, So haben wir genommenen Verlass nach denen zue Meinungen liegenden

Trouppen keine *ordre* können geben, sondern beruhet darauff, wass der herr FeldtMarschalck ihnen ferner *commandiren* wirdt. Jm Vbrigen haben wir zue Jhme den Vesten vnd Mannhafften Vnssern Hoffmeistern vndt Lieben getreuen Friedtman Ludtwichen von Wietzleben, wegen vnterschiedener angelegenen puncten abgefertiget, mit bitte, der herr FeldtMarschalck wolle ihn nicht allein von Vnssertwegen gutwillig hören, Vndt an Vnsserer statt volligen glauben zustellen, sondern auch gewiehrige *resolutiones* wiederfahren lassen, Das gereichte Vnss zue sondern dancknehmenden gefallen, Vndt wir habens dem herrn FeldtMarschalcken nicht bergen wollen, Verbleiben Jhme auch zue gn. günstigen vndt Wolgeneigten willen beharrlichen wolbeygethan. *Datum* in Vnsserm Hauptquartier zue Hassfurth den 22 Januarij A:o 1632.

Des Herren guttwillieger
Ernst HzSachssen.

Bref af Hertig Johan Casimir af Sachsen till Fältmarskalken Gustaf Horn.

I.

Von Gottes gnaden Johann Casimir, Herzog zu Sachssen, Gülich, Cleve vnd Bergk, Landtgrav in Thüringen, Marggrav zu Meissen, Grav zu der Marck vnd Ravenspurgk Herr zue Ravenstein.

Vnssern gnedigen grues, auch günstigen geneigten willen zuuor, Wolgeborner, besonders günstiger lieber,

Desselben *Creditiv*schreiben, haben wir von dem Vehsten vndt Mannhafften Vnsseren lieben besondern, Johann Von Bilau &c. Obr: Leutenanten, gestern Abents alhier Wol empfangen, Vndt darauff dessen abgelegte Werbung, vermög vbergebener *Jnstruction*, mit mehrerm vernommen, Wann wir Vnss dann inn dergleichen zu J. Kön. Wd: zu Schweden &c. vnd dero *Armee* diensten vnd behueff, zu den höchstlöblichenn Christlichen *intent* fortsetzung, so schüldig, so willig befinden, Alss haben wir Vnss nach vnsser wenigkeit hinwieder

gegen den Abgeordneten, solcher Willfährigkeit ercläret vndt erbotten, wie der herr auss dessen zurück bringender *relation* mit mehren zuuernehmen, Bedancken Vnss hierneben besonders der vertrösteten abführung dess vast lang mit grosser beschwehr im Landt gelegenen Liebensteinischen Regiments, darunter zumahl dess herrn wolmeinender *Favor* vnd vorschueb zue verspühren, Ganz gned: vnd günstig, Vnd seind es vmb Jhn vff vorfallende *occasion* dancknehmig zubeschulden, erbietig, Mitt angehefften nochmahligen bittlichen gesinnen, der Herr wolle Jhme Vnssere: vnd der Vnsserigen nuhmehr wolbekandte langwürige Landesnoth vndt beschwehrden, nach dessen wolvermögenheit, zue würcklicher *sublevation*, zum besten *recommendiret* sein lassen, Das erkennen wir nochmals dancknehmig, Vnd seind dem herrn ohne dz jederzeit, mit allem geneigten gueten willen besonders wol beygethan, *Datum* vff Vnsserm Hauss Heldburgk am 11 Jan. 1632.

Johan Casimir HzSachssen.

II.

Von Gottes gnaden, Johann Casimir, Herzog zu Sachssen, Gülich, Cleve vnd Bergk, Landgrav in Thüringen, Marggrav zu Meissen, Grav zu der Marck vnd Ravenspurg, Herr zu Ravenstein &c.

Vnssern gnedigen grues, auch günstigen geneigten willen zuuor, Wolgebohrner besonders günstiger lieber,

Wir behelligen denselben vnter jezigen schwehren vnd wichttigenn *Expedition*en, sehr vngerne, So will es aber vnssere Landes notturfft vnvmbgänglich erfördern, Vnd haben wir ob des nähern Abgesandtens, Obrist Leutenants von Bilaw &c. schrifftlicher *Jnstruction* vnd mündlichen anbringen vnter andern zumal gerne vernommen, dass nuhmehro dz Liebensteinische Regiment in Thüringen, zum Auffbruch *commandiret*, zu dem ende vnsser Landt dadurch zuerleichtern, Thuen vns auch nochmals gegen dem herrn solcher wolgemeinten *intention* günstig bedancken, vnd dess würcklichen

erfollgs, mit verlangen erwartten, Zweiffeln auch gar nicht, es werde der Obriste von Liebenstein, ohne vnssere anregung des herrn *ordinanz* wol zu *pariren*, desto williger sein, weilln ihme der Zustandt vnsser wenigen Landte, vnd armen Vnterthanen eüsseriste erschöpffung, allzu wol bekandt vndt vnverborgen, Alleine müssen wir, so wol ob dessen: Allss dess Obrist Leutenants, Georg Andr: von Mossbergk, eingewandten schreiben vast ein wiederiges darinnen verspüren, Ob sie sich gegen dem herrn, vndt zuförderist J. Kön: Wd: dahero zubeschwehren, wie deren *ordinantz* von den vnsserigen mit dem *Tractament* nicht nachgelebet, auch dass sie zu *complirung* dess Regiments nicht gelangen können, mann hinderung vervrsachet, Do es doch an deme so lang solche *Compagnien* in Francken vnd Thüringen gelegen, vnd sich gesamblet, am Commiss keine mangell vorgefallen, Auch den zum Obristen Stab gehörigen *officir*ern, in unsser Statt Gotha, die Notturfft sattsamb gereichet, Hierüber was von Herzogen Wilhellmen Ld: von denen zum Zahl Ambt nacher Erffurth verwilligten 7800 R:thaler *Contributions*gelldern *assignir*et vnd vberwiessen, aussgezahlet vnd erhoben worden, Zwars hatt erst in neüligkeit, der Obriste Leutenant &c. in Thüringen an vnssere wenige Landtschafft begehret, Nicht alleine Herzogen Wilhellmens Ld: *ordinanz* nach, do doch vff vorgehende *Communication* vnd freundliche *tractation* nichts verglichen, dazu J. Kön. Wrd: zu Schweden löbliche *remission* gethan, noch wir bey freywilliger dess Landes zustandt vnd vmbständen nach, *accommodation* gelassen, dem Obristen vnd ganzen Stab, alle zehen tage 84 R:thaler, beneben dem Futter vff die Pferde, vom 23 Novembr. nechsthinn angerechnet, noch zu vergnügen, Sondern er müste auch noch darüber vff die Kön. *ordinanz*, wie hie beygefüegt vbergeben, vom 8 Octobris anzurechnen, do der Oberst sein Patent bekommen, Monatlich vber die *Servis*en, wie auch dem Pferdtefutter &c. vff 596. R:thaler, dem Stab zahlt vnd gegeben werden, Jnmassen auch der eine *Capitain* vom Regiment, Jobst *Hieronymus* von Willenstein &c. zu Pfersdorff in vnserem Ambt Heldburgk *logir*end, vor dz *Commiss*, so bisshero vor die *Compagni*, auch ohne mangell, wie wol nicht ohne merckliche beschwehr dess Armuths, gereichet, Gelldh begehret, so

Er ohne die *Servis*, wöchentlich vff 264 Rthlr angeschlagen, welches vff einen Monat hochanliefe vnd vff Neün *Compagnien*, do dieselbe gleichermassenn *tractiret* werden soltten, Monatlich vff 9384 Rthlr kommen würde, Dergleichen die ganze zeit wehrenden Krieges, nie begehret, noch auch geleistet worden,

Wir haben zwar den Obersten errinnern lassen, etwz besser zuerleütern, worinnen vber vermuthen, mangell an *Commiss* fürgefallen, also dann nach befindung die billigkeit zuuerfügen, Ersuchen aber den herrn mitt bitte, besonders vleissig gesinnende, Er wolle ohnbeschwehrt sein, hierunter billigmessige Weissunge zuthun, damitt vber so vielfältig vnd langwürig aussgestandenes vngemach, vnssere ohne dz eüsserist erschöpffte vnterthanen, mit stetigen durchzügen, Einlogierungen vnd hohen Gelldtposten zur Werbung, welche Posten bisshero zusammen *concurriret*, nicht zu genzlicher *ruin* getrieben, Sondern etwas zur *respiration*, wieder gelassen werden mögen, Wir sindt dess nochmahligen erbietens, zu beförderung der Königl. Höchstlöblichen *intention* vnd dero *Armée* dienste, wie biss anhero, Allso auch fürders, vnsseres Orts, was nur bey jezigen verderbten zustandt die möglichkeit, vnd Obrigkeitlichen Pflichten nach, gegen den Vnterthanen, verantwort: vnd erschwinglich, vber albereit kundbare eüsseriste Darstreckung zuerzeigen vnd mit Vmbtretten zu hellffen, Wir tragen zu dem herrn dz besondere grosse vertrauen, Er werde Jhme Seines hohen Orts, angeregt Vnsser hohes Landes obliegen, zu förderlicher *remedij*runge, zum besten *recommendiret* sein lassen, dadurch Er sich gegen Vnss: vnd vnsserem Hauss, desto mehr *meritiret*, So wir mit besondern danck zuerkennen, wie auch Jhme ohne dz, mitt allem geneigten gueten Willen jederzeit wol beygethan verbleiben, *Datum* vf vnsserm Hauss Heldburgk am 13 Febr. A:o 1632.

Johan Casimir HzSachsen.

III.

Von Gottes gnaden, Johann Casimir, Herzogk zu Sachssen, Gülich, Cleve vnd Bergk, Landgraff in Thüringen, Marggraff zu Meissen, Graff zu der Marck vnnd Ravenspurgk, Herr zu Ravenstein,

Vnsern gruss, auch günstigen geneigten willen zuvor, Wolgeborner, Besonders günstiger lieber, Demselben mögen wir nicht bergen, Wie die notturfft erfordert, etzliche vnderschiedene last wein vnd gersten, aus Francken vnnd Thüringen, zu vnserer *Residentz:* vnnd HoffStat anhero führen zulassen, So aber bey ietziger bekandten sorg: vnnd gefehrlichen lauffen, wegen der hin: vnnd wieder fast vngescheuet, auch zu nechst vnser *Residentz* Stadt starck streiffenden Reuter, ohne besondere Passbrieff von der Königlichen *Generalitet* besiegelt vnnd vollzogen, füglichen nicht zu wagen,

Alss ersuchen wir den herrn mit bitt gesinnende, er wolle sich ohnbeschwert erweisen, vnnd zu solchen vnsern besondern Behueff vnd besten, dergleichen Patent gutwillig ertheilen, Vnd bey zeigern vnsern Cantzley-Potten*), folgen lassen, Das seind wir vmb den herrn anderweit dancknehmig zubeschulden geneigt, vnnd verbleiben ohne das demselben zu aller beheglicher erweissung iederzeit willig, *Datum* Coburgk, den 20. Februarij Anno 1632.

Johan Casimir HzSachssen.

IV.

Von Gottes gnaden, Johann Casimir, Hertzog zu Sachssen, Gülich, Clev vnd Bergk, Landgraff in Thüringen, Marggraff zu Meissen, Graff zu der Marck vnd Ravenspergk, Herr zu Ravenstein,

Vnsern gn: gruss, auch geneigten willen zuvor, Wolgeborner, Besonders günstiger Lieber, Wir errinnern vnss, wass der Herr vnlangsten wegen hin: vnnd wieder durch die Soldaten abgenommenen Viehe vnnd Pferd, welche fürter zum Verkauff vnnd partirung, in die Stätte vnnd vfs Land gebracht,

*) i. e. Boten.

das solche ohne Schein von dem *General*-Kriegs*Commissariät* ertheilt, nicht passirt, sondern angehalten, vnnd der verlauff angefügt werden mögte, Wann dann etliche Reuter mit pferden, die Sie zuverkauffen vnnd zuverhandeln gemeint, anhero kommen, Alss haben wir dieselbe besprachen, vnnd in manglung erwehnten Vhrkundt, biess vf fernern bescheidt, anhalten lassen, wie auss beygeschlossener *Registratur* mit mehrern zuvernehmen,

Stellen demnach zu dess Herrn Verordnung, wessen bemelte Reuter nunmehr zu bescheiden, vnnd wie es mit den abgenommenen pferden zu halten, Hierüber kommen fast teglichen Klagen ein, dass vf den dorffschafften streiffende rotten einfallen, vnnd mit abnahm der Pferdt, gewalt üben, Jnmassen nechstverschienen Sonnabent in der nacht, Sechszehen pferd, zue Dörffles, Wüsten Ahorn vnnd Ketschengrundt aus den Stellen gezogen, vnnd entführt worden, Also vmb so viel desto mehr *general ordinantz* bey der Soldatesca, nothwendig sein wolte, zumal weil bey den *Compagnien* viel ab: vnnd zureitten, welche nicht vnterhalten, vnnd zu dergleichen vorschub, anleitung vnnd behülffnus thun mögen, Wolten wir dem Herrn nicht bergen, Vnnd seindt deme mitt. — — (Cetera desunt.)

Johan Casimir HzSachssen.

Bref af Wilhelm, Hertig af Sachsen, till Fältmarsk. Gustaf Horn.

I.

Von Gottes gnaden, Wilhelm, Herzog zu Sachsen, Jülich, Cleve vnd Berg, Landgraff in Düringen, Marggraff zu Meissen, Graff zu der Margk vnd Ravenspurg, Herr zum Ravenstein.|.

Vnssern grus, günstigen vnd wohlgeneigten willen zuuorn, Wohlgeborner, besonders lieber Freundt, Demselben ist unuerborgen, welcher gestaltt die Königl. Würde in Schweden &c. vnsser Hochgeehrter Herr vnd Vetter, das haus Masfeldt in der grafschafft Hennenberg mit einer besatzung belegt, Dieweil dan hocherwehnte Ihre Königl. W. vns besagte grafschafft

zur *contribution* die Werbungen desto besser vnd schleuniger fortzusezen *assignirt*, Dannenhero den Stänten schwer fellet, neben der *contribution* starcken durchzügen, vndt einquartierungen obbemelte Masfeldische besatzung zu unterhalten, Wir aber soviel befinden, das solche wohlabgeführet, vnd zu bessern Ihrer Königl. W. dienst gebraucht werden könte, Alss ersuchen wir den herrn Feldmarschalch mit günstiger bitte, er wolle es dahin vormitteln helfen, auf das mehrbesagte besatzung ehist müglich mit gutter *ordre* abgeführet, vnd die grafschafft dardurch in etwas erleichtert werden möge, Das seind wir vmb den herrn mit günstigen wohlgeneigten willen zuerkennen erbötig, *Datum* Erfurt den 7 Januarij 1632.

Des H. Velt Marschalch
guter freund
Wilhelm.

II.

Von Gottes gnaden Wilhelm Herzog zu Sachsen, Jülich, Cleue vnd Bergk &c.

Wohlgeborner, besonders lieber herr Veltmarschalch, Demselben gebenn wier zuuernehmenn, dass wier mit vnsser *armee* heute in hiesigen quartier Wedelsheimb wohl ankommenn, vndt vermeinen morgen zeitlichen zue Manheimb zuesein, Weiln vns aber allenthalben mangel an Prouiant vorfallet, Allss ersuchen wier den herrn VeltMarschalch hiermit günstig, mit bitt, er wolle souiel vnbeschwert bemühet, vnd helfenn doran sein, damit wier morgen vnd hinfürder in den Quartieren mit 20000 ℔ brodt mögenn versehenn werdenn, Doran wirdt der H. Veltmarschalch der Königl. Würdenn zue Schwedenn &c. dienste beförderenn, vnd vnss eine sonderbare freundtschaft vnd gefallenn erweisenn, So wier nach begebenheit vmb ihn hinwider zuuerschuldenn erbötig vndt willig seindt, Vns dobenebenn Götlicher obacht allerseits treulichst befehlend, *Datum* in Haubtquartier Wedelsheimb den 26 Martij Anno 1632.

Des H. Feltmarschalck
guter freund
Wilhelm.

Bref af Pfaltzgrefve Maximilian till Fältmarskalken Gustaf Horn.

I.

Von Gottes genaden Maximilian, Pfalzgraw bey Rhein, Herzog in ober:vnnd Nidern Bayrn. &c. Dess Heil. Röm. Reichs Erztruchsess vnd Curfürst &c.

Vnsern gruss zuuor, Wolgebornner, lieber besunder: Wür haben auss eurem den 15 Junij an Vnnss abganngnem schreiben mit mehrerm vernommen, wass Jr wegen befürderung eur ausswechslung gegen dem von Wörth, an Vnnss gelangen lassen.

Wie wür auch nun eure erledigung lanngst gern gohnnet hetten, vnd selbige vermitelst angeregter ausswexlung, so vill an Vnnss ist, zubefürdern genaigt gewest vnd noch sein, Alss erwartten wür allein vnnd zumahln nunmehr täglich auss Franckhreich die nachrichtung, wan vnd an wass für einen ausswechselplaz man den von Wöhrt zulifern gemeint, da wür alssdann eurer Persohnn halber die gleichmessige notturfft vnuerlengt zuuerfüegen, nit vnnderlassen werden. So wür Euch hiemit antworttlich anfüegen wollen vnd sein eüch daneben mit allem guetten gewogen. Datum München denn 20 Junii A:o 1640

Maximilian m. p:ria.

B. Rampekh.

II.

Von Gottes genaden Maximilian Pfalzgraf bey Rhein, Herzog in ober:vnd Nidern Bayrn, des Heil. Röm. Reichs Erztruchsessz vnd Churfürst &c.

Vnsern gruess zuuor, Wollgebornner, Lieber besonder. Ihr werdet alberaith nachricht erlangt haben, Welchergestalt Eur erledigung, vermitls ausswechslung Eurer Persohn gegen dem Feldtmarschal Leutenant Johann von Wörth nunmehr ins Werckh gesezt würdt, Vnd gleichwie wür Euch besagte erledigung vnsers thails woll gonnen, auch hierüber *congra-*

tuliern. Also hetten wür auch wintschen mögen, das selbige vorlengerst *ad effectum* kommen wäre, allermassen wür an vnserm zuethuen hieran nichts erwinden lassen. Vnd demnach die beederseits noch *continuirende* Waffen im Heyl. Röm. Reich anderss nichts, als ain allgemaine Werwirrung vnd endtliche *desolation causirn*, vnd nach sich zeihen, wür aber an Vnserm ohrt nichts liebers wintschen mochten, alss das wermitls wider einführung des lieben Früdens durch allgemaine berhuigung vnd *Tranquillitet* die einigkeit zwischen denen Jnn: vnd Auslendischen *Potentaten* wider gepflanzt vnd *stabilirt* werden mochte, Jngestalten all vnsre *Consilia* ainig vnd allain dahin gerichtet seindt, Alss zweiflen wür nit, Jhr werdet Eurer bekandten *discretion* nach an Eurem orth das werckh zu verstandtnem *intent* vnd zihl *facilitirn*, vnd befürdern zuhelffen, willig vnd gern *cooperirn.* Seindt auch anbei mit gn. vnd allem gueten woll gewogen. Datum München den 27 Februarij Anno 1641.

Maximilian m. p:ria.

L. Schott.

III.

Von Gottes genaden Maximilian Pfalzgraf bei Rhein, Herzog in ober: vnd Nidern Bayrn, dess Heil. Röm. Reichs Erztruchsess vnd Churfürst &c.

Vnsern gruess zuuor. Wollgebornner, Besonder Lieber. Wür haben eur schreiben, euren Ausswechsl gegem dem Veldtmarschall Leutenant Johann von Wörth anbelanngent, empfangen vnd vernommen, Könden euch darauf nit verhalten, das vns dises ausswexlshalb dermahl von ihme von Wörth weiter nichts zuekommen, es also damit vnsers wissens noch in vorigen vngewissen *terminis* bestehet, Allermassen ihr aus Vnsers Geheimen Rhats vnd Hofmarschals an euch abgehenden schreiben merers zuuernemmen. Wolten wür euch hiemit anfüegen, vnd seindt euch dabei mit Gnd: gewogen.

Datum München den 9 Octobris A:o 1641.

Maximilian m. p:ria.

C. I. Amon.

IV.

Von Gottes gnaden Maximilian Pfalzgraf bey Rhein, Hörtzog in Ob:vnd Nidern Bayrn, des Heil. Röm. Reichs Erztruchsess vnd Churfürst &c.

Vnsern grues zuuor, Wolgeborner, besonder lieber, Demnach die Röm. Kays: Mait: gnedigst verwilliget, das ihr nunmehr gegen dem Veldtmarschall Leitenant Johan von Wörth ausgewexlet werdet, wie dan auch der Schwedische Veltmarschall *Dorstenson* durch schreiben *assecurirt*, das er die in solche ausswexlung eingeschlossne beede *Cavalliers* den von Hofkürchen, vndt Grauen von Puechheimb, dem vorigen vergleich gemess ebenmessig loss lassen, vndt zu solchem ende an gewis orth schickhen wolle, Alss vndt gleich wie wür an Vnnserm orth hieran ganz khein bedenckhen, so thuen wür euch solches hiemit nachrichtlich *notificirn*, damit ihr euch zu diser vorhabenden ausswexlung, welche wür allerseits gern gonnen, fertig halten khöndet, allermassen wür dan im werckh begriffen, negstens iemandt von den vnnserigen nacher Ingolstatt abzuferttigen, vndt euch durch denselben zu bemelter ausswexlung beglaitten zlassen, Seindt euch dabei mit allem gueten gewogen, Dat. München den 17 Febr. 1642.

Maximilian m. p:ria.

C. I. Amon.

V.

Von Gottes genaden Maximilian Pfalzgraf bey Rhein, Herzog in ober vnd Nidern Bayrn, des Heil. Röm. Reichs Erztruchsess vnd Churfürst &c.

Vnnsern grues zuuor, Wollgebornner, Besonder Lieber. Ihr werdet aus vnserem iüngsten Schreiben *de dato* 17 diss vernommen haben, wasmassen die sachen wegen ausswexlung eurer Persohn, gegen dem Veldtmarschall Leutenant Johann vonn Wörth, wie auch beeden *Caualliern* den von Hofkhürch, vnd Grauen von Puechhaimb nunmehr beederseits *aiustirt*,

zu welchem ende wür gegenwerttigen Vnsern Truchsessen vnd lieben gethreuen Wenceslaum Renatum Ypphofer, euch zu dem ohrt der ausswexlung aufzuwarthen, abgeferttiget haben, vnd gleichwie wür euch solch eur *eliberation* woll begonnen, auch darzue *congratuliren*, Also hetten wür auch wintschen mögen, dasselbige vor lenngsten in sein würckhung kommen were, Wie wür dan an vnserm Zuthuen hieran nichts erwindern lassen. Seindt euch danebens mit allem gueten gewogen. Datum München den 26 Februarij Anno 1642.

Maximilian m. p.ria

L. Schott.

Bref af Ärkebisk. i Salzburg Paris, Grefve Lodron, till Fältmarsk. Gustaf Horn.

Mein g: grues in genaigtem willen zuuor, Wolgeborner Insonders lieber herr VeltMarschalch, des herrn schreiben vom 15 Decembris nechstverwichnen Jars, hab Ich empfangen, vnd darauss sein begern, vonwegen Hansen Pagsee burgern, vnd handlsmans alhie, aines *difficultirt*en Geltwexls halben mit mehrerm vernommen, Wann Jch nun in allen billichen sachen dem herrn besstermassen zuwilfahren berait, Alss hab Jch vnverzogenlich die verordnung gethan, das seinem alher abgeordneten Gewalthaber schleinige *Justitia administrirt*, vnd zur gebür, vnd billichkait würcklich verholffen worden, Jnmassen der herr zu seiner gelegenheit, von Jme mit mehrerm vernemmen wirdt, Auf deme Jch mich dissfahls *referire*, Vnd verbleibe dem herrn auch sonsten zu andern begebenden *occasionen* angenemmen gefelligen willen liebs, vnd guets zuerzaigen vorders gewogen, Datum Salzburg den 21 *Januarij* A:o 1641.

Paris m. pr.

Bref af Torquato Conti till Fältmarsk. Gustaf Horn.

Ill:me et Exc:me D:ne Campi Mareschalle

Ad constituendam captiuorum permutationem Gen:lem Coadiutorem nostrum Capitaneum Vincentium Landi (castrimetatore iam languente) eodem in loco a 4 equitibus comitatum cum eadem ut alias assicuratione, et cum detentis a nobis, ut optatur die decima ablegabimus, et si sic Ill:mæ Exc. V. placuerit, responsum exspectabo. Quoad Capitaneum Loisson. Cum præ captiuis premium eorum esse inter Cæsareanos perennis sit consuetudo, qui eos habere conati sint, præsertim quarterijs non concessis, fit quin sine satisfactione possidentis dimittere possim. Cum Capitaneus Konock pro ipso concordare nequeat. De Equitum Magistro Boo, et ipsius locumtenente quidquid agendum ab ipsomet Coadiutore denotabitur. Pharmacopola Passeualdensis a quinque iam diebus libere dimissus est. In Castris Cæsareis ad Gartz die 8 Octobris 1630.

Ill:mæ Exc. V:ræ

obseruantiss:

Torquato Conti m. pr.

Utanskrift:

Ill:mo et Exc.mo D:no Gustavuo Horn Exercitus Suedici Campi Mareschallo Amico obseruand:mo.

Bref af Barthol. Richel till Fältmarsk. Gustaf Horn.

Hoch: vnd Wolgeborner Herr Veldmarschall Jnsonderss Hochgeehrter Herr

E. Excell: zu dienen verbleib Jch iederzeit willigst berait, vnd hab dero handschreiben von 18 diss von Jhren Cammerdiener Lorenz Hörwardt sambt andern Schreiben zu recht empfangen vnd innhalts vernommen. Dass Jehnig, so ich bissher E. Excell: erzaigt, ist solcher grossen dankhsagung, wie in dero schreiben geschieht, nicht würdig, Sondern Sie haben sich zuversichern, wo ich Jhro noch hinfürders würde dienen können, dass es mit guetem Teutschen gemüth wird

geschehen. Die Patenten für gemeldten Jhren Diener hab ich vmbfertigen, vnd ihme zustellen lassen.

Dessgleichen hab ich die ihme aufgegebene Schreiben Jhrer Churfstl: Dht vorgewiesen, vnd den innhalt referirt, Die haben darinn ganz kein bedenkhen, derwegen ichs mehrgedachten Cammerdiener auch wider angehendiget: Dass aber E. Excell: auss Meinem Schreiben etwass zweifel vnd sorgsame gedankhen gemacht, Alss wann Jhrer Kay: May: *Consens* zu E. Excell: erledigung noch nicht allerdings richtig, vnd dannenhero bey vollzihung des verglichenen *accords* noch eine hinderung zugewartten sey, vnd derenthalben von mir hierüber mehrere erleutterung vnd gewissheit zuvernehmen begehren, Soll Jch deroselben darauff nicht verhalten, dass Jhrenthalben zwischen der Röm: Kay: May: vnd Jhrer Churfstl: Dht Meinem g:sten herzog die sachen solcher gestalt richtig vnd albereit versichert seind, dass Jhre Churfstl: Dht mit wirkhlicher vollzihung dessen, wass Sie sich gegen E. Excell: in obangezogenen *accord* vnd recess erklärt vnd *obligirt,* ohne einige hinderung verfahren könten vnd werden, Sobald E. Excell: Jhres theilss dass Jehnige, wass deroselben krafft solchen recesses obligt, werden *adimplirt* vnd vollzogen haben.

Dass aber Jhre Churfstl: Dht dass, wass Sie mit E. Excell: handeln vnd abreden lassen, Jhre Kay: May: bericht, darvon ich in meinen vorigen schreiben anregung gethan, ist nit dahin gemaint, von Jhrer Kay: May: erst den *consens* oder *ratification* solcher abhandlung zubegehren vnd einzuhohlen, sondern allein *communications*weiss geschehen, vnd zwarten darumben, weiln Jhre Kay: May: vor disem allergnedigst begehrt, wann Jhre Churfstl. Dht E. Excell: der gefangenschafft erlassen, vnd wider auf freyen fuess stellen wollen, dass Sie es Jhrer Kay: May: zu wissen thuen wolten: So iezundt obbedeutter massen auch beschehen. Bey welcher bewandtnuss Jch nicht darfür halten will, dass E. Excell: noch einiger zweifel oder *Scrupulus* beywohnen werde; Vnd derowegen hab ich auch Jhren Cammerdiener gerathen, dass Er Sein anbefohlene raiss fortsezen, vnd wass Sie ihme aufgetragen, verrichten solle. Die gemähl betreffend, hab ich nicht allein vielgedachten Jhren Cammerdiener *adresse,* wem

er solche gemähl vberlifern solle, sondern auch an denselbigen Kaufman ein schreiben vom herrn Gessner mitgegeben, darinn vermeldet wird, wass derselbige darmit ferners thuen, vnd wie ers herauss *remittiren* solle. Welches E. Excell: ich zu begerter widerantwort nicht verhalten wollen, Dieselbige darmit zu allem wolergehen in den Schutz dess Allmächtigen empfehlend. Datum München den 28 Febr. A:o 38.

E. Excell:

Dienstwilligster
allezeit
Bartholome Richel
von vnd zu Nädlingen m. pr.

Bref af Svenske Krigsbefälhafvare till Fältmarskalken Gr. Gustaf Horn.

Bref af Carl Jordan till Fältmarsk. Gref Gustaf Horn.

HöghWälborne Greffue, Sweriges Rijkes Rådh, Marsk och Feltherre. Eders G. Excell:s skall min vnderdånigeste lydno och tienst stedze finnas redobogen, medhan migh Gudh lijffuet vnner.

Eders G. Excell:s, Näst Wälmågos ödmiuke lyckönskan, måndhe iagh fattigh fånge för een månadtz tijdh sedhan ödmiukeligen *notificera*, vthi huad ynckeligit tillståndh iagh här på Slottet fängzligh sitter, genom Missundsamma Menniskiors Wrånga stemplingar, huilket den högste Gudh och Eders G. Excell:s på dett högste wahri beklagatt; Och såsom iagh uppå alt sådhant medh största hugnadt ännu förmodhar Eders G. Excell:s Nådige Swar; Altså will iagh ock icke mindre uppå detta Eders G. Excell:s nådigaste *adsistens* hafua i allsom största ödmiuk Vnderdånigheet förwäntatt, medh ödhmiuk tillförsicht, dett Eders G. Excell:s mine ödmiuke *petitioner* och ansökningar beha[ga]dhe *serenâ fronte* och medh tolamod optaga. Emedhan Eders G. Excell:s migh owitterligit ähr, vthi huad *Terminis* min saak nu ståår, effter hon sigh så långsambligen befinna låther. Gåfwe Gudh att den till een önskeligh sluutt komma kundhe. Nu kan Eders G. Excell:s twifwelz vthan samma min saak kunnigh wahra, och den förmedelst Eders G. Excell:s aff Gudhi beskeerde höga *Authoritetten* blifua *remedieradt*. Altfördenskuldh *dirigerer* och ländher hermedh till Eders G. Excell:s min vnder-

dånige begäran och af hiertat ödmiukaste böön, Eders G. Excell:s tächtes min persohn bådhe för min S. K. fadhers, sampt Slechtz och förwanters skuldh, medh een höggunstigh *affection* ansee, och min saak låtha koma till een godh ändskap, den och förmedelst Eders G. Excell:s Nådige biståndh lindhra, på dett iagh med hugnadh kunde min hårdha fängelsse *quittera*, och der migh sådhant af Nådhe blefuo efftterlåtitt, Will jagh förplichta migh innan nästkommande Olai tijdh, att *præsentera* tolff stycken wäll vthmuntheradhe hästar, och migh sielf medh dhem emoott Rijkxsens fiende att wåga, mitt vnga lijff och blodh eij skona, så framt att iagh derhooss kundhe hafua een *reputerligh offitciers* tienst och *scharci**) att bekoma. Såsom iagh detta widh min adelige wilkors förbrytelsse, will hafua *effectueradt*, altså förmodar iagh i ödmiukheet Eders G. Excell:s wardher min persohn, hooss dhem som wedherböör *recommenderandes*, och her om *certificerandes*, huar uppå iagh, i allsom största ödmiukheet aff Eders G. Exell:s eett Nådigt *resolution* medh hiertanss förlängtan, förwäntar, så att iagh fattigh fånge ähn eengångh kunde blifua af detta hårda fängelsset förlåssat, huarest iagh på sidlychtonne blifuer een förderfuadt menniskia, och nästan i förtuiflan faller. Befaller Eders G. Excell:s vndher Guds thens aldrahögstas krafftiga beskerm, till allo tijders lyckelige *prosperitett*, vnderdånigaste. Förblifuer stedtze

Eders Greffl. Excell:s

Aff Åbo Slott
den 5 Martij 1657.

Vnderdånige tienare, så lenge
iagh leffuer
Carl Jordan m. prop.

Bref af Joh. von Kaulbars till Fältmarsk. Gr. Gustaf Horn.

Hochwolgebohrner Herr Graff, Herr Reichs Marsch vndt Feltherr,

gnediger Herr.

Ewer hochgräffl. Excell. gnedigen befehl nach habe ich mich, so viele es sich immer auf meiner reise hat wollen

*) i. e. charge.

thun lassen, erkundiget, ob von wegen Ihr Königl. Maijst von Dennemarcken, einige werbungen möchten fohrgehen, so vernimpt man in seinen lande gantz nichtes davon, etzliche wollen sagen als solte der hertzog von lünenborg einige Völcker for Ihr Mayts von Dennemarcken haben werben lassen, man kan aber nichtes gewisses davon haben, sonsten hat der König gar fleissig lassen munstern seine landt Völcker, Vndt muss ein ieder priester wie auch alle Königl. bedienten als schreiber vndt Voigte, Reuter fertig vndt bei der handt haben, imgleichen haben Ihr Mayst gar fleissig bei dero festungen arbeiten lassen, Auch sollen die herrn Geistlichen, so woll in Copenhagen, als im gantzen lande, sich freywillig erbotten haben, noch vber diesses, Ihr Mayst mit einer grossen vndt ansehnlichen *summa* geldes bei zu springen, da es die noht erfordern würde. Es hat sich bei meinen durchreisen, des herrn Reichshoffmeisters H. *Corvitz Vhlefelt* seine Grefinn in Dennemarcken vffgehalten, des fohrhabens Ihr Königl. Mayst von Dennemarck vff zu warten, so balt es aber der König erfahren, hat er alsofort den *GeneralMajor* Güldenlöw Ihr entgegen gesandt, vndt ihr nicht allein verbieten lassen zu ihm zu kommen, sondern auch befohlen lassen, das sie alsofort das landt solte reumen, Aldieweile sie vndt ihr herr, ohne erlaubnuss auss dem lande gezogen, vndt andre herschafft gesuchet hetten, im widrign fall würde Ihr Mayst etwas wider sie fohrnehmen, das ihr nicht wolgefallen würde, vndt hette sie sich alsdan solches selbst zu danckn, woruff die frav Grefin sich alsofort zu rücke wieder begebn. Alhie wirdt für gewisse berichtet das der H. *Protector* in Engellandt, in 14 tagen würde zum Könige vber Engellandt vndt Schottlandt gekrönet werden. Wormit ich Ewer Hochgräfl. *Excell.* sampt dero gantzen hochgräfl. *Familie* der hohen vndt gnedigen handt Gottes demütigst vndt getrevlich empfehle. Verbleiben

Hochwolgebohrner Herr Graff
gnediger Herr

E. H. G. *Excell.*
demütigster vndt gehorsamster
Diener
Johan von Kaulbars.

Datum Hamborg
den 8 Decemb. A:o 656.

Bref af Phil. v. Krusenstiern till Gref Gustaf Horn.

Erleuchter Hochgeborner Herr Graff, Königl. Maytt: vndt Dero Reiche Schweden Raht, Feldtmarschall undt Ritter, Gnadiger Graff undt Herr.

Ob wir wohl verhofft, Es wurde der *Dworein Bogelan Ivanowitz Samarin*, nebenst *Sava Vasilowitz Luthohin*, den *Bogelan* numehr auch einen *Dworeinen*, Edelman, undt seinen *Cameraden* nennet, auff vnser so vielfeltiges Erinnern, zufoderst den in Ihrer Konigl: Maytt *Titul* begangenen Fehler geendert haben, damit wir unss in dem Ubrigen mit Ihnen, weil sie beide den Schreiber *Alexei Stepanof* nicht mehr nennen, desto leichter vergleichen, undt die Gnadigst anbetraute *Commission* ohne weitere Zeit verlust antretten mügen, So hat sich doch, auss *hinc inde*, durch beiderseits *Translatoren* beschehenen beschickungen, endlich so viel geeussert, dass Ihnen in Ihrer Volmacht vnd *Instruction*, darinnen Sie uff Ihren Halss nichts endern durfften, Ihrer Konigl. Maytt: *Titul* eben also, wie Sie Ihn gebrauchet, vorgeschrieben, Weil dann hierauss zu vermuhten, dass solches in Musscow mit fleiss geschehen, undt bei dem Gegentheil, die gegenwertige *Commission* fortzusetzen, noch zur Zeit (sonder Zweiffel, den Ausschlag der Lübischen *Tractaten* vor erst zu erwarten) kein rechter ernst verhanden sein müsse: Gestalt Ihr *Translator* den 30 *Julij* sich diese nachdenckliche Wort entfallen liess, Es hette der Weiwode zu Naugarten, alss Er mit hieher reisen sollen, aber wegen verfertigung einer von Reuell eingekommenen von einem leichtfertigen Schelm (den *Koski* undt dess herrn *Gouverneurs* Graff Erich Oxenstierna Axellsohns, an den Weiwoden ausgelassenes scharffes Schreiben damit meinende) herrührenden wichtigen Sache, etzliche tage zurück bleiben müssen, zu Ihme gesagt, Er durffte nicht so sehr Eyhlen, Er kehme noch Zeit genug, Sintemahl es wegen Ihrer Konigl. Maytt *Titul* wohl etwass wurde hapern; Ebenmessig auch die Cantzeley Schreiber unter sich dauon geredet, Ess wehre Ihrer Konigl: Maytt *Titul* nicht recht geschrieben, undt wurde Ess dahero viel *disputir*ens geben, Inmittelst die unss zu den *Tractaten* bestimbte Sechs Wochen fast vorbei, auch von deme dazu verordneten undt gezehlten

Tractament, alss 750 Rdlr nicht viel mehr ubrig So haben an Ihre Konigl. Maytt: wir solches unterthenigst gelangen lassen, umb dero Gnadigste fernere *Ordre* zu erhohlen, Wessen wir unss, Im fall auss Musscow in Ihrer Konigl. Maytt *Titul* keine Enderung mit der abgefertigten Post, die noch dazu kaum in 14 tagen erwartet wirt, einkommen solte, zu verhalten, undt woher wir fernere lebens mittel undt *spesen* nehmen sollen, Müssen also erwarten wass bey zu rück kunft der Reusischen post aus Mosscow weiter erfolgen wirt, Wormit Ew: Erl: Hochgraffl. Excell. in den alwaltigen Schutz Gottes herztrewlich empfehlende, Ich bin vndt verbleibe

E. Erl. Hochgrafl. Excell:

Lawa den 6 Augusti 1652. Unterthenig gehorsamer diener
Philip von Krusenstiern.

Utanskrift *)

Dem Erleuchten Hochwohlgebohrnen Graffen undt Herrn, Herrn *Gustaff Horn*, Graffen zue Biorneburg, Freyherrn zue *Marienborg*, Erbherrn zue *Malla*, *Heringa*, *Erfwila*, *Wammsel*, *Wijck*, *Asserien*, *Esboo* &c. Rittern, Konigl. Mt. undt Dero Reiche Schweden Rath, FeldtMarschalln, undt Kriegs Rath, auch Oberlandt Richtern über Sodre Finwen Lagsachen &c. Meinem gnedigen Graffen undt Herrn

Unterthenig.

Bref af Erik Kruse till Gr. Gustaf Horn.

I.

HögWälbohrne Grefwe, Herr RijksMarsk, Nådige Herre

Såsom E. HögGreffl. Excell. jag medh nästförledne Post undertienstligst *raport* giorde på däth som då skrifwärdigt förfalla månde, så ähr nu sedermera intet synnerliget passerat, uthan däth att någre från Nowgården **) förlupne Finner, hwilka ther fångne waret hafwe, berätta, att däth *Ca-*

*) Intages för sin större utförlighet skull; på andra bref är den knapphändigare.

**) i. e. Nowgorod.

valleriet som för Dorpt waret hafwer, ähr nu tillbaka i Landet kommet och omkring Nowgården förlagt, där och dageligen folck uthskrifwas och mustras skall, uthaf en Öfverste *Alexander* benämbd, hvilken förmeenes wara dän gamble Lessle; hwaruthaf man någerlunda förmärkia kan att fienden intet ärner denne winter aldeles att liggia stilla, doch förhåppes man där Gudh lijfwet och hälsan förlähnandes warder, desse hans *disseiner* effter yttersta förmögenheet att bemöta. Ifrån Kexholms Norrlähn ähr en fånge hijtfördh, hwilken haffuer waret en *Major* under the opbodne Bönderne hoos Ryssen, dän berätter att dän Woiwoden som för Nöteborg waret hafwer, håller sig oppe medh sitt folk i Laduga Stadh, men dee andre ifrån Kexholmiske belägringen och Salmis ähre gågne till Oluntza, 10 mijl på andra sidan om Salmis: Eliest hafwer min Öf:Lieut. för några dager sedan medh en deel af däth Partie ther medh han till Nöteborg, däth att profwiantera uth*commenderat* war, drabbat en fiendens Gräntzewacht af 80 man hwilke ochså på wägen woro, wårt partie att öfwerfalla, När the i en trång Skog möttes, begynte the strax skiuta på wår *Troup*, men när the förmärkte däth wåre begynte gifwa them af samma materie igän, togo the till flychten, och förfolgde them Öf:Lieut: till thes dän störste deelen blef quare i sticket, tillijka medh en förnemblig Bojar, hwilken war förordnat att hafwa *inspection* på Grentzerne medh en annan honom ifrån Nowgården till hielp afskickad under*commendant*, blefwo emoth Öf:Lieut:s wilie ihiälskutne: hwadh här effter förfalla kan, skall E. Excell: jag effter min högste skyldigheet ödmiukeligen *avisera*, såsom E. HögGrefl. Excell:

Wijborg d. 13 Decemb. 656. Vndertienstwilligste och skyldigste tienare så länge jagh lefwer
Erich Kruse. mpr.

II.

HögWälbohrne Grefwe, Herr RijkzMarsk, Nådige Herre E. HögGrefl. *Excell:* nådige Skrifwelse af dän 9 *Passato*, hafwer jag medh skyldigt *reverentz* handfånget, såsom nu

E. HögGrefl. *Excell:* uthi all ödmiukheet *Relation* ifrån desse orters beskaffenheet att giöra, jag mig högst *obligerat* befinner, så ähr sedan mitt förre intet skrifwärdiget förefallet, uthan däth jag för några dager sedan hafwer uthskickat Öfwersten Christofer Burmester medh ett Partie af 500 bäst beredne Ryttare och Dragouner, att giöra en *Diversion* öfwer Gräntzen på Norrsidan af dän ort jag seenast war, men förnimmer uthaf hans i dag inkomne Skrifwelse däth honom fast omöijeliget ähr att kunna fortkomma, för dän öfwermåtten diupa Sniön som nu snart i 14 dagers tijd *continuer*ligen fallen ähr, hwad samma Partie förrättandes warder, skall E:s HögGrefl. *Excell:* jag oförsummeligen uthi ödmiukheet *advertera:* Eliest hafwer jag uthaf twenne i går inhämptade fånger förnummet, till Aunitzmah wara ankomne 700 Tartarer, och Woiwoden därsammastädes hafwer å Landet däromkring låtet opbiuda man af huse, om han formeener medh Skijder något emoth tillkommande Wåår att *tentera* eller hwadh hans *intentioner* eliest kunna wara, gifwer tijden: Så kan E. HögGrefl. *Excell:* jag uthi ödmiukheet oberättat eij låta däth högst beklagelige desse *Trouppers* tillstånd, att så wäll Ryttare som Dragouner och *Infanterie,* dagligen mehr och mehr, och fast hopewijs uthi siukdommer befalla, så att jag däth intet nogsampt beskrifwa kan, och E. HögGrefl. *Excell:* af bijfogade Förslag i nåder wijdare förnimmandes warder, doch låter jagh med högste flijt dem effter möijeligheet medh *medicamenter* och Profwiant försee: Vthi däth öfrige Befaller E. HögGrefl. *Excell:* jag under Gudz beskiärm till alle behaglige och långwarachtige *prosperiteter,* och E. HögGrefl. *Excell: continuer*lige nådige *affection,* migh uthi all ödmiukheet, såsom

E. HögGrefl. *Excell:*

af fältquarteret i Kurkijocki d. 14 Februar. 657.

Vndertienstligste och tienst*obligerade* tienare så länge iagh Lefuer

Erich Kruse, mpr.

III.

HögWälbohrne Grefwe, Herr RijksMarsk, Nådige Herre,

Däth E. HögGrefl. *Excell:* jag uthi några Postdager intet hafwer kunnat opwachta, och min skyldigste *devoir* ödmiukeligen aflägga, täckes E. HögGrefl. *Excell:* i onåder icke förmärka, efftersom till *dato* intet *remarquabelt*, däth Eders HögGrefl. *Excell: notitie* wärdt wara kan, *passerat* ähr, såsom däth ännu alt i förre stillheet beroor: Ifrån Liefland skrifwes *Commendanten* på Kåkenhusen *Offanossi Nassockin* flijtigst anhålla, detta wäsendet anten genom fredeliget fördrag eller ått minstone genom ett *armistitium* att bijlägga, hwarföre han uthaf Herr RijkzSkattMestarens HögGrefl. *Excell: Commissarier* till sig begährt hafwer, dem han kunde låta see den honom af hans Storförste medhdeelte Fullmacht att *tractera*, och emedan the så snart icke kommo, hafwer han lijkwäll afskickat twenne *Boyarer* om *Tractaternes* fortsättiande att *sollicitera*, huru wijda honom häruthi står till troende, gifwer tijden, uthan twifwel ligga de *Chrimi*ske Tartare Ryssen något hårdt oppå halsen, hwilke uthaf åtskillige *aviser* förnimmes i *Astrachan* infalne wara, däs wissheet man ochså theruthaf kan aftaga, att oppå dänne sijdan uthaf intet *corpo* eller synnerliget krigzfolk fönimmes, uthan Landet och fästningerne ähre besatte medh ett antahl opbudne Bönder, icke heller spöries ännu emoth dänne orten några *præparatorier* skee, uthan bekenne fångerne enhälleligen däth deres bäste *Soldatesqua* op ått Landet kallat ähr, att dän ther infallne fienden emothstå: Vthi dee Lijflandske *adviser continuerer* och *conjunction* med *Rakoczy* och deelningen af the intagne Länder, wärkligen skedd wara: Ehuruwäll jag intet twiflar E. HögGrefl. *Excell:* härom bätre *particulariteter* hafwa erhållet, doch hafwer min skyldigheet häruthi att *tesmoignera*, jag dätta i ödmiukheet skolat *advertera*, såsom uthi däth öfrige där något *agreabelt* förefalla kan, E. HögGrefl. *Excell:* aldraskyldigst *adverteras* skall: Och will här medh E. HögGrefl. *Excell:* under Gudz beskärm till alle Hög-

Grefl. *prosperiteter* och E. *Excell:* wahnlige nådige *affection* mig undertienstligst hafwa befallat

E. HögGrefl. *Excell:*

Kurkijocki d. 13 Maj 657.

Vndertienstligeste och Skyldigste tienare så länge iagh Lefuer

Erich Kruse mpr.

Bref af Alexander Irwing till Cornetten Lars Jonsson i Alt Reppin.

Monseur Cornet

Hans skrifuelse ähr migh Jngehendiget dågh önskedhe iagh bätre hadhe warit men huadh hielper. Alt derföre ähr till *Munseur Corneten* min befalningh at han strax upfordhrar och tager de meste peningar i kundhe bekomma af bårgarne och Adhelen och der medh strax begifue edher hijt till wietstoch fort, seer edher well före, at i icke blifwe berändhe, der i Stadhen. Gudh befallandhes Wietstoch den 8 Martii 1640.

Alexander Jrwing.

Presidenten Frih. Casten Feifs Bref till Kongl. Rådet Gr. Nicodemus Tessin.

1.

Högvälborne Herr Baron, Hoffmarskalk och Öfver Intendent

gunstige Herre,

Jngen ting kan förnöija mig mehr än nähr iag får den lyckan at tiena H. Hoffmarskalken, hvarföre iag ochså nu med största *plaisir* i werlden har skrifwit hoosfölliande fullmacht på en *charge*, hvilken Herr Hoffmarskalken visserligen mehr än någon annan har *meriterat* och mehr än någon till Hans Maij:ts nöije och hela Hofvets heder kan förestå. Jag *gratulerar* fördenskuld H. Hoffmarskalken ödmiukligen till ett så vählförtient *avancement*, och beer därhoos ödmiukligen om *pardon* at fullmackten så illa är skrefven, iag har aldrig skrifvit någon fullmacht så hastigt som denna, medan Hans Maij:t befalte at den strax skulle vara färdig och at ingen skulle vetta däraf, varandes här ingen wed hela *armeen* undantagandes Hans Excell. och iag som det är bekant. Sluteligen recommenderar iag mig såsom

Högvälborne Herr Baron, Hoffmarskalkens och
ÖfverIntendentens ödmiukaste tienare
C. Feif.

om intet Hans Excellence har skrifvit till
Drottningen eller fru Grefvinnan härom, så veet
ingen af denne förändringen.
Würgen d. 1 Dec. 1701.

2.

(Tit.)

De bref som H. Meyerfelt har med sig, äre ännu intet ankomne, men en *doublet* af d. 23 Maj har med sista lägenhet sig infunnit, och lärer med första *expres* svar afgå på H. Hofmarskalkens giorde förfrågningar, jemte ytterligare befalning till Stats-Cont: Det lärer vara mig en stor förnöijelse, om iag så uti embetes sysslor som uti det som *particuliert* är, kan giöra H. Hofmarskalken någon behaglig tienst, åtminstonne skal iag mig därom altid beflita, skolandes, så mycket hos mig står, altid så laga, at H. Hofmarskalken skal få skyndesamt svar på dess förfrågningar. För det öfriga tackar iag hörsamt för H. Hofmarskalkens benägna lyckönskan til min befordring och förblifver stedse

(Tit.)

hörsamste tienare
C. Feif.

ved Bender d. 1 Oct. 1710.

3.

(Tit.)

Med H. *vice Corporalen Ehrenschiöld* som d. 17 April hijtkom, har iag erhållit H. Hofmarskalkens af d. 27 Oct. lärandes H. Hofmarskalken så väl af de redan afgångne som nu afgående bref kunna see, at iag intet har försummat at efterkomma dess begiäran, varandes mig en särdeles förnöijelse, när iag får tilfälle at tiena H. Hofmarskalken, hvilket eij heller uti angelägnare måhl skal försummas. H. Hofmarskalken kan vara försäkrat, at han ved de här skedde förändringar intet har varit förgiäten, men Hans M:t har varit bekymrat, hvem som skulle sörja för Hofvet på sådan händelse, hälst uti Hans Ex: Hr Öfverstemarskalkens frånvaru, medan en främmande hade svårt at komma därmed til rätta, det kan iag i förtroende berätta, at H. Hofmarskalken är *destinerat* anten til Öfverstemarskalk eller ÖfverStåthållare.

Jag skulle för *Stockholms* Stads upkomst skul, hälst önska det senare. Jag kan ochså under lika förtroende, til H. Hofmarskalkens förnöijelse låta honom vetta, at iag just intet skrifver detta utaf mig sielf, men iag *recommenderar* mycket, at ingen måtte få vetta häraf, orsakerna hvarföre, kan H. Hofmarskalken bäst eftertänka. Efter iag kommer at nämbna om *Stockholm*, så måste iag hemställa H. Hofmarskalkens mognare omdömme, om icke det vore både nyttigt och zijrligit för Staden, om man emellan Normalm och Kongsholmen med tiden bygde vackra huus uti vissa qvarter fördelte, med vatngrafvar rundt omkring eller emellan qvarteren, på holländska maneret, med en bred *canal* ända til *Carlberg*. Det är fuller en *vast dessein*, men *Rom* blef eij heller bygd på en dag, som man säijer, om man därtil en gång giör anstalt, kan det framdeles och ved bättre tider fulbordas, iag har en stark byggvurm, och skulle väl taga in en platz at bebygga. Om H. Hofmarskalken intet håller detta aldeles olijkhet, så kunde man nu förebygga, at man på Norrmalms sidan intet giorde några fylningar som kunna hindra denna *desseinen*. Hans M:t är eij heller obenägen at gifva Skepzholmen åth Staden at zijras med skiöna huus, när därom en gång anhålles. Jag hoppas näst Gudz hielp, at wij intet altid skole plågas med fattigdom, unnar vår Herre oss fred, så lärer Hans Maij:t med särdeles bekymmer sörja för dess undersåtares välfärd och uphielpande utur den stora fattigdomen, medan Hans M:t nu har sport, huru skadeligit det är at vara en herre öfver fattiga undersåtare. Hans M:t har stor lust til byggerij och lärer H. Hofmarskalken förorsaka et särdeles nöije, om han en gång med någon resande, sände Hans M:t en rijtning huru vida Slottet på alla sidor är upbygdt sedan Hans M:t bårtresa. *Item* på Söder Slyss, Hans M:t talar ofta med nöije därom, när någon som är kommen från Stockholm, därom berättar något. Jag önskar för det öfriga af alt hierta, at iag snart måtte få tilfälle at giöra H. Hofmarskalken någon behaglig tienst, på det iag där igenom måtte kunna visa huru mycket iag är

ved Bender d. 27 April 1711. (Tit.) hörsamste tienare
C. Feif.

4.

(Tit.)

H. Hofmarskalkens benägna bref af d. 21 Martij ankom d. 20 Maj, hvad därutinnan, om et och annat förmähles, lärer intet widare bekymbra H. Hofmarskalken, sedan han fåt mit förra bref, men jag beer ännu en gång rät mycket, at ingen det må få vetta, H. Hofmarskalken kan fulkombligen giöra sig försäkrat, at han har en nådig Konung och den som känner dess *meriter*, hvilka ej heller läre lembnas obelöhnte, kan skee något tilfälle tör yppas, förr än det iag sidst omnämbde, då iag intet skal försumma at påminna alt hvad som kan lända H. Hofmarskalken til nöije, *recommendationer behöfvas aldeles intet*, H. Hofmarskalkens egna förtienster giör nog tilfyllest i det fallet. Til et teckn af Hans M:t nåd öfversändes hosföljande Sedel til understöd af H. Hofmarskalkens H. Sons *studier*, hvilket åhrl. skal *continuera*, häraf vet ingen, hvarföre därom eij heller något nämbnes i Hans Maij:ts svar, men åstundar H. Hofmarskalken nästkommande åhr därom en *order* til HofCont: skal det ochså skee. Hans M:t seer mycket gierna at H. Hofmarskalken låter sin Son *perfectionera* sig i *Architecturen*, och kan han med tiden vara säker om *successionen;* ty Hans M:t lärer hädanefter intet giöra den til gulsmed som har lärt Skomakare handtwärket, utan lärer befordra hvar och en til sådane tienster som de lagt sig på. Jag har denne gången funnit orådeligit at nämbna något om det andra förslaget, neml. ang. den ergietzlighet H. Hofmarskalken åstundar utur köket och kiällaren, men iag skal det framdeles intet glömma, när iag seer godt tilfälle därtil, iag har hållit det förra angelägnare än detta sednare. Jag undrar mycket på Landzhöfdingen at han intet bättre veet at lefva, han är elliest en *galant homme*, och hade iag det af honom aldrig förmodat. Det lärer intet vara H. M:t obehaglit, om H. Hofmarskalken som oftast skrifver Hans M:t til om K. Personernas tilstånd, om hvilket H. M:t är mycket öhm. Jag längtar rät mycket at få höra hvad H. Hofmarskalken tycker om min byggvurm, hvilken iag uti mit förra har rögt, om vår herre unnar oss fred, så lärer det första blij at skaffa penningar i landet och

sedan at förbättra Städerne, mig tykes at en Öfverhet på intet nyttigare sät kan använda sine öfverflödige medel, än låta dem åter genom nyttige byggerijer komma ibland folket tilbakars, de komma altid igen uti Öfverhetens *cassa* med nytta, Hans M:t har stort nöije af byggerijer och kan H. Hofmarskalken intet giöra H. M:t större *plaisir*, än om han då och då efter handen skickar Hans M:t ritningar på det som är bygt i *Stockholm*, sedan H. M:ts afresa. Om H. Hofmarskalken behagar giöra mig den ähran at skrifva mig til, så beer iag mycket, *at brefven så måtte skrifvas, att Hans M:t dem må kunna läsa, skulle något elliest vara, så täcktes H. Hofmarskalken sådant på et à part papper skrifva. Jag har et fulkombligit förtroende til H. Hofmarskalkens mig altid vijste benägenhet*, och beer hörsamst, at H. Hofmarskalken täcktes vara försäkrat, at iag intet skal försumma någon lägenhet at tiena honom och at ved alla tilfällen visa med hvad ifver iag stedze är

(Tit.)

hörsamste tienare

ved Bender d. 14 Junii 1711. C. Feif.

5.

(Tit.)

Tvenne H. Hofmarskalkens angenehma bref af d. 18 April och 9 Maj har iag unfått med H. Capelmestaren. Det är mig okiärt at iag förr intet var underrättad om H. Hofmarskalkens mening, ang. Sahl. Fr. *Wrangels pension*, men det giör intet til saken, Fru *Brita Stenbock* var det långt förr *resolverat* före, at hon skulle niuta sin pension utur *Stats Cont:* så at ingen med skiäl kan säija at H. HofMarskalkens ansökning det på något sät har hindrat. Jag vil förmoda, at Hans M:ts *order* därom redan lära vara ankomne, hvad de begiärte tvenne Rätterne anbelangar, så har Hans M:t iämväl därtil i nåder *resolverat*, och lärer H. *Bunge* med denne lägenheten öfversända resolutionen. Angående Capelmestarens resa, så är det förseende därmed begångit, at H.

Hof*Intendanten* intet har låtit H. Hofmarskalken vetta Hans M:t nådige villie i det fallet, och efter det var et ärende, som egenteligen angick honom, så litte iag derpå, at han så om det ena som andra skulle skrifva H. Hofmarskalken til, hvilket dock hädanefter altid lärer skee, så väl som när någon vexel skal *prompt* betalas, utan at derved i ackt taga den föreskrefna ordningen, som med den vexeln hade bordt skee, hvilken H. Capelmestaren skulle hafvå penningar före, samt de hvilka til feltherren *Potocki* äre vordne utgifne. Hvad H. Cammarherren Gr. *Gyllenborg* beträffar, så veet iag intet, at han har Hans M:t tilstånd, at komma uth, och lärer vara bäst, at H. Hofmarskalken intet tilstäder någon Hofbetiente at resa ut, med mindre Hans M:t sådant icke befaller. Dock om Hennes May:t Drotningen eller Hennes K. Höghet något sådant förordnar, så måste sådant efterlefvas, medan Hans M:t i det fallet så väl som i alt annat vil, at deras befalningar hörsamligen skola efterkommas, och lärer H. Hofmarskalken på intet bättre sät *conservera* den nåden, som Hans M:t har för honom, än om han på alt sät söker at gå Hennes M:t och Hennes K. Höghet tilhanda, och så lagar, at de äre förnögde; ty den kiärlek som Hans M:t har för dem, är oförliklig. H. Hofmarskalken behagar see utaf et Hans M:t bref, hvad omsorg Hans M:t drager för Hennes K. Höghet, ang. dess handpenningars förökande, och är myket nödigt, at *StatsCont:* intet får vetta af den *order* H. Hofmarskalken får, at det skal betalas af handpenningarne, när det intet *prompt* utfaller af *StatsCont:* medan det elliest tör gå alt för trögt, om de få lita derpå. Men det kan iag försäkra H. Hofmarskalken, at han giör Hans Maij:t et särdeles nådigt nöije, om han altid så lagar, at däruti intet något må brista för Hennes K. Höghet, och at et ord af H. M:t och Hennes K. Höghet til H. Hofmarskalkens *avantage*, kan mycket mera uträtta än något annat, medan Hans M:t lärer uptaga sådant för et teken, at de med H. Hofmarskalken äre väl förnögde, hvilket Hans M:t gierna seer. Jag veet vähl, at H. Hofmarskalken utan mig veet, huru han skal handtera de K. personerne, men H. Hofmarskalken seer här af mit redeliga upsåt at tiena honom uti alt det iag kan

hafva tilfälle til, och iag veet, at Hans Maij:t är myket *sensibel* om de K. personerne.

At få en *provisionel* tillåtelse at komma til Hans M:t är aldeles ogiörligit, men iag skal i rättan tid gifva ved handen, när därom skal giöras ansökning, eller och strax begiära tilstånd för H. Hofmarskalken, när iag ser lägenhet därtil, men de som en gång komma til oss, hafva åter svårt at komma från oss, iag veet intet hvad som må vara orsaken, antingen älska de oss eller wij dem så myket, at wij intet kunna skiljas åth.

Kunde H. Hofmarskalken så laga, at Fru *von Dubens* wexlar blifva betalte, giorde H. Hofmarskalken icke allenast dem bägge en särdeles vänskap, utan skulle det i synnerhet myket behaga Hans M:t, som är honom mycket nådig och gierna ville hielpa honom med något här ute, om medel vore at tilgå. Om iag nämbner et ord, at Hof*Intendantens* vexlar strax skola betalas, så är iag säker, at Hans M:t det befaller, men iag skulle önska, at det kunde skee dessförutan. Hvad Cappelmestarens vedkommer, så är den så beskaffat, at han *prompt* och framför alla andra måste betalas, warandes de medel inga försträckningar til HofCassan eller löhningar, utan sådant som Hans M:t strax vil hafva betalt, och vore det myket otienligit, at det som Hans M:t til sit egit behof åstundar, skal anstå til dess ordningen kommer at betala de därtil nödige medel, så strängt måste Hans Maij:ts *order* om vexlarnes betalande intet förstås. Medlertid är vähl H. Hofmarskalken *excuserat*, så länge han håller sig ved *order*. Jag påminner mig härved, dock ingalunda at *applicera* det härtil, hvilket iag högeligen betygar, at en viss Landzhöfdinge *ruinerade* et helt lähn, allenast därigenom, at han alt för *stricte* efterlefde *instruction* och *order*. Jag tror väl, at alting ved desse tider lärer falla besvärligit, men iag är försäkrat, at H. Hofmarskalken, i anseende til Hans M:ts därunder beroende tienst, intet lärer tröttas ved värket, det lärer med Gudz hielp blifva bättre, när Hans M:t kommer närmare, som snart lärer skee. Jag skal på alt sät genom *prompte* svar söka at bijdraga alt hvad som länder värket til lijsa. Hans M:t har funnit Stal*Staten* så underlig, at Hans M:t däröfver intet har kunnat *resolvera*, dock skal iag

därom ved lägenhet påminna. Det vore bäst nu i förstonne, om H. Hofmarskalken inkumme med förslag, at *Reutercrantz* och *Gynterfeld*, hvilka ändå intet kunna giöra tienst, utaf några Hof*Stats*besparingar kunde få deras löhn, så at *Anrep* kunde blifva Stalmästare, då han med så myken större *authoritet* kunde see på Stal*Staten*, samt at sedan några föresloges til berijdare, som därtil äre skicklige, när H. M:t kommer närmare, så lärer H. M:t nödvändigt behöfva hästar, då de turske kunna hemsändas til beskiälare. Hvad Hofbetienternes löhn angår, så är Hans M:t aldeles benägen at låta dem niuta densama fult uth, och hade väl order därom afgångit, där icke H. M:t hade befalt, at man skulle tilsee, at alle betiente i gemen den kunde niuta, sker det intet, som iag snarast tror, så behagade H. Hofmarskalken uti et *à part* bref föreställa alla de skiähl som i det fallet kunna andragas, då iag därom på bästa sättet skal beställa. Utaf de svar som nu afgå, lärer H. Hofmarskalken see, hvad Hans M:t i et och annat har *resolverat*. Angående *Laqueyers* antagande, så seer Hans Maij:t gierna, at dess Hofbetiente måtte see vähl uth och vara skicklige, och at til *Laqueyer* intet några bondedrängar antagas, som kanskee et åhr eller något hafva tient hos någon fru och veet intet annat än at löpa efter vagnen, det lärer intet vara svårt at få därtil vackert folk, när man allenast seer, at intet alla utan åtskilnad blifva antagne, och at de til vackra tienster blifva befordrade, som nyligen med Rustmestaren är skedt, iag lembnar H. Hofmarskalken sielf at betänka, om det icke bör vara en beskedelig karl, som man skal förtro en sådan egendom. iag känner intet den som är blefven Rustmästare, mehr än hvad K. *Senaten* om honom berättat, men iag är försäkrat, at deras *Excellentier* intet lära hafva tilsat honom, om han icke är en skicklig karl, som kan förestå tiensten och således kan det *exemplet* upmuntra andra som äre af vackert folk komne och hafva lährt något, at blifva *laqueyer*.

Jag påminner mig intet annat, än at H. Hofmarskalken uti brefvet ang. Stal*Staten* förmäler, at mycket höö skiämmes bårt i mangel af lador, hvilket har gifvit mig anledning at öfversända hosföljande ritning på sådane skiuhl som brukas i Påhlen och *Ukrain*, hvarunder de förvara både Säd

och höö, de äre fyrkantige och myket högre än en pijk, taket af halm med en vidiehank i hvardera hörnet kring stängren, så at det släppes neder och skiutes up, alt eftersom det erfordras, Säden lägges med axen inåth, så at intet af halmen står utom stolparne, och lägges så tät, som möijeligt är, när så myket är inlagt som får rum, släpper man taket tät in på, och på det sättet blifver Säd och höö vinter och Sommar förvahrat, utan at giöra mycken omkostnad på lador, hvilka allenast brukas til tröskning med Rijor ved. Jag påminner mig intet hafva sedt sådana skiul i Sverige. Kan skee de där torde komma til nytta, åtminstonne har iag skrifvit min hustru til, at hon skal låta upresa sådane, och beer fördenskuld tienstl. at ritningen henne jämväl måtte *communiceras*.

Hushåldningen i Sverige behöfver myken förbätring, så framt undersåtarne någon gång skola komma utur deras fattigdom. Jag inbillar mig, at H. Hofmarskalken så gierna läser mina bref, som iag med *plaisir* läser hans, och önskar altid at de vore längre, men iag påminner mig nu först, at detta är alt för långt och at det intet är något nöije at läsa et illa skrifvit bref, hvilka ju kortare de äro, ju angenehmare, dock skulle detta blifva ännu 3 ark längre, så kan iag intet underlåta at försäkra H. Hofmarskalken, at iag intet tilfälle skal försumma at giöra honom al behaglig tienst. H. Hofmarskalken lärer intet giöra sig otienst, om han som oftast skrifver Hans M:t om byggerijet, som iag sidst gaf ved handen, Hans M:t talte här om dagen om en *dessein* som H. Hofmarskalken skal hafva giordt på en ny *Arsenal*, det skulle intet skada om densamma hijtsändes, när någon säker lägenhet går. Hans M:t älskar mycket sådane saker och är intet obenägen at gifva framdeles Skepzholmen åth Staden, dock med det vilkor, at derpå skal byggas skiöna Stenhuus. Hans M:t har frågat mig hvad *dessein* som är giord på *Stockholms* Rådhus och om det skal byggas på samma ställe hvarest det gamla står, men iag kunde därpå intet svara, efter det mig är obekant. Jag är för det öfriga stedze

(Tit.)

hörsamste tienare
C. Feif.

P. S. Hans Maij:t säijer sig intet vetta däraf at Gr. *Gyllenborg* skal hafva fåt låf at komma hijt, men HofJunkare vil H. M:t gierna hafva hijt när lägenhet gifves. Hans M:t har benådat Cappelmestaren *von Duben* med Cammarherre *caracter*, hvilken iag hörsamst *recommenderar* uti H. Hofmarskalkens gunst.

ved Bender d. 31 Oct. 1711.

6.

(Tit.)

Hans Maij:t har varit så nådig och gifvit H. Hof*Intendanten von Duben* en assignation af 4000 Dahler Sölfvermynt at betalas af förledit åhrs handpenningar, til dess frus behof, som skal lida nöd där hemma, Hans M:t har därjemte befalt mig tilskrifva H. Hofmarskalken och låta vetta, at Hans M:t gierna seer, at icke allenast denna *summan* blifver *prompt* och utan uppehåld betalt, utan och, at de vexlar hvilka Hof*Intendanten* skal hafva betalt af Hof*Contoiret*, i lika måtto måtte blifva förnögde. Jag försäkrar H. Hofmarskalken, at han icke et ord har tahlt därom med Hans M:t utan kom det af en händelse, at H. M:t med mig talte om *von Duben* och dess fru, då iag feck tilfälle at föreställa bägges deras tilstånd, och bad Hans M:t giöra honom någon nåd, då Hans M:t strax därtil var benägen. Gud gifve, at medlen så ville tåla, som H. M:t är benägen at giöra nåd, och om iag intet kan hielpa därtil, aldrig lärer iag råda därifrån, medan iag håller därföre, at al den nåd en Öfverhet giör sine undersåtare, är aldrig förlohrat, utan har många nyttigheter med sig, fast någon gång skulle hända, at en ovärdig däraf blefve dehlacktig. Jag kommer aldeles från mit *propos*, som är, at försäkra H. Hofmarskalken, det Hof*Intendanten* intet har sagt et ord åth H. M:t at dess vexlar intet äre vordne betalte, utan iag har sagt, at det intet har kunnat skee, i anseende til den förordningen som är giord ang: vexlarnes betalande, då Hans M:t befalte mig skrifva som ofvan förmält är. Jag *recommenderar* både *Duben* och dess fru rät myc-

ket, han är rät en redlig man och har intet annat fehl, än at han sörjer mycket litet för sig sielf. H. M:t har benådat H. *Gust. Frid. von Rosen* med en Rytmestare bestälning under LifRegementet. Det är en öfvermåttan vacker *officerare*, som är af alla älskad. Han blijr af Hans M:t mycket brukad, och beställer alting myket vähl, iag skal giöra min flijt, at han intet skal åldras ved den tiensten, det giör mig allenast ondt, at iag här på orten intet är i det tilstånd som iag gierna ville, at kunna undsättia honom med penningar, hvilka han myket nödigt behöfver. Elliest gå våra saker här å orten efter önskan, kriget begynnes åter i våhr med större mackt än förledit åhr, *Sultan* går til den ändan sielf i fält, och H. M:t lärer med Gudz hielp snart resa förnögd härifrån. Jag är för det öfriga med al upricktighet

(Tit.) hörsamste tienare

ved *Bender* d. 3 Febr. 1712. C. Feif.

7.

(Tit.)

Med sidsta lägenheten som ankom erhölt iag tvänne H. Hofmarskalkens benägne bref af d. 9 och 18 *oct.* Hans M:t läste strax *Journalen* ifrån begynnelsen til ändan och är mycket vähl förnögd med H. Hofmarskalkens förhållande emot Konungen i Påhlen, tror eij heller annat, än at icke någon lärer vara afsänd at *complimentera* drotningen. Det är vist en angenehm herre och äre Pollackerne honom intet värde. Gud gifve at den *affection* de nu i Sverige för honom hafva, ville förorsaka så mycket, at man på alt sät sökte at fängna det K. huset vähl, så länge det sig i Sverige nödgas uppehålla, hvilket skulle vara H. M:t myket kiärt. Det *terrible* fehlet som Konungen har märkt hos de Svenske *), be-

*) Utan tvifvel afunden, «Svenskarnes arfsynd,» om hvilken K. *Stanislaus*, när han d. 1 Oct. 1711 lät porträttera sig af *Kraft* och *Tessin* höll honom sällskap, till denne yttrade: «*Une chose que je trouve dans Votre Nation et qui me semble terrible, plus que terrible, c'est cette horrible clabauderie d'entendre toujours l'un parler mal de l'autre.*» Tessin och Tessiniana, p. 264. Utg. anm.

hagar H. M. intet synnerligit, och menar at det efter handen skulle kunna utrotas, om i synnerhet Öfverheten viser föracht för dem som hafva den odygden.

Hans M:t har åter nyligen myket högt *recommenderat StatsContoiret*, at det skal giöra al sin flijt til at skaffa alle betiente fulla löhnen, om någonsin giörligit är, därföre vil Hans M:t så hastigt därpå intet befalla något särskilt för Hofbetiente, hälst emädan H. M:t är försäkrat, at *StatsCont:* lärer giöra alt hvad möijeligit är. Skulle intet något vara at uträtta, vil iag framdeles tilsee, om någon *resolut:* för Hofbetiente kan erhållas.

Hans M:t har i nåder befalt mig, at *recommendera* H. Hofmarskalken *pagernes information* så väl i *studier* som andra nyttiga öfningar, på det de måge blifva skicklige til H. M:ts tienst.

Jag är H. Hofmarskalken öfvermåttan myket *obligerat* för den öfversände *deseinen*, om iag aldrig hade lust at bygga, så skulle vähl H. Hofmarskalkens vackra *deseiner* snart förorsaka och upväcka en sådan lust, iag beklagar allenast at iag intet kan *profitera* däraf, medan iag redan har stuckit et tämmeligit *capital* uti et huus ved Skepzbron, som til en dehl intet aldeles är färdigt, och således lembnar min byggvurm nog tilfälle at *exercera* sig. Jag understår mig intet at begiära H. Hofmarskalkens gunstiga betänkande på hvad sät han förmenar den ännu obygde flygeln bäst skulle stå at bebyggas, fast iag det högel: skulle önska; men det stora förtroende iag har til H. Hofmarskalkens mig altid bevijste gunst och godhet, giör mig dristig därom på det hörsamste at anhålla, och på alt fal, har iag allenast velat gifva ved handen min mening om et och annat, som elliest torde ligga i vägen, om H. Hofmarskalken därom intet är underrättad. 1.) är iag mera mån om *regularitén* och Stadzens zijrat än min egen fördehl, och därföre vil iag heldre indraga något af min tomt, än lembna gatan så smahl ofvantil som hon nu är, til at få densamma lijka bred ofvan och nedan, tror iag något på bägge sijdor bör indragas, så väl af mit som det gamla huset som ligger gent öfver, iag är därtil villig, med den *condition*, at det ochså må skee på andra sijdan, när det gambla huset en gång skal byggas, och om det

elliest intet kan skee, så vil iag til den ändan heldre kiöpa det gambla huset, än at lembna gatan så *irregulier*. 2.) nedan före den redan upbygde flygeln, är et lijtet huus utbygdt, som fuller gifver en god hyra, men i fal det skulle hindra en vacker *desein*, vil iag det heldre låta nederrifva, när någon byggnad skal företagas. 4.) [3.] min nytta vore väl, at bygga boder i nederste våningen, men mig tyckes, at et så stort huus intet bör vara utan nödige Stal och vagnshuus. Jag tilstår gierna, at iag intet så myket är nögder med sielfva huset, som med orten hvarest det är belägit, medan icke allenast den upbygde flygeln är myket smahl och inga synnerliga rum däruti, undantagandes de 2:ne främste åth bryggan, sedan är gårdzrummet tämmeligit trångt, ehuruväl därtil kan finnas lägenhet framför huset emellan *Banken* och *Roland Eliesons* hus; men iag har redan stukit så myket däruti, at iag nu skulle hafva svårt at få igen mine penningar, om iag det ville sälja, dock betalar det väl sit *interesse*, hälst i fredliga tider. Om iag icke hade så stort förtroende til H. Hofmarskalkens benägenhet, så hade iag intet understått mig, at skrifva härom det ringaste, detta huset hade helt annorledes blifvit anlagt, om icke ogienheten af den som ägde det lilla huset i hörnet, sådant hade hindrat; ty hade sahl. *Pehrman* då fåt kiöpa det lilla, så hade huset blifvit anseenligare och beqvämare, mig tyckes at sådant intet borde tillåtas för många orsaker skul, *Hærei* och Sadelmakarens *M: Michels* huus hade mera zijrat Staden, om de fåt kiöpa de små kyffen, som hindrat deras *desein*, och äfven så finnes flere ställen i *Stockholm*, hvilket dock af en försiktig och drifvande Öfverståthållare kan förekommas. Wed Skiepzbron finnes en lägenhet at giöra något vackert af, nembl. *von Santens* och det näst därhos belägne huset ved *Johannis*-gränden, om desamme blefve tilhopa byggde uti et huus.

Hans M:t har sedt den öfversände *desein* på Cronhielms hus, och tycker myket om densamma, allenast det, at H. M:t intet vil hafva någon trappa i hörnet, och sedan ville Hans M:t i stället för *orangeriet* hafva et tyghus och i stället för *parterren*, et *batterie* af fyra *canoner*. Hans M:t är intet så osnäl i *Architecturen*, och om iag icke *expres* vore förbuden, så skulle iag öfversända en *desein* på et hus som H.

M:t har författat, hvilket har alla *commoditeter* och är rät vähl indehlt, men H. M:t vil intet skryta med sine vettenskaper. Det kan iag försäkra H. Hofmarskalken, at H. M:t på alt sät lärer befordra vackra konster och nyttige vettenskaper, et bevijs däraf är *Pahlhammar*. H. M:t har aldrig förr än nu vettat, at han hade en sådan man i sitt rike, och beklagar myket, at han i så många åhr har måst gå fåfäng. Därföre är ochså *StatsConti* beordrat, at ingalunda låta tryta medel til dess *machiners* förfärdigande, iag har också på befalning skrifvit honom til at upmuntra honom uti dess arbete, om H. Hofmarskalken skulle behaga giöra honom någon *accueille*, tror iag at det mycket skulle hielpa, och lärer det myket behaga Hans M:t, man får en sådan man intet i många *siecler*, och därföre bör han nyttias, så länge han lefver och har krafter at arbeta.

Hans M:t längtar myket efter de kopparstycken H. Hofmarskalken låfvar skicka, iag beer myket, at 2 eller 3 *exemplar* måtte skickas af hvardera, medan H. M:t intet lärer kunna neka *Chan* och vår här varande *Pacha*, om de det allenast berömma, i synnerhet är *Chan* älskare af målerij och har han skiänkt H. *Gen. Sparre* åtskilligt af deras måhlvärk, som intet är rät synnerligit. *Gen:* har giordt Hans M:ts och *Chans portraits* tämmeligen stora, som äre makalösa, bägge lijkna öfvermåttan, som är det förnämsta, ännu är H. M:ts *portrait* aldrig blifvit så lijkt giordt, vår herre bevare *originalet*, det är rät makalöst.

Jag beer rät myket, at H. Hofmarskalken intet skaffar af sin Kopparstickare, utan snarare lagar at vij få flera in, eller och några lära den konsten, det bestås en på *AntiquitetsStaten*, som iag tror nu är död. Där kunde en *accommoderas*, så snart våra *pelegriner* blifva färdige med deras arbete, skal en hop skiöna och rara ritningar öfversändas, hvilka åthminstonne kunna sättia 2:ne i arbete och god förtienst. Kopparstycken däraf, lära öfveralt vara begiärlige. Bland annat hafva de alle *Asiatiske tracter* eller klädebonader, hvilka ochså kunna gifva en sådan karl förtienst.

Jag hade så nähr glömt det *fameusa projectet* om *Canalen* til *Carlberg*. Jag tviflar myket, at det någonsin blifver värkstält, fast det intet synnes ogiörligit, men så kan iag

ändå intet underlåta at svara på H. Hofmarskalkens *objectioner*. Hvad först den Holländska *policen* vedkommer, så seer man i *Giöteborg*, at den intet är så aldeles svår at *introducera* i Sverige, hon *dependerar* förnämbligast af goda förordningar och deras alfvarsamma vidmachthållande. Komma vij en gång hem, så är Hans M:t ingen herre som allenast för syn skul giör förordningar, utan han vil ochså, at de noga skola efterlefvas. i förtroende til säija, så fattas allenast i Stockholm en rörig och alfvarsam ÖfverStåthållare, förr må man aldrig tänka på någon rät *police*. 2.) ang. Osundheten på sådane orter som äre fylte, så behagade H. Hofmarskalken påminna sig, at alla de hus som stå nedanföre Öster och WästerLånggatan, stå på fyld grund, men iag finner luften där iag boor, myket sundare än uppe i Staden i de trånge gatorne, sedan fylles ändå nedanför S:t Clara ut i Siön och bygges hus på, hvilka intet lära blifva osundare at bo uti, om för Stadzens prydnad och hvars beqvämlighet, *canaler* lembnades i hvar gata, ej heller lärer al fylning kunna skee af dynga och orenlighet, utan torde myket af Brunkeberg därtil kunna användas dem til bättre utrymme som boo där uppe. Skulle ochså stå at befahras, det *canalerne* med tiden kunna blifva igenfylte, så är en eller två mudderqvarnar därtil goda. Wed detta tilfälle måste iag fråga H. Hofmarskalken, hvarest orenligheten skal kastas, sedan Skepzbryggan och Kornhambns stranden efter *deseinen* äro utfylte, aldrig lärer eller bör det sedan tillåtas, at något blifver dijtkastat, i synnerhet ved Kornhambn, hvarest är myket farligit at täppa igen strömen? Jag menar, at man därtil på åtskilliga ställen borde hålla öfvertäcka prånar, hvilka sedan kunna föra orenligheten på de ställen, hvarest den med nytta kan brukas. Denna vidlöftigheten måste H. Hofmarskalken tilräkna min byggvurm, som intet är af det smärsta slaget, sedan har iag en särdeles lust at befordra alt hvad som länder icke allenast *Stockholm* utan och alla andra Städer i Riket til upkomst och prydnad, om Gud unnar mig lifvet och wij snart få fred, så skal det ochså näst Gudz hielp intet försummas. Bland annat kan iag intet tåhla de många små mörka gränder som finnas på Öster och WästerLånggatan, hvarest man knapt kan gå 2:ne i bredde och giöra hu-

sen myket mörka, hvilka dessutom til större delen äre gamble och illa bygde, iag tror, at man med tiden skulle kunna hafva tilfälle at giöra den anstalten, at större dehlen af gatorne kunde blifva bredare, hälst där inga nya huus äre upbygde.

Wij hafve här bygdt Oss en lijten Stad, där hålles *policen* tämmeligen ved mackt, de *publique* platzerne hållas rena, och som en dehl af Wårt folk boo i byen, så är en bred stenväg giord alt ifrån Hans M:ts huus och den största gatan ända långz åth, så at man [kan] gå rent genom hela byen, fast vägarne skulle vara aldrig så diupa. emellan vår Stad och byen är en diup dahl, hvaröfver en präcktig brygga är giord, som väl underhålles. Winskiänker och krökare måste sälja goda vahror, intet öfver månadtliga *taxan* och intet sedan trumman har gådt, hvad där emot brytes, varder strax afstraffat. Hela Staden är om afton uplyst med lyktor, och har iag allena ved mit huus 7 stycken, som kommer Turkarne underligit före. Jag beer myket om förlåtelse, at iag uppehåller H. Hofmarskalken med vår lilla *police*, hon är Oss likväl myket til nytta, Hans M:t tycker nog därom, at man håller en sådan ordning, och i synnerhet om lycktorne. efter iag nämbner om dem, så måste iag bee H. Hofmarskalken at besee den lyktan iag från Sachsen til prof har hemsändt, sådana brukas i *Dresden* och lysa olijka bättre än andra. Jag ville önska, at min hustru i *Stockholm* kunde visa H. Hofmarskalken de blomster som iag har skickat henne från *Constantinopel*, på det iag måtte få vetta dess tankar om dem. Har iag en byggvurm, så har hon en trägårdzvurm, och har iag nu giordt anstalt, at hon från Grekiska öijarne skal få några rara lökar. Om handeln på dessa orter blijr inrättad, så lärer man kunna få allehanda sådana saker därifrån, som hos Oss äre rare.

På brefvet ang: Cammarherren *Klingenstierna* kan intet svar följa, förr än han får efterrättelse af H. *Negelin*, hvilken redan är under vägen. när H. M:ts *resolution* ankommer, så *recommenderar* iag honom til det bästa hos H. Hofmarskalken. *Lagercrona* har oförsvarligen handterat honom, sedan har ochså en annan man varit honom myket svår, den tiden han var hos Oss. Jag veet intet huru det folket kan vara til modz, som mera äre benägne at stielpa än hielpa

andre. mig tyckes, at iag är makalös förnögd, när iag har haft tilfälle at giöra någon tienst, i synnerhet skulle det vara mig en stor förnöijelse, om iag i sielfva värket kunde vijsa med hvad *estime* och upricktighet iag är

(Tit.)

ved Bender d. 30 Feb. 1712. hörsamste och trogne tienare C. Feif.

N. B. Byggvurmen har kommit mig at slå öfver en heel sijda, som iag myket beer at ursäckta, och på det densamma intet må sändas onyttig bårt, så skulle iag gierna åstunda vetta H. Hofmarskalkens tankar, hvartil Riddarehuset nyttigast skal kunna brukas, när det en gång blifver färdigt, ty intet behöfvas alla rum til Ridderskapetz sammankomst på Rikzdagar, eij heller är mig bekant, hvartil de öfriga rummen af början äre *destinerade*. mig tyckes at där en *Academie* för den adelige ungdomen beqvämbligast kunde inrättas, hvarest de uti allehanda nyttige vettenskaper och öfningar kunde undervijsas, så at de intet behöfde med stor omkostnad lära sådant utomlandz.

8.

(Tit.)

För 3 veckor sedan ungefehr feck iag H. Hofmarskalkens benägna bref af d. 1 Feb: med *Klinkowström*, däruti äre åtskillige måhl hvaröfver Hans Maij:ts nådiga *resolution* åstundas, och den ville iag gierna skaffa, men det öfriga i brefvet, som H. Hofmarskalken gierna vil hafva *menagerat*, hindrar mig at tahla därom; ty H. M:t vil strax läsa brefvet, därföre behagade H. Hofmarskalken, när sådana saker förefalla, som intet alla böra see, sättia dem på et särskilt papper mig til efterrättelse, då iag mig däraf ved tilfälle kan betiena. Jag har likväl sökt tilfälle at tala om en och annat, som hade iag det af andra erfahrit, hvad Hans M:t därpå svarat, skal ochså blifva berättat, men först måste iag, som i mit förra skedde, förmähla, at Hans M:t är myket öhm därom, at alla gå Hennes M:t och Hennes K. Höghet med underdånig vörd-

nat och *respect* tilhanda, och kunna inga ordningar eller *reglementer* vara så stränga, som icke deras villia och befalningar mera böra giälla, och tycker mig, at de K. persohnerne i sådane tilfällen intet böre bindas til förordningar, och vore fördenskuld mine tankar, at H. Hofmarskalken i sådane tilfällen skulle visa et särdeles *empressement* at gå dem tilhanda, hvad det intet altid öfverens stämmer med förordningarne, och om i sådane måhl skulle behöfvas Hans M:ts *resolution*, så skal den strax följa, så snart H. M:t därom tilskrifves, och kan iag försäkra, at H. Hofmarskalken därigenom lärer giöra Hans M:t et särdeles nöije.

Hvad de 3:ne antagne Hoffröknar vedkommer, så skulle Hans M:t gierna see, at både Hennes M:t och Hennes K. Höghet ville och kunde taga flera til hofvet som behöfva någon understöd, iag har fuller intet tahlt om dessa 3, men Hans M:t har förr önskat, at man af det undan fienden flyktade fruntimbret, kunde taga någon up i hofvet, til någon hielp uti deras trångmåhl. Jag beklagar allenast, at de vackre hiertungar som komma til hofvet, myket sällan därifrån blifva gifte, iag är betänkt på et förslag, som iag tror sådant myket skal befordra. När nu H. Hofmarskalken intet altid så noga efterlefver K. befalningar i det som K. Persohnerne åstunda eller fruntimbret uti et och annat smått af ingen särdeles *consequence* skulle begiära, hvilket iag försäkrar lärer finna Hans M:ts bijfal, så seer iag intet, at H. Hofmarskalken lärer hafva svårt at finna större *approbation* hos *sexen*, än en ung Hofmarskalk af gammal *famille* som intet har den lägenheten at *obligera* dem på det sättet. Jag vil gifva H. Hofmarskalken et förslag ved handen, hvarigenom han skall kunna blifva den käraste, fast vore en annan af gamblare härkomst än *Adam*, ty ehuru *ambition* regerar den vackra *sexen*, så *prevalerar* likväl gemenligen *interesset*. Förslaget består däruti: Hofmestarinnan så väl som det öfriga fruntimbret hafva alt för lijten löhn, hvad menar vähl H. Hofmarskalken, om de icke skulle hafva honom en stor *obligation*, om densamma genom dess tilhielp blefve förökt. saken är intet svår, allenast H. Hofmarskalken dervid elliest intet har til at påminna. På *Staten* äre åtskillige personer för lön upförde, som efter mit tycke är onödig, såsom *Jou-*

velerare, Guldsmed, Skomakare, Perlstickare, tapetmakare, *liverie-* och Stalskreddare samt spårmakare. Desse få betalning för deras arbete utom löhnen, och man är förbunden at bruka dem, fast vore myket skickligare mästare til finnandes, iag troor at desse löhner skulle kunna indragas och fruntimbret emellan til en begynnelse fördehlas. Kanskee flere löhningar stå på *Staten*, hvilka intet mera äre nödige, som jämväl därtil kunde användas. alt hvad [man] vil hafva arbetat hos sådane handtvärkare, kan man ändå få giordt och då kan man utvälja de bäste mestare i Staden, eij heller blifver någon af Borgerskapet af dem *præjudicerad* genom frijhet för borgerlig tunga. Skulle H. Hofmarskalken bijfalla detta, så är iag säker at det af H. M:t blifver gillat.

Jag har äfven så berättat H. M:t hvad H. Hofmarskalken giör til K. Polska Hof*Statens* nöije, som hade iag det af andra fåt vetta, hvilket Hans M:t myket behagar, om H. Hofmarskalken så på det som annat hvaröfver åstundas H. M:ts nådiga *approbation*, hijtsänder et *memorial*, så skal därpå följa *resolut:* — för den redan nämbda orsaken skull, kan iag hvarken nämbna om H. *Törnquist* eller Fransöskan, om iag med nästa lägenhet eller med posten som går säkert ända hijt, får en *suppl.* af *Törnquist*, skal iag giöra min flijt, at skaffa honom god *resolut:* och hvad fransöskan angår, så är bäst, at det sättes med på *memorialet.* Det är vist, at Hans M:t aldeles lärer gilla H. K. Höghets förordning i det fallet.

De öfversände Kopparstycken behaga Hans Maij:t öfvermåttan myket och kan H. Hofmarskalken vara säker at de intet skola komma i fremmande [händer?], iag har måst slå up dem i min stugu, hvarest Hans M:t dem dageligen nog *examinerar*, efterföljande frågor eller de som på et särskilt papper härhos följa, lära det nogsamt utvijsa, dessutom har Hans M:t i nåder befalt mig, at låta H. Hofmarskalken vetta, at H. M:t aldeles inga *inscriptioner* vil hafva på Slottet och i fal några redan äre dijtsatte, måste de bårthuggas. Sedan, at för alting intet måste bårtglömmas, at H. M:t utur sine rum beqvämligen må kunna komma neder i stallet. Dessa tvenne *puncter recommenderar* H. M:t i synnerhet.

Elliest vill Hans M:t gierna vara underrättad, hvad orter som ärnas til den nya *projecterade* körkan för K. Grafvarne, til den nya *Arsenalen* och til lusthuset på diurgården, kunnandes H. M:t intet vetta hvad H. Hofmarskalken kallar den nya diurgården.

Hans M:t menar jämväl, at *Statuen* som skal komma på Borggården, lärer icke allenast betaga dess vackra anseende, utan och aldeles hindra den vackra *prospecten* som elliest är alt ifrån den yttersta borggården genom bägge flyglarne och ända til diurgården eller Skepzholmen, och skulle H. M:t fördenskuld åstunda H. Hofmarskalkens tankar, om densamma icke kunde sättias på något annat ställe.

H. Hofmarskalken behagade vara så god och svara härpå som hade iag af mig sielf det frågat, Hans M:t vil intet at det skal heta, som ville H. M:t det sielf vetta, undantagandes hvad *inseriptionerne* och gången til Stallet angår. Om det är möijeligit, så vore det väl, at man hade en underrättelse, huru rummen uti de flyglarne skola bebos, på hvilka *plan* äre hijtsände, i synnerhet hvartil den stora Salen fram för *bibliotheket* skal brukas med de rum som fins där bredevid in til stora trappan uti Östra flygeln, elliest åstundar H. M:t också vetta, hvarest *colleg:* skola *inlogeras*. Jag hinner denna gången intet mehr än *recommendera* mig såsom (Tit.)

ved *Bender* d. 28 *April* 1712. hörsamste och trogne tienare
C. Feif.

9.

(Tit.)

De öfversände Kopparstycken lära förorsaka H. Hofmarskalken mycket besvär, iag kommer åter med et nyt, som består däruti at Hans M:t intet väl kan finna sig, huru *avant couren* skal blifva, medan de bägge flyglarne *representeras* annorledes på *faciaten* åt Körkiobrinken, än på den norra *faciaten* in åth borggården, och vil fördenskuld giärna see grundritningen på hela *avant couren*, då Hans M:t sig så

myket bättre därefter kan rätta. Hans M:t finner myket nöije at see på desse Kopparstycken och skier det hvar dag, blifvandes alt noga *examinerat* och mät, huru stort alting blifver. Hans M:t önskade allenast at alla *colonner* och zijrater vore af marmor, och menar, at man väl torde påfinna en *fernis* som skulle kunna *conservera* Gotlandzsten och gifva densamma et vackert anseende. Jag mins intet, om iag sidst frågade, hvartil det rummet skal brukas som är utan för *bibliotheket*. Jag är för det öfriga stedze

(Tit.)

ved *Bender* d. 9 *Maj* 1712.

hörsamste tienare
C. Feif.

10.

(Tit.)

Jag har med Gref *Tarlo* erhållit 2:ne H. Hofmarskalkens benägne bref, det ena af d. 18 Dec. 1711 och det andra af d. 23 April sidstl: som däremot är så myket yngre. Hvad det förra innehåller, är redan mästedels besvarat genom mine förre, undantagandes hvad som berättes om *creditens* uphielpande, och beer iag myket, at H. Hofmarskalken intet ville hålla därföre, at han däruti har gådt vidare än han bordt, varandes hvar och en skyldig at sörja för Hans M:ts tienst och fäderneslandets nytta, fördenskuld täcktes H. Hofmarskalken visa mig den benägenheten och något vidlöftigare yttra sine tankar däröfver, iag försäkrar förut, at ingen menniskia får vetta hvad mig tilskrifves, om icke Hans M:t uti vissa måhl. Kanskee at iag innan kårt tör kunna sända H. Hofmarskalken något som handlar om penningesaker, hvarpå nu arbetas. Jag *recommenderar* det föruth på det bästa, och at H. Hofmarskalken ved sådane tilfällen täcktes tala för det almänna bästa, om *soutien* härifrån är intet at tvifla. Hvad H. Hofmarskalkens H. Sons *stipendium* angår, så skal iag see til at skaffa därpå en tienlig *order*, men i al händelse kunna penningar föruth väl uttagas. Ty på Hans M:ts *quittence* är intet at tvifla. Jag kan intet vist påminna mig,

om H. Hofmarskalkens bref af d. 18 April 1711 som *Ekeblad* har haft med sig, är framkommit, dock tror iag det väl, eftersom han har sändt mig flera bref som han då haft ut med sig, och lärer iag visserligen därpå hafva svarat. Hvad Gr. *Gyllenborg* angår, så lärer han nu intet åstunda at resa uth, ofta tör ens eller annans fehl så vara beskaffat, at Öfverheten finner betänkeligit, at låta det komma til någon anklagan, eller och giöra det öfver alt kunnigt; man säger uti ordspråket, ju mera man rörer i orenligheten ju mera stinker det.

Det giör mig hiertel: ondt, at iag med mit bref af d. 31 *Oct.* har gifvit H. Hofmarskalken orsak til *chagrin*, iag försäkrar på min ähra, at iag intet veet, det Hans M:t om H. Hofmarskalken har haft något omdömme, annat än det som nådigt är, hvarom iag jämväl förr försäkrat, iag mins intet, om Hennes M:ts bref då redan var ankommit, så at det gaf anledning til at tahla om H. Hofmarskalken, men det mins iag, at Hans M:t uti myket nådiga *termer* utlät sig om H. Hofmarskalken, och som iag viste at H. Hofmarskalken på intet bättre sät kunde *conservera* sig Hans M:ts nåd, än om han på alt *maner* sökte at giöra de K. personerne nöije och *plaisir*, så tog iag mig den friheten, at gifva H. Hofmarskalken sådant ved handen, iag påminner mig ochså, at iag tillika bad om ursäckt, at iag utaf en god *intention* til at tiena H. Hofmarskalken, sådant uptäckte, har iag däruti brukat större frijhet än iag bordt, så beer iag myket om förlåtelse, iag kan åthminstonne bedyra, at det är skedt uti en god *intention*. Och til at visa, det iag intet tilfälle försummar at tiena H. Hofmarskalken, kan skee at iag innan kårt tör få tilfälle at visa *reelt* prof däraf. Jag är H. Hofmarskalken myket *obligerat* för dess benägenhet emot Fru *Duben*, det behagade Hans M:t myket väl, när iag för Hans M:t läste den *passagen* utur bref, iag skal framdeles bättre söka at *expediera* en *order* til *StatsCont:* at uti en *summa* och intet plåcke vijs *assignera* Hof*Stats*medlen, ännu kan det intet väl skee för visse orsaker skul.

Cammarherren *von Duben* har uti alt sit tahl vist, at han har H. Hofmarskalken stor *obligation*, både inför Hans

M:t och andra, så at H. Hofmarskalken uti honom kan vara försäkrat om en trogen tienare.

Jag skulle utaf alt hierta önska at få det nöjet, om det icke vore mehr än några timar at tahla med H. Hofmarskalken, och skal iag intet försumma at befordra sådant, så snart lägenhet därtil gifves, men *hoo veet, om det icke snart nog tör skee i Stockholm.*

Jag beer på det hörsamste, at H. Hofmarskalken täcktes vara så gunstig och unna mig sine underrättelser om huushåldningen, myntet och mera sådant, iag *obligeras* därigenom på det högsta, ty det är nu mit förnämbsta arbete, at påfinna utvägar til hushållets förbättring i Sverige, och kan skee, at H. Hofmarskalken tör ochså få tilfälle at arbeta däruti. Det kan gå mig myket til sinnes, när iag tänker på vår underliga huushåldning, och huru alla beflita sig om at plåga undersåtaren, men ingen gifver honom anledning til at förkåfra sig. Hielper Wår herre oss närmare, så har iag redan något i förråd. *Baron Krögers* Schatz und RäntCammer har iag där hemma, men intet här, iag skal skrifva efter honom.

Jag tackar mycket tienstl. på Ritmester *Rosens* vegnar. H. Hofmarskalken kan hugna hans fru Mohr därmed, at hon har i honom en myket hurtig Son. Hans M:t håller myket af honom, och brukas han dagl. i åtskillige angelägne förskickningar, nu är han åter på Polska gräntzen och commenderar de där stående Polska truppar, han lärer intet åldras Rytmestare.

Slutel. beer iag på det hörsamste, at i fall iag hädanefter skulle finna nödigt, at gifva H. Hofmarskalken några efterrättelser och kan skee, i den hastighet som iag måste skrifva mine bref, intet så noga i ackt toge alting, så at meningen kunde gifva tilfälle til några andre tankar än min mening har varit, det H. Hofmarskalken täcktes vara så gunstig och troo, at alt härflyter af en redlig och upricktig *intention* at tiena H. Hofmarskalken. Jag kan jämväl försäkra, at iag därtil ingen lägenhet försummar, och tror iag näst Gudz hielp, innan kårt kunna fulkombligen öfvertyga H. Hofmarskalken denna sanningen. Jag hade snart glömt at begiära, det H. Hofmarskalken täcktes låta mig vetta, hvem som nu förrättar

Horlemans tienst. H. M:t har befalt mig fråga därefter. Jag *recommenderar* mig sluteligen såsom

(Tit.)

ved *Bender* d. 30 *Maj* 1712. hörsamste och trogne tienare C. Feif.

P. S. Jag har jämväl tienstl. velat begiära efterrättelse på hvad räntor *StatsCont. assignerar* HofStatsmedlen, efter de så långsamt utfalla. Som Gr. *Bielkes* egendom som H. M:t bör tilfalla, är anslagen Slotzbyggnaden, så skulle iag åstunda H. Hofmarskalkens utlåtelse, om det icke vore rådeligast, til at vinna tiden och en gång komma til richtighet därmed, at man *accorderade* om en viss *summa*, som *prompt* kunde betalas. var så gunstig och öfverlägg det med H. *Heerdenhielm.*

11.

Högvälborne H. Baron, Kongl. Maij:ts Råd och Öfver-*Intendant.*

När iag sidst hade den äran at skrifva, trodde iag vähl, at iag snart skulle få det nöije uti sielfva värket at visa det Eders *Excellence* intet på något sät hade orsak at vara *inquiet* öfver et eller annat. Jag önskar Eders *Excell:* af alt hierta myken lycka samt en beständig helsa och krafter at kunna i många åhr gå Hans M:t med dess mogna råd tilhanda. Hans M:t har ännu intet förordnat någon uti Eders *Excell:* ställe, utan lembnar til Hennes K. Höghet at utsee någon Cammarherre som där hemma förrättar Hofmarskalksbeställningen, eftersom iag väl märker, at *von Duben* lärer blifva Hofmarskalk, enär denna förändringen härute *eclaterar.* Eders *Excellence* giorde uti dess sidsta bref några *reflexioner* öfver sakerna där hemma. Hans Maij:t har det nådiga förtroende til Eders *Excellence*, at han uti det måhlet så vähl som uti alt annat lärer i ackt taga Hans M:ts höga *interesse*, och troligen berätta hvad som Eders *Excell:* kan finna lända til dess befrämjande. Hvad Eders *Excell:* däruti behagar skrifva, får ingen menniskia see. Jag skickar

på befalning härhos en *chiffer* at brukas, i fal det skulle behöfvas. Jag kan förtro Eders *Excellence*, at Hans M:t myket förtror sig til Eders *Excellence* i det fallet. Jag har ännu intet fåt *resolution* ang: *Anrep* och de hästar som Hans M:t vil hafva uth, iag skal likväl giöra min flijt at få *resolution* med denna lägenheten, om möijeligit är. Hans M:t har giord en förordning på hvad sät *contributionen* hädanefter med större billighet skal upbäras. Eders *Excell:* lärer giöra Hans M:t et särdeles behag, om Eders *Excell:* på alt sät befrämjar det värket, iag tror, at det lärer vinna en almän *approbation*. H. Landzh. *Reenstierna* är ochså blefven Kongl. Råd och skal för nästkommande åhr hafva omsorg för *contributions*värket. Hans *Excell:* Gr. *Fersen* är blefven *Gen:* Fälttygmestare. *Örnstedt Gen: Lieut:* och Öfverstarne *Mevius* och *Köhler Gen: Majorer*. Jag *recommenderar* mig slutel: såsom

Eders *Excellences*

ved *Bender* d. 24 *Julij* 1712. ödmiuke tienare

C. Feif.

P. S. Jag har *order* at *recommendera* en särdeles förtrolighet emellan Eders *Excell:* och Hans *Excell:* H. *Reenstierna*.

12.

(Tit.)

Jag har ännu ingen *resolution* fåt angående *Reutercrantz* och *Anrep*, eij heller angående Stuterijerne, iag tror det vore bäst at giöra sig af med de oduglige ju förr ju heller, iag tviflar intet på *approbation*, men bäst är, at intet skrifva därom, sådana saker tycker mig, at Eders *Excell:* vähl kan *disponera* om utan förfrågning. Hvad de hästar angå, som skola utskickas, så tror iag, at därmed lärer anstå til dess Hans M:t kommer närmare, eftersom innan dess ovist är på hvad ort de skola sändas. Elliest tycker H. M:t mycket därom, at så många vackra hästar äre i förråd. utaf det tilfälle at Ed: *Excell:* förmäler, huru plåckvijs Stats*Cont.*

assignerar HofStatsmedel, har iag tahlt därom, och befalte H. M:t at Eders *Excell:* skulle skrifva H. M:t sielf därom til, då H. M:t vil ställa *order* til *StatsContoiret*, at därmed efter förra vanligheten skall förhållas. Ed: *Ex:* är så gunstig och låter mig vetta af hvad medel *StatsCont:* har *assignerat* de 40/m D:lr för *Drabanterne* och de 70/m för Hof*Staten* i fält, och hvad egentl: orsaken är, at de intet utfalla. Jag måste ochså låta Eders *Excell:* vetta, at Hans M:t frucktar det hackningen och klämtningen i mortlarne uti de nya köken myket torde irra gudztiensten up i körkan, och at röken det jämväl torde giöra, Hans M:t finner det här af köket, som likväl står et godt stycke från sielfva huset. När iag får efterrättelse at den sidst öfversände *chiffern* väl är framkommen, lärer iag hafva mycket at berätta Eders *Excell:* emedlertid täcktes Eders *Excell:* gifva mig en liten underrättelse på hvad sät man ved Ständernes sammankomst förmente at kunna öpna de förstoppade kiällor, hvarigenom *crediten* åter kunde uprättas, det kan gifva mig anledning at befordra dess värkställande. Hvad Eders *Excell:* H. Sons *Stipendium* angår, så har iag funnit bäst at utfärda en *order* därom til Hof*Contoiret,* medan Hans Maij:t intet vidare utgifver sådane *quittencer* som förr har varit brukeligit. Jag tackar öfvermåttan myket på H. Rytmester *Rosens* vägnar at hans *vexlar* blifva betalte, efter han det intet sielf kan giöra, han är *commenderat* til Påhlen uti en fästning ben:d *Stanislowa*, som af Pollackarne *attaqueras*, han håller sig myket vähl och berättas i dag at han afslagit 2:ne stormar. Hielper Vår herre honom vähl därifrån, så skal iag laga, at H. M:t åter skal giöra honom någon nåd. Hans M:t är öfvermåttan väl förnögd med honom. Nu feck iag efterrättelse, at Pållackarne hafva måst gå från *Stanislowa* och at H. Rytmester *Roos* är därutur, men lärer åter gå dijt med mera manskap. Här säijes at Stalbokhållaren är död, Eders *Excell:* behagade föreslå någon i stället, här äre åtskillige *suppliquer* inkomne om *successionen*, men därpå blijr intet *resolverat*, på det brefvet Eders *Excell:* har skrifvit om dess resa til brun, och den andres förordnande i stället, utfärdas eij heller någon fulmackt. Endera dagen tör iag kunna berätta goda tidningar härifrån, iag hoppas at alting med Gudz

hielp lärer gå vähl. Gud gifve allenast, at transporten vore öfver, därpå hänger myket och därpå *reflecterar* Porten myket. Jag *recommenderar* mig sluteligen såsom

Eders *Excellences*

ved *Bender* d. 21 *Aug.* ödmiuke och trogne tienare
1712. C. Feif.

13.

(Tit.)

Jag hinner denna gången omöijeligen besvara Eders *Excellences* ankomna bref med alt det vackra som därhos följde, medan iag måste berätta de stora förändringar som i *Constantinopel* äre förlupne, nämbl. at *Schaffirof* och *Scheremetof* med *Ambass:* är satte i 7 tornen, och alt deras folk smidde på *Galererne*, den Polska *Ambass: Comentowsky* är på vägen *aresterad* och förd til *Andrianopel*. *Viziren* är afsat och i *arest* hos *Bostangi Pachan*, hvarifrån ingen slipper med lifvet, i desse ställe är en af *Sultans favoriter* som är af våre gambla vänner och genom hvilken alt detta hos *Sultan* är drifvit, blefven *vizir*, och kriget är å nyo *declarerat*, lagandes *Sultan* sig til, at resa efter vanligheten til *Andrianopel*. här i Staden äre alla Ryssar både *officerare* och kiöpmän bårtgifne til *Slaver* och hafva *tartarne* fåt *order* at fodra deras hästar. Man har intet at frukta, at de främmande *ministrer* här uti lära förorsaka någon ändring, medan de som blandat sig i den sidsta freden, ännu intet äre utur al fahra, åtminstonne hotas de myket.

Därnäst får iag ochså låta Eders *Excell:* vetta, at Hans M:t myket väl har uptagit, at de 4 hästar äre skiänkte til Konungen i Påhlen, och är Hans M:ts nådiga villie, at Eders *Excell:* alla öfriga ridhästar som stå på den hijtsände listan och därtil äre tienlige, nästkommande vår skola giöras färdige allenast med vackra hästtäcken sådane som Konungen i Påhlen brukar och i Hennes Kongl. Höghetz nambn sändas til högstbem:te Konung med *transporten*. Dock bör däribland intet vara några klippare eller sådane hästar, som icke äre

tienlige til en K. *present.* Sadlar behöfves intet, efter Konungen brukar Polska Sadlar. Staldrängarne som följa med, kunna blifva ved *arméen*, om icke Konungen skulle villia behålla dem qvar, til dess Hans Maij:t kommer til *arméen*, då de kunna komma i Hans M:ts stal. Sedan detta är förrättat, och Eders *Excell:* giör därom berättelse til Hans M:t lärer därpå följa Hans M:t nådiga *approbation.*

H. *Cronstedt* är blefven *ext:* Cammarherre och behåller sin löhn, samma nåd har Hans M:t giordt *Adlerfelt,* som är Hofmarskalk hos Drotningen i Påhlen. H. *Sparfvenfelt* har på dess ansökning fåt afsked och är H. Cammarherren *Törnflyckt* blefven Öfver*Ceremonie*mestare. Hans M:t ventar Eders *Ex:* förslag på någon annan i dess ställe. H. CanzlijRådet *Leyonstedt* önskar myket at få sin Son därtil. Jag för min dehl skulle gierna tiena fadren, men Sonnen kienner jag intet, utan lembnar det uti Eders *Excell:* gunstiga behag. til efterrättelse kan iag låta vetta, at Hans M:t endast och allena lärer låta bero på Eders Ex: *recommendation,* men efter det är en tienst som ochså har gemenskap med *Cantzeliet,* så skulle min oförgripliga tanke vara, at Eders *Excell:* til en god förtrolighetz underhållande, öfverlade därom med Hans *Excell:* Gref *Horn.* Skulle flera än en komma på förslag, så behagade Eders *Excell:* låta mig vetta, hvem Eders Ex: hälst därtil åstundar. Det vore myket väl, om den redelige H. *Leyonstedt* på något sät kunde hugnas. Jag *recommenderar* mig slutel. såsom

Eders Excellences

ödmiuke och trogne tienare

C. Feif.

Cammarherren *v. Duben* lärer i dessa dagar resa, då iag skal hafva den ähran at svara på Eders *Excell:* bref.

ved *Bender* d. 10 *Nov.* 1712.

14.

(Tit.)

Med sidsta lägenheten hindte iag intet besvara Eders *Excellences* gunstiga bref, och därföre skal iag giöra min flit denna gången at efterkomma min hörsamste skyldighet, så mycket tiden tillåter.

Först tackar iag på det hörsamste för den gunst Eders *Excell:* har behagat visa fru *Düben* i dess trångmål, när Eders *Ex:* skickar hijt et *memorial* på det så vähl som annat hvarpå Hans M:ts *order* äre nödige, så lärer derpå strax blifva *resolverat*, hvilket Eders *Excell:* jämväl täcktes låta i ackt taga uti andra ärender, medan Hans M:t intet gierna *resolverar* på de bref som mig tilskrifvas.

Mig tykes oförgripligen, at Eders *Excell:* til *Drabanter* kan antaga dem som Eders *Excell:* finner skickligast, och see väl ut, eftersom de mehra tiena til *parade*, än at de skola brukas til Slagzkiämpar.

De saker som H. *Leyonstierna* hade med sig, lära nu mera vara framkomne, man har efterrättelse, at H. *Wachslager* väl har fåt dem til sig i *Königsberg*. Det som ännu är qvar och kan räknas för det vackresta, lärer snart följa efter, därpå arbetas ännu något.

Hans M:t är helt förnögd med den omsorg Eders *Excell:* visar at väl fägna Konungen i Påhlen, *Journalen* har Hans M:t läsit igenom och finner alt vara vähl giordt.

Angående Riddarehuset, så förmäles *expresse* uti K. *Gust. Adolphs* därpå gifne *privilegier*, at där skal inrättas en *Academie* för den adelige ungdomen, mig synnes vara myket nyttigt, at ingen ungdom borde få resa utomlandz, som icke först hade lärdt *exercitierne* hemma, så at ingen därföre behöfde förtära penningar utomlandz.

Jag giör al min flit at kunna tiena Gr. *Eric Stenbock* både för dess egne *meriter* som för dess vackra Grefvinnas skul, härtils har iag intet mehr kunnat uträtta, än at han är sat i nådigt omdömme, det tör kan ske snart nog gifvas tilfälle at uträtta något mera.

Hans M:t är myket förnögd därmed, at en beqvämlig gång blifver til Stallet, och skulle Hans M:t gierna see, at

på Slottet kunde *practiceras* hemliga gångar uti muren eller elliest ifrån det ena rummet til det andra och genom små löntrapor up i våningarne, så at man intet altid behöfde gå genom de stora dörarne. Svaret på de giorde förfrågningarne har Hans M:t myket nådigt uptagit, när min bror reser, lärer iag förutan afritningen på en bakungn hvaruti tillika kan eldas och bakas, sända hem afrijtning på en tursk badstugu af åtskillige rum, hvilka med en myken liten eld upvärmas. Jag tror det skulle gå an på samma sät at få både Körkan och Rikzsalen varm, när det behöfves.

Hans M:t har ännu intet hindt läsa igenom mer än beskrifningen af Stallet, iag har därved upsat några påminnelser, som härhos följa, *de skola passera för mina.*

Körkan och *Arsenalen* äre makalöse. Gud gifve oss snart en hederlig fred, at alt sådant kan värkställas. Hans M:t skulle gierna see, at medlen ville tillåta, at alt hvad som giöres af Gotlandz steen måtte kunna skee af *marmor*, hvarpå nog förråd finnes både på Gotland och annorstädes.

Eders *Excell:* klagar at vår ungdom intet lägger sig på konster, nog äre de därtil skicklige, men huru är det möijeligit at någon skal få lust därtil, så länge man hoos oss tycker ålijka mera om det som främmande giöra, det må vara så väl giordt som det vil, så acktas det intet, om det icke kommer från Frankrike eller en fremmande det har giordt, ia in til Nürrenberger docksaker, som giöras myket bättre af våra svarfvare. man har *exempel* af *Påhlhammer*, hade han varit en fremmande, man hade uphögt honom i tredie himmelen, men efter han är en svensk, acktas han intet stort med al sin vettenskap. Hans M:t frågar mig nästan hvar post, om iag har *recommenderat* honom, och kan Eders *Excell:* intet giöra Hans M:t större nöije, än om Eders *Ecell:* unnar honom sin *protection.*

Sedan man seer, at Hans M:t älskar vettenskaper, så lära flera lägga sig därpå, och iag måste bee at Eders *Excell:* täcktes påtaga sig den omsorgen at inrätta allahanda konster och vettenskaper, det är fuller nu just intet tid därtil; men altid är det lägligit at vara därpå betänkt och giöra därtil tienlige anstalter som lända til värketz befordran. Skulle Eders *Excell:* finna nödigt at hafva Hans M:ts *reso-*

lution och *order* til dess befrämjande, så täcktes Eders *Excell:* allenast skicka hijt et *memorial* på det som åstundas.

Hans M:t har befalt mig, dock uti mit nambn at begiära, det Eders *Ex:* täcktes låta giöra den anstalten, at af Brunkeberg intet mera måtte blifva borttagit. Hans M:t har en särdeles *dessein* med det bärget som skal zijra hela Staden och i synnerhet giöra en särdeles behaglighet til Eders *Excell:* stora *dessein.* Eders *Excell:* kan dömma häraf, om icke Hans M:t älskar *architecturen* och hvad därtil hörer, så at man i det fallet intet lärer behöfva gifva något af byggningzmedlen, som i Frankrijke skeer, at befordra värkställigheten af det som varder *resolverat.* Eders *Ex:* lärer intet få vara fåfäng, när Hans M:t kommer hem.

Jag påminner mig hvad Eders *Excell:* bland annat erfordrar til *Arsenalens* utzijrande, som myket har funnits i Påhlen, men är vordet skingrat. Om Eders *Excell:* behagar låta fråga efter hos Gr. *Stenbock*, *Mörner*, *Burenschiöld* och andra som varit med i Påhlen eller hos deras anhörige, så torde et och annat ännu finnas at tilgå. finnes något hädanefter, så skal iag intet försumma at sörja för dess bijbehållande. Pansarskiorter får man kiöpa i *Constantinopel* som äre rät skiöna samt skiöldar, tigerhudar och flere sådane saker. Jag *recommenderar* mig sluteligen såsom

Eders *Excellences*

ved *Bender* d. 19 *Nov.* 1712. ödmiuke och hörsamste tienare C. Feif.

Några Påminnelser ved den nya Stallbyggnaden.

1. Tyckes Ridhuset vara för lijtet, sammaledes gården.
2. *Passagen* från det ena stallet til det andra öfver *portalerne* synnes vara mycket obeqväm.
3. är för många orsaker skul otienligit, at en öppen gata skal vara emellan bägge stallen.
4. Finnes på Ritningen intet rum för en Smidia, som likväl bör vara när stallen.

Det frågas fördenskuld

1. om Holmen ut åth mälaren icke skulle kunna giöras längre genom fylning, at få mera rum, utan at hindra strömens låp.

2. om icke Ridhuset kunde blifva hvarest det nya Stallet är *projecterat*, äfven så långt och af en därefter *proportionerad* bredd, medan et Ridhus bör vara så stort, at däruti kan hållas *carouseller*.
3. om icke på den händelsen, til at få rum för så många hästar som är *projecterat*, de halfrunda Stallen på den andra gården kunde blifva så breda, at hästar kunna sättias på bägge sidor.
4. Eller, i fal utfylningen kan skee, at man får *raisonabelt* rum, om icke Ridhuset kan sättias neder ved Siön gent emot Stallet, eller och Stallet sättias dijt, om Ridhuset skulle komma på det stället hvarest Stallet är *projecterat*, och således emellan bägge stallen. är det giörligit, så kunna anten tvenne vagnshus blifva gent mot hvarandra emellan Stallet och Ridhuset, eller och et vagnshus, om det är nog, och på andra sidan tienliga rum för vissa Stalbetiente; men skulle gården därigenom blifva förlijten, så torde vagnshuus kunna byggas, hvarest man har ärnat at lägga dyngan, hälst emädan dynghögarne dessutan gifva en obehaglig *prospect*, särdeles på sidan åth Slottet, kunnandes dyngan i stället strax bäras i vissa därtil förordnade Pråmar under bryggan.
5. wägen emellan Stallen öfver Helgeandesholmen til och ifrån Staden synnes vara otienlig, hälst emädan alla Stallen med dess tilbehör böra vara slutne uti et och intet åtskilde.

Den ena bryggan som går från Staden kunde bijbehållas, at komma den vägen utur Stallet, men den andra kunde bårttagas.

At hafva *communication* emellan Staden och Normalm, kunde en bro löpa ifrån Drotningegatan ut med Rosenbad in på utfylningen af Holmen och sedan taga af och löpa ved sidan af det i Ritningen *projecterade* nya Ridhuset, in til den bron som löper från Staden til Helgeandesholmen. Gatan som går från torget ut med strömen til Rosenbad, kan giöras bredare, medan inga särdeles huus sådant hindra.

Bryggan som går från Normalm til Helgeandesholmen, kunde väl blifva qvar, men det torde för mycket

ståppa strömen, om så många bryggor komma at byggas den ena ofvanför den andra. Man tviflar intet, at ju på höörum är vordet tänckt; men så åstundas likväl at vetta, hvarest det skal läggas, utan tvifvel lärer det skee ofvan på stallen.

Häruppå kan kårteligen gifvas samma svar som *Apelles* gaf Skomakaren.

15.

(Tit.)

Eders *Excellences* gunstiga bref af d. 27 Sept. är väl ankommit, och är Hans M:t myket förnögd derutur at see, at Eders *Excell:* redan för detta har hållit förtrolig vänskap med Hans *Ex.* H. *Reenstierna* och giör sig Hans M:t därutaf försäkrat, at densamma nu mera så mycken större nytta för Hans M:ts tienst lärer åstadkomma.

Hans M:t har ännu intet gifvit bårt Hofmarskalkztiensten och lärer då tillika *resolvera* ang: H. Cammarherren *Lehusen.*

Eders *Excell:* lärer giöra Hans M:t et särdeles behag, om *contributions*värket på alt sätt befrämjas, Hans M:t tror väl, at många lära sättia sig där emot; men Hans M:t litar i det fallet på Eders *Ex:* och H. *Reenstierna.* Begynnelsen lärer vara svår, sedan lärer det väl blifva lättare, när det kommer i gång och Hans M:t får *resolvera* öfver et och annat som kan gifvas ved handen ända til värketz förbättring; men hvad tilkommande åhrs *contribut:* angår, så måste det aldeles förblifva ved förordningen; ty elliest skulle hela *contribut:* för det åhret komma at studza.

Hans M:t har sedermera läsit beskrifningen af körkan och *Arsenalen*, och är iag däröfver råkad med Hans M:t uti en farlig *disput*, som Eders *Excell:* måste *decidera.*

Hans M:t tycker intet därom, at *Architecturen* tager något tilhielp af *Sculpturen*, i synnerhet hvad *Statuer* anbelangar, hälst in uti et rum, utan förmenar at *Architecturen* är i sig sielf af den fulkomlighet, at hon intet behöfver låhna något af andra, hälst om hon rät *exequeras*, hållandes Hans M:t det för et fehl hos *Architecten*, när han tager *Statuer*

til hielp at därmed utzijra *Architecturen.* at man i stället för *Statuer,* hvilka blifva dammiga och stötas snart sönder, kan giöra *Architecturen* så myket rikare af *bronce, marmor* och gull, eller på hvad sät man elliest vil. at en ren och rijk *Architectur* giör bättre *effect,* än när den är utzijrat med många *Statuer,* hvilka större delen dess utan intet kiänna eller vetta hvad de betyda, särdeles uti en körkia, hvilken man i stället för gudz huus, i anseende til de många bilder och *Statuer,* skulle hålla för et afguda tempel, de där jämväl myket irra församblingen uti andackten, hvilket en ren *architectur* intet giör. I synnerhet håller Hans M:t intet af *Statuer* som äre giorde af trä- eller gipzvärk, utan af *Bronz* eller *marmor,* och då böra de stå på *publique* platzer eller i trägårdar, men intet in uti något rum. utan på et huus skulle Hans M:t dem ändtl: på tienlige ställen, men myket sparsamt villja tillåta. det är mig ogiörligit så vähl och med alla skiähl at utföra alt hvad Hans M:t på den *sujetten* har sagt. Jag ville önska at Eders *Excell:* det sielf måtte hafva hördt och allenast bijfoga, at Hans M:t tycker, at skiöna och stora *collonader* giöra olijka bättre *effect* än *Statuer,* och tyckte det vara lustigt, at man giör *Evangelisterne* til *supporter,* som hålla svenska vapnet. Jag böd väl til at försvara *Statuerne,* men iag tilstår gierna, at de hade en slät *advocat.* Jag sade, at det i alla tider har varit brukeligit at *ornera architecturen* med *statuer,* at den ena konsten intet kan vara utan den andra, at *Architecturen* måste betiena sig af målare och bildthuggarekonsten, och desse åter af den förra taga til hielp hvad de behöfva til deras utzijrande, med hvad mera iag kunde förebringa; men iag må bekiänna, at så stor byggvurm iag ochså har, så förstår iag mig myket litet på den konsten, och beer därföre myket, at Eders *Excell:* täcktes komma mig til hielp, elliest kiöres alla *Statuer* under bara himmelen och där lära de säkert frysa ihiähl. Hans M:t sade bland annat, at hvad som sparas i *Statuer* eller andra bilder, det kan användas at giöra *architecturen* så myket rikare, så at man i det fallet ingalunda kan tilskrifva deras underlåtande någon otienlig sparsamhet, utan mera en åhuga på alt giörligit sät, at *illustrera architecturen* och visa, at den konsten är vacker och *magnifique* nog

af sig sielf, utan at behöfva någon tilhielp. Det märker iag väl, at Hans M:t intet tycker om *Statuer* eller bilder i en körkia. Elliest har Hans M:t *discurerat* om Riddare orden och flere heders tecken, hvar med de skulle kunna benådas, som giorde några särdeles bedrifter, så väl i krigz- som andra beställningar. Men Hans M:t tycker om alt annat intet så myket, som om det, at på de gambla Romares sät, anten en *Statue* eller stod en sådan til heder och åminnelse på viss därtil utsedd platz skulle blifva uprättad, *Statuen* eller stoden *proportionerad* efter beskaffenheten af hvars och ens märkelige bedrifter; doch således, at stoderne intet förr än efter dess död skulle upsättias, på det ingen måtte få en sådan ährestod uprättad, som sedan genom ellackt förhållande förtiente straf, eller och at förekomma, det mången, sedan de en gång fåt en stod, intet vidare bekymrade sig om någon särdeles vacker gierning. ytterligare skulle därtil en vacker platz utsees, samt några inkomster påfinnas, hvaraf omkostnaden kunde giöras med mera sådant. detta blef alt *discursive* sagt; men iag beer mycket, at Eders *Excellence* täcktes låta mig därom vetta dess tankar.

Det sidsta kopparstycket på inre sidan af östergafveln behagar Hans M:t mycket väl, undantagandes at *Statuer* som stå ved trappan åth körkan jemte de som hålla vapnet öfver körkdören gofvo anledning at åter begynna den förra *disputen*. Hans M:t menar, at körkan och Rikzsahlen lära få för lijten dag, eftersom de öfversta fönstren bårt tagas af hvalfvet och trenne på hvar sida blifva blinde.

Eftersom Statuer komma at stå på den östre och västre gaflen, så frågas hvarest skorstenarne äre på de ställen, och om icke *Statuerne* lära skiämmas af röken, om den kommer dem förnähr. Jag skulle intet giöra denna frågan, om iag icke hade befalning därtil, medan iag väl vet, at Eders *Excellence*, som har sörgt för det som angelägnare är, intet lärer hafva förgiätit det ringare af värde. Om Eders *Excellence* intet befaller mig uphöra med byggningz-*correspondencen*, så fruktar iag, at Eders *Excellence* lärer blifva ledzen derved. får iag befalning, så har iag den til min ursäkt at upvisa.

Men innan iag får den befalningen, måste iag åter komma med något nyt. Sedan iag så vida var kommit med mit bref, *specularade* Hans M:t åter på Slottet, som i min Cammar är upslagit. Hans M:t frågade, om det just är nödvändigt, at körkan skal vara i sielfva Slottet, eller om den icke kunde byggas på något annat ställe, anten där bollhuset står, eller där Hertig *Adolphs* huus är, eller och neder ved Slotzbacken, där Salt*Comp:* och *Flemingens* huus står; orsaker hvarföre äre efterföljande. 1. at uti Slottet äre få *logabla* rum för en K. *familie*, hälst om densamma skulle blifva förökt, och några fremmande furstl. personer kumme dijt, dem man på Slottet ville *inlogera;* ty förutan den nedersta och den halfva våhningen, består myket i *portaler* och trappor, sedan tager *galleriet* myket bårt, så väl som Rikzsahlen och körkan. 2. at man intet kan komma uti en *suite* rundt ikring hela Slottet, för körkans skul, hvilken gemenligen är stängd, eij heller kan man komma där in, utan igenom Drotningens *cabinet* uti läcktaren eller Drotningens Stohl, fast än körkan skulle lembnas öppen, hvilket likväl kan skee genom Rikzsalen, förmenandes H:s M:t at körkan så myket förr kunde byggas utom Slottet för Slotzbetiente, som de K. personer gemenligen låta predika för sig i deras *Audience* Salar. Jag svarade därpå: at det väl är tienligast, det körkan blifver på Slottet, eftersom det altid förr så har varit, och at hela *desseinen* på det sättet skulle ändras. Hans M:t tykte, om så vore, så borde köken komma nederst under jorden och körkan med RikzSahlen därofvanpå, och sedan öfver Körkan och RikzSahlen ännu en våhning, då man uti en *suite* kunde komma rund omkring hela Slottet, iag påstod mit förra, så at Hans M:t ändtl: begaf sig däruti; men ang: *Statuerne*, ville H. M:t icke eftergifva det ringaste, innan kraftigare skiähl blifva andragne, ehuru myket iag och bad för dem; Jag har fördenskuld låfvat at försee mig med bättre skiähl til nästa åhr, och därföre beer iag myket, at Eders *Excell:* med första lägenhet täcktes skicka mig en anseenlig *succurs*, som giör tilfyllest at försvara dem. Jag *recommenderar* mig sluteligen jemte *Statuerne* uti Eders *Excel-*

lences vanlige gunst och förblifver med al vördnad och tilgifvenhet

Eders Excellences

ved *Bender* d. 12 Dec. 1712. ödmiuke tienare

C. Feif.

16.

(Tit.)

Eders *Excellences* trenne gunstige bref af d. 5. 7. och 23 *Nov.* äre mig nyligen tilhanda komne. iag tackar hörsamst för den efterrättelsen som mig därutinnan om et och annat ved handen gifves, i synnerhet angående *crediten*, alt hvad Eders *Excell:* behagar förmäla om dess försvagande är myket *fundamentalt;* men huru den åter skal uphielpas, önskade iag gierna vetta Eders *Excell:* benägna tankar. Eders *Excell:* kan aldrig vara för vidlöftig i dess bref, medan Hans M:t dem alla med nöije igenomläser. Det är visserligen något obilligt, at räkning först fordras af upbördzmän sedan de äre döde, då arfvingarne gemenligen komma at lida, och det ofta myket oskyldigt, utan at *publicum* däraf har någon fördel, utan snarare skada genom några *ruinerande;* ty huru kan en änka eller barn vetta at utreda eller förklara de *observationer* som giöras på en död mans räkenskaper, hvilka han likväl i lifztiden hade kunnat giöra redo före. Flere sådane saker finnas hos oss, som böra afskaffas. Sal. *Herdhielms* måg, *Assessor Baas,* hvilken iag intet annorledes har kiänd än för en myket redlig man, är förordnat at bringa den *Bielkiska* saken til slut, så at til förmodandes är, at med tiden af de medel något lärer komma Slotzbygnaden til godo, ehuru väl iag altid tyckt vara anständigare, at det hade blifvit Krigsmanshuset eller något *hospital* anslagit.

Hvad det nya *contributions*värket angår, så förmodar iag, at när man rät begriper billigheten däraf, lärer det hafva sin goda nytta med sig, så myket iag förnummit, så är inga andra än de rika som sig däröfver besvära, och det är et bevijs, at de uti förra *contributioner* de oförmögnare til ska-

da, hafva niutit alt för obillig lindring, och om de sig ved skatningen intet rät skulle angifva deras förmögenhet, så hafva de öfrige i quarteret i följe af förordningen, anledning at skatta dem efter billigheten, som de ungefehr kunna tycka sig hafva skiähl til, medan den ena någorlunda kan vetta den andras tilstånd.

At icke Sverige äger stora Rikedomar, det är oförnekligit, och skrifves från England allena, at det är otroligit hvad stora *summor* dijt äre öfvergiorde, men at Hans M:t af Fahlu grufva allenast har 11/16 delar emot 5/16 som Bergzlagen åtniuter, det är äfven det som *ruinerar* hela Bergzlagen, så at de innan kårt blifva oförmögne at bruka grufvan. Det heter intet miölka koon, utan at slå henne genast för hufvudet; men Cammar*reglorna* förmå, at man skal öka Konungens inkomster så myket möijeligit är, hvaraf den *maximen* är upkommen, at man allenast seer på den närvarande nyttan, ehuruväl de stora innestående *rester* så väl som åtskillige upbördzmäns *banqueroutter* utvisa, at det eij heller altid så noga i ackt tages.

Den som intet kan begripa, at tilmyntningen af de anseenlige poster 15 öresst: är skadelig, lärer intet hafva mycket förstånd qvar, men så torde andra skiähl än fehl af förstånd därtil vara orsaken. At *Caroliner* intet finnes i landet, säijes här i turkiet vara orsaken, at vist folk föra ut dem, låta däraf slå 15 öresst: och föra dem med nytta tilbakars.

Hvad *Culturen, Policen, Commercen* och *Manufacturerne* angår, så är det bedröfveligit därom at nämbna och ännu bedröfligare, at ingen i så många åhr har varit betänkt på deras förbättrande. Jag har intet sedt *Baron Schröders* Schatz und RäntCammer hos *Palmenberg*, iag skal likväl med första skaffa mig densamma. Jag tror väl at Eders *Excell:* lär hafva *Mons: Argensons* samblade ordningar om *policen*, elliest har min hustru dem uti et band bland mine böcker, därutur kan man hafva god anledning til en bättre *polices* inrättande hos oss. Här berättas at Hans Ex. Gr. *Pose* är död. iag önskar af alt mit hierta, at Wår herre en gång villie beskära *Stockholm* en sådan förman, som om dess upkomst vil och kan hafva en behörig omsorg, hvad skulle det blifva en herlig Stad.

Jag beer myket om förlåtelse, at iag intet tydeligen nog har yttrat mig ang: Hakningen och Klämtningen i kiöken. Därmed mentes intet kiöken ved Kongzhuset, utan Hans M:t tror at sådant torde stå at befrukta utur kiöken på nya Slottet, som äre under kiörkan bygde.

Eders *Ex:* tankar eller *votum* ang: *Am. Gen:* ansökning *approberar* Hans M:t aldeles, och har Eders *Excellence* just råkat på Hans M:ts mening, som sees af Hans *Ex:* Gr. *Cronhielms* dijtförordnande.

Hr HofCammereraren *von Bysing* vil iag gierna tiena, men iag tviflar ännu myket, at Hans M:t lärer så snart besättia Hof*Intendants* beställningen, dock har Hans M:t så myket redan sig utlåtit, at rätta Capelmestare löhnen skal anslås Cammarherre *von Duben* som densamma i Staten står upförd, och Cammarherre löhnen, som Hofmarskalken *von Duben* haft, har Hans M:t *reserverat* för en Cammarherre, som Hans M:t innan kort sielf lärer antaga. Kan iag framdeles få tilfälle at tiena H. *v. Bysing* efter dess åstundan, skal iag det gierna giöra, men hvarest skal han på det sättet få löhn.

Hans M:t är öfvermåttan förnögd med den ordning som Eders *Excell:* igenom dess påminnelser har åstadkommit. Hans M:t har länge förmärkt at något sådant måtte vara som hindrade sakernes skyndesamma afgiörande, och var redan i värket at villia däruti giöra en ändring, men iag har sådant härtils afbögdt, medan iag hållit för rådeligare, at det där hemma af sig sielf måtte ändras, varandes Hans M:t rät glad, at det nu ändtl: på det sättet är skedt. Hvad Eders *Ex:* behagar förmäla om fördelningen och underskriften, så tror iag intet, at något sådant vidare lärer bringas på banen, åtminstone vet iag, at det intet blifver gillat. Eders *Excell:* giör myket vähl, när Eders *Ex:* intet är af en mening, at under nambnet sättias *ut in protocollo,* och är så myket bättre, om Ed: *Ex:* tillika behagade sända öfver dess *votum*, hvar gång sådant nödigt pröfvas.

Man har redan efterrättelse om Hans *Ex:* Gr. *Wredes* död, iag beer på det hörsamste at Eders *Excell:* täcktes gifva mig dess gunstige tankar, hvilka Ed. *Excellence* finner skickelige at bekläda Rådzembetet. Jag fruktar, at Hans

Maij:t lärer hafva svårt efter dem. Hans *Excell:* H. *Reenstierna* berömmer mycket det bijstånd Eders *Ex:* uti Rådet giör honom uti *contributions* värket, hvilket myket har behagat Hans M:t. Jag seer af Eders *Excell:* sidsta bref, at det som mig utur *London* är vordet berättat om stora *capitalers* utdragande utur Sverige, lärer hafva god grund, Gud förlåte dem som sådant giöra; men så länge *manufacturer* och handeln intet bättre skiötes, så veet folket eij heller hvartil de skola använda deras penningar. Unnar Wår herre oss en skyndesam fred, så lärer Eders *Excell:* med nöije få see, med hvad flit Hans M:t därpå lärer arbeta, kan man i början intet bringat därhän, at främmande förtära sine penningar hos oss, så lärer åtminstone de anstalter giöras, at eij heller vår ungdom skal behöfva förtära stora penningar utomlandz. Om bergvärken lärer Hans M:t jämväl draga en särdeles omsorg, och äre redan åtskillige anstalter därtil under handen giorde.

Jag sänder härhos en *order* til *StatsCont.* angående Hof-*Stats*medlen, huru de hädanefter skole blifva *assignerade* och at Hofbetiente skole niuta hela deras löhn, iag ville önska at de vore til Eders *Excellences* nöije och hade en behörig värkan.

Det är mig okiärt, at H. *Törnquist* för min skuld skal hafva så myket besvär, iag önskar at få tilfälle til at tiena honom igen. Hans M:t har redan bevilliat, at han får blij adelsman hvarom iag för detta har berättat. För *Arosellerne* har iag ännu ingen *resolution* fåt, Hans M:t är intet lät at bevillia til sådant, utan vil gierna hålla den nåden i större värde än härtils är skedt, iag har redan en gång nämbt derom. då Hans M:t svarade bland annat, at den som förrättar *Actoris* tienster, har ingen rang, så märkte iag strax, hvad det ville hafva at säija, medan iag skal fram bättre söka något godt tilfälle at få *resolution* för dem, så vida någonsin giörligit är. H. *Archiatern* har ochså skrifvit mig därom, men iag veet intet om iag denna gången hinner svara.

H. *Pontin* vil iag ochså gierna tiena, allenast han ville låta mig vetta, hvad dess egentliga afseende är. när en tienst är ledig, så finnas väl 20 som söka densamma, de där alla mena sig densamma hafva förtient, så at man har myket

svårt at giöra alla til viljes, hälst emädan en hop vackert och förtient folk en tid bårt hafva suttit ohulpne, efter ingen vil döö undan.

Jag måste berätta Eders *Excell:* at uti vårt *Bender*-ske krig är för mig bårtkommit beskrifningarne af nya körkan, *Arsenalen* och Stallet jemte Eders *Ex:* bref hvaruti nämbdes om platzer til körkan och annat mera af mine papper, en hoop är sedan igenfunnit, men iag veet intet vist, om ofvanb:te *documenter* äre däribland, medan de äre qvar i *Bender*, iag nämbner detta allenast til den ändan, at om någon skulle få vetta om platzen, at Eders *Excell:* intet må tro, at det är min skuld. Af de öfversände kopparstycken har iag allenast fåt igen de stycken, hvilka på hosföljande upsatz stå antecknade jemte rijtningen på stallet, de öfrige läre vara förderfvade och sönderrefne.

Sedan iag så långt var kommen med detta, har iag den ähran at få 3:ne Eders *Excellences* gunstige bref med *Åkerhielm*, men som tiden sedan dess ankomst varit mig alt för kårt, så får iag därpå intet svara förr än med nästa lägenhet, medan därtil erfordras någon tid, serdeles hvad Stallet angår, hvarved iag måste giöra några mine så kallade förfrågningar. men iag kan intet beskrifva huru förnögd H. M:t är med den *desseinen*, och har *resolverat* at det med tiden således ändtl: skal blifva bygdt. Jag måste likväl berätta, at ingen menniskia mehr än Hans M:t får see Ed. *Ex:* bref. Cammarherren *v. Duben* lärer utan tvifvel mena, at iag utur Ed: *Ex:* bref har läsit honom före de gunstige utlåtelser som honom och hans Bror anginge. At *Eosander* skal hafva fåt kopparstyckerne af Slottet, kan *Duben* med sanning intet säija, om icke iag måste vara blind som nu seer för mine ögon så många som äre behåldne, men han har sedt dem på min vägg i *Bender*, hvarest iag måste slå up dem för Hans M:t beqvämlighet skul at see dem. Ed: *Ex:* kan vara försäkrat, at hvad Eders *Ex:* behagar förtro mig, det får ingen see. *Eosander* eller *Göthe* som han nu heter är nu *Gen:* qvartermestare i fält uti Hans M:t tienst. ved kopparstyket af körkan och Rikzsahlen frågar Hans M:t eftersom på yttra *faciaten* af södra flygeln öfver alt hvart annat fönster är igen, huru det kommer at likväl alla fönster uti Rikzsahlen

på detta senare kopparstyket äre öpne. Jag har myket mehr at fråga, men det är nu omöijeligit, utan iag *recommenderar* mig såsom

Eders *Excellences*

Timurtasck d. 22 Junij 1713. ödmiuke och trogne tienare C. Feif.

17.

(Tit.)

Jag hindte sidst intet svara på de tvenne sidsta Ed: *Excellences* gunstiga bref, så långt tiden nu tillåter, skal iag taga mig den äran sådant at giöra. först nödgas iag fråga hvad *chiffer* Ed: *Excell:* har behagat bruka uti början af brefvet, hvarest förmäles om den siuka sidan af *Justitiæ-Revision.* iag kan väl see hvad 5 skal betyda, men iag påminner mig intet annat, än at den öfversände *claven* består af idel bokstäfver och inga *chiffrer*, min *clave* är bårtkommen, så at iag intet hade kunnat läsa Eders *Excell:* bref, om mera hade varit sat i *chiffer*. Hvad elliest *JustitiæRevisionen* vedkommer, så blijr densamma nu svagare genom Hans *Excell:* H. *Reenstiernas dispensation* därifrån för dess öfverhopade arbete skul, mig tyckes, at man myket missbrukar *Revisionen*, i det man nu i några åhr har giordt en *instans* däraf, där dock HofRätterne äre Konungens högsta nämbd, och böre allenast saker af särdeles angelägenhet få komma under *revision*, ehuru väl däremot åter är at *considerera*, at det vore betänkeligit til at betaga undersåtarne den friheten at klaga sin nöd hos Öfverheten, men likväl skier därmed et stort missbruk, och lära de mästa som söka *revision*, hafva deras förnämbsta afseende på processens utdragande, fast däremot åtskillige nyttige förordningar äre giorde. Jag tror at det intet skulle vara orådeligit, om Krigz *Colleg:* lembnades en dehl af de sysslor, hvilka K. *defensions commission* nu skiöter, och det öfriga som mäst angår *Gen:* värket, styrdes af hela Rådet, då *Senaten* genom den *commissionen* intet blefve hindrad, kunnandes på den händelsen alle

Reg: til en särskilt omsorg blifva fördelt samtel: deras *Excellentier* emellan. Hvad *Senatens* dehlning anbelangar, så äre skiähl både moth och med, men det som förnämbligast är emot, kunde förekommas, om man hvar vecka eller hvar månad lottade om fördehlningen, och när något särdeles vicktigt förekommer, kunde hela Rådet samblas.

Al den efterrättelse som *Åkerhielm* brackt med sig har iag redan haft, så at Hans M:t därom har nog kundskap, men frågan blijr huru det skal kunna ändras och förbättras, iag veet väl, at därpå svaras, at ingen annan utväg är därtil än en skyndesam fred, men innan den kan erhållas med fördehl, behöfvas peng: och de äre intet at tilgå, så at svårigheten nogsamt sees som möter at uträtta alt det som bör vara, iag har det ochså nog förestält både nu och tilförende och ännu giordt det myket svårare; men at *StatsCont:* vil at *contribut:*Ränterijet skal betala alt hvad de *ordinarie Statsmedlen* intet tilhinna, det tyker H. M:t intet om, och frågar om alt hvad som de förre åhren brustit i *Statsmedlen*, har kunnat ersättias genom de förre *contributioner*, eller huru *StatsCont:* sig då med *resten* har förhållit. I synnerhet talar Hans M:t myket därom, at uti andra Riken ochså ofta fattas penningar, men man påfinner likväl utvägar at skaffa det som påfordras, dels genom *creditens* underhållande, dels genom andra *expedienter*, såsom myntets stegrande och fällande, betalningzsedlar och mera slijkt, men at ingen i Sverige, nembl: de som vederbordt, ännu hafva gifvit det ringaste ved handen, hvarigenom medel hade kunnat upbringas, utan har man hållit sig til de *ord:* inkomster och til *Banken*, så länge däraf något varit at tilgå.

Jag tviflar intet, at uti mynte*commissionen* myket lärer förekomma, som förtienar at i ackt tagas och torde jämväl myket behöfva förbättring. Eders *Excellence* behöfver intet at frukta för någon obehaglig förändring, fast iag gierna skulle önska at Eders *Excell:* kunde brukas på 10 ställen tillika, för den nytta skul, som Riket däraf skulle hafva. med Ridhästarnes afsändande måste nu väl anstå til fram bättre, eftersom de omöijeligen kunna komma til K. i Pohlen, Wår herre hielpe oss en gång väl utur detta landet. Jag menar at ꝺ uti Ed: *Excell:* bref betyder Gr. *Cronhielm*, om iag mig icke

bedrager, men hvad som följer, tyckes gifva anledning därtil. Den öfversända *profilen* af Slottet behagar Hans M:t myket, men iag slipper därföre intet at giöra förfrågningar efter vanligheten. om intet de trapsteg som gå in i körkan och Rikzsahlen, skulle kunna förekommas, medan det tyckes intet see väl ut, at trapsteg äre in uti rummen? Hvartil de bägge flyglar på den sidan skola brukas, hafvandes Hans M:t på Östra *faciatet* ut åth i ackt tagit, at på den flygeln framför körkian står en *inscription* at där skal blifva en *Theater*, och uti denna *profilen* är den flygeln dehlt i twenne våhningar och flere rum, eftersom där synnes dörar och i den andra flygeln fönster, som gifver anledning at tro, at denna senare blifver af et rum emellan bägge yttre murarne. om fönstren har iag skrifvit i mit förra.

Jag tackar ödmiukl: för det stora besvär som Ed. *Excell:* sielf har behagat hafva för mit huus. *Deseinen* och afdehlningen är myket vacker, men det förnämsta til dess värkställande fattas. hielper Wår herre oss snart hem, så torde någon utväg kunna finnas. Jag hade intet trodt, at qvarteret skulle hafva varit så myket snedt. *Reutercrantz* har skickat mig en *supplique* om afsked och *Eric Sparre* en annan at *succedera* honom, men därpå är ännu intet *resolverat*. Ed: *Ex:* täcktes vara så gunstig och gifva förslag på någon som därtil är tienligast. Hans M:t lärer eij heller tilsättia hvarken under*ceremonie*mästare eller HofJunkare, innan Ed: *Ex:* til Hans M:t inkommer med förslag på de skickeligaste, ehuruväl intet mer än en HofJunkarebeställning är ledig, så vida *Cronström* kommer at blifva *ordinarius*, uti Hofmarskalkens ställe har H. M:t förordnat *Törnschiöld* til Cammarherre.

Den nya *deseinen* på Stallet behagar Hans M:t makalöst myket och tror iag, at Hans M:t längtar hem allenast til at låta bygga densamma. Han är och i sanning rät vacker, men sådan hindrar ändå intet mina otidiga frågor efter förra vanligheten, hvilka härhos följa.

Statuerne ang: så har iag at tacka Eders *Excell:* at iag vunnit den *processen* utan at *Advocaten* behöfver fruckta för *temerario litigio*, den sidsta *clauseln* kom öfver måttan väl til pass, Hans M:t har gifvit *Statuerne pardon*, dock

med det förbehåld, at de in uti huus måste brukas sparsamt. De *ægiptiske antiquiteterne* hafva tämmeligen varit skingrade, men ändtl: har man med stor möda fåt största delen åter tilsammans. H. *von Fabrice* har de mästa bland sit *bagage*, som nu är i tyskland, en del är här och lärer med beqvämlig lägenhet bårtsändas, hvaribland ochså är afritningen på badstugun och bakungnen.

Om Eders *Ex:* behagar skrifva Hans M:t til och *remonstrera* huru nödigt det är at konstnärer blifva befrijade för borgerlig tunga, så tror iag väl, at det lärer bijfallas, men för den allmänna *contribution* lärer ingen slippa. Jag plågar Eders *Ex:* så myket med min byggning*zcorrespondence*, at Ed: *Ex:* lärer blifva ledsen ved densamma, men om iag vil roa Hans M:t någon gång, så måste det skie därmed. Hans M:t tycker myket därom och läser Ed: *Ex:* bref med nöije igenom, iag får ofta sielf intet läsa dem, förr än iag måste gifva dem åth Hans M:t och iag tycker, at en herre intet kan hafva nyttigare nöje. Hans M:t låter sig nöja med det som Ed: *Ex:* förmäler därom at predikningar intet böra hållas uti *Audience*sahlar, men skulle likväl gierna villia hafva en frij gång kring hela slottet, utan at *passera vestibulen*. Det skulle vara myket behageligit, om Ed: *Ex:* kunde påfinna en *invention*, at Hans M:t kunde komma allestädes utan at blifva sedder, men sedan man har förlorat konsten at förfärdiga ringar som giöra en osynlig, hvarom uti åtskillige *fabler* förmäles, så lärer det vara fåfängt at tänka därpå, i dessa dagar var en vidlöftig *discours* därom på banen, at man intet bör sky före at visa sig för undersåterne. Det vore intet onyttigt, om man för en del betiente som närmast böre vara tilhandz, kunde bygga tienlige huus hvarest nu Salt*compagniet* står, kan skee *Flemingens* huus ochså kunde tagas därtil. Jag har intet annat vetat, än at Hofmarskalken bestods utforing, hvarföre det ochså blef nämbd uti brefvet om H: *Lehusen*, men efter det så intet är, så lärer det honom eij heller kunna bestås, och om det skulle bestås, så låter Hans M:t ändå inga *order* hvarken därom eller annat afgå på det som allenast i mine bref förmäles, innan Ed: *Ex:* skrifver Hans M:t sielf til därom. Cammar*Coll:* förfrågan är fuller inkommen, men ännu intet därpå *resolverat*.

När iag läser Cammar*Collegii* bref, så tyckas de hafva goda skiäl at giöra denna påminnelsen; men som däruti allenast förmäles om den *extraord:* utforingen, så skulle iag gierna vetta, om den *ord:* utforingen består på hvar häst en Stockholms Parm om månaden, eller allenast et lass eller parm som är uträknad til en dahl: Smt. Skulle en Stockholms Parm bestås, så vet iag intet, hvarest alt det höö tager vägen; ty omöijeligen kan en häst det förtära jemte 3 à 4 foder hafre om dagen. Våra drängar vetta intet rät at fodra hästar. annorledes vetta turkarne, men i synnerhet *araberne* därmed at omgås, och det med en oförliklig sparsamhet, iag har fuller beflitat mig därom hela kriget igenom, men så långt har iag intet hindt som iag här har lährt. bland annat bruka de til strö, intet annat än sönderklappad och tårkad dynga, och den säija de tager hettan utur lifvet på hästen, den måste drängen som ryktar 4 hästar, jämväl tilreda, deras hästar få intet eller ganska litet höö, utan allenast hackelse och korn, men han får intet stå och äta hela dagen, myket mindre får han natfoder, utan när han får om morgon 1 foder hackelse och korn eller hafre uti en tornister, måste han med tornister på hufvudet stå 2 à 3 timar, utan at få det ringaste, sådant *tractament* får han 3 gånger om dagen, men är stin och feet och skiner som en spegel. på det sättet fodra vij ochså våra hästar, fast vij ännu intet aldeles hafva kunnat bringa våra drängar til lika sparsamhet och man hinner intet altid sielf at see därefter. Ritningarne på *Galererne* hafva myket behagat Hans M:t och önskar allenast, at de måtte i rättan tid blifva färdige, men Hans M:t förstår sig intet rät väl på beskrifningen, varandes *Scheldon* en bättre byggmestare än Skrifvare. Jag ville gierna gifva mit huus til, om allenast alt vore färdigt efter den affattade *general plantan* på *tracten* emellan tyska körkan och Brunkeberg, hvilken visserligen blijr *mangnifique*. Jag har *order* at fråga, huru långt den skal gå til tyska körkan och om några huus där komma at bårttagas, på hvad ställe Rådstugan och Börssen egenteligen komma at stå, samt det stora *machine* huset, och om samma huus skal byggas at förvara *machiner* uti til *rejouisancer*, eller om *rejouisancer* där uti skola hållas, om Gr. *Torstensons* och *Lilliens* huus skola

blifva för Öfverste marskalken och Öfver Ståthållaren, hvarest Ed: *Excell:* då ärnar *logera of:* af *Gardet*, hälst om den nya K: skal byggas.

Jag lärer förr hafva förmält om gatan emellan Kongl. trägården och *Arsenalen*, om den icke kunde komma anten til det ena eller andra, och en gata i stället anläggas ved strömen nedan för *Arsenalen* och *Lilliens* huus. Uppå ritningen af Stallet finnes en sådan gata utmärkt.

Jag tror mig jämväl förr hafva berättat, hvad Hans M:t har til at påminna ved den *projecterade Arsenalen*, men när Hans M:t en gång får see sielfva *desein*, lärer det falla af sig sielf.

Skulle Ed: *Ex:* intet hålla därmed, at alla *tropheer* giötes til *Statuer* och at man på *piedestallen* satte, hvarest och af hvem de äre tagne, mig tyckes at de intet nyttigare kunde användas.

Hans M:t påminner sig intet at förr hafva läsit beskrifningen af den nya *Arsenalen*, det fattas på intet annat än penningar, at icke densamma strax blifver upbygd. orten til körkan skal ingen menniskia få vetta, och skal til den ändan brefvet strax sönderrifvas. Jag kan intet säija, at platzen blifver för kostbar, när man anseer den omkostnad man slipper med Pohlningen, sedan blifva penningarne i landet och komma Hans M:t undersåtare til nytta, då alz intet därved förlohras.

De öfvertäckte Pråmar har iag allenast nämbdt om, på den händelsen at al utfylning är skedd, och man ingen utväg veet för orenlighet. elliest är ingen bättre jord til för trägårdar, än den som kiöres af gatorne, när man låter densamma ligga 3 åhr i gropar och kastar därtil blad och allehanda andra gröna saker som elliest rensas utur trägårdar.

Promenaden ved Skepzbron skulle blifva makalös, om icke det *continuerliga* arbete som är ved en ut- och inlastningz platz torde skada densamma.

När Eders Excell: tid tillåter, så täcktes Eders Excell: vara betänkt på en *desein* til et vackert Krigzmanshus på en tienlig ort när ved Stockholm, iag mins intet, om iag icke förr har berättat, at det skulle finnas en tienlig platz därtil på Diurgården, hvarest K. Carl Gustaf hade ärnat anlägga

et lusthuus, och fins steen til grunden til en stor dehl ännu qvar. Hans M:t har åtskillige *deseiner* giordt därpå, men för bättre luft och större renlighet skull, har Hans M:t ännu tykt mäst om den som är *formerat* som en liten stad, med många gator afdehlt och hvart qvarter lijka stort med gator på ömse sijdor, så at intet många blifva om en ingång. Körkan var *plasserat* mit uti, *Gouverneurens* och de förnämsta *officerares* huus däromkring och sedan en *officerare* eller mera i hvart qvarter. Därhos skulle blifva en skiön trägård med värdzhuus därjemte til en *promenade* för folk utur staden, hvilket skulle draga en vacker inkomst.

Jag önskar hvar gång at Eders Excell: bref måtte vara fyra gånger så långa som de äre, medan de myket förnöija Hans M:t de läsas mehr än en gång igenom. för *catalogen* tacker iag på det hörsamste, det är en myckenhet af rara saker. Jag har gifvit et åth Hans M:t, 1 åth H. *Gen. Sparre*, et åth H. *Eosander* som ännu är här och 2:ne har iag sielf behållit. Eders Excell: måste tänka på inrättandet af en *Academie de Sciences* hvaruti Eders Excell: blijr *Director*. Jag har et temmeligit förråd af *oeconomie* böcker, ved *Niepern* förlorade iag åtskillige, men när iag kommer på en annan ort, skal iag söka at sambla flere, uti *policen* har iag *Argensons* samblade *police* ordningar, däruti är en hop vackra saker, iag skal giöra min flit at få tilsammans alt hvad iag kan i den *materien*, vår *oeconomie* och vår *police* behöfver anseenlige *bibliothek*, om de skola komma i god stånd.

Jag veet intet, om det vore anständigt at sambla något så smått til körkiobyggningen. Hielper wår herre mig hem, eller närmare, så skal iag vähl påfinna utvägar därtil. K. i Pålens *contrefait* är makalöst välkommit. Hrr *Tarlo*, *Stael*, *Adlerfelt* och min bror som varit därhos när Konungen settat, säija, at det är mycket lijkt, andre åter och där ibland *Gen. Lieut. Sparre*, hafva mycket därpå at säija, Hans M:t mening är, at de eij äre vaahne at see Konungen i den klädebonad och håller det för mycket lijkt, allenast tycker Hans M:t at ansigtet är något för långt, iag måste strax slå up det i Hans M:t sängkammare, sedan iag först hade *surprenerat* Hans M:t därmed.

Jag vil förmoda, at nu mera intet intrång lärer skee uti det som Hofvet angår, Hans M:t fant det åtminstone mycket underligit, at man sig i Rådet med sådana saker vil befatta.

At HofCammereraren skal få vara tilstädes i *StatsCont:* när öfver dess *memorial resolveras*, kan intet väl låta göra sig, varandes en hel annan beskaffenhet med Cammererarne i Cammar*Coll:* och deras *memorialer*. Skulle man intet få den *assistence* i *StatsContoiret* som skiählen (skäligen?) bör vara, så är bäst at skrifva Hans M:t därom til, då *order* lära afgå. När Eders Excell: några sådana *order* åstundar, så beer iag mycket at det måtte skie genom *memorial* eller bref til Hans M:t och intet uti mine bref, därpå blijr intet *resolverat*, som iag förr har förmält.

Relationerne om Körkan och hvad elliest Eders Ex: mig tilsänder, komma uti ingen främmandes händer, det får ingen annan see dem, än de hvilka Hans M:t därmed vil giöra nöije, ännu har ingen mehr än Hans M:t sedt dem. förr än de skola komma i andras händer, så skola de upbrännas.

Jag beer hörsamst at Eders Excell: intet giör sig någon möda med mit huus, det vore alt för stort besvär. H. *Törnquist* torde giöra mig den vänskapen och påtaga sig det omaket.

Jag har ännu intet hindt föredraga om ekehygge i Diurgården, det skal skee til nästa post.

Om Eders Excell: skickar hijt et *memorial* på det som mundtl. af Hennes Kgl. Höghet är befalt, så lärer det strax gillas. HofCammereraren skal iag gierna tiena när därtil gifves lägenhet. vil Eders Exc: jämväl hafva Hof*Auditeuren* hulpen på et eller annat sät, så skal det ochså skee, vore iag hans förman, nog skulle iag komma honom at giöra hvad han borde. H. *Palmberg* har berättat mig något därom. Jag hade nu så väl som ofta tilförende snart glömt at fråga, om icke Eders Excell: skulle hålla rådeligit, i fall Borgmest. *Nyman*, *Assess: Brenner* och H. *Carlsten* med döden skulle afgå, om det *meriterade*, at Hans M:t löste deras *cabinet* til sig, det vore skada, om de skulle komma i andra händer eller skingras, det som intet förtiente at vara uti et Kgl. *cabinet*, kunde säljas och de bästa behållas.

Jag har order at *recommendera* hos Ed: Ex:: en Styckgiutare ben:d *Strahlborn*, som Hans M:t intet vil släppa bort, utan behålla i sin tienst, och lärer Ed: *Excell:* giöra Hans M:t et särdeles nöije, om Ed: *Ex:* tager honom under sin *protection* och så lagar, at han måtte kunna få födan. iag *recommenderar* mig sluteligen såsom

Eders *Excellences*

Timurtasch d. 17 Julij 1713. ödmiuke och trogne tienare C. Feif.

Förfrågningar ved den nya Stall*deseinen.*

1. om icke ifrån Slottet under gatan emellan bägge bryggorne skulle kunna giöras en förtäckt väg in uti et dera af Stallen och sedan vidare in til trappan ved mälaren, at kunna komma där i bååt, utan at blifva sedder.
2. om icke til den ändan kunde byggas en *portique* med en tienlig muhr på bägge sidor fram för trappan jemte med bryggorne, hvilken intet skulle öpnas oftare än höö uptages, så at man utur den betäckta vägen kunde komma til Siön ved trappan, utan at någon kunde komma dijt från bryggan.
3. om de uphögde vägarne på bägge sijdor af bryggorne äre så nödige at de icke kunna vara dädan, medan de tyckas hindra *passagen* på bryggan, *hälst om man vil passera med squadroner däröfver.* men detta understrukna måste intet besvaras.
4. hvad de bägge strecken betyda, som äre dragne innanför portarne på bägge ändar af *carieren.*
5. om trapporne på bägge ändarne allenast föra up til höö skullen, eller om öfver portarne komma några rum.
6. om icke hööt skulle kunna förvahras annorstädes än på Stallen, för Eldzfahra skul.
7. om icke ofvan på Stallen skulle kunna byggas så långa Sahlar som Stallen är at bruka til allahanda *rejouisancer,* i fall sådant intet betoge dagen på sidorne i *carieren*, eller om icke ofvan på Stallen skulle kunna vara RustCammare, fäckt- och dantz*schola* med mera sådant.

8. om platzen emellan spiltorne uti de bägge små Stallen äre gårdzrum, eftersom i *memorialet* förmäles om små gårdzrum.
9. om rummen ved de bägge små Stallen skola blifva ridhuus eller hvartil det ena skal brukas.
10. hvarest vagnshuset skal blifva, som tyckes nödvändigt böra vara hos Stallet.
11. om gatan som neder ved Siön kommer at gå från torget til *Rosenbad*, är bred nog.
12. om icke Slacktarhuset och fiskaretårget skulle kunna anläggas på et annat ställe, och om icke på den platzen kunde anläggas en sådan trappa som ved mählaren, at komma til utur Slottet, utan at blifva sedder, eller om icke på den dehlen emellan trappan som går up til bodarne, och Slottet, skulle kunna ligga en *escaloup* betäckt dijt man genom en förtäckt väg under bron kunde komma, när man vil roo uth på den sidan.
13. En *canal* tyckes vara mycket nödig för strömens så mycket bättre aflöp, och om trappan ved mälaren eller Slacktarehuset sådant icke hindrade, synes den bäst kunnna löpa mit under Stalgården, då man kan skee kunde ha tilfälle at giöra en *bassein* mit på Stalgården, om densamma intet är i vägen.
14. Som *carieren* tyckes intet vara lång nog, så frågas om icke hela fyrkanten af Stal och ridhuus kunde dragas ända til strömen, utan at lemna de bägge gatorne på sidorne; men då skulle man intet kunna komma in på bägge ändarne af *carieren*, utan igenom bägge Stallen, som synes vara otienligit.
15. hvad de små 4 *quadrater* betyda som stå på broändan ved myntet.
16. huru gatan ved myntet svarar emot bron förbij *Heræi Apothec*, och hvad som kommer på andra sidan gent emot myntet, eller om der blijr en öppen platz til Slottet. På hvilken *tract* man gierna skulle åstunda en liten afrijtning.

Bryggan från Drotningegatan kommer öfvermåttan vacker och gifver hela holmen et träfligit anseende från alla sidor. Eders *Excell:* täcktes emedlertid så laga, at den plat-

zen ved *Rosenbad* som är utsedd för Stalbetiente, medlertid intet vidare blifver bebyggd än han nu är. svårast lärer vara at få kiöpa Grefve *Brahes* Stalgård därtil.

P. S. I förtroende måste iag likväl uptäcka *desseinen* med Brunkebärg. Man ärnar därpå plantera en vacker granskog och sättia dijt et ansenligit vackttorn. Om nu Eders Ex: uti dess svar täcktes förmäla, at Eders Excell: tankar har varit sådane ungefehr med den stora *desseinen*, så lärer det vara mycket behageligit at Eders Ex: och mit *project* komma öfverens, ehuruväl iag intet veet om tornet där rät vähl tienar. Jag tror at en sådan *plantage* utan särdeles omkostnad strax skulle kunna skee, då den får tid at växa.

Jag ville önska at Eders Excell: vore hos Oss, han skulle få orsak at *admirera* et oförlikligit förstånd och en *penetration* som är ogemen stark.

18.

(Tit.)

Trenne Eders Excellences gunstige bref äre vähl ankomne, nembl. 2:ne af d. 2 Sept. och et af d. 11 Dec. Hvad tilståndet där hemma anbelangar, så har det här intet varit obekant, och tager iag Gud til vitne, hvad iag därom som oftast upricktigt och utan *flaterie* har förestält, medan det intet har tient sig at säga sådant i andres närvaru, dock kan både Hr *von Müllern* vitna med mig och iag med honom, at vij uti det fallet hafve handlat som redelige tienare. Jag vil intet uppehålla Eders Excell: därmed, utan i det fallet beropa mig på Hr *Gen: Lieven*, hvilken noga är underrättad om vårt förhållande här ute, man hade intet kunnat valdt någon bättre än honom, han har som en redlig man efterkommit hvad honom har varit anförtrodt, han är en man som man kan hafva förtroende til, och därföre har iag gifvit honom ved handen det som han bordt vetta til at uträtta något nyttigt, vår herre har ochså välsignat vårt arbete, hvilket han sielf omständeli-

gen lärer berätta. Jag är för min dehl öfvermåttan glad at han är hijtkommen, eftersom han lärer kunna gifva vitnesbörd om min *conduite* och huru oskyldig iag är uti det som mig där hemma af en och annan vil påbördas; men vår herre omvände dem, mig oroa de aldeles intet, så länge iag *conserverar* et godt samvette. Jag hoppas med Gudz hielp snart få den ähran at upvackta Eders Excellence och då tör iag få det nöije at säija Eders Excellence mycket, som iag intet kan förtro någon annan. Jag har denna gången den ähran at *gratulera* Eders Excellence til Grefveskapet, det hade aldeles ingen svårighet; men sedan Hans M:t har förnummit, at en eller annan, som det likväl igenom mig begiärt, ändå har beklagat sig, at det emot dess åstundan honom är vordet påtrugat, så ärnar Hans M:t intet vidare gifva det åth någon som icke giör därom ansökning hos Hans Maij:t. Med Eders Excell: har det en annan beskaffenhet, eftersom Hans Maij:t med Eders Excellences förhållande är öfvermåttan vähl förnögd. Hans M:t har befalt mig mycket flitigt hälsa Eders Excell: och at iag därjemte skulle låta vetta, at om några bref komma til Rådet, hvaruti Hans Maij:t torde förklara sig intet vara nögd med Senatens förhållande, at det aldeles intet angår Eders Excell: och at Ed: Excell: fördenskuld intet måste oroa sig af sådane bref, eftersom Hans Maij:t är vähl tilfredz med Eders Excell: hvilket Hans M:t tvenne gånger har befalt mig intet glömma at skrifva, och lärer intet vara otienligit, om Eders Ex: behagade därföre tacka H:s M:t uti et *à part* bref.

Jag hinner denna gången omöijeligen mera, *Lieven* lärer kunna berätta hvad arbete iag dageligen hafver, fast mycket lijtet blijr uträttat, dock kan iag intet förbijgå at nämbna et ord om den unga *Lagermark*, at Hans M:t har lemnat Hennes Kongl. Höghet at tilsättia Hofbetiente där hemma, och därföre vil H:s M:t här hvarken HofJunkare eller andra förordna. Om Hans M:t intet glömmer, så lärer Hans M:t sielf skrifva Hennes Kongl. Höghet än ytterligare til därom. Jag *recommenderar* mig &c.

(Tit.) ödmiuke tienare

Demotika d. 28 Aug. 1714. C. Feif.

19.

(Tit.)

För någon tid sedan mände Hans Maij:t underskrifva et bref til Eders Excell: at öfversända några hästar för Hans Maij:t til *Strahlsund*, men som Hans Maij:t sedermera har ändrat sin mening i det fallet, medan Hans Maij:t sielf lärer villia komma öfver, varandes detta brefvet af förseende med Hr Öfverst*Lieut. Groll* för några dagar sedan afsändt: Så beer iag hörsamt, det Eders Excell: intet täcktes efterlefva samma *order*, utan låta förvahra brefvet eller det upbränna, medan *conceptet* därtil uti *Cancelliet* jämväl är *casserat*. Turkarne hålla nu på med al makt at anskaffa hästar och annan förnödenhet til vår afresa, så at vi om Gud vil innan 14 dagar lära upbryta. Jag är med al *respect* &c.

Demotika d. 7 Sept. 1714. ödmiuke och trogne tienare C. Feif.

20.

(Tit.)

Nu på stunden ankom en postjackt och med densamma erhölt iag Eders Excell: gunstiga bref af d. 5 Martij och ehuruväl vår post redan är på postbåten, så at densamma allenast väntar på god vind, så har iag ändå intet kunnat underlåta at giöra min hörsamste ursäckt at iag på en tid intet har hindt giöra min upvacktning. Det är ogiörligit at länge kunna uthärda med et så trälsamt arbete, iag hade tänkt at få någon lisa genom Hr *Fahlströms* hijtkomst, men nu är han så siuk, at Hans M:t har måst tillåta honom blifva hemma, och på det sättet är det lika när för mig, iag hoppas at Eders Excell: är så gunstig och *pardonerar*, om iag intet så flitigt som iag gierna vil, får giöra min upvacktning. Hans M:t har ved *Statens reglerande* dragit försorg om Hof*Staten*. Jag tackar Eders Excell: ödmiukl. för den gunst Ed: Excell: har behagat visa min Svåger Kiällarmästaren. Jag beer mycket at Eders Ex: med första lägenhet täcktes

skicka hijt alt hvad af Slottet är färdigt, det tienar då och då at *dissipera* en hop förtretliga tankar för Hans M:t, det iag förr har, är illa fahrit i *Bender*ska *Calabalicken*. Därföre vore väl, om alt å nyo blefve öfversänd.

Man arbetar här med al flijt at komma sakerne i sit behöriga skick, det skulle allenast kosta et godt ord på vist ställe, så skulle näst Gudz hielp alt gå vähl. Jag skal giöra min flijt at tiena Hr *Adelcrantz*, men om det är möijeligit at få innevarande åhrs löhn, veet iag ännu intet. Jag *recommenderar* mig &c.

Strahlsund d. $\frac{23 \text{ Martii}}{3 \text{ April}}$ 1715.

ödmiuke tienare
C. Feif.

21.

(Tit.)

Jag har haft den ähran at erhålla åtskillige Eders Excellences gunstige bref, men iag måste beklaga, at iag intet får den lyckan dem så *prompt* at besvara, som min skyldighet fordrar, medan arbetet här intet lämbnar mig den ringaste tid därtil, iag giör mig fördenskuld så mycket mehr försäkrad, at Eders Excellence sådant benägit lärer ursäckta. Hans Maij:t är mycket nögd så väl med *ceremoniellet* som de anstalter Eders Excellence har giordt til dess behöriga efterlefvande, hvarom Öfver*Direct. Ehrenpreus* har gifvit efterrättelse, i synnerhet har det behagat Hans M:t at alt så *magnificqt* tilgådt, fast medlen varit knappa.

Med denna post lärer en eller annan *expedition* afgå som iag intet är aldeles nögd med, om iag så törs säga, i synnerhet ang: plåtemyntningen och hvad därtil hörer, men iag lärer därföre aldrig ursäckta mig i något måhl, det är bättre at iag ved sådant tilfälle har skulden än någon annan, varandes iag mera öhm därom, at Hans Maij:t kiärlek hos undersåtarne altid ökes, än at iag skal beflita mig med dess förminskande at vinna någons goda omdömme.

När iag hade den ähran at *gratulera* Eders Ex: til Kongl. Rådzembetet, bad iag på befalning, at Eders Excel-

lence skulle hålla vänskap med en viss man, och som iag i förtroende fåt förnimma, at den vänskapen intet särdeles anstår Eders Excell: så har iag funnit min skyldighet vara at gifva ved handen, at hvad iag då skref, intet vidare förstås, än så vida Hans Maij:t tienst därigenom kunde befordras, hvarpå man då hade förnämbsta afseende. Jag *recommenderar* mig &c. (Tit.)

Strahlsund d. $\frac{13}{24}$ April 1715. ödmiuke tienare
C. Feif.

22.

(Tit.)

Jag har stor orsak at bee Eders Excellence at *pardonera,* det iag på en tid intet så flitigt som iag bordt, at fåt giöra min upvacktning, men iag kan taga hela *Strahlsund* til vitne at det intet är min skuld. Jag har fuller svar färdigt på åtskillige Eders Excellences bref, men det så väl som brefven ligger i *Strahlsund,* så at iag det nu intet kan afsända eij heller kan iag påminna mig innehållet af Eders Excellences bref, dock lärer iag i denna veckan komma dijt, och då skal mit svar med första postjackt afsändas. Jag bör likväl låta vetta Hans M:t nådige villie angående Sammet til den bevuste sängen, hvilken iag ingalunda har glömt. Så emädan emellan Hamburg och här ingen säker *correspondence* är, at man därifrån kan låta komma något, så menar Hans M:t at man det lättare kan få ifrån andra orter *directe* til Sverige, och lärer Hans M:t bestå hvad det kostar, hvilket kan betalas af några Hof*Stats* medel som kunna vara at tilgå, varandes Hans M:t mycket väl förnögd därmed, at Eders Excellence därpå har varit betänkt. Men huru Eders Excellence är förnögd med den nya förrätningen ved *contributions*värket, det önskade iag gierna vetta, nu lärer derved intet vara rät synnerligen mycket at giöra och underhållet som bestås, understödier något litet utgifterne, åtminstonne kan Eders Excell: däraf sluta det nådiga förtroende som Hans Maij:t har til Eders Excellence.

Hvad Eders Excell: Hr Son anbelangar, så skal ingenting vara mig kiärare, än at så därutinnan som alt annat kunna giöra Eders Excellence *plaisir*, iag har ännu i dag talt med Hans Maij:t til hans *avantage* i anledning af det som mig från *Paris* berättas, men iag har *expres* intet velat nämbna om Eders Excell: åstundan, innan iag får förslag från Eders Excellence på några medel som därtil kunna anslås och intet *gravera Staten*, ty elliest är det fåfängt at nämbna därom.

Jag grufvar mig för de *order* som nu afgå til Krigz*Coll:* ang: inqvarteringen af Regementerne huru de skola kunna efterlefvas, men ännu mera för den tullen som är sat på Koppar och Järn, nog har iag giordt min flijt at afböija bägge delarne, men i synnerhet at tullen skal betalas med *Specie* Rikzdaler. Jag lärer få skulden för alt; men det tåhl iag gierna, Gud gifve det elliest i alt annat vore vähl och at intet större skada däraf följde. För det öfriga beer iag på det aldrahörsamste, at Eders Excellence intet ville tro at det är min försummelse, at på så många Eders Excellences bref ännu inga *resolutioner* äre följde, men så snart Hans M:t kommer til *Strahlsund*, skal iag söka förmå Hans Maij:t at *resolvera* därpå. Jag *recommenderar* mig &c.

Munckguth på Rugen (Tit.) ödmiuke och trogne tienare
d. $\frac{26 \text{ Sept.}}{7 \text{ Oct.}}$ 1715. C. Feif.

23.

(Tit.)

Jag *recommenderar* fuller intet gierna någon, eij heller har iag orsak at *recommendera* Probsten *Brenner*, men som iag gierna ombeflitar mig at sambla glödande kåhl på mine fienders hufvud och iag i synnerhet vill öfvertyga honom med välgierningar at han har giordt mig orät, så har iag intet kunnat underlåta at falla Eders Excellence besvärlig och hörsamt bedia, det täcktes Eders Excell: visa honom den gracen och befordra honom til en skyndesam betahlning af de penningar som Hans M:t nådigst har befalt at han skal få af

handpenningarne. Hans M:t lärer ochså gierna see, at han får dem snart betalt. Jag *recommenderar* &c.

Munckguth d. 8 Oct. 1715. ödmiuke tienare C. Feif.

24.

(Tit.)

Jag har haft den ähran at erhålla Eders Excellences gunstige bref af d. 26 Nov: och 5 Dec: men det af d. 23 Nov: är intet ankommit, och som posten rät nu bör afgå, så nödgas iag allenast kortel. at gifva Eders Excellence et och annat ved handen. Eders Excell: lärer få *order* at skicka til *Linkiöping* en Präst, en Skaffare, en mästerkock, 2:ne geseller och 6 *laqueijer*, eftersom ingen af Hof*Staten* från *Strahlsund* är ankommen, giörandes Hr Öfversten och *Gen: Adjut: von Rosen* medlertid tilfyllest för alla Hofbetiente. Hans M:t är utreden, så at iag intet är säker om brefvet i afton blijr underskrifvit, desse betiente skola i *Linkiöping* få vidare *order* hvarest de skola taga vägen. Hans M:t har fuller intet nämbdt hvilken Präst det skal blij, men iag märker at Hans M:t hälst vil hafva *Mag: Nordberg*, eftersom han är kiänder af Hans M:t. Kunde Eders Excellence gifva Skaffaren några tusend Dahl: Smt med, vore det mycket vähl, ty här är elliest ingen ting i förråd hvarmed Hofförtäringen må kunna underhållas. Gr. *Bonde* är nyligen ankommen, men Hans M:t har ännu intet gifvit sig tid at see igenom *testamentet*, och som Hans M:t redan föruth har *resolverat*, at hela lifgedinget til vidare skal förblifva under Hans Excell: Hr *Gouverneurens direction*, så tror iag, at Hans M:t uti alt annat lärer gilla *testamentet*, åthminstonne skal iag så laga at den vackra *sexen* intet skal komma at mista, ty för dem *interesserar* iag mig i synnerhet ved alla tilfällen, iag går god för Hans M:t nåd och *generosité* i det fallet. Men Hans M:t är betänkt på at slippa dem allesammans innan kårt genom fördelacktige giftermåhl. Hvad fruntimmertaffeln anbelangar, så har Hans M:t sig utlåtit på min för-

frågan, at den underhålles som förr af Hennes HögstSahl: M:t HofContor, lärandes med *jurisdictionen* äfven väl förblifva efter förra vanligheten. *Pager* och *Laqueyer* vil Hans M:t skola giöra lika tienst med Hans M:t egne, iag tror Hans M:t lärer vara af samma mening angående Cammarherrarne, HofJunckarne och Prästerne, öfver hvilket alt i desse dagar lärer blifva *resolverat*. Det förnämsta är, at man ved förefallande öpningar söker at hielpa Hennes M:t betiente, då *Staten* så mycket mehr lärer kunna lijsas. Eders Excell: täcktes vara betänkt på rum för Hans M:t, til efterrättelse måste iag låta vetta, at Hans M:t intet gierna går upför trappor, och vil hafva många dörar på sine rum, at kunna komma uth på åthskillige vägar, och utan at blifva sedd när så behöfves.

Begrafningen så vähl af HögstSahl: Hennes M:t som Hennes Höghet Hertiginnan ärnar Hans M:t nästkommande höst låta anställa på vahnligit sät, och täcktes Eders Excell: föruth därpå vara betänkt.

Om iag sidst har berättat at några *expeditioner* uti *Strahlsund* legat färdige, så har det varit et förseende, min mening har varit at iag skulle giöra min flijt, at med första skulle följa svar, ännu är det intet skedt, och iag kan alzintet företaga, så länge ingen af Cantzlijet är ankommen.

Eders Excell. behöfver intet fruckta för något, utan giöra sig försäkrat at han har en nådig Konung, iag skref en gång detta til *Gen: Lieut: Lybecker*, men det blef hållit för mycket *criminelt*. til Eders Excell: nöije kan iag i förtroende ännu lägga detta därtil, at Hans M:t längtar at tala med Eders Excellence och om det intet vore för visse orsaker skul, så hade Eders Excell: redan fåt *order* at komma hijt neder. Jag *recommenderar* &c.

Ystedt d. 21 *Dec.* 1715. ödmiuke och trogne tienare
C. Feif.

25.

(Tit.)

Hans Maij:t har befalt mig på det högsta hos Eders Excellence at *recommendera* Hr GeheimRådetz *Baron Görtz* förslag hvarmed han sig lärer anmähla, det vore vähl om man kunde få *negotiera* den utlåfvade *summan.* Hr *Baron Görtz* har fuller intet låfvat mehr än 2 *millioner,* men H:s M:t har tillagt de öfrige 18 tunnor gull, i det fallet behöfver man intet binda sig til något, eij heller hvad de öfversände *projecter* angår, utan är bäst at inrätta värket på den foot at det kan hafva bestånd, ty elliest är al använd möda fåfäng. Eders Excellence lärer giöra Hans Maij:t et särdeles nöije, om detta ärendet skyndesamt blifver til slut brackt. Hans M:t har *express obligerat* Hr *Baron Görtz* at resa därföre til *Stockholm.* Jag *recommenderar* &c.

ödmiuke och trogne tienare

Ystedt d. 23 *Dec.* 1715. C. Feif.

26.

(Tit.)

Jag har haft den ähran at erhålla trenne Eders Excellences gunstige bref tillika med en *Wexel* til Räntmästaren *Sture* på 6358 D:r Smt samt 5 st. *bankens transport*Sedlar № 827, 828, 829, 836, 837, jemte de 1000 D:r Sm:t i *contant* som *Mag. Nordberg* med sig fördt, dock har han däraf utgifvit til resepenningar från *Linkiöping* hijt 189 D:r 20 öre Sm:t hvilka Hans M:t har bestådt och hvarpå iag med nästa post skal öfversända dess därpå ingifne räkning. Hans Maij:t är öfvermåttan förnögd med den ifver som Eders Excell: i detta fallet har vijst och skola de *projecterade quittencer* med det första öfversändas, så snart iag fåt aflefverera hela *summan* til Hans Maij:t sielf, på det Hans Maij:t må kunna see, at alting har sin ricktighet. Här i landet är största mödan i verlden til at få peng: för *Banco transporterne*, de vetta nästan intet hvad det är at *remittera* penningar från en ort

til annan, än har iag icke fåt en penning på dem, men i dag gifves mig hopp, at kunna få innan 8 a 10 dagar emot 3 *pro cent:* förlust. Hvad *Wexeln* til Räntmestaren *Sture* angår, så kan densamma intet blifva betalt, som Eders Ex: behagar see af dess bref til *Åkerhielm* och skickas *Wexeln* fördenskuld tilbakars, iag har föruth bedt Hr Räntmestaren *Råfelt* at han måtte giöra anstalt på annat sät om den *summans* betalande. Hr *Gen: Major Faltzburg* skrifver mig fuller til, at på Eders Excell: anordning en *summa* penningar skal stå hos honom tilredz at betalas emoth mit *quittens*, men som ingen *Wexel*handel är emellan Städerne här neder, så kunna de intet *commenderas*, dock skal iag giöra min flijt därtil, ehuruväl iag intet veet på hvad sät de skola *quitteras*. Jag har på Hans M:t nådige befalning up*negotierat* 4000 D:r Sm:t af ÖfverKrigz*Com: Stiernblad* emot 6 *pr: Cent:* at betalas på 3 månader af Hofförtäringzmedlen i fält, och har Hr Hofmarskalken *von Düben* därpå gifvit *Wexel* til Eders Excell: eller Hof*Contoret* at betalas, och som Hans M:t gierna vil underhålla *crediten*, och iag dessutan är mycket öhm om min *credit*, den iag härtils med stor omsorg har *conserverat*, varandes detta den första uphandling iag giordt i Sverige sedan öfverkomsten, så beer iag på det hörsamste, det Eders Excellence täcktes vara så gunstig och laga at *Wexeln prompt* blijr betalt ved förfall dagen, då man altid kan få låhna mera, skulle b:te medel inom 3 månader intet utfalla, så täcktes Eders Ex: af andra *negotiera* at betala denne med, Hans M:t består gierna *interesset*, allenast *crediten* underhålles. Eders Excell: lärer innan kort få see et prof af Hans M:t *exactitude* at *conservera crediten*, hvilken härtils mycket är vorden *negligerad*. När *Staten* företages, som lärer skee i desse dagar, så snart Hr *Fahlström* ankommer, så skal iag giöra min flijt at skaffa sådane medel til handpenningarne som åstundas.

Jag tror intet at någon kienner *M:r Brenner* mehr eller bättre än iag, han var i Turkiet så artig, at han använde al sin flijt at giöra mig til passlig karl, men at iag *recommenderade* honom til Eders Ex: at få betalning, det giorde iag mehra som en god Christen, än at iag därtil skulle hafva orsak, iag undrar intet på at han föregifvit som vore han af

Hans M:t hijtkallad, iag ville önska för hans skull, at det vore den endaste osanning han har sagt i sine dagar, iag har öfvertygat honom många den tiden han var hos Oss. för min dehl är iag intet mån om, at han så hastigt får sin betalning, men efter Hans M:t en gång har gifvit honom den *summan*, så vore väl om han densamma finge, ty elliest blijr Hans M:t åter plågad af honom, iag är säker at han begynner åther händel, när han kommer hijt neder. Wed Hofvet är han blefven förbuden at predika, allaredan i Turkiet, sedan han inom 14 dagars tid, måste giöra 4 hederliga afböner in för sittiande rätt. Utaf Hennes HögstSahl. M:t inkomster lärer intet anslås något til annat behof, så länge Lifgedinget kommer at stå under Hans Ex: Gr. *Carl Gyllenstierna*, men kan skie andra utvägar torde finnas at ersättia den brist som är i Hof*Stats* anordningarne.

Gud välsigne det angenehma och vackra fruntimbret, iag skal altid vara deras ödmiuke och trogne tienare och ved alla tilfällen sörja för deras bästa. Den som allenast viste hvarest det sat, svarade en gång Probsten Rabenius, när Hans M:t en gång befalte honom sörja för et qvinfolkz bästa. Hans M:t har mycket ledt åt CammarFrökens *Beata Sparres* utlåtelse, och tror Hans M:t sig kunna *reusera* så vähl i den som i många omöijeligare *entrepriser*. Hvad *Jurisdictionen* anbelangar, så lärer den väl måst blifva en, men Eders Excell: täcktes vara så gunstig och komma därom öfverens med Hans Excell: Gr. *Carl Gyllenstierna* och sedan giöra därom en förfrågning, hvilket mycket lärer behaga Hans M:t eftersom Hans M:t har mycken nåd för bem: Hans Excell:

Angående hela löhnen för Hofbetiente men i synnerhet för fruntimbret, som ligger mig mäst på hiertat, därom tör iag få den ähran med Eders Excellence vidare at öfverlägga; ty i största förtroende kan iag berätta at Eders Excell: lärer få låf at komma hijt neder, i fal Hans M:t längre här nedre skulle dröija, än som ärnas, ty Hans M:t längtar mycket at tala med Eders Excellence, men Eders Ex: täcktes vara så gunstig och intet låta sig därom något märka.

Jag har andragit det bekanta ährendet på bästa sättet. Hans M:t har låfvat hålla det *secret*, och är därmed så mycket nögdare, som Eders Ex: däruti visar et märkeligit prof

af den *promptitude* och åhuga Eders Ex: altid har at befordra Hans M:t förehafvande. Nu är Hans M:t upsåth at sörja för Hoffruntimbret genom fördehlacktige giftermåhl. Eders Excell: får föga mehr än en vink däraf, så är Eders Excell: strax färdig at giöra sit därtil, iag har intet underlåtit at utlägga det på bästa sättet til Eders Excellences fördehl. Hans M:t önskar Ed: Excellence mycken lycka til dess förehafvande, och bevilliar jämväl til den begiärte *pensionen*, därpå skulle jämväl nu följa en *order* til Hof*Contoret*, om icke Hans M:t hade upbrändt Ed: Excell: *post scriptum* hvaruti om denne *materien* förmältes, til at hålla densamma så mycket *secretare*. Ed: Excell: behagade fördenskuld med första post skicka mig et *project* huru Eders Ex: åstundar brefvet därom til Hof*Contoret*, då det strax skal blifva utfärdat.

Jag *gratulerar* Eders Excell: af alt hierta til detta förnögde giffermåhl och beer därjemte mycket, at Eders Excellence täcktes giöra min ödmiuka *recommendation* hos dess angenehma brud och försäkra, at iag med al *respect* är både hennes och

Eders Excellences

Ystedt d. 11 Januarii 1716. ödmiuke och trogne tienare C. Feif.

27.

(Tit.)

Jag hade i går den ähran at erhålla Eders Excellences gunstiga bref af d. 7 *hujus*, Hans M:t såg detsamma igenom och är mycket vähl förnögd at Eders Excellence på alt sät har befordrat Hr *Baron Görtz* förrätning, han väntas nu hijt med längtan, och så mycket iag redan i *Strahlsund* hade kundskap om saken, så lärer förskåtten intet fehla. Det giör mig ondt at det vackra fruntimbret skal hafva orsak sig i någon måtto at beklaga, men det bedröfvar mig ännu mehr, at de skola *obligeras* at svälta, iag har tagit mig det så nähr, at iag giordt et löffte at intet äta mehr än en gång

om dagen, til dess iag får höra, at de i det måhlet äre förnögde. at något för deras taffel är vordet *retrancherat*, är Hans M:t aldeles obekant, och är Hans Maij:t nådige villie, at det intet skal skie, utan böra de som förr hafva tretton rätter. nu veet iag intet vähl huru det skal *redresseras*, Hans M:t vill intet gierna låta märka at de sig deröfver hafva besvärat, och mente fördenskuld at det vore bäst at iag under någon förevändning skulle skrifva Hans Ex: Gr: *Gyllenstierna* därom til, men iag veet ännu intet hvad *prætext* iag skal taga därtil, eij heller kan iag i affton mera skrifva för mit öga som nu är mycket siukt, dock skal det skie med nästa post, medlertid tror iag, at Eders Excellence med godt maner lärer kunna gifva Hans Ex. Gr. *Gyllenstierna* at förstå Hans M:t nådiga mening i det fallet. Eders Excellence täcktes giöra mig den *gracen* och försäkra det vackra fruntimbret, at iag intet skal försumma något tilfälle at visa med hvad *respect*, vördnat och *soumission* iag är deras ödmiukaste tienare, kan skee at iag något fram bättre däraf tör kunna visa något *reellare* prof än detta är och hvarom iag mig redan uti Turkiet något yttrade.

Jag feck i går af Hr Räntmestaren *Råfelt transport*-sedlar på 9000 D:r Kopparmynt hvilka på Hr Hofmarskalken äre *transporterade*, men som Eders Excell: därom alzintet förmäler, så veet iag intet hvad det är för medel. Han nämbner fuller om et *project* til *quittence* som af Hofmarskalken skulle underskrifvas, men det fölgde intet därhos, elliest hade iag däraf kunnat see, hvad medel det är, Sammaledes skrifver mig Hr *Gen. Major Faltzburg*, at på Eders Excell: *order* står hos honom tilredz 2086 D:r 30 öre Sm:t på min *assignation* at betalas, men iag veet eij heller hvad det är för medel, medlertid skal iag söka at skaffa hijt dem. Jag *recommenderar* &c.

Ystad d. 14 *Jan.* 1716. ödmiuke och trogne tienare
C. Feif.

28.

(Tit.)

Jag har några dagar varit siuk både i hela kroppen, men i synnerhet på mit öga, likvähl måste iag skrifva på befalning och bedia Eders Excellence at afböija Hennes Kongl. Höghets hijtresa. Hans Maij:t säijer sig längta mycket mehr at see Hennes Kongl. Höghet, än Hennes Kongl. Höghet det kan giöra, men Hans Maij:t vill intet gierna, at Hennes Kongl. Höghet denne tiden på åhret och i desse besvärlige vägar, där man måste resa dels med släda, dels med vagn, skal fahra illa, hälst nu då Hennes Höghet har ondt i halsen, eller ock sedan halssjukan nyligen är förbij. Här är dessutan ingen beqvämblighet at *logera* för Hennes Kongl. Höghet, och måste Hans M:t då flyttia uti något ynkeligit huus, ty Hans M:t boor nu i det bästa här fins, som intet är för godt, men det är vist, om Hennes Kongl. Höghet kommer hijt, så flytter Hans Maij:t uth. Hans Maij:t låfvar at komma til *Stockholm*, så snart Hans M:t har hindt *ordonera* om det som ingen tid tåhl, men en olycka är händt, at i förgårs nat stals Hans M:t *cassette* utur dess Cammar, hvaruti resepenningarne låge, och om Hans M:t skal resa, så måste Hans M:t hafva resepenningar, hvilket på Eders Excell: omsorg lärer ankomma och hvilket Hans M:t mycket *recommenderar*. Så vida lyder min befalning. Eders Excellence lärer mycket undra, om iag förtror Eders Excell: at iag har hierteligen glädt mig öfver det at Hans M:t är rät innerligen bedröfvad, intet öfver *casetten*, ty den är med papperen nu på stunden igenfunnen, fast *ducaterne* äre sin koos, utan öfver Hennes Kongl. Höghetz siukdom. iag frögdar mig däröfver at Hans M:t så hierteligen älskar sin endaste Syster, ty iag kan försäkra Eders Excellence, at Hans M:t är mycket *inquiet* öfver Hennes Kongl. Höghetz halssjuka, och kan Eders Excell: sig intet mehra *insinuera*, än om Eders Excell: kan vara den förste som berättar, at Hennes Kongl. Höghet är fulkombligen *restituerad*. Wår Herre hielpe Hennes Kongl. Höghet til hälsan, det är vist, at iag intet lärer kunna berätta Hans M:t bättre tidender. Med nästa post skal iag öfversända *quittencerne*. Hans M:t har befalt mig mycket *recommendera* at

flere medel måtte hijtkomma, i synnerhet i afräkning på förledit åhrs handpenningar, hvarpå ännu intet mycket är utfallit, och på innevarande åhrs FältHof*Stats* förtäring. Eders Excell: kan därpå säkert *negotiera*, iag skal sörja för anordningarne, hvarom med nästa post mehra. Jag är stedze &c.

Ystad d. 1 *Febr.* 1716. ödmiuke tienare
C. Feif.

29.

(Tit.)

Jag sänder här hos fyra Hans Maij:ts *quittencer* på de medel, som Eders Excell:ce af Hof*Cassan* och handpänningarne hijt nedersändt, jämte en *copia* af *quittencet* på de 2086 D:r 30 öre silf:mt hvilka Hans Maij:t sielf emot dess *original* låtit lyffta uti *Halmstads* ränterij. Den på *Malmö assignerade summan* är blefven obetald, effter de medlen förut voro annorlunda *disponerade*, hvarföre Eders Excell:ce behagade så laga, at man därföre kan få en annan *assignation*. På *Calmare* ränterij har Hans Maij:t utgifvit befallning till Hr Landshöfdingen *de la Gardie*, att låta betala den där innestående *summan*, och skall därpå föllja *quittens*, så snart betalningen förnimmes vara skedd. Och som Hans Maij:t förmenar ännu något återstå af förledit åhrs handpänningar, så seer Hans Maij:t giärna om Eders Excell:ce jämväl vill därföre sörja, att ock de måtte komma honom hijt tillhanda. Jag förblifver &c. (undert.)

Ystad d. 8 Febr. 1716. ödmiuke tienare
C. Feif.

30.

(Tit.)

Eders Excellence lärer vara så gunstig och benäget ursäckta at iag så *prompt* och flijtigt intet får giöra min hör-

samste upvacktning som iag gierna ville, et trägit arbete ifrån morgon klockan 3 och half 4 intil sena affton och et siukt öga därvid, hindrar mig mycket ifrån min skyldighet i andra måhl. Jag har haft den ähran at unfå trenne Eders Excell: gunstige bref af den 11. 17 och 23 Jan: Jag tackar först ödmiukeligen för Eders Excellences gunstige lyckönskan til min nya beställning, iag har undanbedit mig densamma alt ifrån första början och trodt at kunna giöra det ännu vidare, men Hans Maij:t förmår mehra än iag, och har af idel nåd gifvit mig hvad iag aldrig har förtient och en annan med stor flijt gierna skulle söka. den endaste förnöijelse ved denna beställningen är, at man altid får vara hos en nådig och mild Konung.

Hr *Baron Görtz project* är aldeles omstöpt, som Eders Excellence ved dess ankomst lärer finna. Hvad *rang*ordningen angår som Hr *Secret. Salin* har utsändt, så har Hans Maij:t befalt, at den intet skal tryckas, förr än den af Hans M:t är öfversedd. Kan iag därvid tiena Hr Slotz *Architecten* skal iag det gierna giöra, men iag fäcktade så mycket i *Bender* för de sidsta tilökningar, at iag ännu är trödt däraf.

Jag har intet hördt tahlas därom, at allenast tvenne Kongl. Råd skola afgiöra sakerna, när de andre äre frånvarande, men har Hans Maij:t mundtligen befalt Hans Excell: Gr: *Horn*, til at befordra *Justitiæ*sakernes afgiörande, at alla K. Råd skola sittia uti *JustitiæRevision*, när de intet äre hindrade i deras *Collegier*. Nog tyckes elliest at en eller tvenne K. Råd så vähl kunna *resolvera* i en sak, som en Landzhöfdinge det giör allena i sit lähn.

Jag har redan påmint och skal det ännu vidare giöra at *prompte* medel, i synnerhet de vanlige räntor Hof*Staten* skola blifva anslagne, iag har nästan full tilsäijelse, och får man i desse dagar see, hvad som kan uträttas.

Hvad *Jurisdiction* anbelangar, så tror iag det skulle vara bäst, at Eders Excell: ännu intet rörde därom, i fal det icke redan är skedt, utan låta det så länge gå, til dess Hans M:t innan kort lärer företaga och *resolvera* så öfver et som annat. Eders Excell: är så gunstig och låter mig vetta sine tanckar, om icke Högst Sahl. Hennes M:t Cammarherrar och HofJunkare kunna giöra tienst lika med Hans M:t fast de niuta löhn på vanligit ställe til vidare förordning, men med

Hofmarskalken veth iag intet huru det skal förhållas. Sedan om icke hästarne strax kunde tagas til Hennes K. Höghetz och Hertigens behof i Hans M:t Stall, så vähl som Staldrängarne och de andra Stalbetiente, då *jurisdiction* alla dessa angående, är utan *disput*, och då torde de odugl: vagnshästar i H. M:t stall kunna *casseras*, och de öfverflödige Staldrängar efter handen, som afgång skier, afskaffas.

Jag vil aldrig förmoda at Eders Excellence har låtit Hofruntimbret vetta, at iag varit så förmäten och vil draga omsorg för deras bästa, det må vara hvad det vil, aldrig törs iag då visa mig för deras vackra ögon och då blijr iag jämväl för mit egit *interesse* skull *obligerad* at bee Hans Maij:t intet resa til *Stockholm*, förr än de alla äre döde, och det önskar iag intet må skee på ännu många åhr. iag skal aldrig mehr tänka på deras bästa mycket mindre därom et ord nämbna, allenast iag slipper vähl denna gången. Jag vil lämna Gud och Konungen at sörja därföre.

Jag *itererar* min förra lyckönskan til Eders Excellences giftermåhl nu mehra så mycket frijare, som det öfver alt är bekant.

Hvad *pension* angår, så hade iag redan upsat et vackert bref til Hof*Contoret*, men Hans M:t vill det intet underskrifva, eftersom det då intet kunde hållas tyst, utan vill, då Eders Excell: därom påminner, gifva sit egit *quittens* åhrl. på *summan*. De *allierade* låto i Turkiet giöra Hans Maij:t den *complimenten*, då de begiärte Hans M:t försäkring at intet villia gå i Sachsen, at de trodde Hans M:t endaste ord mehr, än andras starkesta skrifteliga försäkringar. Eders Excell: har orsak at i detta fallet vara af de *allierades* mening, ty Hans M:t håller ricktigt hvad han låfvar.

Så långt var detta brefvet skrifvit nästan för 14 dagar sedan, men iag har omöijeligen kunnat afbryta så mycken som behöfdts til dess fulbordan, och nu har Hans Maij:t ved dess afresa lämnat mig så mycket arbete, som iag intet hinner skiöta från morgon til afton. Jag har medlertid haft den ähran at få Eders Excellences af d. 5 *hujus*. Eders Excell: giör Hans M:t däruti liten orät, ty Hans Maij:t reser vist til *Stockholm*, men har funnit nödigt at taga den vägen öfver Giöteborg och Wästergiötland, på det folket intet mera måtte

vara i tvifvelsmåhl om Hans Maij:t återkomst. Hvad *Staten* anbelangar, så skal iag med nästa post berätta hela sammanhanget, iag kan allenast föruth förmäla, at Hof*Staten* nu är kåmmen på Krigz*Staten* och således bland *favoriterne* at upföhras, och dem kunna aldrig fattas penningar, iag tror at Eders Excellence lärer vara nögd med mig som dem skal ut*assignera*, kan Eders Excell: allenast hålla *crediten* til Martij månadz slut, så skal det sedan gå vähl, medlertid behagade Eders Excell: med Hr *Baron Goertz* öfverlägga huru mycket månadtl: til Hof*Staten* erfordras, då det ricktigt lärer utfalla. Jag skal jämvähl sörja för de 4000 D:r Sm:t som här af ÖfverKrigz*Commissarien Stiernblad* äre uphandlade.

Jag längtar mycket at få vetta Eders Excellences tankar om uphandlingsvärket och dess omständigheter. *Baron Goertz* lärer nu snart vara i *Stockholm* at bestyra om det värket. Gud gifve alting ginge vähl. Jag *recommenderar* &c.

ödmiuke och trogne tienare

Ystad d. 18 *Feb.* 1716. C. Feif.

P. S. Jag sänder härhos *quittens* på den *summan* som Hr Landzhöfdingen Gr. *de la Gardie* har utbetalt. Eders Excellence täcktes låta mig få efterrättelse hvad på förledit åhrs handpenningar ännu kan vara i behåld och huru mycket på innevarande åhrs handpenningar redan är *disponerat*. Hans Maij:t har åthskillige gånger frågat därefter.

31.

(Tit.)

Eders Excellence lärer uti et annat bref unfå några anordningar til uphandlingzmännen at betalas til K. Hof*Staten*, gienom detta måste iag låta Eders Excellence i förtroende vetta, at då iag *recommenderade Baron Goertz* at *prompt* betala Hof*Stats*anordningarne, utlät han sig vara något brydd därmed at han fruktade intet så *prompt* dem kunna betala som han gierna ville, och då skulle han komma i ovänskap hos Eders Excell: det han intet gierna skulle see, och yttrade

sig därjemte, til at förekomma sådant, ville han heldre aldeles afstå någon viss inkomst til Hof*Staten*, än undergå den fahran at misshaga Eders Excellence. Häraf kan Eders Excellence sig *utiliter* betiena, och som honom de för*arenderade* och oför*arenderade* stora och Små tullar samt Kopparräntan såsom de redbareste inkomster äre anslagne, så kan Eders Excellence så begå at til Hof*Staten* och Hans M:t handpenningar endera af dessa räntor blifva til hela *summan* anslagne och från *Baron Giörtz* anordningar afskilte. Det vore vähl om Hennes K. Höghets handpenningar så vähl som Hof*Staten* i fält jämväl därunder kunde begripas, fast iag intet tror, at han därtil lärer samtycka, dock må det gå med Hennes Höghetz handpenningar huru det vill, så skal iag väl sörja at de ricktigt skola blifva betalte.

Som Hans Maij:t har vid dess afresa i nåder befalt mig at beställa för sig et och annat hvartil inmot 4000 D:r Sm:t lärer erfordras och at iag därtil skulle skaffa medel af handpenningarne, så täcktes Eders Excell: vara så gunstig, när de utfalla eller om något därpå kan uphandlas, skicka mig *vexlar* på en sådan *summa* antingen på *Malmö* eller *Carlshambn*, villiandes Hans Maij:t jämväl ved dess återkomst gierna hafva något i förråd af handpenningarne, skolandes iag på alt sådant ved Hans M:t återkomst skaffa *quittens*.

Hr Baron *Göertz* skaffa Hans M:t 400 *Ducater* eller 2000 Dahl. Sm:t til resans fortsättiande. iag gaf honom min *attest* at de vore lefvererade i afräkning på handpenningarne, om nu Eders Excell: för ordentligheten skull behagade låta Hof*Contoret* utbyta min *attest* emot dess *quittens*, så skal iag ved Hans M:t återkomst skaffa Hans M:t egit *quittens* i stället för Hof*Contoret*. iag ville intet at *Baron Goertz* skulle få Hans M:t egit *quittens* därpå.

De 4000 D:r Sm:t iag uphandlat af *Stiernblad* på innevarande Hof*Stats*medel i fält lärer vähl Hofmarskalken komma at betala. Jag skal giöra aftahl med honom, at han af samma medel til Hof*Contoret* skal *assignera* så mycket som behöfves til den skuldens förnöijande. Jag är &c.

ödmiuke och trogne tienare

Ystad d. 22 *Feb.* 1716. C. Feif.

32.

(Tit.)

Eders Excellence lärer utaf de *order*, hvilka til Kongl. *Contributions* ränterijet denne tijden äre afgångne, vijdare hafva sedt, på hvad sätt den af Hr *Baron Görtz projecterade* uphandling är inrättat, samt huruledes vissa uphandlingzmänn under Hr *Baron Görtz Direction* uti *Stockholm* blifva förordnade, som til Krigz*Staten* skohla utbetahla hvad Krigz*Expedition* i följe af *Staten* på dem *assignerandes* varder. Och som Hans Maij:t jämvähl på Krigz*Staten* har behagat upföra Hennes Kongl. Högheetz handpenningar, under den *Summan* som står till Hans Maij:tz egen nådige *disposition* så vähl som Hoff*Staten* i *Stockholm*, på det medlen så mycket *promptare* och ricktigare måge utfalla; så fordrar min skyldigheet förnämligast at sörja derföre at icke allenast Hennes Kongl. Högheetz handpenningar utan och Hoff*Stats*medlen i rättan tijd varda anordnade och betahlte; Jag har derom giordt aftahl med Hr *Baron Görtz* och har han låfvat mig at *prompt* betahla hvad så till det ena som andra behöfves varder *assignerat* allenast de första månader vinnas, så att man må hafva *Contant* penningar at tilgå, efftersom *intention* är, at alla anordningar af uphandlingzmännen med redbare medel utan uppehåld skola betahlas. Jag sänder fördenskull Eders Excellence 3:ne anordningar härhoos till handa på första *quartalet*, den ena af Hennes Kongl. Högheetz handpenningar, den andra af Hoff*Stats*Summan och den tredie på Hans Maij:ts handpenningar, på Håff*Stats*medlen i fält meddehlas Hoffmarschalken anordning. Jag tviflar intet, att ju Hr *Baron Görtz* effter mit med honom giorde aftahl dem lärer förnöija, så at åthminstone alt är ricktigt innan *quartalets* slut; lärandes Eders Excellence nu i förstone med detta nya värketz inrättande måste see med honom något i tijden, hädan effter skohla anordningarne månadligen utfärdas om det Eders Excellence så behagar, och då skohla de *prompt* varda betalte. Jag *recommenderar* &c.

(undert.) ödmiuke tienare

Ystad d. 22 *Feb.* A:o 1716. C. Feif.

33.

(Tit.)

Jag har haft den ähran at erhålla Eders Excell: benägne bref af d. 25 *Feb.* och lärer iag betiena mig af alla Eders Excellences däruti anförde skiähl til at öfvertyga de otrogne uti *Israel* om skiäligheten af de *projecterade* förskrifningar. Det är värkel: en *chimere* och fattas allenast at folket om rätta meningen vähl blifver underrättadt, ehuruvähl iag nu nästan begynner at tvifla, om någon försträkning utan ifrån lärer inkomma. iag törs intet låta märka at iag från början har hullit det mycket ogiörligit, åthminstonne har iag ännu aldrig fruchtat at min egendom för något sådant förskått skulle komma att *exequeras*.

Eders Excellence lärer nu mera hafva bekommit några anordningar på första *quartalet* för Hof*Staten* och andra, åthminstonne skal på min sida intet fehla, allenast uphandlingzmännen villia hålla sig ricktige. Hr *Baron Goertz* menar at alt skal gå vähl, allenast han vinner det första *quartalet*. Den tiden måste man nu afvänta. emot *Martij* månadz slut skal iag öfversända flere *assignationer*, allenast beer iag, at Eders Excell: täcktes låta mig vetta hvad aftahl är giordt med *Baron Goertz* om betahlningen i anledning af mit förre bref.

Hvad på de förre åhren innestår, behagade Eders Excellence så mycket möijeligit är, låta utdrifva, skulle på åhrets slut eller där inemot något ännu innestå, skal iag giöra min flijt at kunna bespara så mycket på den liderliga *malicen*, at Hof*Staten* däraf må kunna få någon ersättning. iag beklagar den ärbare Hof*Staten* som nu är blefven räknad bland ogierningzmän, hvars egenteliga handtvärk är, at mörda, röfva och plundra. Hvad *pensionens* säkerhet angår, så skal iag ved Hans M:t återkomst söka at skaffa därpå en öppen *resolution* som på all händelse kan förvahras.

Angående Stall*Staten*, så behagade Eders Excellence därom öfverlägga med Hans Exc. Gr. *Gyllenstierna*, neml: om de odugl: hästars *casserande* i Högstsahl. Hennes M:t Stall, och de godas *transporterande* til Hans Maij:t Stall, sedan de där befindtl: odugl: ochså äre *casserade*, och om

Eders Excell: så vähl som Hans Ex: Gr: *Gyllenstierna* skrifver til Hans M:t därom, så lärer det blifva gillat, eftersom Hans Maij:t gierna vill giöra al möijelig besparing i Högstsahl: Hennes Maij:t *Stat*, på det giälden så mycket förr må blifva betahlt.

Jag har tänkt på ännu en besparing, hvilken iag Eders Excellences mognare öfvervägande vill underkasta, dock beer iag mycket at ingen må få vetta däraf, om det intet är behageligit, medan iag ändå intet kan låta blij at sörja för det vackra fruntimrets bästa, det må sittia hvar det vill. Jag menar at man snart nog skulle kunna indraga alla Hennes Högstsahl: Maij:t *oeconomie* betiente, om ingen taffell hölles för fruntimbret. Nu tror iag at större dehlen af fruntimbret skulle vara nögde at intet lefva ved håfvet, utan dels på sine godz, dels elliest efter deras beqvämlighet, allenast de finna sin räkning därved, hvilket torde kunna skie på det sättet, om den *summan* som på Högstsahl: Hennes Maij:t *Stat* är anslagen til taffeln med vijn, lius och facklor som fruntimbret bestås, blefve ibland dem *proportionaliter* fördehlt, så at de det åthnöto, så länge de blefvo försörgde eller lefde, men de som intet därved funno sin beqvämblighet, kunna vara ved Hofvet bland Hennes Höghetz fruntimmer, då Kiök och Kiällare betiente med hvad därtil hörer, kunde brukas til Hans Maij:t tienst och sedan efter handen til andra beställningar förhielpas. Jag beer mycket at få vetta Eders Excell: tankar därom, dock önskade iag gierna at ingen må få vetta at det kommer från mig, så vida det intet är behageligit, men *approberas* det, så beer iag mycket, at Eders Excellence ville berömma mig därföre, ty iag *studerar* med flijt därpå, huru iag må kunna tiena det angenehma fruntimmer til behag.

Är det behageligit, så tror iag at Hans M:t vähl därtil skulle samtycka, om Hans Ex: Gr: *Gyllenstierna* skrefve til Hans Maij:t at de det sielfve åstunda, dock måste för alting Hennes Kongl. Höghetz bijfall aldraförst erhållas.

Jag *recommenderar* &c. ödmiuke och trogne tienare

Ystad d. 3 Martij 1717. C. Feif.

34.

(Tit.)

Jag har haft den ähran at erhålla Eders Excell: 2:ne gunstige bref, hvaraf det senare är *daterat* den 12 *hujus*, det förra angår Hof*Statens* slätta tilstånd, iag har dess angelägenhet hvar post hos Hr *Baron Goertz recommenderat*, och har han lofvat mig at sörja därföre. När denne månad går förbij, lärer alt gå richtigare, ty Eders Excell: behagade sielf eftertänka, huru svårt det vill falla för honom i början på åhret då mycket ringa af *revenuerne* inflyta, at bestrijda alla utgifter, som i synnerhet til *Am:ts* behof äre ansenlige. Hans M:t har tilsändt mig et *quittence* på 300 *Ducater in specie* af handpenningarne. Hr Öfverste *von Rosen* skal hafva dem til sit behof i *Carlscrona*, och har iag gifvit honom en *vexel* därpå til Hr Baron *Goertz* samt skickat honom nembl: *Baron Goertz quittencet* tillhanda med *attest* at Kongl. Hof-*Contoiret* har betalt bem:te *summa*, då det i afräkning på handpenningarne kan *validera*. iag skal med nästa post skicka anordningar på det andra *quartalet* för Hof*Staten* så vähl som på Hans Maij:t och Hennes Kongl: Höghetz handpenningar, men Hr *Baron Goertz* berättar mig, at ingen ännu sig har angifvit som vill hafva Hennes Höghetz handpenningar, elliest hade han dem redan betalt.

Så snart Hans M:t kommer tilbakars, skal iag vijsa Hans M:t *plantan* på Stallet och inhämta Dess nådiga *resolution* angående hästarne. Hvad Hr OmbudzRådet *Cronhielms* 4 hästar anbelangar, så veet iag af inga sådane *order*. Kan skee Hans M:t har befalt honom sielf därom at skrifva, iag skal likväl med godt maneer oförmärkt giöra mig därom underrättad. elliest vore bäst, at Eders Excell: begiärte af honom, det han därpå ville skaffa skriftelige *order*. När Hans M:t bevilliade Hr Öf: *Ribbing* utfodring, bad iag på skiämt om utfodring för mig på 4 hästar och äfven så många för Hr *Fahlström*. Hans M:t som mente det var mit alfvare, var så nådig och ville det bevillia, men iag påminte ved det tilfälle den nådige tilsäijelse Hans M:t förr har giordt mig at intet vidare bevillia någon utfodring och undanbad mig

den nåden, men efter Hans M:t redan hade bevilliat Hr Öf: *Ribbing,* blef det därved.

Hvad hästarnes *casserande* anbelangar, så tyckes mig at K: *resolut:* af åhr 1706 intet så aldeles kan ligga i vägen, hälst hvad Högstsahl: Hennes M:t oduglige hästar anbelangar, om hvilka *resolut:* intet nämbner. sedan hafva omständigheterna sig mycket förändrat sedan den tiden, då Hans M:t hade kunnat haft andra afseenden med de oduglige hästar, och tror iag intet at Hans M:t lärer vara däremot, i fal därom påminnes, men intet måste 1706 åhrs *resolut:* därvid nämbnas, ty ofta blijr Hans M:t beständig ved en saak, allenast för den orsaken skul, at en gång därtil är vordet *resolverat.* Det förslag Eders Excell: giör om Klipparnes och Stalbetienters hästars *transporterande* är mycket nyttigt och nödigt, och sedan iag af Hans Ex: Gr: *Gyllenstierna* har fåt efterrättelse om de i Hennes M:t Stall stående hästar, skal iag vidare hafva den ähran at skrifva därom, då alt på tienligaste sättet kan *regleras.* Medlertid täcktes Eders Excell: vara så gunstig och tro at iag aldrig låter någon vetta hvad Eders Excellence mig tilskrifver. Hvad den turska hingsten anbelangar som Hr *Anrep* vil hafva til *Strömsholm*, så är det min hustrus egen beskiählare, och törs iag ved hennes onåd intet det ringaste om densamma *disponera.* Jag har i *Strahlsund* medan hästen ännu var min, i underdånighet bedt at Hans M:t ville taga den af mig til sine Stuterij, men som Hans M:t aldrig vill haa något til skiänks feck iag et nådigt afslag, nu fruktar iag, at om Eders Excell: skrifver Hans M:t til därom och lämbnar Hans M:t at *determinera* prijset, lärer Hans M:t vara för *liberal* och det förorsakar allenast afvund hos dem som intet kunna vetta af omständigheterna. Hästen är skiön och hafva många velat haft honom af mig, i synnerhet en af de Preusiske Markgrefvar, hvilken för belägringen *expres* sände sin Stallmästare at kiöpa hästen, men iag ville intet sälja honom. Jag lämnar Eders Excell: at låta Hr *Anrep* handla därom med min hustru, men skrifves Hans M:t därom til, så beer iag för ofvanb:te orsak skull mycket, at priset måtte nämbnas, min hustru lärer eij heller gifva alt för godt kiöp, helst om hon skal handla med Hans M:t. Hon är intet så *liberal* som iag.

Hvad hennes Högstsahl. M:t Cammarherrar angår, så tror jag at det är bäst, om det med dem blijr som det är, til dess Hans M:t kommer til *Stockholm*. Kan skie, at Eders Excell: intet torde finna alla lika skicklige, och då kan Eders Ex: *recommendera* dem som Eders Excell: godt finner. Medlertid lärer så om *jurisdiction* som annat kunna förordnas som bäst tyckes.

Herr *Baron Goertz* har begiärt *personal* Hof*Staten*, iag har svarat, at den hvarken gagnar honom eller mig, utan när iag anordnar den på *Staten* upförde *Generale summan* och han den efter mine anordningar betaler, så har alt sin ricktighet, tilkommandes intet honom at gå i *detaillen* hvem eller hvartil det skal användas. Hvad *assignationer* han begiärer på Räntmestaren *Råfelt* kan iag intet vetta, eij heller har han mig därom tilskrifvit, iag har allenast at *assignera* på uphandlingzmännen och intet på någon Räntmestare. i förtroende kan iag säija, at iag tror det är allenast at vinna tiden til *Martij* månadz slut.

Jag veet intet annat, än at icke *Strömsholms Staten* är begrepen under den *Generale* för Hof*Staten* upförde *summan*, är det annorledes, så är iag bedragen och veet ingen utväg til dess förnöijande, men elliest gifver iag ingen anordning särskilt, utan *generaliter* på hela Hof*Staten*, då Eders Excell: sedan behagade fördela den anordnade *summan* til hvarie Stat som nödigt pröfvas.

Ang: Hans Durchl: Hertigens *equipage*, så var det Hans M:t nådiga mening, at den kunde tagas antingen utur Hans M:t eller Högstsahl: Drotningens Stall, hvarest den beqvämligast kunde tilsamman bringas. Jag *recommenderar* &c.

ödmiuke och trogne tienare

Ystad d. 21 *Mars* 1716. C. Feif.

35.

(Tit.)

Jag önskar af alt hierta at Eders Excellence måtte vara fulkombligen *restituerad*, så at Eders Excellence med helsa

må kunna fägna sin vackra fru Grefvinna, för hvilken iag hafver en särdeles vördnat. Jag har intet hindt längre än hijt, medan arbetet följer mig på hälarne, så at iag här har måst *expediera* et och annat som varit angelägit, och som iag påminner mig den särdeles ynnest som Eders Excellence altid har vijst sahl: *Notarien Pontin*, så understår iag mig at *recommendera* hans efterlåtne Enka fru *Elisabet Åkerhielm* uti Eders Excellences *grace*, om hon skulle behöfva ålijta Eders Excellences rätvijsa handräkning uti de angelägenheter som hon efter sin sahl: man har uti Kongl: Borgrätten. iag veet vähl at min *recommendation* i sådane måhl är öfverflödig, eftersom Eders Excellence dessutan altid befordrar rätvijsan och hielper änkor uti deras nöd, men man har sagt mig, at Hr: Hof*Auditeuren Folker* skal visa sig något svår emot henne, och det är allenast hvarom iag hörsamst vill bedia Eders Excellence, nembl: at honom eij må tilstädias at lägga henne några hinder emot billigheten i vägen. Jag *recommenderar* &.

ödmiuke och trogne tienare

Jönköping d. 24 *Maj* 1716. C. Feif.

36.

(Tit.)

Det har varit mig et altför stort nöije at förnimma Eders Excellences lyckliga upkomst utur den långsamme siukdomen, den aldrahögste uppehålle Eders Excellence ved en beständig hälsa framdeles.

Jag har någon tid varit härifrån til fästningarne här i Skåne, at giöra anstalt om et och annat, särdeles *magazinerne*, så at iag är blefven hindrad at besvara Eders Excellences gunstiga bref af d: 21 *Julij* det senare af d: 31 *dito* fick iag i *Christianstad*, när iag skulle resa därifrån.

Hvad uphandlingz*deput:* har giordt med Hof*Statsm*edlen eller handpenningarne, det kommer mig intet fremmande före, man har åtskillige gånger beropat sig på K: *order*, men som iag viste, at Hans M:t var så nådig och gaf mig sielf

order, när så behöfdes, så hafva de intet fått mig at gå et steg från mine förre *order* på deras blåtta ord. Jag kunde strax inbilla mig, at det aldrig måste hänga rät tilsammans med de *order* som de sig åberopat ang: handpenningarne.

De bekante 10/m D:r Sm:t hvilka iag til förråd *assignerade*, lärer Eders Excell: vara så gunstig och intet låta blanda med Hof*Stats*medlen, så at de framdeles altid kunna vara tilredz at *assigneras*, när så omtränger.

Jag har redan för detta tilskrifvit *Secret: Åkerhielm* angående det bekante ärendet och kan Eders Excell: vara försäkrat, at Eders Excell: därutinnan lärer blifva förnögd. Eij heller må Eders Excellence frukta at någon förändring lärer skie med *Contributions* ränterijet så hastigt som kan skie andre gierna skulle see.

Jag har med all flijt frågat efter de turkiska *deseiner*, men de finnas intet här, utan lära redan vara bårtsände til *Stockholm*, så snart *Åkerhielm* kommer hijt at iag får vetta i hvad kista de ligga, skal iag strax giöra anstalt, at de Eders Excellence skola blifva tilstälte.

Anordning på det 3:die *quartalet* följer härhos efter Eders Excellences begiäran. För det öfriga försäkrar iag i ödmiukhet, at Eders Excellence altid skal finna mig vara en ödmiuk och trogen tienare, på hvilken Eders Excellence altid säkert kan lijta. förblifvandes &c.

ödmiuke och trogne tienare

Ystad d. 11 *Aug.* 1716. C. Feif.

37.

(Tit.)

Såsom Hans Maij:t ärnar med första företaga *Stats*värket för nästkommande åhr 1717, hvartill altså nödigt är at förslagen på utgifterne måge inkomma; ty har jag ej underlåta bordt at gifva Eders Excellence sådant hörsammast tillkiänna, och lika hörsammel: begiära, det Eders Excellence behagade ju förr ju heldre insända förslag till Håff*Statens* förplägning och aflöning för samma åhr, således inrättat, som

det för detta blifvit K: *StatsContoiret* åhrl: meddelt, hvar ved Eders Excellence lärer låta följa de påminnelser, som för Konungens tienst nödige pröfvas. Jag förblifver &c.

(undert.) ödmiuke och hörsamste tienare

Lund d. 15 Sept. 1716. C. Feif.

38.

(Tit.)

Ehuru väl Eders Excellence uti dess gunstige skrifvelse af d. 17 innevarande månad behagar gifva till förstå, om intet de ifrån Hr *GeneralMajoren* och Landshöfdingen *de la Gardie* till *Stockholm* upp-*remitterade* 10000 D:r S:mt kunde få användas till Hoff-*Statens* behof, och i dess ställe en äfven så stor *summa* till Hans Maij:ts förnödenhet lämnas af de medel, som Uphandlings*Commissionen* framdeles af Hoff-*Stats*medlens andra *qvartal* kommer at förnöija; Lijkväl som ovist är, både huru länge med bem:te medels utbetalande torde komma at dröija, och huru snart Hans Maij:t torde behöfva desse peng: så skulle jag tro rådeligast vara, at desse af Hr Grefve *de la Gardie* up-*remitterade* 10000 D:r S:mt höllos orubbade til vidare, hvarom Eders Excellence jag hörsamst vill hafva ombedt, förblifvandes &c.

(undert.) ödmiuke och hörsamste tienare

Lund d. 24 Octob. 1716. C. Feif.

39.

(Tit.)

Det giör mig hierteligen ondt, at iag har gifvit Eders Excellence orsak at vara med mig illa tilfredz, men om Eders Excell: viste min plåga, skulle Eders Excellence vara så gunstig och sielf ursäckta mig. från kl: 3 til 7 om morgon måste iag vara hos Hans M:t från 7 til 1 och 2 ved mönstringen, strax efter måltiden åter hos Hans M:t til kl: 8 och 9

om afftonen, och när ingen mönstring är, måste iag merendels hela förmiddagen vara tilstädes, om en tima är öfrig, får iag knapt använda den til de sysslor som hopetals inkomma anordningarne angående, hvilket ändå mäst måste skie om nätterne, så at iag ännu har en stoor hoop bref liggandes, hvilka äre olässne.

Eders Excellence täcktes fördenskuld gunstigt *pardonera* at iag på en tid intet har giordt min ödmiuka upvacktning, det har offta bedröfvat mig, när iag därpå tänkt. och så siuk iag i dag är, har iag likväl intet vehlat försumma at giöra min upvacktning, så snart iag i dag unfick Eders Excellences gunstiga bref af d. 27 *Oct:* medlertid beer iag hörsamst, det Ed: Excell: täcktes vara försäkrad, at iag likafult intet försummar någon lägenhet at tiena Eders Excell: uti dess angelägenheter. Jag har åtskillige gånger tänkt och ärnat bedia Eders Ex: at oförmärkt komma hijt neder, men iag har intet fåt så lång tid. Jag ville af alt hierta önska at Ed: Excell: hälsa ville tillåta, under någon *prætext* för dem däruppe at resa hijt, kan skie *Academie* sysslorne kunde tiena därtil. Hans M:t lärer det gierna see, men om man därom frågar, får man intet svar, det torde vara nödigt för begrafningens skull, at Eders Excell: vore här. iag vill intet nämbna Eders Excell: egit nöije.

Jag beer slutel: på det hörsamste, at Eders Excell: altid täcktes bijbehålla mig den vanlige ynnest, iag skal med min villie aldrig giöra mig däraf ovärdig, utan altid med vördnad vara &c. ödmiuke och trogne tienare

Lund d: 1 *Nov:* 1716. C. Feif.

40.

(Tit.)

Til följe af Eders Excell:s begäran uti des gunstige skrifvelse af d. 10 i denne månad, följer anordning här hos på det fierde *quartalet,* hvarvid iag allenast den påminnelsen hafver at andraga, at skönt anordningarne på hela *summan* ock för alla fyra *quartalen* äro utfallne, Hofbetienterne än-

dock intet mera uti lön måtte undfå, än *proportionaliter* emot det, som andra Kongl. M:ts betiente åtniuta: varandes intet Hans M:t mening, at Hofbetienterne skola framför andra betiente undfå hela lönen. Jag förblifver &c.

(undert.) ödmiuke och hörsamste tienare

Lund d. 15 *Novembr:* 1716. C. Feif.

41.

(Tit.)

Hans Maij:t har läsit Eders Excellences sidsta bref angående huushåldningen och är öfvermåttan nögd med Eders Excellences förhållande därvid. iag tog tilfälle i ackt och påminte om brudskatten. Hans Maij:t utlät sig mycket nådigt och lärer Cammar*expeditionen* utfärda svar på brefvet, på det andra tör ochså följa *order*, hvarom iag skal giöra mig underrättad, så snart iag kommer uth, iag har i några dagar måst hålla mig inne för en opasslighet som mig är påkommen.

Elliest kan iag försäkra Eders Excell: at intet annat har hindrat *resolut:* på brudskatten, än et godt tilfälle det at föredraga. Skulle intet svar därpå följa de nästa tvenne postdagar, så behagade Eders Excell: under mit *couvert* tilskrifva Hr OmbudzRådet *Fahlström* därom, då iag sedan vidare skal draga försorg. Jag har intet annat märkt, än at han icke [o]gierna tienar Eders Excell: men om annorledes vore, så har iag allaredan sådant förebygdt.

Eders Excellence täcktes med första skicka mig en *supplique* angående *pensionen* hvartil Hans Maij:t redan munteligen har *resolverat*, då iag til större säkerhet därpå skal skaffa Eders Excellence skrifftelig *resolution*, men utan *suppl:* finner iag mera svårighet därved. Hans Maij:t har *resolverat*, at uphandlingz*deput:* hädanefter skal skicka handpenningarne directe til Hans M:t och behagade Eders Excellence fördenskuld skicka mig tilbakars anordningen på det tredie *quartalet*, effter densamma intet blijr betalt, utan har Hans M:t redan fåt penningarne och dem *quitterat*. Kunnandes de 5000 D:r hvilka däraf härtils äre vordne *disponerade* i

Stockholm, hädaneffter upföras under *titel* af *extraord:* utgiffter.

Och som Hans Maij:t vill hafva hela *speciale* Hof*Staten* hijt jemte *personalstaten*, så behagade Eders Excell: ställa de *order* at mig densamma utan drögzmåhl blifver tilsänd, efftersom *Staten* för 1717 nu är i fult arbete, hafvandes H:s M:t i nåder *resolverat*, at Hof*Staten* jämväl för nästkommande åhr skall komma på Krigz*Staten*.

Jag tackar ödmiukl: för det de 10/m D:r Sm:t blifva orörde, iag skulle elliest mycket illa komma i bråk med den *summan*.

Sluteligen *recommenderar* &c.

ödmiuke och trogne tienare

Lund d: 26 *Nov:* 1716. C. Feif.

42.

(Tit.)

Jag har hafft den ähran at erhålla Eders Excellences gunstiga bref dat: d: 5 *hujus* tillika med Hof*Staten*, och som Hans Maij:t sedan iag sidst hade den ähran at upvackta Eders Excell: i nåder har *resolverat*, at Hofvet i *Stockholm* skal föras på *civil*Staten, så har iag tilstält densamma Hr OmbudzRådet *Fahlström*, Hans M:t lärer deruti giöra en och annan förändring, som frambättre skal berättas.

Hvad Brudskatten angår, så blef det, som iag sidst hade den ähran at berätta då strax *resolverat* och utfärdades *order* därom til Hans Excell: Hr Gr: *Gyllenstierna*. och hvad *pension* angår, så följer härhos *resolution*, hvilken iag förmodar lärer vara til nöijes.

Jag har fuller talt om den *extraord:* Cammarherre beställningen, men Hans Maij:t utlät sig intet däröfver. iag skal ved godt tilfälle vidare söka at påminna därom.

De bägge Kopparstycken behaga Hans Maij:t mycket, ved Stallet har Hans M:t at påminna, at den nedre *logen* lärer vara beqvämare för *spectatorer* än den öfre, som Hans M:t tycker vara för högt uppe, och menar at *musiquen* där skulle

kunna *placeras*. Sedan har Hans M:t giordt den andra påminnelsen därved som är mycket *essentiell*, nembl: at man har gifvit Ryttaren Lantzen i vänstra handen.

Jag hade så nähr glömt den angelägnaste som är, at Hans Maij:t tycker intet om spiltorne i Stallet således som de finnas afstuckne, Hans M:t säger at de äre för låge, och så vida de intet äre högre än til liumsken på hästen, kan han springa öfver och giöra sig jemte sine grannar skada. När Hans M:t räknar effter alla *etager* på Slottet, så finner Hans M:t at af 12 fulle *etager* äre eij fler än 5 *logeable* för de Kongl. persohner som däruti komma at boo.

At *Cancelliet* skal komma uti det *projecterade* huset mit för Slottet, finner Hans Maij:t vara för långt frånvarande, villiandes Hans Maij:t hafva *Cancelliet* nähr hos sig, dock lärer finnas råd därföre, innan Slottet så vida kommer. När iag får den ähran härnäst at giöra min upvacktning, skal iag låta Eders Excell: vetta Hans Maij:t tankar där öfver efftersom det intet vähl kan skie skriffteligen. Elliest tycker Hans M:t mycket därom, at *vuen* af Slottet på et så *agreabelt* sät blifver *bornerad*. När Hans M:t såg hvad Eders Excell: skrifver om dess hijtresa, sade Hans M:t allenast, at Eders Excell: är siuk och lärer eij orka resa, iag skal frambättre gifva Eders Ex: ved handen när det är tid. Medlertid är iag &c.

ödmiuke och trogne tienare

Lund d: 13 *Dec:* 1716. C. Feif.

43.

(Tit.)

Med *expressen* som i går afftons ankom hade iag den ähran at erhålla Eders Excellences gunstige bref af d: 12 *hujus* tillika med bläckdosan, bägge däruti befindtlige *exemplar* skola Slotz*deseinerne* bijläggas, men desse senare äre något illa fahrne på resan från *Strahlsund*, då hela boken legat i vatn, dock har iag strax låtit laga om dem bäst iag kunnat.

Hvad begrafningen angår, så tviflar iag mycket at Eders Excell: lärer få svar därom före Juhl, ty i morgon afton reser Hans M:t på andra sidan *Helsingborg* at mönstra BergzReg:t och lärer intet förr än nästkommande lördag vara här tilbakars. iag kan intet vetta om något i morgon lärer *resolveras*. iag sänder Eders Excell: betänkande ang: begrafningen härhos, effter det andra är i godt behåld.

Som *expressen*, i fall han i morgon blifver affärdad, lärer vara så snart framme som posten eller åtminstonne en dag senare, så täcktes Eders Ex: hvad dess hijtresa anbelangar, taga sine *mesures* effter den *resolut:* som då öfversändes, men kommer han intet då, så skulle iag hålla för bäst, at Eders Excell: fortsatte resan, Eders Excell: är säker välkommen, fast Hans M:t för vissa orsaker skull intet vill befalla Eders Excellence at komma hijt. Hans Maij:t reser denne vinter intet utur Skåne.

Som Hans M:t gierna vill hafva giordt et vist teckn för dem, hvilka såsom *expresser* eller *courirer* bårtsändas utur *Cancelliet*, på det de af hvar och en måge kiennas, och således icke allenast vara säkre på vägen utan och så mycket förr få hästar, på lijka sät ungefähr som utomlandz brukas, Så beer iag hörsamst, det täcktes Eders Excellence *projectera* en eller annan rijtning därpå. Hans M:t vill hafva dem af gull och vähl giorde, på det de måge vara för kostbare af andre at efftergiöras och således missbrukas. Hans M:t menar, at Hans M:t *chiffer* måtte komma mit uti som betäckes af *cristall* med en Crona öfver, samt korta gullkiedar at häffta dem fast på bröstet, så stora som ungefehr en dubbel *carolin* förutan Cronan. Dock täcktes Eders Excell: vara så gunstig och *projectera* flere än et. Jag *recommenderar* &c.

ödmiuke och trogne tienare

Lund d: 17 *Dec.* 1716. C. Feif.

44.

(Tit.)

Emädan Hans Maij:t nu mera sielf vill hafva de Tije tusend dahler Sölfvermynt hvilka förleden *Maj* månad blefvo anordnade såsom et förskåt til K: Hof*Staten* i *Stockholm*, och fördenskuld dess egit nådiga *quittens* därå utfärdat, samt nådigst befalt mig samma *summa* at skaffa Hans Maij:t tilhanda. Ty har iag sändt be:te *quittens* til Hr *Inspectoren Dahl* såsom min *commis*hafvare, med begiäran, at han be:te *summa* emot *quittencets* aflefvererande ville til sig taga och sedan på det sättet skaffa dem hijt, som iag vidare gifvit honom anledning. Jag beer fördenskuld hörsamst, det täcktes Eders Excellence ställa de *order*, at han strax må undfå bem:te *summa*, efftersom iag har försäkrat Hans Maij:t at hon står *parat* at *commenderas*. Eders Excellence berättade fuller för en tid sedan, at Hr *Gen: Majoren* Gr. *de la Gardie* hade förvandlat *summan* i myntteckn med *lage*, men iag förmodar at det nu mera lärer vara ändrat och rättat, och hvad *lagen* angår, så seer iag eij at den kan bestås, ty Regementet skulle hafva sine penningar från *Stockholm* til *Calmare* och denne *summan* skulle från Calmare til *Stockholm*, på hvilket sät bägge äre vordne betiente, så at därföre ingen *Wexellage* kan påstås på någondera sidan, men desse 10/m D:r borde vara lefvererade i Silfvermynt eller och *lagen* betalas effter som den är gängse. Hvilket dock intet måste hindra dess skyndesamma aflefvererande.

Angående Krogen på Skepzholmen, så ville iag gierna föruth *advertera* Eders Excell: om slika saker, när de förekomma, men det är intet giörligit, ty anten blifver sådant muntel: förebrackt, då strax därpå *resolveras*, eller skier det genom bref, hvilka uti Hans M:t närvaru först upbrytas och strax *resolveras*, lärandes Eders Excellence af H:s M:t svar see, at Hans Maij:t bijfaller hvad Eders Excell: däruti har giordt. Jag *recommenderar* mig &c.

ödmiuke och trogne tienare

Lund d: 31 *Dec.* 1716. C. Feif.

45.

(Tit.)

Et trägit arbete och en däraf förorsakat siukdom har hindrat mig at besvara tvenne Eders Excell: gunstige bref af d: 2 och 5 *Jan:* det 3:die af d: 29 ankom med sidsta posten, om iag årkar så mycket, skal iag söka at svara på alla tre.

Jag önskar Hof*Staten* så mycket godt, at iag gierna hade sedt at densamma så *civil* som han elliest är, i åhr äfven som i fiohl hade blifvit räknat bland de *incivile*, dock hoppas iag det bästa effter Gr: *von der Naths* här giorde utlåtelse.

Med försvars*puncterne* öfver *deseinerne* har H:s M:t nog roat sig, men som Hans M:t altid har befalt mig skrifva det i mit nambn, så frucktar Hans Maij:t at Eders Excell: torde blifva otålig öfver min dristighet, hvarföre iag likväl har gådt god, och försäkrat at Eders Excell: sielf däruti finner nöije, men ang: Lantzen i Riddarens vänstra hand vill Hans M:t ändtl: påtvinga mig, at det var min påminnelse, och var likväl förnögd at vetta orsaken hvarföre det skier.

Ännu har H:s M:t intet slutit något vist ang: det teckn som *courirerne* skola bruka, men när uti brefvet nämdes hvarföre värjan sat på högre sidan och betzlet i högra handen, log H:s M:t och sade det var för Ehr frågvijsa, påminnandes sig om Lantzen.

Hvad de 10/m D:r Sm:t angår, som *Inspect: Dahl* emottagit emot Hans M:t *quittens*, så säijer Hans M:t sig intet giöra någon åtskilnad emellan Silf:m:t och mynteteckn, iag måste nu see huru iag får dem hijt neder, och det måste iag giöra tusendtahls, effter här i landet intet är någon *Wexel* handel som annorstädes. Jag tviflar mycket at Hans M:t lärer befalla uphandlingz*deput:* at betahla hälfften af Hof*Stats* anordningarne med Silf:m:t efftersom Hans M:t aldeles intet vill vetta däraf, at man giör åtskilnad emellan Silf:m:t och myntetecken, at halfva *contributionen* betales i Silf:m:t skier för den orsaken, at alla *obligationer* betalas med Silf:m:t.

Hvad pådrifvarens öhlskiänkning på Holmen anbelangar, så har Hr *vice Am:* skrifvit därom til Hans M:t men Hans

M:t svarade at det förblifver ved det som en gång är *resolverat*, och at på dess bref intet skulle svaras.

Jag *recommenderar* mig &c.

ödmiuke och trogne tienare

Lund d. 7 *Feb:* 1717. C. Feif.

46.

(Tit.)

Eders Excellences gunstige skrifvelse dat: d: 27 Feb: erhölt iag i går och seer därutur hvad Eders Excell: behagar förmäla angående *jurisdictionen* öfver et och annat förefallande måhl, iag finner med Eders Excellence orådeligit at fråga något därom hos Hans Maij:t men iag hemställer Eders Excellences uplyste omdömme, om icke bäst vore at Eders Excellence sig på lijka sät underrättade huru i slijka tilfällen skal förhållas, som sahl: Hr Öfverstemarskalken Gr: *Stenbock* berättes hafva giordt, iag tror säkert, at Eders Excell: lärer erhålla samma utlåtelse å bägge ställen. Hvad hijtresan anbelangar, så skulle iag intet hafva understått mig då den tiden at råda därtil, om iag icke varit säker at den mycket vähl skulle uttydas, men nu håller iag det åter orådeligit, i anseende därtil at den här förordnade *General*KrigzRätten bårttager alla rum som äre något beqvämlige, så at Eders Excell: skulle fahra mycket illa därtil med blifva vägarne besvärligare i synnerhet här nedre, iag skal ved godt tilfälle sedan KrigzRätten är ändat, tahla därom och så laga, at resan utan någon vidrig uttydelse skal kunna förrättas.

Jag *recommenderar* mig &c.

ödmiuke och trogne tienare

d: 28 *Feb:* 1717. C. Feif.

47.

(Tit.)

Eders Excellence måste iag i förtroende berätta at Gr: *von der Nath* mig har tilskrifvit, hurusom man på något nähr har utfått den förledit åhr Hof*Staten* i *Stockholm* anordnade *summan*, men hafva Hofbetiente ändå intet niutit mehr än halfva löhnen, förmenandes således vara billigt at det öfrige må blifva bespardt i Konungens *cassa*. nu påminner iag mig, at iag för någon tid sedan tog mig den frijheten at bedia Eders Excell: så laga, at Hofbetiente i *Stockholm* eij måtte få mehra på deras löhn än andra; men som Hr Hofmarskalken *von Duben* berättar, at han låtit Hofbetienterne här nedre niuta deras fulla löhn, effter det eij varit förbudit, så tyckes vara billigt at de däruppe niuta detsamma, hälst emädan sådant är lijkmätigt Hans Maij:t förre *order*. Fördenskuld hemställes Eders Excellences gunstiga omdömme och välbehag, om icke den för 1716 innestående löhnen dem må utbetalas. Jag svarar medlertid Gr: *von der Nath*, at hvad som skiedt är, det är skiedt på Hans M:t nådigste befalning och at Hans M:t nu har befalt at de skola få uth hela löhnen, dock beer iag ödmiukl: at ingen häraf må få vetta. Elliest påminner iag mig, at hela *Statssumman* för Hof*Staten* i *Stockholm* nästledit åhr är anordnad på uphandlingz*deput:* där dock däraf hade bordt kortas hvad ängarne sig bedragit, och som således den *summan* är bespard, så täcktes Eders Excell: ställa de *order* at densamma jemte hvad annan besparing har kunnat giöras, eij må *disponeras*, efftersom Hans M:t densamma ärnar använda til Hof*Stats*giäldens betalning, så långt den förslår. Jag *recommenderar* mig &c.

ödmiuke och trogne tienare

Lund d: 14 *Martii* 1717. C. Feif.

48.

(Tit.)

Som Hr Öfverste *Lieutenanten Odelström* har *ordres* at låta förfärdiga nya *estandarer* och Puuk-fahnor för Lijf*Dragonerne,* och Hans Maij:t sig i nåder påminner, at Eders Excellence *projecterade* de hvilka vid Regem:ts första uprättande blefvo giorde; Så har Hans Maij:t mig nådigst befallt at tillijta Eders Excellence om en vacker *dessein* till ber:de *estandarer* och Puuk-fahnor. Hans Maij:t vill hafva ett lätt *broderie*, så at de intet måge blifva för tunga; men den gröna färgen som Hans Maij:t påminner sig varit i de förra, vill Hans Maij:t intet hafva i dessa, eij heller någon *chiffre* uti det dubbla *C.*, under hvilket böra komma tvänne lagerqvistar. Jag har fördenskull till underdånigst föllje af sådan Hans Kongl. M:ts nådigste befallning ej bordt underlåta hörsamst at bedia Eders Excellence om en sådan *dessein*, lärandes Öfverst*Lieutenanten Odelström* upvijsa den af Hans M:t förordnade storleken på *estandarerne.*

Och som Hans M:t jämväl gierna vill hafva ett vackert *liverie* för *hautbois* och Trum-slagarne under Lijf-*Dragone* Regementet, varandes Hans Maij:ts nådigste mening, at som bem:te Regem:te räknas ibland Tropperne af Kongl. huset, så böra deras *liverie* komma öfvereens med Hoff-Trompetarnes som giöra tiänst vid Lijf-*esquadron* och med dem af Lijf-Regem:t till häst; dock at dem emellan likväl blifver en åtskillnad: så seer Hans Maij:t gierna, at Eders Excellence täcktes påtaga sig den mödan, och gifva Öfverst*Lieutenanten Odelström* anledning till vackra *liverie*-snören för Lijf-*Dragonerne,* varandes han beordrad at skicka hijt prof därpå, innan de beställas. Jag *recommenderar* &c.

(undert.) ödmiuke och hörsamste tienare
C. Feif.

Lund d: 27 Mart: 1717.

49.

(Tit.)

Hans Maij:t är öfvermåttan vähl förnögd med *desseinerne* på *Standarerne* för Lif*Dragonerne*, hvilka härhos tilbakars sändas, och skulle Hans M:t gierna see at vapnet så vähl som nambnet och LagerCrantzen kunde giöras så lätta som någonsin giörligit är, nambnet finner Hans Maij:t vara alt för krusigt i ändarne och vill fördenskuld hafva bårt så mycket som Hans M:t sielf genom et streck har afskurit.

Hans Durchl: ArfPrintzen förtryter mycket, at han intet har rådgiordt med Eders Excellence om *Standarerne* för LijfRegementet, när Hans Durchl: feck see desse *desseiner*. Skulle Eders Excellence ännu kunna hielpa til deras förbättring, lärer det mycket behaga Hans Maij:t de torde ännu intet vara i arbete.

Som ingen damask finnes i *Stockholm*, så kunde Öfverstl: *Odelström* förskrifva så mycket från *Giöteborg*, medan man intet alt för mycket behöfver skynda med *Standarernes* förfärdigande, utan kunna de måhlade så länge brukas som Regementet hafver. Det förnämbsta blifver nu, at så vackra *desseiner* eij måge blifva fördärfvade af en ellack arbetare, och som Eders Excell: kienner dem bäst, så beer iag ödmiukl: at *Odelström* måtte få anledning på den bästa.

Kongl: Hof*Staten* är i åhr upförd bland *civil Staten*, men uthgifver Cammar*expeditionen* inga anordningar, utan lärer Gr: *von der Nath* effter dess unfångne mundtl: befalning låta affölja medel effter handen när det behöfs.

Jag har lefvererat *Plantan* på Stallet til Hans Maij:t och har den gifvit anledning til en fråga, om det är nödigt at en broo kommer ifrån myntet til Drotningegatan och om icke de som villia *passera* utur Staden til Malmen, kunna giöra den kroken omkring stallet utan stort besvär? eller om där nödvändigt bör blifva en broo, om icke ved bägge ändarne af stallen densamma med stora portar kunde igenslutas när så skulle behöfvas, eller och om icke en muhr med en port kunde upföhras fram för trappan vid Siön, så at när Hans M:t ville gå genom löngången til Siös, ingen kunde komma från bron til trappan? Jag skrifver allenast detta för

roo skull, at Eders Excellence må vetta Hans M:t tankar, alt går där uth på, at Hans M:t må kunna komma utur Stallet til Siöss, utan at blifva hindrad eller sedd. Jag *recommenderar* &c.

ödmiuke och trogne tienare

Lund d: 2 *Maj* 1717. C. Feif.

50.

(Tit.)

Lund den 16 *Maj* 1717.

Jag har hafft den ähran at erhålla Eders Excellences gunstige bref af den 8 *hujus* angående *liverie*snören för *hautbois* under Lif*Dragonerne*, hvaruppå iag lärer hafva den ähran at svara särskilt, och allenast uti detta förmäla om Hof*oeconomien* och anordningarne. Det var en lycka at på Eders Excellences bref til Hans M:t angående det ärendet, denne gången intet var teknat til hvilken *expedition* det hörde, hvilket elliest effter förordningen bör vara, ty därigenom kom brefvet bland mine postbref, så at iag ved dess upbrytande fick tilfälle at *remonstrera* Hans Maij:t hela beskaffenheten med alla dess omständigheter, så at Hans M:t föruth fulkombligen var underrättad, när Hr OmbudzRådet *Fahlström* det sedan föredrog. Hans Maij:t utlätt sig i mycket nådige *expressioner*, och kan iag försäkra at Hans Maij:t är fulkomligen nögd med Eders Excellence, hvilket svaret ochså nogsamt utvijser. Hans Maij:t har gierna sedt at Eders Excell: förmäler uti brefvet til Hr *Fahlström* sig villia på alt sät förekomma missförstånd med Gr: *von der Nath.* at Eders Excell: ännu icke fåt *Staten*, är orsaken at Hans M:t förment i förstone det vara nog af en *copia*, men nu lärer et *original* vara öfversändt. Jag *recommenderar* &c.

ödmiuke och trogne tienare

C. Feif.

P. S. Hans M:t menar at uti Hof*Statens liverie*-snören borde uti silfver*galon* vara en smahl gullrand, påminnandes

sig eij annat, än at icke i de förre så har varit. iag har därpå svarat at de förre *liveries*nören vore af en heel annan gierning, och at det guhla silke på bägge sidorne vore i stället för gull, men Hans M:t blef ved sin mening och tyckte at *liveriet* som härnäst förfärdigas bör giöras på det sättet, Eders Excell: är så gunstig och yttrar sine tankar häröfver i et särskilt bref, så at iag det kan vijsa Hans M:t.

Elliest åstundar Hans M:t vetta om det *liverie* som aflades, när sorgen antogs, ännu kan brukas eller och, om til sorgens afläggande et nytt skal förfärdigas, villiandes Hans M:t at de betiente som äre hos Hans M:t ochså skola få lijka *liverie* med de i *Stockholm* varande, hvarjemte de skola få rese*liverie* bestående af blå släta råkar med guhla upslag, til at så mycket bättre kunna skona det andra.

51.

(Tit.)

Den uti Eders Excellences gunstige bref öfversände prof *galon* för *hautboisterne* under Lif*Dragonerne* har Hans Maij:t sedt, ock tycker eljest nog om densamma, men tror at den deruti uphögde silfver litzen intet länge lärer hålla, i anseende dertill, at han ligger för högt upp, så at densamma snart kan afnötas, kan skie at det på något sätt lärer kunna förekommas uti sielfva arbetet, då det blifver et vackert *liverie*, hälst om den smala på begge sijdorne blir något bredare och fastare giord; Kommandes desse snören öfverens med Hoff*Statens liverie* som *Drabanter* eller Hoftrompetarne lära bära, ock som Hans Maij:t som mig (jag?) förr berättat, vill at Kongl. huset, hvarunder *Guardiet* LifRegementet ock Lif*dragonerne* med blifva räknade, skohla få någorlunda lijka *liverie* med Hoffvet, dock uti något sins emellan åtskilde, så at man kan see, till hvilket Regemente hvar ock en hörer; Så har Hans Maij:t i nåder befalt mig at anmoda Eders Excellence till at påtaga sig den mödan at *projectera liveriet* för dem, hvarvid Hans Maij:t åstundar at Trumslagarnes *liveries*nören under *Gardet* och Lif*Dragonerne* efter *hautbo-*

isternes skal *proportioneras*, så at de väll blifva dem like, men intet så rijke. Ock emedan icke allenast Hans Durchl. Arfprintzen, utan ock Hr Öfverst *Ribbing* allaredan hafva låtit upvisa profsnören för LijfRegementet ock *Gardet*, så har iag nu fådt befallning, at begiära, det med arbetet af deras *liveries*nören skall anstå, så vida de icke redan äre färdige, till dess Eders Excellence behagar inskicka prof af dem, som Eders Excellence lärer *projectera* för alla tre Regementer, hvilket på det högsta *recommenderas*. Eliest är *Brodeuren Leij* hitkommen och upvist dess *desseiner* på LijfRegementetz *Standarer* och Puckfahnor, beklagandes sig det man tagit det arbete från honom, ock låter det förfärdiga af qvinfolck, som det intet hafva lärdt, ock således giöra odugligt arbete. Hans Maij:t har på dess ansökning, at allena få giöra slijkt arbete, intet velat *resolvera*, men har befalt mig tillskrifva Kongl. Krijgz*Collegium* at LifRegementes *Standarer* och Puukfahnor skola blifva giorde lijka med Lijf*Dragonernes* efter Eders Excellences författade och af Hans Maij:t gillade *dessein*, undantagandes hvad tungorne på Lijf*DragoneStandarerne* anbelangar, hvilket iag jemväll skall berätta Hans Durchl. ArfPrintzen, ock at *Leij* dem skall förfärdiga.

Ock som det skulle komma at kåsta alt för mycket, om alla Regementers *Standarer* med Gull och Sölfver skulle blifva *broderade*, så har Hans Maij:t i nåder *resolverat*, at utom LijfRegementets och Lijf*Dragonernes*, skola alla andra Regementers *Standarer* och Puukfahnor blifva sydde med silke ock underlagde med åtskillige färgor tyg, alt efter som *blason* af hvar ock en *Provincies* Wapen erfordrar. Hvilcket iag jemväll har funnit nödigt Eders Excellence till efterrättelse at låta vetta. Förblifvandes &c.

(undert.) ödmiuke tienare

Lund d. 16 Maij 1717. C. Feif.

52.

(Tit.)

Jag har intet förr än nu kunnat öfversända profven, medan Hans Maij:t har hafft dem hoos sig.

Hvad Eders Excellence behagar förmäla om Timmerkarlarne och Huusgeråzdzdrängarne, som äre antecknade, så lärer därmed eij så strängdt tilgå, at icke de kunna slippa, kommandes intet alla de at tagas til Knecktar som äre upskrefne, hvarom Eders Excellence med första närmare skal blifva underrättad. Hvad Hr *vice Ammiralen Appelbohms* hijtsände *memorial* anbelangar, så skulle iag gierna önska at han ville sända hijt et nyt, efftersom det förre är så gammalt och torde flere omständigheter däruti kunna anföhras, det skulle hafva så mycket bättre efftertryck, om Eders Excellence behagade sluta det i et bref til Hans Maij:t och bijfoga dess betänkande därvid. Jag *recommenderar* &c.

ödmiuke och trogne tienare

Lund d: 31 *Maj* 1717. C. Feif.

53.

(Tit.)

Lund d: 13 *Junii* 1717.

Jag har hafft den ähran at see utur Eders Excellences gunstige bref af d: 7 *hujus* hvad Eders Excell: behagar förmähla ang: *Estandarerne* och Pukfahnorne för LifRegementet och Lif*Dragonerne*, och har Hr Öfverstl: *Odelström* med den i går ankomne posten hijtsändt både den förre lilla och nyligen giorde större *dessein*, Hans Maij:t är mycket nögd med den senare och med alt hvad Eders Excell: däruti har behagat ändra, så at densamma i arbetet kan effterföljas.

Det är mig okiärt at mit bref af d: 16 *Maj* så seent är framkommit, och hvad angår lijkheten emellan LifReg:t och Lif*Dragonernes Standarer*, så är Hans M:t nådigste mening äfven densamma som Eders Excellences, nembl: at *broderien* blifva af samma lijkhet och föga annat än af lijka

beskaffenhet, men *desseinerne* förändrade, så at det kan blifva ved de *desseiner* som Eders Excell: har behagat utsee för LifRegementet. Samma lijkhet och åtskilnad i *desseinerne* vill Hans M:t gierna hafva uti *liveries*nören, men at intet gull eller Silfver bör komma uti Trumslagaresnören, utan at den giärning som anten af gull eller silfver är i *hautboisterne*, blifver i Trumslagarnes af lijka färg silke, medan de elliest skulle komma för kostbare. angående färgen på LifReg:s *Standarne*, så tyckes mig at Hans Durchl:ts mening är den bästa; ty som LifReg: bör det hafva hvijta *Standarer* äfven så vähl som *Gardet* och Lif*Dragonerne*. uti Krigz*Collegio* lärer finnas rijtningar huru de böra vara. Skulle de förr varit blå och Hans Durchl: vill hafva dem hvijta, så skall iag därom fråga Hans M:t så snart iag får vetta Hans Durchl: nådige villie.

Det är ingalunda Hans M:t mening at Ed: Excell: skal besväras med betning (!) och betahlning, det är nog omak, at Eders Excell: är vorden besvärat med *desseinerne*.

Dessein på Puukfahnorne gillas jämvähl.

Gud gifve Eders Excellence täcktes vara så gunstig och see lijtet på at jämväl de andre Regementers *Standarer* och fahnor blefve vähl *ordonerade* och bearbetade, om de illa blifva värkstälte, så är det icke allenast skada för Hans M:t utan och skam för hela *nation*, at man ingen skal hafva som förstår sig därpå. Jag hade snart glömt at berätta, at som *liveries*nören för *Gardet* och LifRegementet redan äre färdige, så finner Hans Maij:t bäst, at det denne gången därved förblifver. Jag är &c.

ödmiuke tienare
C. Feif.

54.

(Tit.)

Lund d: 4 *Julij* 1717:

Jag önskar Eders Excellence af alt hierta lycka til Öfverste Marskalkzembetet, dock som Hans Maij:t befalte at fulmackten med denna post intet skulle bårtskickas, eftersom

andra bref skola följa med som intet hindte blifva färdige, så måste ännu ingen däraf vetta, hvarom iag mycket beder. Eders Excellences hijtresa upskiutes endast därföre, at fullmackten intet är bårtsänd, med nästa post lärer iag få *order* därom. Jag frögdar mig föruth öfver det nöije Hans Maij:t lärer hafva af Eders Excellences hijtkomst, men inga *desseiner* måste lämnas i *Stockholm*, därom beer iag mycket, ty Hans Maij:t längtar rät mycket at see alt det vackra iag har omtalt.

Ved detta tilfälle kan iag intet underlåta at gifva Eders Excellence i förtroende ved handen, at Hans Maij:t mycket noga frågade *Secret: Klinkowström* om et och annat i *Stockholm* och bland annat om Hofvet och Fruntimbret, och då han berättade at på Fruntimmerstaffeln var ingen *service*, utan måste hvar och en hafva sin knijf och sked med sig, blef Hans Maij:t något flaat, och ville det intet tro, iag märkte sedan af Hans Maij:t *discours* med mig, at Hans Maij:t gierna seer at det angenehma fruntimbret vähl måtte blifva betient och upvacktat på alt sät, och lärer Eders Excellence giöra Hans Maij:t nöije, om på fruntimmerstaffeln skaffas en tienlig silfver*service* af skedar, knijfvar, gafflar, Saltkar och steckor (!). Eders Excell: som elliest altid är *galant* emot fruntimmer, har därigenom tilfälle at ställa sig in med dem ved rätta anträdet af ÖfversteMarskalkzembetet, och iag försäkrar Eders Excellence, at hvad medell därtil användes, lärer det blifva gillat, fast uphandlingz*deputation* skulle see aldrig så suurt uth, det lärer ochså mycket styrka Eders Excellences *authoritet*, om Eders Excellence giör det af sig sielf, utan at först fråga. Alt hvad iag häråfvan til nämbdt om *servicen*, har Hans M:t befalt mig at skrifva som af mig sielf, det förtroende iag har til Eders Excell: tillåter mig intet det icke at uptäcka, men iag beer mycket at Eders Excellence intet låter märka sådant, om Eders Excell: finner nödigt mig härpå at svara, eij heller nämbnes då något om Öfverste-Marskalkzembetet. Jag beer ochså ödmiukl: at brefvet måtte upbrännas, slutel: är iag &c.

ödmiuke och trogne tienare
C. Feif.

55.

(Tit.)

Lund d: 15 *Julij* 1717.

Hans Maij:t var rät förnögd, när Hans Maij:t utur Eders Excell: bref såg, at anstalt redan var giord til *servicen* för fruntimmertaffell, om medlen det ville tillåta, så skulle Hans Maij:t jämvähl gierna see, at de finge *confiturer;* ty Hans Maij:t säijer, at man på alt sät måste söka at *insinuera* sig hoos fruntimbret och giöra dem alt til behag, undantagandes det ena!

Om Eders Excellences resa har iag ännu icke fått vist svar. Hans Maij:t frucktar at Eders Excellence denna tiden intet stort tör råka Hans Maij:t medan Hans Maij:t nästan hvar annan dag rider då til den ena då til den andra orten där som bygges, dock skal iag med nästa post kunna gifva Eders Excell: viss effterrättelse. Jag är &c.

ödmiuke och trogne tienare
C. Feif.

56.

(Tit.)

Eders Excellence beer iag på det hörsamste om förlåtelse at iag så länge har drögdt med svar ang: *Standarerne,* iag har intet förr fåt *resolution* af Hans Maij:t därtil med har iag denne tiden varit oändeligen sysselsat. Öfver Eders Excell: sidsta bref af den 17 *hujus,* har Hans Maij:t rät mycket ledt, och i synnerhet däröfver, at fruntimbret ved tiltagande åhr intet låter stoppa munnen med såcker. Hans Maij:t var öfvermåttan vähl förnögd därmed, at Eders Excellence har plägat Kongl: huset.

Hvad den frågan angår som Eders Excellence behagar giöra angående sparsamhet, anständig frijkostighet och öfverflöd, så har iag mycket svårt därpå at svara. Det är vist at Hans Maij:t seer gierna at man lefver hederligen och tycker aldeles intet om en oanständig knaphet; men Hans Maij:t säijer at hvad om sahl: Grefve *Piper* och *Grothusen* är vordet berättat, det har varit *medisancer.*

Hvad resan anbelangar, så lärer den måst upskiutas til frambättre, iag skal med nästa post hafva den ähran at berätta orsaken, hvilken Eders Excellence lärer finna giltig. Den särdeles gunst som Eders Excellence emot mig behagar förklara, erkienner iag med ödmiuk vördnad, och som min högsta förnöijelse bland annat förnämbligast har bestått däruti at kunna förtiena all den gunst och ynnest som Eders Excellence mig stedze har bevijst, så lärer iag än ytterligare med al ifver mig därom beflijta, fast iag därtil aldrig lärer hinna. Wed så beskaffade omständigheter hemställes Eders Excellences egit gunstiga och benägnaste omdömme, om icke iag, som uti mångahanda måtto är Eders Excellence så högt förplicktat, utan at bryta Eders Excellence emot, tör lämna den anseenlige *præsent* som Eders Excellence mig så oförskylt *offererar*, oemottagen, medan iag måste tilstå mig densamma aldeles intet hafva förtient. Jag är aldeles försäkrad om et gunstigt gillande, och förblifver &c.

ödmiuke och trogne tienare

Lund d: 22 *Aug:* 1717. C. Feif.

57.

(Tit.)

Lund d: 29 *Aug:* 1717.

Jag har härtils intet fåt berätta rätta orsaken hvarföre Eders Excellences hijtresa är blefven upskuten. Hans Maij:t har hela tiden bårtåth ärnat resa til Norska gräntzen at giöra anstalt om et och annat som nödvändigt fordrar at sättia Strömstad och Sundzborg i behörig *defension*, men är alt tils förleden måndag därifrån blefven hindrad, och det har varit egenteliga orsaken, men iag hoppas, nähr Hans Maij:t inom tre veckor kommer tilbakars, at iag lärer få den ähran at upvackta Eders Excellence här på orten, och skall iag strax ved Hans Maij:t återkomst därom i underdånighet påminna, medlertid *recommenderar* &c.

ödmiuke och trogne tienare

C. Feif.

58.

(Tit.)

Eders Excellences gunstiga bref är vähl ankommit och som iag därutur seer Eders Excellences tankar om hijtresan, så skall iag mig aldeles däreffter rätta, men åstundade likvähl gierna vetta, om icke Eders Excellence för sin helsa skull, hälst såge, at därmed upskiötes til nästkommande vähr, ty det skulle giöra mig hiertel: ondt, om Eders Excellence genom en seen hösteresa skulle mera skada sin hälsa, och är iag försäkrad at Hans Maij:t det eij heller gierna skulle see. Det liknar sig här nedre redan til en fuul och vått höst och här i Lund är dessutan mit i Sommaren en osund ort. Gud veet at iag af alt hierta längtar at få den ähran at giöra min hörsamste upvacktning hoos Eders Excellence, men det skulle hierteligen bedröfva mig, om mit nöije skulle förorsaka Eders Excellence den ringaste *incommoditet*.

Jag är så fulkombligen hos mig sielf öfvertygad, at iag aldrig kan aftiena all den gunst som Eders Excellence mig stedze har bevijst, så at iag i anseende därtil med godt samvette vähl kan lämna oemottagit den anseenlige *present* som iag aldrig har förtient; men emädan Eders Excellence mig gunstigst befaller at iag utan at däruti det ringaste *balancera*, det skall giöra, så måste iag vähl lyda, medan iag gierna tilstår, at iag för alt hvad i verlden är, intet vill giöra Eders Excellence emot, iag har således bedt *Odelström* at taga det emot, och uptager med ödmiuk tacksäijelse så denne som all annan mig vederfahren ynnest. At iag densamma aldrig kan förtiäna, därtil är Eders Excellence sielf orsaken, som mig med dess gunst öfverhopar. Dock skall uppå et redeligit och troget upsåt at tiena Eders Excellence, hoos mig aldrig fattas.

Det är otvifvelacktigt at Eders Excellence måtte hafva stort besvär med så många rums klädande, i anseende därtil at alt lärer fela som därtil behöfves och hoos Oss giöres alzintet af sådane *meubler*, min hustru har begynt en lijten *manufactur* på Svafvelbruket af tapeter, hvartil hon brukar sin egen ull den hon ochså sielf låter färja på bruket, förutan något silke som för nöd skul måste brukas, efftersom

man denne tiden intet kan få kiöpa alla färgor, desse tapeter blifva väfde af en Jönkiöpingz piga, och tror iag at Eders Excellence lärer finna af detta prof, at man i Sverige intet skulle hafva så mycken svårighet at giöra något som vackert är, allenast man därtil vill hafva hug och villia och intet *præferera* hvad som kommer uth ifrån för det som giöres hemma i landet, fast det senare offta är mycket bättre än det förra. Jag har bedt min hustru vijsa Eders Excellence et prof af dess *manufactur*, så snart hon får det tilbakars, iag har måst låta det komma hijt, efftersom Hans Maij:t intet ville tro, at något sådant här i landet skulle kunna giöras, och ärnar iag om gud vill, inrätta däraf et fulkombligit värk, men därtil måste iag utbedia mig Eders Excellences gunstiga råd och betänkande.

Effter Hans Maij:t nådiga tilsäijelse, så hoppas vij at hafva Hans Maij:t tilbakars nästkommande lördag, så at om någon resa från *Stockholm* hade blifvit anstäld, hade den varit fåfäng, ty Hans Maij:t lärer taga en omväg, och intet komma nähr *Giöteborg*, iag är slutel: &c.

ödmiuke och trogne tienare

Lund d: 12 *Sept:* 1717. C. Feif.

59.

(Tit.)

Jag har hafft den ähran at undfå Eders Excellences gunstige skrifvelse af d: 4 innevarande månad, och däraf sedt, hvad Eders Excellence behagat anföra angående *Jurisdictionen* öfver Ladugårdz giärdet, begiärandes Eders Excellence att vetta, om Hans Maij:t varit underrättad om den Kongl. *Justitiæ Revisionens Resolution* af A:o 1682 angående samma ährende, när Hans Maij:t uti Septemb: månad förl: åhr befalte at Ladugårdzgiärdet skulle höra under Stadens *Jurisdiction*, Jag har effter Eders Excellences gunstige begiäran härom giordt mig kunnog, och til mehra Uplysning fått af Hr Ombudzrådet *Fahlström* hoosgående Underrättelse, hvilken iag Eders Excellence härmed bordt tilhanda sända, lä-

randes Eders Excellence deraf inhämpta, att denne senare *Resolutionen* endast angår rättegångz måhl men intet sielfva grunden, hvilken hädaneffter som förr hörer under Kongl. håfvet. Jag är &c.

(undert.) ödmiuke tienare

Lund d. 26 *Sept:* 1717. C. Feif.

60.

(Tit.)

Lund d: 3 *Oct:* 1717.

Jag har hafft den ähran at erhålla tvenne Eders Excell: gunstige bref af d. 25 och 28 *Sept:* det förra angår i synnerhet storleken på fahnor och *Estandarer*, och som Eders Excell: därvid behagar andraga åtskillige omständigheter, hvaröfver Eders Excell: åstundar Hans Maij:t nådigste uthlåtelse, så skulle iag först gierna åstunda Eders Excellences gunstiga mening, huru stora Eders Excellence tycker en *estandar* och fahnor bör vara effter en *just proportion*, då iag sådant sedan Hans Maij:t så mycket säkrare kan föredraga och dess nådigste villie däröfver inhämta, medan Hans M:t elliest lärer vara osäker til hvad storleek Hans Maij:t skall *resolvera*, förtroendes Hans Maij:t sig förnämbligast til Eders Excell: omdömme i detta fallet. Jag tror at man sedan kunde giöra däruti så vähl som uti alt annat detta ärendet angående, et ständigt *reglemente*, hälst om Eders Excell: täcktes vara så gunstig, och i anledning af det som iag på befalning Eders Excell: därom tilskrifvit, täcktes detsamma *projectera;* ty iag måste tilstå, at hvad iag sielf skrifver, däraf behåller iag intet *concept.*

Beträffande det til *gardet* utskrefne manskapet, så har Hans M:t sig i nåder utlåtit, at Eders Excell: därföre intet ansvar har at förvänta, och sade Hans M:t i *raillerie*, at det är bättre at med trägårdzdrängarne hindra at inga ryska trägårdzmästare måtte komma at skiöta trägårdarne, som elliest i mangel af Soldater torde hända.

Jag veet intet, at någon öfver det utfäste antahlet är skrefven, men skulle några kunna upgifvas som äre förbij gångne, hvilka med rätta hade bordt skrifvas, så tillåter Hans Maij:t gierna, at de emot trägårdzdrängarne och Timmerkarlarne måge utbytas.

Elliest menar Hans Maij:t at därigenom ingen afsaknad lärer blifva, efftersom man lärer kunna få leija detta folket, fast de äre under *Gardet*, när så skulle behöfvas.

Jag tackar ödmiukl: at Eders Excellence vill vara så gunstig och gifva min hustru anledning til befordran af dess *manufactur*, *banden* lärer nu mera utan tvifvell vara framkommen, och lärer Eders Excell: däraf behaga see, om arbetet förtienar at fortsättias, men iag menar, at det torde vara bäst at intet i förstonne giöra så fijnt arbete, så länge man intet har flere arbetare, efftersom det fijna arbete fordrar alt för lång tid.

Hvad Eders Excell: hijtresa anbelangar, så ehuruvähl iag för mit egit nöije skull gierna skulle önska at det skiedde ju förr ju heller, så måste iag dock för den dehl iag tager uti Eders Excell: helsa och vählmågo, råda Eders Excell: at låta därmed anstå til nästkommande våhr, ty det skulle giöra mig hiertl: ondt om Eders Excell: på denne osunda orten i den svåraste tiden skulle hafva den ringaste *incommoditet*.

Slutel: tackar iag &c. ödmiuke och trogne tienare

C. Feif.

61.

(Tit.)

Sedan min återkomst har iag några dagar varit siuk och den öfrige tiden så syssellsat, at iag hvarken dag eller natt hafft roo, i anseende hvartil iag ödmiukl: beder, det Eders Excellence gunstigast täcktes ursäckta at iag så länge försummat at giöra min ödmiuka upvacktning. Hvad *Standarerne* och fahnorne angår, så skal iag, så snart det brådaste med *Staten* och annat angelägit är förbij, skaffa därpå Hans Maij:t nådigste *resolution*, medlertid kunna Regementerne

ändtl: slås med sine gambla *Standarer* och fahnor, i fall så skulle omtränga, allenast de vore klädde, hvilket Hr *Baron Goertz* sig nu har påtagit at sörja före, blijr det så vähl effterkommit som alt annat han förr har utfäst, så hoppas iag, at Regementerne lära komma i godt stånd.

Jag tackar ödmiukl: för Eders Excellences gunstiga nyåhrs önskan, iag önskar däremot Eders Excellence så i detta som flere påföljande åhr alt sielf begiärligit nöije och är oaflåteligen &c. ödmiuke och trogne tienare

Lund d: 13 *Jan:* 1718. C. Feif.

62.

(Tit.)

Jag måste föruth låta Eders Excellence vetta, det Hans Maij:t nådigste villie är, at ingen menniskia ännu måste vetta af det som effterföljer.

Som Hans Maij:t är sinnad den 15 *Martij* uti *Carlstad* eller *Christinehamn* at möta alla tre Deras Durchl:ter Hans M:t veet intet vist, förr än med nästa post, om det blifver ved den *terminen* eller på hvilken ort, medan Hans Maij:t då lärer lämna det til Hennes Kongl: Höghetz vahl. Hans Maij:t seer ochså mycket gierna at Eders Excellence kommer med, om Eders Excellences tilstånd det så vill tillåta.

Och som Hans Maij:t menar at Hennes Kongl: Höghet så vähl som Deras Durchl:ter lära resa hvar för sig särskilt, så är Hans Maij:t nådigste villie, at Eders Excellence förutan den anstalt med kockar och annat som vanligit plägar vara uti hvart herberge til middag- och afftonmåltider, ochså drager försorg at skiusspenningarne för hvar och en *suite* effter nya giästgifvare ordningen föruth blifva betahlte. Hans Maij:t mening är, at man föruth för hvar *suite* skal skicka en som betaler hästarne, men iag veet intet om det låter sig giöra, efftersom på det sättet andra sig af de betalte hästar kunde betiena. Eders Excell: lärer sielf bäst vetta, huru därmed bör förhållas. så snart Eders Excell: täckes låta mig vetta, huru mycket til Skiusspenningar unge-

fähr erfordras, skal iag sända en anordning därpå. Skulle resan för sig gå, innan medlen därpå blifva betalte, så är Hans Maij:t nådigste villie, at därtil så länge förskiutes af *ordinarie* Hof*Stats*medlen.

När Eders Excell: med nästa post vist får vetta orten, så lärer Eders Excellence bättre kunna rätta anstalterne däreffter.

Om Eders Excellence reser med, så skulle iag hålla för rådeligast at Eders Excell: reste en dag eller två föruth, under *prætext* at giöra en och annan anstalt, då Eders Excellence kunde hafva så mycket bättre tilfälle at tahla med Hans Maij:t allena och vijsa alla *desseiner*, hvilka ingalunda måste glömmas, efftersom Hans M:t lärer vara där en dag föruth.

Hans Maij:t har i dag *resolverat* ang: bredden på fahnor och *Standarer* och skal Eders Excellence med nästa post få svar därpå.

För någon tid sedan mände fuller Hans Maij:t i nåder *resolvera* för min Son at blifva HofJunkare, men som Hans Maij:t bref därom til Eders Excell: ännu intet är underskrifvit, så har iag intet kunnat nämbna därom eller honom uti Eders Excellences nåd *recommendera*, hvilket iag mig ännu förbehåller, när brefvet blifver underskrifvit. Hans Maij:t har mera däruti velat giordt mig en nåd, än at han det ännu *meriterat*. iag lärer jämvähl med Eders Excell: gunstiga tillåtelse, i underdånighet bee Hans M:t at han ännu någon tid får blifva hoos mig, at giöra sig underrättad om vårt inrijkes väsende. Jag *recommenderar* &c.

ödmiuke och trogne tienare
C. Feif.

P. S. Om Eders Excellence behagar svara något om resan, så beer iag mycket at däruti intet måtte nämnas något om min Son.

Lund d: 17 *Feb:* 1718.

63.

(Tit.)

Eders Excellences begge gunstige skrifvelser af d. 25 *Sept:* och 12 *Octob:* förl: åhr, ang:de Fahnor och *étandarerne*, har iag så väl för min resas skulld till Norrska gräntzen, som medelst andra emellan kommande förhinder här tills måst lämna obesvarade; det Eders Excellence gunstigast behagade ursäkta.

Hvad nu den förra vidkommer, däruti Eders Excellence förmäler, att vid de mäste vapnen ingen jord finnes under Leijonens fötter vara föreställd; så är Hans M:ts mening, att jord bör blij under Leijonen; emedan Eders Excellence har alldeles rätt däruti, att i fall den blefvo borta, skulle det falla mycket svårare uppå en fyrkantig *etandart* att föreställa Rijks-vapnet med sine *Supporter*, i det bredden däraf utfaller mycket större, änn som högden, hvilcket intet skulle giöra någon god teckning.

Beträffande den senare, och det som Eders Excellence om bredden och längden på Fahnorne och *etandarerne* däruti anförer; så är Hans M:ts nådigste villja, att Fahnorne måste vara fyra alnar långe, förutan stången, och tre alnar breda; men alla *Cavallerie-etandarer* blifva lika store utan åtskillnad, näml. fem qvarter i bredden och fem qvarter i längden.

Högden eller bredden på *Dragone-etandarerne* bör vara fem qvarter, och längden med tungan sex och ett halft qvarter, eller utan tungan fyra qvarter och två tum, hvareffter sedan tungan *proportioneras;* dock utan det som är anslagit öfver siälfva stången, hvilcken effter Hans M:ts nådigste befallning nu kommer att giöras sex alnar lång.

Puk-fahnorne böra och alla vara lika höge, men bredden *proportioneras* effter pukorne, förandes *Dragonerne* alltid mindre pukor änn *Cavalleriet.*

Om siälfva arbetet, har alltid Hans Maij:ts nådigste mening sådan varit, att därvid skall brukas så mycket tyg man kan, särdeles med atlasker inuti vapnet, och att allenast med silke *broderas* hvad oumgiängeligit vara bör. Och som jag intet har tagit *concept* af alla bref som jag har hafft den

äran Eders Excellence uti denna *materien* att tillskrifva, så skulle jag hörsamst bedja, det täktes Eders Excellence i anledning af de *resolutioner* som Hans Maij:t i detta ährendet igenom mig har gifvit, låta *projectera* en fullkomlig förordning däröfver, vederbörande till effterrättelse. Jag förblifver &c.

(undert.) ödmiuke tienare

Lund d. 20 *Feb:* 1718. C. Feif.

64.

(Tit.)

Såsom Hans Maij:ts nådigste villia är at Hennes Kongl. Höghet med Deras Durchlauchtigheter Härtigen och Arfprintzen på resan till *Christinæhamn* vähl skole blifva förplägade samt siussen för hela *suiten* af Hans Maij:ts medel betalt, som iag för haft den ähran at berätta, men här intet vist kan utsättias hvad dertill ärfodras, så har iag på Hans Kongl. Maij:ts nådigste befalning tilskrifvit Kongl. *Deputationen* at låta affölja hvad Eders Excellence dertill åstundar, och enär Eders Excellence efter förrättad resa behagar låta mig veta hvad dertil åtgådt, så skall en *formell* anordning derpå den Kongl. *Deputationen* meddelas. Om *terminen* lärer Hans Maij:t sielf skrifva Hennes Kongl. Höghet till, och drager Hans Maij:t till Eders Excellence det nådiga förtroende, at Eders Excellence lärer draga försorg at intet hvad till Resan behöfves må tryta. Hvad Eders Excellences resa angår så förblifver dermed efter mitt förra. Jag är &c.

(undert.) ödmiuke tienare

Lund d. 6 *Martij* 1718. C. Feif.

65.

(Tit.)

Som Hans Maij:t nu mera har underskrifvit brefvet til Eders Excellence om min Sons befordring, så *recommenderar*

iag honom än ytterligare jemte mig sielf uti Eders Excellences ynnest och gunst, Hans Maij:t har därjemte varit så nådig och effterlåtit, at han ännu måtte få blifva här hoos mig, på det iag må hafva tilfälle at underrätta honom uti det inrijkes väsendet, hvaruti han ännu är helt fremmande, och likväl för en ung karl helt nödigt at vetta, han skall lell intet dröija här alt för länge och medlertid söka at använda sin tid vähl. Jag är sluteligen &c.

ödmiuke och trogne tienare

Lund d: 10 *Martij* 1718. C. Feif.

Ödmiukt *post scriptum.*

Hans Maij:t har denne tiden arbetat på en ny postordning, hvilken fuller för afresan lärer blifva underskrefven, men lärer några dagar behöfvas, innan densamma blijr tryckt och *publicerad,* och ehuruvähl densamma ännu hvarken är bekant eller inrättad, så har likvähl Hans Maij:t nådigst befalt mig at låta Eders Excell: vetta, det Hans Maij:t gierna skulle see, om resan kunde skie effter postordningen, således at de som skickas föruth af *suiten* och intet hafva så bråtom, resa med *extra*posten som betahles med 12 öre Sölfm:t för hvar häst hvarie mijhl, men de Kongl: och förstl: persohnerne jemte de som dem följa, resa med Ryttareposten som betahles hvarie mijhl för hvar häst med 26 öre Sm:t och dubbelt för bägge posterne i Städerne, som af hoosföljande upsatz vidare är at see, börandes denna senare så kallade Ryttareposten resa en mijhl hvar halftima.

Hans Maij:t har härifrån skickat 2:ne föruth, hvilka uti hvart ombyte betala hästarne och lämna en upsatz qvar på dem hvilka effterkomma och skola få hästar, på hvar och en upsatz står et teckn tryckt, och hvar och en som reser får et lijka teckn hvar hoos dess nambn är skrifvit och huru många hästar han bör hafva, unfåendes den som intet teckn har at upvijsa, inga hästar. Alt detta oacktat, så lämnar Hans Maij:t til Eders Excellences godtfinnande, på hvad sät resan bäst och beqvämligast kan anställas antingen effter giästgifvare- eller postordningen. I dag effter måltiden reste Hans Maij:t härifrån och lährer den 21 *Martij* vara i *Christinæhambn. Lund* d: 10 *Martij* 1718. C. Feif.

En änkel *Extra* post.
Till vangns . . 3 hästar . . . en person.
En dubbel *Extra* post.
Till vangns 4 hästar . . 2 personer.
Tredubbel *Extra* post.
Till vangns . . 6 hästar. 2 personer. 8 hästar . . . 4 personer.
En änkel ridande post.
Till häst . . 2 hästar . . 1 person. 3 hästar . . . 2 personer. 4 hästar . . . . 3 personer.
En dubbel ridande post.
Till häst . . 6 hästar . . 4 personer. 7 hästar . . . 5 personer. 8 hästar . . . . 6 personer.
En änkel Ryttarepost.
Till häst eller vangns 2 hästar . . 1 person. 3 hästar . . 2 personer
En dubbel Ryttarepost.
Till häst eller vangns 5 hästar . . . 4 personer. 6 hästar . . . 4 personer.

66.

(Tit.)

Jag tackar Eders Excellence ödmiukligen för dess gunstiga bref af den 7 *hujus*, hvar af iag med största nöije seer, at Eders Excellence Gud skie låf vähl är kommen til *Stockholm*, iag önskar af alt hierta at helsan åter må blifva fulkomblig. Så länge Eders Excellence har varit i *Christinehambn*, har iag haft försyn at besvära Eders Excellence med något bref, effter iag vähl viste, at där intet skulle fattas sysslor. Jag frögdar mig rät mycket där öfver, at Eders Excellence nu sielf har erfahrit, hvad iag förr om Hans Maij:t nåd och oförlijkliga mildhet har försäkrat, och har Eders Excellence största skiähl at säija, at man måste glömma sig sielf, när man är hoos den nådige Herren, och är således eij heller at undra, om det ärbareste fruntimbret intet kunde bringa öfver sit sinne at förneka Hans Maij:t något, men det är en olycka, at Hans Maij:t aldrig gifver det vackra köhnet

tilfälle at intet neka något. Hans Maij:t väntas denna veckan hijt, och lärer Eders Excellences bref vara det första som Hans Maij:t skal få läsa.

Jag tackar ödmiukl: för den gunst och ynnest som Eders Excellence behagar betyga emot min Son, iag *recommenderar* honom alt framgeent uti Eders Excellences nåd, Hans Maij:t har varit så nådig och gifvit honom tilstånd at blifva en tid hoos mig, så at iag har tilfälle at underrätta honom uti Wårt inhemska väsende, hvaruti ungdomen ved *Academierne* alzingen kunskap erhålla, hvarjemte han hoos en *professor* läser Lagen. Jag veet intet om tilståndet behöfves skriffteligit.

Jag hade redan för Hans Maij:t afresa bordt underrätta Eders Excellence om en saak, men iag har funnit bäst at låta därmed tils nu anstå, efftersom Eders Excellence då hade nog hinder af resan. Hans Maij:t värd, *Professoren Docter Hegard* har för åhr 1710 då han uti *Maj* månad blef förordnat til *extraord. professor*, at fordra Siu månaders löhn, varandes hela åhrs löhnen 100 tunnor Spanmåhl, och som Hans Maij:t som offtast tahlar med honom, så kom han i min närvaru af tilfälle at nämbna därom, och som Hans Maij:t gierna vill vijsa honom någon nåd, i anseende därtil, at han är Hans Maij:t värd och at hela dess huus genom åtskillige giorde förändringar och oändelig många dörar, nästan aldeles är vordet *ruinerat*, så befalte Hans Maij:t mig sedan, at iag skulle låta Eders Excell: vetta, at Hans Maij:t gierna såge, at han därföre kunde blifva betalt, dock således, at han intet skulle märka, at det är skedt genom någon Hans Maij:t befalning, efftersom Hans M:t intet sielf vill vetta, när han giör någon nåd, om det vore möijeligit. Dessutan är Hans Maij:t så nådig, at han intet gierna vill befalla Eders Excellence uti saker som *dependera* af Eders Excellences egen embetes myndighet. Det är vist at Hans Maij:t mycket gierna lärer förnimma, at han härföre är blefven förnögd, och tror iag intet at därvid någon svårighet lärer vara, efftersom han förmälte at uti *Academiæ Ränterijet* skal vara medel at tilgå, iag har sedermera intet tordz giöra mig det ringaste härom underrättad, på det han intet må märka, at Hans

Maij:t på denna saken hade gifvit någon ackt. Jag *recommenderar* mig &c. ödmiuke och trogne tienare

Lund d: 15 *Maj* 1718. C. Feif.

67.

(Tit.)

Jag beer ödmiukl: om förlåtelse, at iag intet förr än nu effter Hans Maij:t afresa har hindt besvara Eders Excellences gunstiga bref, ty så länge Hans Maij:t var här, voro sysslorne så öfverhopade, at det var ogiörligit.

Hvad Eders Excellences förfrågan angår, antingen LifRegementetz *Standarer* eller Lif*squadrons* Puukfahnor först skola förfärdigas, så har iag densamma Hans Maij:t föreläsit, och feck det svar, at de kunde bägge tillika förfärdigas, oacktat iag förestälte, at intet mehr än en skicklig karl fans i *Stockholm* som kunde lägga handen ved det arbetet. På detta sät, har iag så til säijandes fåt intet svar: om *chiffern* eller vapnet bör komma i Puukfahnorne, är Hans Maij:t ännu oviss, *Drabanterne* hafva haft bägge dehlarne, nembl: et pahr med vapnet och det andra med *chiffern*, så at Hans Maij:t ännu intet valdt någotdera. Skulle Eders Excell: behaga förfråga sig därom hoos Hans Maij:t som nu är i *Strömstad*, så lärer Hans Maij:t sig vähl däröfver yttra. Om iag skall säija mine tankar, hvilka dera först böra förfärdigas, antingen Pukfahnorne eller *Standarerne*, så skulle iag för min dehl hålla före bäst vara, at Puukfahnorne böra hafva *præferencen*. LifRegementet har sina måhlade *Standarer* hvarmed det vähl kan gå i fält, och således sparas de nya en *campagne*, Lif*Squadron* kan ochså slås utan Puukfahnor, dessutan tycker Hans M:t intet om Pukor i fält myket mindre om Puukfahnor, hvarföre Hans M:t har *resolverat* at för Regementerne inga Puukfahnor til vidare skola beställas, undantagandes för dem af det Kongl: Huset; men som Lif*squadron* har sin nya muntering färdig och Puukfahnor snarare kunna förfärdigas än Elfva *Standarer*, så är det mit endaste skiähl hvarföre iag skulle tycka, at de först böra förfärdigas.

Angående Ståndzpersohnernes drängar, så har Hr ÖfverStåthållaren sig förfrågat om han af dem må få uttaga det manskap som ännu fattas för *Gardet* utur *Stockholms* Stad, sedan alt det är uttagit som Hans M:t uti dess första *order* har *specificerat*. Hans M:t har därpå svarat, at Hans Maij:t finner vara vähl hvad han om antahletz *completerande* har föranstaltat, och lärer Hr ÖfverStåthållaren däraf utan tvifvel tagit anledning dem at sammankalla. Jag har intet kunnat få godt tilfälle at tahla härom med Hans Maij:t och tror iag intet, at någon lärer tagas af Eders Excellences *laqueyer*.

Jag lärer i nästa veckan resa til *Medevij*, hvarest iag afvacktar Eders Excellences gunstiga befalningar, förblifvandes med vördnat &c.

(S. l. & d.) ödmiuke och trogne tienare
C. Feif.

68.

Lund d: 25 *Sept:* 1718.

Högvälborne Herr Grefve, Kongl: Maij:t Råd, Öfverste Marskalk, Öfversteordningzman och Öfver*Intendant*.

Jag önskar Eders Excellence myken lycka til dess nya höga och angelägna embete, hvilket iag för tre postdagar eller mehra bordt giöra, där iag icke varit förhindrat af det mykna arbete iag har hafft at befordra Regementernes *marche*. Jag önskar därjemte, at närvarande tilstånd och fattigdom i landet eij måtte hindra Eders Excellence uti dess goda upsåth at bringa detta högstnödiga värket til behörig fulkomblighet, men iag fruktar at däruti lärer Eders Excellence finna många svårigheter, hälst emädan detta et myket vidlöfftigt värk är, dessutan har iag redan föruth sagt, at om de som skola hafva sorg om ordningens inrättande eller handhafvande, blifva med alt för myket arbete öfverhopade, lärer Hans Maij:t aldrig nå sit ändamåhl, och huru kan en ordningzman rät skiöta detta värket, som af nyo skal inrättas, när de därjemte skola hålla deras ting och förrätta de sysslor som Häradzhöfdingarne ålegat, samt dessutan gå Landzhöfdingarne uti

deras embetes sysslor tilhanda; men at de skola *dependera* af flere än högsta ordningzman allena, det fruktar iag lärer mera hindra än befordra värket; Ty som *policen* eller ordningen i Rijket bör vara almän och enahanda, dock lämpad effter hvars och ens orts beskaffenhet, så bör densamma ochså regeras af et hufvud, hvilket i Frankrijke myket noga är vordet i ackt tagit, man har där ochså funnit nödigt at skilja *policen* ifrån de *ordinarie* domstolarne.

At Eders Excellence intet förr har låtit mig vetta om detta nya värketz inrättande, är en saak som borde vara. Det har likvähl intet varit mig obekant, som Eders Excell: af et eller annat mit bref torde hafva märkt, och har iag först gifvit anledning därtil, men eij heller tordz någon det uppenbara, effter Hans Maij:t det så vill hafva, ehuruväl Hans Maij:t til alla delar intet har följt mit *project*. Det förnämbsta ankommer nu i förstonne på en god *instruction*, men iag frucktar, at Landzhöfdingarne, som intet gierna see sådane *vicarier*, mehra lära hindra än befordra värket, äfvensom i Frankrijke i början skedde, när det i *provincierne* på samma foot blef inrättat som i *Paris*.

Man har sagt mig, at ordningen ochså skal sträcka sig til *oeconomien* i Landet eller åkerbruket, hvilket iag tror svårligen lärer gå an; ty den bästa ordningzman kan vara en slät huushållare både på landet och i Staden, och när den som skall styra huushåldningen, densamma antingen alzintet förstår eller har ingen håg dertil, så förvillas mehr än förbättras. iag är en slät Landthuushållare, men därigenom at iag har håg därtil så väl som at ochså därigenom befrämja det almänna bästa, har iag i några åhr med flijt lagt mig därpå, och hoppas på min lilla egendom innan kårt at kunna vijsa prof däraf. Jag är säker at mången snäll huushållare intet veet hvartil han kan nyttia hööfrö, utan at allenast så det på ängarne, hvilket dock icke hvart åhr behöfves, och iag föder mine kalkoner, giäss och höns därmed hela åhret igenom, hvarigenom mycken Sääd spares. Detta är allenast en ringa saak som ingen acktar, men skaffar likvähl myken nytta. Huru åker och äng hoos Oss brukas, må iag intet nämbna, utan ärnar vijsa det i sielfva värket, elliest troos det intet.

Jag har altid bedt Hans Maij:t at vist folk som vähl förstår Landthuushållet och därjemte har håg därtil, måtte förordnas, som därpå har inseende och undervijser andra.

Om iag törs fråga Eders Excellence hvaruti ÖfverStåthållarens syssla nu mera består, sedan en Öfverordningzman i *Stockholm* är förordnad. *Executions*värket hörer honom såsom Ståthållare på *Stockholms* Slott; men ÖfverStåthållareembetet i *Stockholms* Stad består egenteligen däruti at bestyra om *policen.*

Jag uppehåller Eders Excellence alt för länge, elliest hade iag myken håg at ännu nämbna et och annat om ordningzvärket, men iag måste vara beskedelig, så at Eders Excellence intet blir ledsen ved mine bref; Jag kan likväl intet undgå at nämna en ordning som finnes i de skånske och kan skie ochså i flere Städer, som tyckes böra rättas i anseende til den fahra Städerne därigenom äre underkastade af Eldzvåda. Uti desse Städer är ingen invåhnare både Biskop, *professorer* och andra som icke hafva deras lador och logar i deras huus och gårdar, hvilka dessutan äro tämmeligen instängde, hvarigenom lätteligen stora olyckor kunna förorsakas. Annorstädes äre sådane huus bygda utom Staden och *raisonabelt* långt ifrån hvarandra, så at Staden därigenom intet kan råka i någon fahra; men om sådant skulle på en studz blifva ändrat, ehuru nödigt och nyttigt det ochså är, så skulle fattigdomen och andra närvarande svårigheter giöra *execution* ogiörlig.

Jag ville gierna sända Eders Excellence *Argençons* värk om *policen;* men iag har i desse dagar skickat den boken med andra mine papper föruth til *Giöteborg,* hvarest ingen kan komma effter honom förr än iag kommer dijt, då densamma Eders Excell: med någon lägenhet skal tilhanda sändas.

Det är egenteligen intet *Argençons* värk, utan en *Commissaire au Chastelet* ben:d *Delamare* har uti et värk tilsammans dragit alt hvad *policen* angår altifrån *Hebreernes* tid, men handlar sedan förnämbligast om *policen* i Frankrijke med alla de förordningar som ifrån början därom äre utgångne. Hela värket är fördehlt i 12 böcker och 4 *Tomer,* iag har allenast första *Tomen* och veet intet om de öfrige tre sedermera äre vordne tryckte, det är et myket vackert

värk och uti förtahlet gifver han *raison* til sin giorde fördehlning och den ordning han däruti följdt.

Elliest är den Zelliske *politie*ordningen tryckt i Brunsweich åhr 1700 ochså god, förutan åtskillige andre som iag mig utan til intet kan påminna.

Jag beer ödmiukl: om ursäckt, at ändå mot min villie varit för vidlöfftig, men *matieren*, som iag myket tycker om, har brackt mig därtil. Jag är &c.

ödmiuke och trogne tienare
C. Feif.

P. S. Jag påminner mig min skyldighet at tiena det angenehma och vackra köhnet, och därföre beer iag myket, det Eders Excellence, när lägenhet gifves, täcktes påminna sig förslaget til löhnens påökning för Hoffruntimbret, det är en skam, at de skola hafva så litet, kan det skie, så skal iag väl komma til rätta med *StatsContoiret* at det skal vara nådigt. Jag har haft länge den ähran at kienna Eders Excellence, och veet fördenskuld myket väl, at Eders Excell: aldrig gifvit det vackra köhnet orsak at vara missnögd med dess förhållande; det är eij heller större nöije, än giöra dem til behag, åtminstone skal iag det giöra så länge iag något förmår, sedan lära de vara så *raisonable* och vara nögd med en god villia, som aldrig skal uphöra. Den vackra fröken *Stina Lewenhaupts* fästeman är blefven Öfverste för Adelsfahnan. Jag hoppas at de andre vackra hiertungar snart lära följa hennes *exempel*. Hr *Gen: Lieut: Axel Sparre*, som myket låter helsa Eders Ex: har *declarerat* sig för fröken *Anna Fleming*, men han är något obeständig, han har gifvit mig i *commission* at frija för sig på et annat ställe, med den *condition*, at han skal blifva ogift til dess han kommer hem, sedan vil han skåda om bruden behagar honom eller intet, iag tror intet at någon lärer ingå sådane vilkor.

Memorial om Linnés konst att frambringa äkta perlor, inlemnadt d. 29 Januari 1762 af Biskop Mennander. *)

Att en eller annor varit till, som kunnat göra Guld, det har jag väl hört sägas, men aldrig att någon gjort äkta perlor. Det är visst, att Naturen gör perlor dageligen, och skulle någon kunna stjäla denna konsten af Naturen, måste det vara endast den hon insläppt uti sina inre och heligaste rum. Jag kan icke döma om en sak jag icke känner, men jag känner Linnæus af en konst, som ej kan köpas för perlor eller guld.

Jag lärde känna Linnæus under sina Studente-år för sin brinnande hog att upparbeta sig i sine vettenskaper, men under de knappaste vilkor, att han närmast qvafts, om ej Högvälborne Herr Landtmarschalken, några få andra, och kanske äfven jag, efter mine då varande omständigheter, understödt honom.

Härpå gaf han sig utomlands med tvenne toma händer, der de lärde upptogo honom då redan som ett orakel, att han reste med mera distinction än någon annan. Han begynte redan der utgifva sine verk öfver Naturkunnigheten, som strax admirerades af de största kännare, och de halflärdes intrigue qvafde sig sjelf. Clifford tillböd honom Botaniska Professionen i Utrecht, Boerhave en Botanisk Profession i Leyden, om han ville först gå till Cap: bonæ spei, Dillenius att blifva sin successor vid Botaniken i Oxford och Du Fay att blifva ledamot af VettenskapsAkademien i Paris med lön; men hemsjukan drog äfven honom till fäderneslandet.

Han nedsatte sig först här i Stockholm af alla okänd, men vann innan kort den största Praktiquen bland Medicos, då han var en af fundatores till VettenskapsAkademien; men mera kärlek för vettenskapen än vinst drog honom till Academien.

Han vägde strax vid Professionens antagande att antingen sköta sin syssla taliter qualiter och rikta sig med practiquen, eller att alldeles lämna praxin och hel och hållen sköta sin profession, ty af tvenne jern i en eld måste ettdera bränn-

*) Af annan hand, än afskrifvarens, är påtecknadt: «Inlämnadt af Biskop Mennander, men författadt af Linné sjelf.» — Jemför ***Linné's Anteckningar om sig sjelf***, pag. 340.

nas. Vettenskapen vann hos honom företrädet, den han så skött, att hans Auditorium alltid varit det talrikaste, ty han har icke allenast lärt, utan ock uppmuntrat rikets ungdom till brinnande hog för vettenskaperna.

Jag har läsit de Collegier, som studerande skrifvit under hans lectioner i *Diæten,* hvilka äro uppspäckade med så många artiga rön, att jag aldrig sett något dylikt i den vettenskapen.

Uti *Historia Morborum* har jag af honom sett en enda disputation, *Genera Morborum* kallad, som erkännes för största mästerstycke i den delen; aldrig kan väl mera sägas med mindre ord.

Hans *Materia Medica* erkännes äfven af kännare att vara ett dylikt stycke och redigare än allt hvad i den delen utkommit.

Upsala *Academies Trägård* täflar otvifvelaktigt med alla Botaniska Trägårdar i Europa om myckenhet af rara växter; alla Professorer i Upsala tillstå, att Linnæus inskaffat hvarenda ört utan en enda styfvers depense för Academiens ærarium.

Under sina Academiska år har han rest öfver de mesta provinser, öfver Lappska och Dalska fjellen, öfver Skåne, Vestergöthland, Öland, Gottland, och hvar dag upplockat de naturens gåfvor, som oss sjelfva tillförene varit obekante. Och jag räknar för en hufvudsak, att han i sina utgifne resor allestädes applicerar fäderneslandets producter till privata oeconomien. Jag bedrager mig mycket, om icke den dag kommer, då Regeringen under mera lugn varder användande en hel hop häraf till landets nytta.

Alla nationer hafva ifrån de äldsta tider sorgfälligt sökt uppleta och beskrifva sina länders producter af allehanda naturalier. Detta har hos oss allramest saknats, intilldess Linnæus med otroligt arbete samlat samt i Flora och Fauna Suecica beskrifvit våra naturalier, som i växter och djur blifvit flera, än något land kunnat framvisa, fast i mildare climat.

Jag har öppnat hans vidlyftiga Correspondence med alla curieuse icke allenast öfver Europa, utan äfven öfver Ost- och Vestindierne, samt huru alla naturkunnige förfrågat sig hos honom om de sällsyntaste saker. Jag vill ej nämna den

möda han haft att få sända sina elever till de aflägsnaste orter Spanien, Italien, England, Canada, Surinam, Brasilien, Egypten, Malabar, China &c. till de utländske lärdes förundran och nästan afundsjuka.

Tillförene har varit ovanligt, att utländningar besökt våra Academier, men att lära af Linnæo hafva Ryssar, Norrske, Danske, Tyskar, Holländare, Engelsmän, Fransoser, Italienare kommit till Upsala; ja sjelfva Botanices Professorer vid de utländske Academier hafva sändt till honom sine söner, och nu nyligen har en kommit till Upsala för hans skull ifrån America.

Men det största är, att Linnæus varit i stånd att nedrifva en hel vetenskap, den vidlyftiga Botaniquen, och honom ånyo uppbygga på fast grund till en så ansenlig höjd och bredd, att alla nationer måste nolentes erkänna honom för Restaurator och Princeps Botanices samt följa hans System.

Botaniquen har väl icke så synnerligen varit mitt tidsfördrif, men jag torde ega något mera vitsord, om jag säger, att Linnæus icke är mindre uti Historia Naturali, än i Botaniquen. Om han intet mera arbete lämnat verlden, än det han skrifvit om Djuren, hade det allena varit tillräckligt att göra honom odödlig; ty vettenskapen om djuren, som tillförene låg i smutsen, har han så fejat och satt i ordning, att han tycks närmast gått i naturens fotspår. Men då jag säger, att Linnæus allena först upptäckt flere djur, än alla menniskor, som före honom lefvat, lärer det falla hvarje så otroligt, som det dock är sannt.

Han har skrifvit och utgifvit öfver 40 verk, alltså mera än någon nu lefvande. Något hvar skulle endast tröttas i all sin tid afcopiera dem. Myckenhet af böcker gör väl hos mig icke hufvudsaken, men de många editioner af dem äro de ovedersägeligaste bevis, att de åtgått och alltså att deras auctor skrifvit egna rön, nya uppfinningar på redigare och fastare grund än andra. De äro af andra upplagde i Danmark, Tyskland, England, Paris, Italien, men sina egna har han utgifvit här i Stockholm och dermed gjort nationel vinst. Hade Linné kunnat på eget förlag upplägga sina verk, han hade redan varit capitalist; men han har lämnat andra afsättningen att ej hindras i sitt arbete.

För öfrigt har Linnæus haft de fördelaktigaste kallelser till utländska universiteter och fått se sina disciplar hugnas äfven hos utländningar med dubbelt och mera förmoner, än han sjelf kunnat vinna. Han är stadd i en sådan station, der meriter öppna honom ingen väg till fördelaktigare poster, som allom andra.

Riksens Höglofl. Ständer hafva sig sjelfve förbehållit att uppmuntra vettenskaper i Riket; om någon ser dem (?) tycks förtjena R. H. Ständers åtanka, måste det vara Linnæus, som med vettenskaper hedrat sig och sitt fädernesland, utan att derför någonsin hugnats med reelle förmoner; ty om detta förgätes, kan efterverlden skrifva öfver honom, som han sjelf skrifvit öfver Flora Suecica: *Laudatur et alget.*

Till slut kan jag rent ut säga, hvad som föranlåtit mig att underkasta detta R. H. Ständer, neml. att då jag senast råkade Linnæus såsom en gammal bekant, berömde honom för sin flit, men beklagade, att jag såg åldern gjort honom gammal, då fick jag till svars: Jag har sökt, om flit och arbete hos oss kan göra någon förtjent. Jag har vunnit derigenom denna utmärglade kroppen. Jag har förkortat mina dagar, att allenast några få ligga öfrige i dräggen. Men det mest grämer mig, är att jag således mördat mina många omyndiga barns fader utan att kunnat lämna dem droppfritt tak öfver hufvudet.

Jag har hört utaf vissa personer, att Linnæus ej utbjudit sin invention om Perlorna, utan att Riksens Ständers Oeconomie KammarUtskott, som sport, att han visste konsten, sonderat honom härom, kallat honom hit och förr än han den uppgaf, på cavaliers-parole utfästat åt honom summan, der han kunde lägga den palpabelt för deras ögon. Han har gjort det, att de äro trygge, att S. Utskottets Deputerade hafva derom blifvit lika säkre; ty tyckes det, att det bör hållas, som den i annat rikare land alltid betalas med långt mera; annars skulle han klaga sig bedragen, som han numera kan ej till utländningen sälja sin konst, som blifvit mer än hans ende, sedan så många fått se honom af KammarOeconomieUtskottet.

Bref af F. Anagrius om en Henr. Flemings förmenta påträffande såsom munk i ett Polskt kloster.

Högvälborne Hr Baron och Landzhöfding, *)
Nådige Herre.

Eders Nåde betackar iag ödmiukast för des Höggunstige skrifwelse, och at Eders Nåde täckes hafwa mig sin ringaste tienare i nådigt minne, och skulle det warit min högste önskan om iag wijd den omskrefne saken kunnat något finna Eders Nåde att *notificera*, som förmått uthwijsa den diupa wördnad iag bör för så mångfaldig af Eders Nåde mig ärted nåd och gunst.

Hwad kunskap är att få af Högwördige Hr Biskopen i den förmälta saken, lärer Eders Nåde finna af hoosgående des skrifwelse. Jag hafwer wijdare warit omtänckt huru iag här ifrån orten skulle kunna skaffa Eders Nåde någon närmare uplysning och som iag wiste att min swåger, *pastor* i *Ihrsta Mag. Schiffer*, hafft den ähran att wara wäll kiänd hoos nu Sal. Grefwinnan *Christ. Lewenhaupt*, hwarföre ock wälbem. Grefwinna, för några åhr sedan, brukade honom, såsom en *mediator*, att förmå Högwörd. Hr Biskopen att efftergifwa något af den fordran, som han hoos henne hade, hwilket ock skiedde, iag ock äfwen kunde tänckia att *Mag. Schiffers* fader som för Sonen war *pastor* i *Ihrstad* ab A:o 674 också i sin tijd skulle hafft kunskap om Hr *Hendr: Flemings* lefwerne och död; Ty reste iag för några dagar sedan till *Mag. Schiffer* att förnimma hvad han, som nu är en man öfver sina 50 åhr och födder der å orten kunde vetta i denna saken, samt hwad han förwisso kunde säija sig hört af sin fader, som äfwen hos Hr *Hend: Fleming* warit bekant. Och berättade *Mag. Schiffer* att han iempte fadren A:o 693, då Hr *Hendr: Flemingz* Son i Kiärbo Kyrckia begrafwits, warit med wijd begrafningen i Kyrckian och sedan wijd *tractamentet* på Herregården och sorgehuset, Sade sig då och äfwen tillförende, ej annat hört tahlas än att Grefwinnan *Christina Lewenhaupt* war en Änckio:fru; hafwande mehrb. Fru Grefwinna den tijden hwarken sig för annat uth-

*) troligen Conrad Ribbing.

gifwit, eller af andra warit hållen, och hade det warit ett fult tahl att Hr *Hendr: Fleming* förgåts på ett skiep, om han kunde sig rätt påminna, emelan Engeland och Franckriket.

Angående det att Hr *Hendr. Fleming* sedermehra skall wara funnen i et kloster i Påhlen, sade han sig wäll nu nyligen det hört, men hölt det för en *speciosa fabula*, effter det ej tyckes wäll kunna slutas: att effter en warit i kloster som hett *Fleming*, så skulle det warit *Hendr. Fleming*, likasom det namnet *Fleming* endast wore i Swerige, der likwäl i Saxen och annorstädes *familier* der af nämnas, och derföre ej underligt om en af dem funnits i Pohlen. Wij hörde iu medan Swänska *Armeen* stod i Pohlen i afwisorna offta nämnas en Saxisk *General* som hete *Fleming*, men aldrig hörde man någon tänckia att det war *Hendric Fleming*. Således *discurerades* här om denna saken. Elliest hafwer iag hört berättas att *Lindögård* nu temmel:n begynner att förfalla, effter ingen bryr sig om att hålla taken wijd macht med mehra som vara bör. *Hoc indicium desperatæ causæ penes hodiernum possessorem quidam interpretantur.* Detta är det som iag härtill i denna saken hört berättas, kan iag framdeles finna något mehr skall iag ej underlåta Eders Nåde det i ödmiukhet föredraga. Uthi Eders Nådes nåd och gunst *recommenderar* iag mig ödmiukast. Förblifwer med alskiöns lyckönskan

Eders Nådes

Westr: d. 13 Novemb. 1723.

Allerödmiukaste tienare
Fridericus Anagrius.

Bref af P. Bethun om samma sak.

HöghWählb:e H:r *baron* ok *Generall* gunstige Harre.

Wad hiöghwählbårne H:r *baron* och lansshöffding *Riebbing* berättat dädh iagh 1721 d. 8 Agust utgifit en *Atest* angående H:r Flähming sohm fans ie eit *berhardin* Klåster i *littaugen* äller *samågtien Zittofiany* benant är sant, män kan iagh berätta när iagh iör eden lärr iagh wähl betänkga min schals salliehet, och säga sanningen, sohm biefogade min

förklaring wijeser, at iagh dädh af min goda wähn öfwersten oh *baron perr baner* hört för migh seiga, och iagh sohm tient och sett H:r Cammerrådet flähming sohm war broderren syentes dänne *patren* i klåstret dähmmeligen liker oh mera sohm min skrifft *Lit. F. F.* einneholler, *män at iagh kan iöra eden at dädh war fru stina leigenhaups man och härre, wet iagh eigh annat ähn af öfwesten per baner at berata, tie han kände den brorren best* &c.
altzo läre miet wedtzmål eigh stort hielpa dän sohm skal wara när åhm iagh giör eden här, kan *quæstonera* migh affter min skrifftz eienhold, dädh iagh där understrukiet — män beder H:r *Generallen persuadera* H:r lansshiöfdingen *Rebing* eigh lätter märka at hafwa *Copian* af min skriffts einnehold såhm iagh til *Gref delagardie* gifet af *dato* d. 29 Juni 1723. män kan *Grefen delagardie* fåh wijdare underrätelser, råder iagh eigh — gudh gifwe iagh eigh hade set dän schuenske *patern* och dän historgen i klåsterrens kiörkga, när *per baner* hånnåhm igänkiände och kallade hånnåhm bror etc: hade iagh eigh undrat äller fregat där äffter myckge mindere talt åhm dän *Aueren,* kunde eintet tro att dädh hade nogen diispieyte äller protzes med sigh, mickett mindre dädh råkat dän Erlige ok redlige H:r lansshöffting *Rebing* och däs famielge *prejiudicerlig* kunde iagh wähl dulgtet saken — iagh skal iöra i denne skaken för min *General* alt wadh miögeliget är, utan någon *passion* för någon *part* sohm en *Cristen* —

Castelan Hiämedz städer liedofian och Zieddofiani städer skolle upbrännas war årder af Kongl. Maijstet. liedofian lades ie Aska och stora håfet män Zieddofianij 3 miel därifron blf frälst, wadh orsak wet iagh eigh rät at berätta, dädh är nu öfer 16 åhr iagh kan eigh alt miennas — medlertiedh förblifer

Hiögh Wählbår H:r baron ock Generall
ödmiukeste Tiänare
Malmö d. 1 *Julii* 1723. P. Bethun.

P. S. förlått at iagh drögt en postdagh iagh war ute mädh mine wijnthundar och och hittsat harar.

Bref af Jean Mentzer om samma sak.

Högwälborne Herr *Baron* och Landzhöffdinge *)
Min Högtährade Herr *Cousin.*

Nu medh sista Påst hade iagh den ähran att bekomma min Högtährade Herr *Cousins* bref af d. 19 September angående att Hans *Excellence* RijkzRådet och *Presidenten* Höghwälborne Herr Grefwe *De la Gardie* har beropat sigh på mit witnesbördh, at Hr *Hendrich Flemming* skall hafwa warit uthi lijfwe, och uthi ett kloster i *Littauen*, och att iagh wille utlåtta mig för min Högt:de Herr Cousin, hwadt mig om samma Hr *Hendrich Flemming* wetterliget är, hwarpå länder till Tienstl: swar, att Hans *Excellence* Gref *De la Gardie* skref migh till nu sistleden d. 9 *Augustij* och begiärde af migh en *atesst*, om icke det wore mig kunnigt att Hr *Hendrich Flemming* war i lijfwe den tijden wij war i Pohlen, och om icke iagh sielf seett och tahlt medh honom, eller åtminstone, om icke iag af någon annan sådant hörtt och förnumit. Hwar på iag skickade honom en *atest*, att *anno* 1705. eller 1706. när wij war i *Littauen* med Sahl. Greffwe *Adam Levenhaupts armée*, då hörde iagh af Sahl. Grefwen, att han sade sigh hafwa seett och tahlt med samma Hr *Hendrich Flemming* uthi ett Closter i staden Cittovianij, och att han war blefwen *Cattolich* och war Munck der i Clostert, men hölt sigh der hemligen och wille intet tahla medh någon af de swenske. Detta är nu alt som iagh weett att berätta här om, och lärer min Herr *Cousins* förste *Punct* här igenom wara beswaratt.

2:do Så har iagh aldrig kiänt eller tahlt medh Hr *Hendrich Flemming.*

3:tio är igenom den andra beswarat, att iagh hwarcken har kiänt eller tahlt medh honom.

4:to är och beswarat att han war *Catolickh* och *Pater* i Clostert, men huru länge han der warit weet iagh intet dock hörde iagh wäll Sahl. Hr Grefwe *Levenhaupt* sägia att det andra åhret när wij kom dit igen, så war han borte uthur det Clostert, och *Transportera* till ett annatt, men hwartt weett iagh intet.

*) troligen Conrad Ribbing.

Detta är nu alt som iag weett att berätta uthi denna saken, men iagh tror wäll att Hans *Excellence* Gref *De la Gardie* lärer hafwa *atest* här om af Hr Öfwerste *Bethun* som ligger i *Malmö* och *commenderar artolleriet*. Min k. *Catrin Charlott* till lijcka medh mig beder anmähla wår *Respect* hoos min Nådige Fruu Grefwinna och min Herr *Cousin*, hwar medh iagh medh största nögie altidh är och framhärdar

Höghwälborne Herr *Baron* och Landzhöffdingens
Min Högtährado Herr *Cousins*
Tienstskyldigste och hörsamste
Öhresteen d. 3 October Tienare
A:o 1723. Jean Mentzer.

Bref af C. O. v. Höpken till Grefve C. G. Tessin.

Coppenhagen ce $\frac{16}{27}$ Juin 1744.

Monseigneur

Depuis ma derniere du $\frac{2}{25}$ passé j'ai eu l'honneur de recevoir celle que Votre Excellence a eu la grace de m'écrire du 20.

Vous aurez déjà vu Monseigneur par ma précédente la déclaration que Sa Majesté le Roi de Prusse a fait faire icy au sujet de sa prise de possession de la Comté d'Ostfrise aussi bien que la réponse que M:r de Schulin y a faite au nom du Roi. Sa Majesté Prussienne a fait délivrer ensuite une Lettre à Sa Majesté Danoise, par laquelle Elle demande que le Roi veuille bien ordonner à la Chancellerie de son Royaume d'ajouter à ses autres titres celui d'Ostfrise. Demande assez embarassante à ce que je crois pour cette Cour dans la situation présente de ses liaisons: *mais comme il y a des tems où on n'ose rien refuser à un Prince qui parle d'un ton à se faire écouter, on cède à la nécessité et* *) on a répondu favorablement que la chose n'aurait pas de difficulté. Vous sentez bien Monseigneur, combien *cette po-*

*) De med kursiv tryckta ställena äro i originalet skrifna med chiffre.

litesse leur doit coûter eux qui n'accordent jamais *rien de bonne grâce ni* sans avoir *chicané le terrain* autant qu' il est possible. Votre Excellence en a fait l'expérience.

Je ne saurois finir cette lettre sans Lui rendre compte d'une avanture comique que M:r Campbell de Gothembourg vient de me raconter. Passant par la Citadelle de Warberg, le Major Wrangel, qui y est en prison, a appellé son valet pour lui demander le nom de son maître et le sujet de son voyage. Ayant sçu, que M:r Campbell passeroit par Copenhague pour aller aux Eaux de Pirmont, il a chargé le valet de prier son maître de vouloir bien à son passage par icy aller *chez Mons. Grüner* lui faire bien ses respects et lui dire tout ce qu'il souffroit pour l'amour de lui. Commission dont M:r Campbell ne jugea pas fort à propos de s'acquitter.

J'ai l'honneur d'être &c.

Monseigneur

de Votre Excellence

le très-humble, très-obéissant

et très-fidel Serviteur

C. O. v. Höpken.

Bref af Gr. August Ehrensvärd till Baron Sven Bunge *) 1768.

Min Egen Baron.

Assessor Giörvell har varit hos mig ock bedt mig at jag skulle til min Baron öfversända en afskrift af en Suplique han til K. Canc. Colleg. har ingifvit, med begäran at få behålla en nyckel til Bibliothequet. Jag har giort honom til viljes. En sak bör jag tillägga:

Om min Baron kunde hielpa honom i sin begäran så skedde Giörvell justice. Min Baron finner af Supliquen hvad flit, hvad möda ock hvad omkostnad han användt både för Bibliothequet, som ock för Vitterheten. Hans sentimenter å Politiske sidan, tror iag mig någorlunda kunna svara före, ock det så mycket mera som jag vet, att de arbeten han nu

*) sedermera Grefve och Riksråd.

har under händer ej skola skada oss. Hvad Tessinske saken angår så var det ett fel af Giörvell at vara envis, men det är ett fel, som måste förlåtas en Journalist ock en Auteur: han har ofta ångrat sig; kallsinnighet af sina gamla vänner och misstroende af sina förmän, har ej annat kunnat än kiöra honom til bot ock bättring. Hans estime ock vördnad för min Baron både som en stor man ock en kännare af Vitterhet och Vettenskaper, har han så försäkrat mig, at jag ej drar i tvifvelsmål at betyga det vara hans alfvare. Han kan vara ostadig men ej otacksam.

Af hans discourser har jag märkt at Gref Dyben ej lärer vara för honom, ett bevis att han antingen har mycket rätt, eller ock ej tänker lika med honom. Hvilket dera som är, så är det icke Giörvells skam.

Att jag talt för honom, är at kunna ge min Baron andre idéer om hans upförande, än min Baron hittils haft skäl at ha: jag tror utomdess att denne mannen kan bli oss nyttig, ock det dependerar af oss at han så gärna skall skrifva för vår räkning, som för andres: med liten höflighet är han vunnen; det är altid Auteurers pretensioner.

Jag innesluter mig i min Barons vänskap ock väntar Er ankomst til staden såsom nödvändig både för det almänna ock Edra vänner, framhärdar min Barons

ödmiuke Tjenare
Ehrensvärd.

Bref af densamme till Major Coyet i Helsingfors.

Saris d. 16 Aug. 1771.

Sedan jag sidst skref så har den ändringen hänt att Kungen frågat mig om jag åtminstone ej kunde behålla flåttan. Ehuru min hälsa är svag och jag icke har stor förhopning till bättring så svarar jag att jag tror mig kunna besörja flåttan så framt jag får låf att skiöta hälsan. Jag kan intet öfverge Er mitt herrskap så länge det blir mig möjligt att hängla med och mitt tillstånd ej blir så svagt att det

skadar flåttan och Er. Jag litar på att ni alla hiälpa till att giöra det jag ej årkar med. Få nu se hur härmed går.

Tack min egen Gubbe för Ert trägna arbete i åhr. Jag recommenderar ännu Gustafssvärd, *) dels för det att detta var vårt första arbete, dels för det det bär namn af Kungen och dels, kanske mäst för det ni ska få sluta ett arbete som ni begynt, till att visa efterverlden att en officerare ur arméen förstått så mycket som andra.

Ravelin vore jag sedan angelägen om till att visa det vi sluta med godt samvete **). Men som vi ej hinda den färdig så få vi låta våre efterkommande börja med godt samvete.

Det öfriga ni ber mig om, min Gubbe expedierar jag till Blomcreutz.

Må väl min egen Gubbe och skiöt hälsan. Hälsa Cammeraterne. Jag är beständigt Er ödmiuke och trogne tienare

A. Ehrensvärd.

För all ting, spar så mycket ni kan för penningebristens skuld.

Bref af R. R. Gust. Ad. Hiärne till R. R. Sven Bunge.

Högvälborne Herr Baron Kongl. Maij:ts och Rikets Råd och Commendeur af Kongl. Nordstierne Orden

Min Högtärade K. Cousin!

För min Cousins hogkomst genom bref af d. 21 innevarande, tackar jag oändelig, och är mig hiärtelig kiärt at min Cousin lyckligen återkommit till Beateberg.

Hans Maij:t är vid en god hälsa, och lär i dag resa från Carlscrona till Callmar, hvarifrån sedan Hans Maij:t varit öfver till Öland och besett Borkholms slått, resan sker till Jönkiöping, hvarest Deras Excellencer Stockenström och Hermansson den 30 i denna Månad skola vara Hans Maij:t till mötes.

---

*) Denna starka befästning förstördes af Ryssarne sjelfva under sednaste kriget med Vestmakterna. Utg.

**) *Godt samvete* kallades och kallas väl ännu ett utanverk på Sveaborg, anlagdt under Ehrensvärds öfverinseende af Coyet och Danckwardt Lilljeström, hvilken sednare skall hafva gifvit det namn. Utg.

Giöromålen i Jönköping hållas mycket hemliga, och är ingen här som därom har minsta kundskap: men i förtroende kan jag lämna Cousin den underrättelse, att denna resa har till föremål en räfst med Hoffrätten därstädes, öfver hvars förfarande hela Landet suckar. Statz-Secreteraren Hägart kommer at föllja med H. Maij:t, at förrätta JustitiæCancellers Ämbetet. Men som man eij kan vist veta förut, hvad mer eller mindre bråtт kan finnas hos denna Domstohl, så är det rätt väl at denna sak med så mycken tystnad handteras.

I Carlscrona hoppas jag Hans Maij:t stadgat Am. Collegii Instruction, jämte de öfriga Hufvudmål som angå flåttans hushåldning. R. R. Falkengren har jämte Sinclair varit närvarande, och enligt sista bref från den sistnämde, så hoppas jag dessa Herrar förent sig i saken, då intet tvifvel är, at en för Riket högst nyttig sak blifvit afgiord.

At våra gamla Ricksdags politici fortfara at oroa Landet med åtskilliga rychten, därom är ingen tvifvel, med sista post har jag äfven från de Södra Orterne därom underrättelse. En Krögare här i staden, är af Svea Hoffrätt dömd till Döden för lastеligt tal om Hans Maij:t och dess Afl. Hr Fader. En annan som skall ha Caracter af Conducteur, har i dessa dagar blifvit angifvit för dylikt, som han hållit på landet, par mil härifrån. Det är ohyggeligt at se hur långt bitterheten öfver förlorat skiälfsvåld, bringar dess anhängare, ehuru därmed intet annat kan uträttas, än öka olyckliga menniskiors antahl.

Rudbecken har fått svar, jämte understöd af StatzContoiret så långt möijeligt varit. I Westerås skall rågen vid Mormässmarknaden gått till 42 Daler, och här i staden betalas 52 Daler för rijtorr råg, så at man nu hoppas at Landtmannen skal få denna sin Vara efter skiäligheten betald. At få något understöd till dessa Operationer har varit omöijeligt, ehuru man eij underlåtit, at därtill giöra alla möijeliga försök.

Jag har talt med Landzhöfdingen Grefve Gyllenborg om det lilla stenhuset öfver Mora stenar, som sade sig redan giort därvid hvad honom ålegat, och hoppas at bristfälligheten skall så snart möijeligt är, bli botad.

Printz Carl kom i går till staden, sedan han några dagar varit på Gripsholm, jag ärnar i dag upvachta honom.

RådCammaren består eij af flere än R. R. Ribbing, Wrangel, Falkenberg och mig, jag är därföre säker at eij få någon befallning at infinna mig på Ekholmsund, dit Hans Maij:t efter Printz Carls utsago skall väntas d. 6 Octobr.

I min Cousins vanliga godhet och vänskap innesluter sig

Min Högtärade K. Cousins

Ödmiuke trogne tienare

Stockholm d. 24 Sept. 1773. Gustaf Adolph Hiärne.

Bref af Ambass. Gr. Gustaf Creutz till R. R. Gr. Sven Bunge.

Paris 21 Avril 1783.

Je prens la plume avec le desespoir dans le coeur pour aprendre à Votre Ex:ce la mort de Messieurs de Wrede dans l'Inde. Cet evenement va plonger le poignard dans le coeur de leurs parens si Votre Excellence ne daigne pas les y preparer. Je La suplie de prendre les precautions nécessaires pour cela. Je joins ici les certificats de leur mort.

C'est avec une douleur inexprimable que je pense au momment ou je pourrai vous serrer dans mes bras et retrouver dans le sein d'un veritable ami le seul bonheur qu'il est permis de gouter à l'homme.

Gustav Creutz.

Bref af Carl Linné till R. R. Gr. C. G. Tessin.

Högvälborne Hr Grefve, Kongl. Maij:ts och Riksens Råd, Præsident uti Kgl. Cancellie Collegio, Öfverste Marschalk, Gouverneur för Cronprintsen, AcademieCanceller, Riddare och Canceller af alla Kongl. Maj:ts Orden.

På denna dagen, som till Eders Höggrefl. Excellences åminnelse årligen af mig firas, tillstädier tiden mig ännu att få offra min tacksamhet på Eders Excellences altare, för hela de 30 åhren jag med hela mitt hus, endast och allena af

Eders Excellences nåd, fått hugna mig af tillräckelig utkomst och bergning. Mitt hierta skall brinna af tacksamhet, så länge varm blod rinner i mina ådrer, och skall taga dehl uti alla Eders Excellences öden, såsom af egne, och fast jag ej kan mer, skall jag dock läggas i grafven med den upricktigasta och diupasta tacksamhet, som någonsin ett barn kan bära mot sin huldaste fader.

Den alsmäcktige Guden, som utrustat Eders Excellence till fäderneslandets stöd, som satt Eders Excellence till den högsta och tillika visaste i Riket, ja giort Eders Excellence så stor, att helvitis afvund må där vid brista; som åter igien låtit Eders Excellence triumphera öfver alla sine avundsmän, Han hafve städse sin hand öfver sin utvalde.

Jag förblifver in i grafven

Eders Höggrefl. Excellences

Upsala 1770 underdånödmiukaste tienare

d. 1 Januari. Carl Linné.

Bref af Kansli-Rådet Sven Lagerbring.

Lund d. 22 Aug. 1772.

Jag var redan på vägen til Dannemark då jag fick veta, at Garnizonen i Christianstad giort sig orolig, iag vände fördenskul tilbaka til Lund, därifrån jag intet lär resa för än denna contradansen blifver lyktad. Imedlertid har här varit nog lefvande, i tisdags gick den ena bataillonen af Prints Fredriks regemente härigenom staden med fullt gevär samt ammunition och Canoner. I Fredags tågade Wulfkrona med Monstorps Compagni härigenom. Prins Carl upbröt i måndags från Landskrona och låg öfver natten på Svenstorp. Nu lär hela Staben vara kommen till Wä, hvarest Prins Carl säges skola hafva sit hufvudquarter, men ännu hör man intet af några fiendtligheter hvarken från staden eller utifrån. Det skall likväl vara säkert at Garnizonen arbetar med kraft på fästningsvärken. Man får nu se om denna Campagner blifver särdeles blodig, ty i mit tycke är Christianstads uptåget icke allenast lastvärdigt utan ridicult.

Landshöfding Tilas torde vid tilfälle blifva underrättad at min resa til Dannemark blef afbruten.

Bref af Joh. Henr. Kellgren till Pehr Gabr. Rudbeck *).

1.

1784 d. 31 (Dec?).

Min bästa Rudbeck — Juldagen kl. 10 foro vi från Stockholm, och kl. 4 e. m. voro vi här, sedan vi i Telje gjordt en timmas middagsmåltid. Kölden var ej det minsta besvärande, och föret delicieust. Kungen har ock så väl inöfvat Bönder och Bondmärar, att alt går af sig sjelft utan piskor eller påminnelser. Första afton decamperade vi ej, utan gåfvo audience åt Acteurer, Danseurer, Målare, Snickare, Fan och hans Mor som kommo med klagomål eller sqvaller. Sedan ha vi passerat våra dagar så agreabelt man kan, med gêne och monotonie. Jag skall beskrifva dig en dag, så känner du dem alla. Kl. 8 stiga vi upp, dricka Chocolade och kläda oss en chénille. Det är denna tiden som Clewberg occuperar sig med sin sysla, ger ut kostpenningar, skrifver bref, depêcherar Courierer &c. — Kl. 9 gå vi upp på Billarden, där Clewberg plär göra några partier, till dess våra Drängar hämtat en bondsläda. Då sätta vi oss i, och köra en mil ventre à terre: dejeunera på Läggstad eller något annat ställe, af den provision vi fört med oss. Den består ordinairt i godt färskt smör af Rudebecks tillvärkning, en kall Hjerpe, och några glas Chambertin. Då vi komma hem är kl. merändels mot 11. då vi väntas af vår Hårfriseur. Kl 12 eller half Ett äro vi altid klädda. Då hämtas vi af en Stallvagn upp på Slottet. Vår första visite är där hos Deprès, Decorationsmålarn till Christina, där Kungen och Prins Carl nästan dageligen råkas. Därifrån gå vi upp i conversationsrummet och ställa våra kl. efter Kungens, hvilken alla dagar går olika. Man gör ock ibland några visiter denna tiden, såsom hos Armfelt, Rosenstein, &c. Kl. 2 är merändels levern, hvar-

*) Häradshöfding, Borgmästare i Norrtelje.

ifrån man åter passerar till conversationsrummet, till dess man ungefär kl. half 3 får gå till taffeln. Sen man ätit går man åter upp i Salongen, där hela Hofvet samlas att dricka Caffé och spela. Sen vi en liten stund sett på spelet fara vi hem till Staden, svepa oss in i våra pälsar, och göra åter ett par mils course på bondsläda. Efter promenaden hälsa vi ibland på Müllers, som bo i samma farstu, och höra sottiser, tills Stallvagnen på nytt kl. 6 kommer att hämta oss. Vi gå upp i Salongen, dricka thévatten eller kallskål, gå kl. 7 på Spektaklet eller repetition på Christina som hvarannan dag omväxla. Så kl. 10 till taffeln, så hem, klä af oss, läsa ett par sidor i Merciers Bonnet de Nuit, och kl. half tolf i full sömn. Du ser att i vår Diet fattas intet rörelse. Också må vi ännu, Gudskelof, rätt väl. Christina lär spelas första dagarne på nyåret. Zöge är den enda som spelar väl, de andra knapt drägeligt. Jag saknar ej complimenter från de som förstå och ej förstå; men intet ord har ännu hörts hvarken om presenten till Clewberg, eller papper för mig. Med Armfelt har jag talt om dig på det sätt som du föreställer dig. Men ingenting har jag ännu kunnat utspana, huru saken tillgått. Han har ej refuserat den complimangen jag gjort honom som caussa principalis till din lycka. Hans ord voro ungefär dessa — *Ja, Kungen var den gången rätt beskedlig emot mig. Han hade ingen ting lofvat, och därföre tordes jag ej heller ge Rudbeck någon försäkran. Det fägnar mig obeskrifveligen att han blef hulpen. Den är altid lika lycklig som kan göra sådana saker, som den mot hvilken det sker.* — Schröderheim kom först ut i går aftons — Han har begärt en hel förmiddags entretien med mig. Få se hvad det betyder — Min hjertans vän, om du visste hvad jag på några dar blifvit metamorphoserad! Jag fruktar att när jag kommer tillbaka lär du ej känna igen mig — Du mins denna platta, slickade pannan där några och tjuge väl taljade hårstrån kröpo skamlige att gömma sig i en högt uppknuten pung. Där uppreser sig nu till 1½ tums höjd en högmodig toupée. Du mins dessa smala, horizontela små pipskaft, som ej vågade sig längre än från tinningen till örat. Fyra boucles à la Françoise taga nu härifrån sin utflykt, hvaribland de två eftersta kyssa hvarandra i nacken —

Jag förmodar att nu redan den länge väntade passageraren gått lyckligen genom sundet — Hälsa din Fru, Doctorn och Brodern Lenngren — Här säges nu visst att Hofvet lär resa d. 8. Hvad Clewberg och mig angår, vänta vi ej så länge utan begifva oss härifrån så snart piecen är spelt c'est à dire le 4:e ou 5:e à peu près — Adieu. J. H. K.

2.

1785 St. d. 29 Sept.

I går middagsstunden afsomnade HofRR. Adelborg af slag. Han hade budit mycket främmande till middag, men hade den höfligheten att dö kl. half 1. så att gästerne hunno få återbud — Om etiquette affairen är ingen vidare underrättelse inlupen. Må väl.

3.

St. d. 13 Dec. —85.

Min bästa R. Jag har visst intet glömt bort dig. Men hvar gång jag tänkt mig skrifva till dig har jag haft så mycket saker att berätta att jag hisnat för mängden och mödan och skjutit upp till härnäst. Jag längtar nu mycket att få tala vid dig. Du är den enda menniskja i verlden som jag varit van att förtro mina minsta tankar och uppsåt, den enda, för hvilken jag ej skäms att visa mig löjelig och infame. Ingen annan i verlden kan uppfylla ditt rum. Mina öfrige vänner ha endast hvar sin detail af mitt förtroende. Säg mig snart, om du på Uddeboö har något litet hål för mig att krypa uti, där det ej drar alt förmycket om fötterna under det vi spela verkerdt och jollra bort några dagar af detta förunderliga lifvet. Om det blir före [eller] efter Jul . . . du vet jag lofvar aldrig något; men jag funderar starkt att — — — På din begäran tog jag i Söndags Nibelius med mig och gjorde Gubben visit. Vi funno honom vid tämmeligen

godt humeur efter de svåra attaquer han utstått af sine björnar, och som han nu efter egen berättelse tämeligen väl sluppit ifrån. Lidman, som han säger, hade uppkommit med det ryktet att han tänkt lägga in och cedera. Därpå hade alla hans creditorer stött till på en gång och somliga stämt honom för SlottsCantzli, begärt säkerhet om hans person &c. — och då han skrifvit din Fru till hade alt varit i sin högsta gäsning, så att han sjelf ej sett någon apparence att undslippa Gillstun. Nu trodde han sig åtminstone för någon tid vara säker, och viste oss flera sedlar som han nyss inlöst; utan tvifvel genom nya lån. Beulewitz skall jag hälsa ifrån. Han blir i staden några timmar, och så reser han igen att reglera sin hushållning. Hälsa 1000 ggr din Fru, och pussa Pelle ifrån mig. J. H. K.

4.

St. d. 3 Mars 1786.

Min hjertans vän. Från den dagen du reste har min sjukdom dageligen tilltagit. Acrell var här ej blott för en gång, utan har Hagström funnit för godt att associera sig honom under hela curen. Man ger mig nu ej annat hopp än af rörelsen och en bättre årstid, och som alt ting fogar sig för mig till det värsta, så tyckes vintren nu slagit till med den kraft att han ej släpper oss förr än i Maj. Det olyckligaste är att sjukdomen vill hvarken fram eller tillbaka. Sen man fåfängt sökt att skingra den genom medicamenter, har man nu funnit godt att tvinga den till större utbrott genom en oordentlig diet. Således har man nu på en 8 dar pålagt mig, att supa bränvin, dricka vin och Porter m. m. Jag börjar alt mer och mer frukta, att jag bör räkna mina anor ända från —76. — Men nog om dessa miserer. Nu några nyheter. Leopoldt har kommit hit, bor i Armfelts rum på Slottet, har mat från KronPrinsens taffel, har vid sin första entrevue satt Kungen i förkjusning, har fått 200 RiksD:rs tillökning i sin pension, och survivance efter Wilden, och skrifver nu på Helmfeldt — Har du hört hvem som skall bli

Erkebiskopens efterträdare? Denna nyhet är något kinkig att berätta. Svara mig först om du känner den. Jag kan dessutom nu ej längre sitta, för värk, utan måste lägga mig. Gud välsigne dig. Hälsa din Fru och må så väl som jag mår illa.

5.

d. 11 Aprill (1786?)

Jag tror att Fan förtrollat detta bref. Skulle jag icke ännu glömma att sända af det i Fredags! Men så skall jag ock nu försegla och skicka bort det på förmiddagen. — Låt mig nu se hvad som kan ha passerat sen? Jo i Lördags hade vi vår första mindre sammankomst i Slottet. Konungen var närvarande. På klockslaget hade ej infunnit sig mer än 5, så att Rosenstein, Gyllenborg, Schröderheim, Adlerbeth och Jag fingo dela oss imellan de 18 Jettonerne, *plus* 8 som voro öfver sen sist. Vi fingo således 5 hvar. Du ser jag kan bli rik på den coupèn. — Du får nu snart i Tidningarne se det mästa som jag berättat, och som således förlorat alt värde af sin nyhet. Talen och öfriga Handlingar komma ock med det första att tryckas; och lär Brodren Lenngren bli den som åtager sitt (!) bestyrandet häraf — Min hälsa är alt för dålig — Nå, hvad synes dig om Riksdagen? Jag får således snart se dig här igen; Den skall räcka jämt en månad. Här talas om mycket nyheter. Två R:Råder skola vara nämda in petto, och tros att der med Ramel blifva 5 in alles. Emanuel deGeer sägs ämnad till RiksRåd och så kallad Cantzliföreståndare, Kurk likaså till Riksråd. Ministern Celsing till HofCantzler — Få se om Bergström kunde bli Bond-Secreterare. — Nordensköld är återkommen. M—n är alldeles rasande. Han förbannar sig att antingen N—ld skall bli olycklig, eller ock Sch—m B—m och Jag. Fredell skall ha retat opp honom mot mig. Det är den andre Sprengtporten — I måron har Academien åter sammankomst, då vi skola välja en ny Ledamot — Gubben har jag ej kunnat råka, emedan jag tillbringar i min säng och min länstol, all den tid som går bort emellan Sammankomsterna. Jag har likväl i dag

fått höra en god nyhet. Det är att han fått privilegium att hålla bank, och att den gamle Banken är i aftagande — Hälsa din Fru, och mål väl. Berätta mig snart om du drunknade på sista resan.

6.

d. 28 Apr. 88.

Jag lofvade sista post att i dag skrifva. — Tack för sist. Att din cur väl bekommer, fägnar mig: Glöm allenast icke bort det hufvudsakeliga, som är dieten. — Jag är ej ännu fullkomligen retablerad, men börjar hoppas. En faslig matthet angriper mig vid minsta rörelse — Du har utan tvifvel hört mycket redan talas om Printzsköld's concurs. Men som du kanske intet sett förtekningen på hans skuld och tillgång, skickar jag dig den, afskrifven af din goda vän Holmbergs hand — Få menniskjor ömka Printzsköld, utan önska honom all lagens stränghet. Han sitter nu endast i civil arrest, men i mårgon skall frågan afgöras om publikt häckte. Han lär ha svårt att försvara sig för bedrägerier. Hofmarskalken B. Duben är en af hans svåraste anklagare. NumerLotteriet skall hufvudsakeligen ha ruinerat honom; han har tagit, säger man, för flera tusen R:dr hvar månad. Falkarne hafva ej lidit ett runstycke; således en alldeles diktad combination mellan deras tjenstvillighet och Pr:ds concurs: var en historia från första början: Lenngren sade det strax: Han känner den Tredje. — Ristell har ock lagt in. Hans skuld är 13000 R:dr. I sin stora och vanliga enfaldighet håller han sig undan på köpet. Hans theater skall nu bli en republik. — Min hjertans vän. Om din olycka vore så stor — — — du förstår mig — — — bättre förr än senare — — — exempel, ser du, felas icke . . . Men ditt hederliga tänkesätt? Är du då säker att det sauveras genom tidens utdrägt? Skadar du ej mer därigenom både dig och Creditorer? — Ett accord kunde ju träffas; din halfva lön cederas o. s. v. Jag har talt förtroligt om alt med vår gemensamma vän Lenng. Han styr-

ker dig därtill. Må emedlertid väl, och förlora ej courage! Jag vet ännu inga nyheter från Capitlet.

NB. Gäldens uppgift skall sednare dagarne hafva uppstigit till 9 t:r Guld.

7.

St. d. 3 Jun. —88.

Min hjertans vän. Sen jag sist skref dig till, har mycket passerat, ännu mera befaras. Krig är i hvars man mun, och Segern redan i knecktarnes: Pettersburg anses af dem som redan intagit. Penningar, berättas det, hafva redan inkommit från Spanien, på Turkens anordning, till 150 t:r guld: lika mycket att lyfta vid påfordran. I går återkom Kungen från Carlscrona, der flottan utgick natten mellan d. 30 & 31. 18 skepp stark. Commenderande en Chef ännu obekant. Men till lands säges Hården hvar dag väntas. Här på hvarfvet arbetas sen öfver 8 dagar på Galerernas utredande. 2 à 3 utgå om dagen. Jag har ej ännu, som jag önskat, fått se någon: ty så väl Skeppsholmen, som avenuen från Djurgården, äro stängde af stark vakt; precaution som ansetts nödig mot Spioner och Mordbrännare: man talar ock om försök, som bevist att försiktigheten fordrats. Carlscrona skall vara preparerad, som att mottaga en blocquade. Emedlertid ligger Ryska Ministern helt tranquile på Djurgården och embelliserar sin Biskopsudde, icke visande sig förtrytsam öfver något annat än att dessa anstalter borttaga det arbetsfolk han behöft för sina byggnader, och så ofta han är i staden bjuder han till sitt bord ena dagen Hofvet, andra Rådet, tredje Gardet, ständigt försäkrande att intet krig blir af, om ej Sverge attaquerar, det han ej vill förmoda. 1000 man af Gardet äro commenderade: man väntar att se huru valet sker. 2:ne de oroligaste hufvun: Otto Cronstedt och Ribbing äro försände till Waxholmen med 40 man förstärkning. I anledning däraf tilldrog sig häromdagen under Kungens bortovaro en löjlig historia. Commendanten på Fästningen, Drake, en gammal from och enfaldig man, hvars befäl dessa Herrar

ej anstått att uppbära, blef högeligen skrämd vid berättelsen af en käring som sett hela Ryska flottan vid Oxdjupet. På Herrarnes tillstyrkan sände han strax en rapport härom hit till Prins Fredric, som Vice-Roi under Konungens frånvaro. Rapporten var så hemlig, att de 3 afsände Constaplerne, längs med Stockholms gator, innan de uppkommo på Slottet, berättade hela innehållet för hvem de mötte; men viste tillika att berätta Prinsen, det alt var en käringsyn, och Draken en gammal narr. Grefvinnan Ribbing har expres kommit till staden och strax farit till Waxholmen att besöka sin son, högeligen förtörnad öfver den affront som skett hennes blod. Munken är nekad att gå med till Finland; har derföre blifvit utnämnd till Landshöfdinge i Uppsala, som föga skall ha smickrat honom: Essen HofStallmästare i hans ställe: Schröderheim härom ej på minsta sätt prévenerad: fått första nyheten, sen det skett, af Brusen: med intet surrogat tröstad: ställd i den svåraste belägenhet: uppskrifningar, utpantningar, ingen ny credit, inga sportler: på köpet befald att vara följaktig till Finland. Dyrhet börjad, och dagl. stigande på alla victualier m. m. Alla större och mindre fartyg, finska och skärgårdsskutor, anhållas och krönas: redan, som sägs, till ett antal af ett par hundrade: sjelfva Carl de Geers oförskonad. — D. 16 skall alt vara redo, och Konungen sjelf afgå. — Clewberg och jag hafva hyrt oss rum på Djurgården, att passera sommaren och dricka Spavatten. Förut hafva vi destinerat ett par veckor till excursioner hit och dit, Bror Rudbeck icke förglömmande: förmodeligen, som vanligen, en ständig opposition af väderlek och hälsa mot de modestaste föresatser: till exempel, jag hade mått väl en hel månad; alla saker arrangerade till utflyttning mot slutet af förra veckan: precist i den momangen skickar Gud en halsfluss, en attaque af influenza, som ännu håller mig inne. Orsaken: det hade 8 dagars tid varit vackert, varmt väder; alla kappråckar för varma: beställer mig en ny af Camelott; den hemkommer om Tisdagen; nyttjas; far ut till middagen på värdshus; varmt att försmäkta; promenerar eftermiddagen; vädret emot, solen under moln, en blåst så kall som i Januarii månad; genomfrusen, förkyld, och min sommarkappa på väggen; straxt varmt igen sen jag sjuknat. Skulle jag ej beundra och för-

banna mitt öde. Lenngren har ännu ingen ting vunnit, utan löften af den som alt lofvar. Hagström har nödgats taga afsked från Gardet med sacrifice af sin accordssumma 20 tusen D:r för att undgå en större sacrifice, af hela sin pratique. Unga Hallman kom i hans ställe. Paqualin lär nu blifva något brydd af sin tjenst, och kanske ångra sin brådska. Min gamla Stina håller på att gå ut i fält: jag vill styrka henne därtill. Önskligt om alla Marketänterskor vore lika så litet vådeliga för hjeltarnes hälsa. Nu har jag rätt ingen mer att skrifva om, och jag menar det gör tillfyllest: dock, jag vet ej om jag förut sagt dig att Hofpredikanten Cornett Silfverhjelm blifvit Lagman på Gottland; åtminstone nämnd in petto.

8.

Sth. d. 22 Aug. 1788.

Min bästa Rudbeck. Hvad tycker du om min resa till Uddboö? Men hur kunde det annat än manquera? Jag hade ju lofvat. Att vistas från Stockholm på något längre tid, har denna sommar varit omöjligt, i den oroliga väntan, som hvar och en är om sakernas utgång. Det låter rätt illa. I går kom Tollen hem. Man förlorar sig i omdömen. — Nordin skall i höst gifta sig med M:elle Nenzén och flyttar härifrån. — — Adjeu. Jag har en gång hålt på att drunkna.

9.

(s. d. men 1789.)

Min bästa Vän. Tusen, tusen tack för de sex dagarne i Telge. Du lär roa dig, när jag berättar att min resa efter mycken vedermöda, väntning på skjuts, upptröttnade hästar, och en förlorad käpp, slöt sig i Stockholm kl. 12 om natten med en kall säng, i ett nyskurat rum, där en ruta var utslagen. På Enstad väntade jag 4 och ½ timma allena, och Brukspatron Grill som anlände jämte mig, kom ej till staden

förr än 7 om måron. Emedlertid fördref jag tiden med att skrifva lysningssedlar efter mitt rör, att uppläsas i kyrkorne. Den stora kalfsteken hvarmed din Fru varit så nådig och utrustat mig, väckte först min förskräckelse, men vid hemkomsten mitt stora nöje. Emedlertid kunde alla dessa ledsamheter lika väl träffat mig en annan dag, med den skillnad att ingen af de följande har på långt när varit så varm och vacker. Det var 20 graders värme. Vid Enstad mötte mig första nyheten om SäkerhetsActens kungörelse förleden Söndags. Jag har sjelf icke läst, icke heller tänker jag i min lifstid läsa den, utan skickar dig härmed mitt exemplar, att, om du behagar, däraf göra present åt Gener. W. — I Stockholm fick jag strax veta om Rådets demission och de nya Rätternes insticktande, och skedde installation bakom Dragon-Stallet förledne Tisdag. Lenngren håller nu på här i Boklådan där jag sitter att uppteckna ledamöterne, så mycket han kan erindra sig. I Sessionsrummet äro tre bord, ett litet för Kungen, ett till höger för Adeln och ett till vänster för ofrälse. Nibelius har blifvit RevisionsSecret. efter Köhler. Clewbergs Adelsbref är expedieradt, namnet får han ändra, men Kungen sjelf skall besörja därom, jämte vapnet. — Ingen särskildt titel medföljer Ledamöterne af högsta rätten, utan heter hvar och en som förut. Liljencrantz är President i Commerce- och Ridderstolpen i BergsCollegium. Hermansson tog afsked ad mandatum med 12000 D:r K:mts pension. I Finland lär ha tilldragit sig någon ny scharmützel, och att Ryska skepp redan visat sig vid Hangö udd är la nouvelle du jour, som lär ha en värkelig grund. — Directeuren Uhr och hans Bror, en Handlande i Marseille, hafva ock blifvit Adelsmän. Det sägs att den förre depenserat mycket pengar vid Riksdagen.

10.

Sth. d. 16 Dec. 1791.

Min bästa Vän.

Aldrig har jag så mycket längtat efter dig, och så väl behöft dig; hvilket Gud nås här i menskligheten lär vara en

följd af hvartannat. Jag har hålt på att dö, och har ännu föga hopp att nånsin komma mig före. I förra händelsen är du den enda jag kan förtro mig till i reglerandet af mina små affairer; bref, skrifter &c.; och om jag åter skall vänta någon restitution, behöfver jag dageligen ett sällskap, så fritt, så oinskränkt förtroligt som ditt allena. — Jag kan tala med en af mina vänner om ett, med en ann om ett annat; men med ingen om alt hvad som ligger på mitt hjerta. Kan du, så kommer du: jag begär det ej; jag vet det. Resan och sejouren skall ej kosta dig något. Du har de förra gångorna icke funnit mig nog ledig. Nu är jag det fullkomligt; sen jag lemnat Posten och alla affairer ifrån mig. Det värsta är att du svårligen lär vilja eller kunna Jula borrta. Men vägen är ej längre än att du lätt kan flytta dig mellan båda ställen, häldst nu då det är före. Du får, som jag menar, mitt bref om söndag: det är således ingen dag sedan den, som jag ej väntar dig. Kom om du ännu en gång vill se mig.

11.

Sth. d. 23 Mars —92.

Min bästa Vän. Af Tidningarne får du veta att K:ns tillstånd Gudilof dagligen förbättras. Policen har fulla händer. Arresterade sedan du reste, äro: en Bar. Funk, Rådman Algren, Notarien Enhörning och Grossh. Björkman och nu i middags Baron Pechlin. Dem jag vet af mindre säkert, eller som åter sluppit ut, äro: en Bar. Palbitsky, en Bar. Wallenstjerna, en Baron Örnsköld, en Liljencrantz (Landshöfd:sSon), en Officer Troilius, en Auditeur Örner vid Arméens Flotta, och, som nu nyss berättas, en Präst, vid namn Herkepæus. Ransakningarne ske, som naturligt är, ganska tyst, så att ingen ting transspirerar. Björkman sitter sen i förrgårs på Castenhof; hans accusation skall angå någon sedel, på hvilken Fruarne Brandel och Kniper sägas ha cautionerat, och vara under bevakning (det sista dock mycket osäkert); Han skall ännu icke ha undergått något förhör, men i går skedde visitation af hans papper, der man ej vet något

funnits af egenskap att inculpera. Också bevakas han ännu lindrigt, och rygtet säger att han i afton torde slippa lös. Algren skall hafva sökt öfvertala Enhörning, med besynnerliga termer, att gå på masqueraden &c. Om de öfrige vet jag alsintet att säga, likasom hvad jag sagdt icke är mycket att lita på; ty här ljuges och pratas korss och tvärs. Men den besynnerligaste händelsen af alla är att i går en Baron Bjelke, Fullmäktig i RiksgäldsContoiret, tog lifvet af sig med förgift, i väntan att bli citerad. Han skall hafva bekänt i generela termer att han vore *l'Auteur*, *Moteur et Complice* af hela denna vidsträckta infernala complott, men för öfrigt ej gifvit någon vidare uplysning. Han dog i går kl. 4 e. m. — Jag mins ej om Gener. Horn var arresterad innan du reste. Man har sagt alla dar att han sluppit ut igen, men det lär ej ha grund. — Gud hjelpe oss för den dygdiga Svenska Nation, hvart har den nu tagit vägen?

Arresterade sedan i Fredags: Öfv.Lieut. *Gyllengranat* vid Artilleriet, en Major *Hartmansdorff* och en UnderLieut. *Schultz*, vid samma Corps, *Stal von Hollstein* och K. S. *Engeström*, ur RiksgäldsContoiret, en Sekterare eller Bokhållare *Spak* (tagen och utsläpt) — *Adam Stålhammar* (andre säga en annan af namnet men ej heller Carl Leonh:) — en *Marks von Würtemberg* från landet (tagen och släppt: denna historia är comique, äfven som B. Fisc. *Wennbergs* och *Flodins* döda Mors arreteringar vid Norr Tull) — De fläste jag nu nämt, lära ännu bevakas blott på sine rum. Utsläpte och befriade af förstnämde arrestanter äro *Kurken* och *Palbitsky* — *Horn* och *Ribbing* sägas ha fulleligen bekändt — *Pecklin* tros vara mycket graverad — I går middags fördes *Bjelkens* lik till afrättsplatsen af Rackarn, escorteradt af Dragoner — *Bror Cederström* skall vara rörd till sina sinnen — Att Kejsaren hastigt blifvit död, och Dronningen i Portugall galen, torde du känna af utländska Gazetterne: det får ej tills vidare införas i våra, för att ej oroa K. M. — Horn skall ha gjort sin bekännelse skrifteligen, mycket vidlöftig — Om nätterne hafva arresterats mycket folk, som gått utan lycktor — *Björkman* lär ännu sitta inne, men ej ha varit till förhör: somliga tro att han ej velat nyttja sin frihet att slippa, utan skall påstå reconvention — *Fun-*

ken, som lär ha blifvit angifven af sin Dräng för det han laddat sina Pistoler, lär ännu sitta bevakad i sina rum — Om *Gener: Horn* sades åter i går att han var utsluppen och befriad; men man har sagt det så ofta, falskt. I går aftons anlände LifRegemente till fots — Af PoliceKammarns Ransakn: utdunstar ej minsta ord.

Bref af Eman. De Geer till Grefve Fr. Bog. v. Schwerin angående ett i tyska tidningar utspridt rykte, att K. Gustaf III skulle i Rom hafva communicerat efter Påfliga kyrkans ritus.

Stockholm ce 19 Fevrier 1787.

Mon cher Comte! — Quand j'eus le plaisir de recevoir la lettre que Vous m'avez fait l'honneur de m'écrire, nous avions déjà entre les mains une gazette de Bareuth allemande, qui la premiere à ce que je pense avoit donné au public la belle nouvelle que les autres gazettiers ont ensuite jugé à propos de copier dans leurs feuilles. Il est si ordinaire de voir imprimer des sottises dans les feuilles hebdomadaires de tous les pays de l'Europe, que le Roi à qui nous rendimes compte de la calomnie imprimée, ne jugea pas à propos de la distinguer de mille autres nouvelles controuvées que les gazettiers impriment, que le public éclairé méprise et qui ne méritent presque jamais l'attention des souverains. Mais depuis que presque toutes les feuilles de l'Empire se sont donné le mot pour répéter cette assertion calomnieuse, S. M. a pensé devoir à Elle-même et à la dignité de sa couronne et de son peuple de ne pas laisser durer plus longtems cet impertinent écho dans les villes et états de l'Allemagne, et Elle a donné ordre à Ses Ministres à Ratisbonne, à Dresde et à Hambourg de mettre en usage les remèdes les plus convenables pour détruire la calomnie qu'on a osé publier. Les deux premiers ont ordre de faire retracter solemnellement les deux gazettiers de Bareuth et de Leipzig dans les mêmes feuilles qui ont servi de véhicule au mensonge. Le troisième a reçu ordre de faire insérer simplement dans la gazette de Hambourg la déscription de la médaille que le

Roi a fait frapper sur Sa communion à Rome le jour de Pâques en 1784.

Il est fâcheux que des bruits aussi absurdes puissent être si facilement accrédités et adoptés. Le Roi, qui parmi Ses titres compte avec raison celui de Garant de la Paix de Westphalie comme l'un des plus beaux, et qui en cette qualité s'est toujours regardé comme appelé par Sa naissance à être dans tous les cas défenseur né de la Religion Evangélique, ne devoit pas s'attendre à voir calomnier dans les Etats Protestans de l'Empire sa croyance et son attachement à la religion de Ses pères et de Son peuple. — Mais c'est aujourd'hui malheureusement le siecle de la calomnie et de la médisance; jamais les peuples de l'Europe n'ont été aussi portés à parler mal des Souverains, des Gouvernemens et des actes d'administration quelconques, comme dans ces derniers tems où les Gouvernemens se sont plus occupés que jamais de chercher et de retrouver, s'il est possible, l'ordre naturel des sociétés en faisant tout pour éviter d'ensanglanter le globe, pour faire fleurir et adoucir les sociétés, pour corriger les abus invétérés qui ont si longtems fait le malheur de tous sans produire aucune satisfaction réelle ni pour les auteurs ni pour les sectateurs des abus. — La tolérance paisible et douce est caractérisée *d'indifférence religieuse;* les sistèmes pacifiques sont traités de *foiblesse, timidité et insouciance;* les efforts pour effacer peu à peu les haines et préventions nationales sont appelés *défaut de patriotisme;* ce qu'on fait pour rétablir quelque ordre dans les droits des citoyens entre eux, dans les finances des Royaumes, dans les lois domestiques de chaque pays passe généralement sous la dénomination de *tirannie inquiette.* — Les hommes qui longtems ont été injustes entre eux, le deviennent aujourd'hui plus que jamais envers ceux qui ont le malheur d'être chargés du pénible soin de les gouverner et de les rendre heureux. Les peuples veulent être heureux, mais sans prendre la peine d'être vertueux; ils s'en prennent à leurs souverains, quand leur condition ne devient pas meilleure, sans considérer qu'un ange de lumière sur le thrône ne viendroit pas à bout de rendre heureux des méchans et des pervers qui prétendent à la félicité sans vouloir se corriger. — Ce n'est pas

Vous, mon cher Comte, qui douterez de ma façon de penser sur l'étroite obligation des Rois d'être vertueux eux-mêmes, s'ils veulent réussir à augmenter le bonheur de leurs peuples et assurer leur propre gloire. Mais je méprise souverainement le caractère de ceux qui plongés jusqu'au col dans le vice passent leur vie à médire de leurs supérieurs, à éplucher leurs fautes, à décrier leur conduite, à leur préparer des chagrins autant qu'il dépend d'eux, sans vouloir se corriger eux-mêmes et sans vouloir soulever du bout de doigt seulement l'énorme fardeau qu'ils imposent à leurs Souverains; indulgens pour eux-mêmes, sans pitié pour les autres; se plaignant sans cesse d'être mal gouvernés sans pouvoir se résoudre à aimer l'ordre; — ces hommes peuvent-ils mériter qu'on applaudisse à leurs injustes murmures? Les plaindre, c'est notre devoir! mais aussi faut-il plaindre ceux qui chargés du devoir de les rendre heureux se méprennent quelquefois sur les moyens et qui ont le chagrin de ne pas voir réussir le voeu favori de leur coeur faute des vertus qui seules peuvent conduire au succès. Ces vertus s'acquièrent par le pénible exercice de la vertu qu'on a déjà, et par une patience courageuse pendant les combats du vice et de la vertu; heureux qui remporte pleine victoire! Plaignons conjointement celui qui dans la chaleur du combat vient à broncher, à tomber souvent et qui perd de ses forces à chaque chute, mais qui ne quitte cependant pas le combat, qui n'a pas encore jeté ses armes ni pris la fuite; plaignons-le, s'il vient enfin à être terrassé, entièrement défait, fût-ce même par sa propre faute, par sa negligence à profiter des secours qui lui ont été présentés; donnons des larmes à son malheur et rendons grâces à Dieu, si nous avons le bonheur d'être moins confians dans nos propres forces! — Mais, mon aimable ami, je Vous somme au nom de la Religion de ne pas tarder à revenir ici plus qu'il ne Vous faut absolument pour remplir les devoirs qui Vous ont fait partir. Je Vous somme de venir prêter les secours qui sont en Votre pouvoir. Ma femme Vous embrasse.

Bref af Carl Christophersson Gjörwell till Gr. F. B. v. Schwerin.

1.

Stockh. d. 16 Jan. 1787.

Högvälborne Herr Grefve och Kongl. HofPrädikant.

Min skyldighet hade längesedan fordrat at upvagta med bilagde Tidning, men dels hafva Gjöromål hindrat, hvilka städse äro många, dels ville jag vara til fullo viss på M. N. Hr Grefves ankomst til Göttingen.

Hoppas, at omgänget med en Less och Miller skal gjöra Herr Grefven al den Satisfaction både uti Religionens och Lärdomens väg, som vid något Universitet åstundas kan, samt så väl öfverensstämmer med Hr Grefvens ädla och christeliga Tänkesätt. Religionens sanskyldige Vänner i Fäderneslandet välsigna Herr Grefven, som icke gjordt detta sit nyl. tagne steg med den slags Lätthet, som andre Herrar af Stånd stundom icke dölja, utan låtit sjelfva Religionens Hufvudsak genast hos sig Sjelf gjöra de Intryck, som med tiden skola gjöra Hr Grefvens både Person och Ämbete dubbelt respectable. Måtte Hans M:ts val fördenskull altid så väl inträffa!

At Prof. Lindblom som Quartus flyttades i Hr Floderi ställe på Förslaget, nämndes s. d. el. d. 14 Dec. til Biskop i Linköping och prästvigdes d. 19 följ. här i Storkyrkan af Hr Ärke-Biskopen, torde genom andra Bref vara bekant. Jag har sedermera ägt tilfälle at se Skrifteliga Utlåtelser ifrån Dompr. Dr Älf, som gjöra hans Hjärta största Heder. At DomProsten Doct. Gadolin i Åbo nyl. blifvit benådad med Nordstjernan har ådragit sig mycken Reflexion hos dem, som känna Alluren både vid de förre och senare Riksdagarne.

Magnetismen gjorde mot förl. års slut mycken bruit här i Stockholm; står nu därhän, om vissa Grefvinnors Irritabilitet kan i längden kasta Vet.Academiernes kalsinniga Raisonnementer öfverända.

Man menar, at Hans Mst och KronPrinsen äfven nästa Termin skola vistas i Upsala. Hr Neikter är där redan nämnd til Skyttianus.

Drotningen var invisible Nyårsafton och Kgn tilbragte

Nyårsdagen på Haga. Den sköna Fröken Rudenschöld hos Princessan torde någon så kallad Elevation förestå. Stats-Secreteraren Wadenstierna och Öfverste Silfverstolpe äro nyl. döde af slag.

Den Major Aminoff, som convoyerade Mad. Hus, och Riddarhus-Kamrer Kirstein sitta inne för Malversationer, och Major von Stierneman är rymd för Statsbrott.

Gud gifve oss et lyckosamt År! önskar

Min Nådige Herr Grefves öd:ste och tilgifnaste tj:e

G.

P. S. Som jag skal försegla får jag en Billet utur Staden, som berättar, at Öfver-Kammarherren Bar. Ridderstolpe blifvit RiksRåd, och at Gr. Nils Posse blifvit Hans Exc:s efterträdare i Hofvet, med namn af Öfverste-Kammarherre. — Rummet tillåter ej detaillera den populaira Evenement på Riddarhustorget, i går middags, då 2:ne Qvinfolk ifrån Landet med Handklöfvar, som för någon Befatning med det K. Bränvinet skulle befordras til Spinhuset i brist af Böter, blefvo genom en på stället gjord Collection af 50 R:dr både befriade och fingo ansenliga Resepgr hem igen til sin Landsort.

2.

s. d. Onsdags eftermiddag.

S. T.

Såsom jag ännu alt måste hållas vid Sängen, upvaktar jag åter med dessa skriftliga rader, för at berätta, huruledes jag ärnar skrifva til Hr von Brinkman om Fredag, och anhåller om Min Nådigste Herr Grefves mer uplysta Råds gifvande åt denne olycklige Yngling, än mina kunna vara, som lefver på et så stort afstånd ifrån den Verld, hvar Lyckan bor. Jag har imedlertid yppat för Herr Grefven den ministerielle vägen, hvilken jag trodt vara den förnämligaste, såsom varandes i Tyskland, och des Språk så mägtig, skrifver äfven en rätt vacker Fransyska; men skulle utsigten uti den Ecclesiastique här hema vara snarare til målet ledande, och

icke bestrida vår Väns egen böjelse, så föredrog jag den också ofelbart: ty uplyste och dygdige Präster behöfvas hos oss, och uti honom kunde Min Nåd. Herr Grefve placera en värdig Medhjelpare vid sin sida. Emedlertid, hvad Vitæ Genus han bör välja, bör han gjöra det snart; men hvilket dera som blir hans Lott, så kommer han at för alla tider vörda Herr Grefven såsom sin Befordrare och Välgjörare. Hvad som gjöres och skrifves, måste dock, för de kände Orsakerne, uti en helig tystnad bevaras.

Jag har understått mig, enligt Herr Grefvens Nådiga Tillåtelse, at anmoda Hr Roslin, det han vid tilfälle utber sig den hedern, at upvakta Herr Grefven, och äfven under des ögon framlägga sin Commission ifrån Brödra-Församlingen. Han är Handlande, icke studerad, men en Homme très-sensé et très-vertueux. Tala i förtroende och med Herr Grefvens vanliga Godhet med honom. Så mycket jag begriper, är det för Riket, för Handaslögderne och för Sederne nyttigt, at vi finge se en Brödra-Colonie ibland oss etablerad, äfven så väl som i Danmark, Ryssland, Preussen, Saxen, Holland och England. I stället för at utsända och förlora både Ynglingar och Penningar, behålle vi dem hema, samt få utomdes de flitigaste Colonister hit in uti Landet, hvilka på Religionens vägnar icke begära någon mera Frihet, än de njuta uti nyssnämnde Länder. Hade en sådan Brödra-Colonie varit här tillåten, så hade vår unge Brinkman icke behöft ligga så många år i Barby, och kanske förloras för sit Fädernesland. Jag recommenderar så väl hans som Herr Roslins Sak uti Min Nådigaste Herr Grefves vidare gunstiga och människoälskande åtgärd.

G.

Af densamme till Lorenzo Hammarsköld.

Norrmalm d. 13 Dec. 1808.

Tack, Bäste Vän, både för Bref och lämnade Underrättelser. Jag vördar billigtvis ganska mycket Eric Benzelius Jun. hade dock väntat mig en hel annan Notice bibliographique om MS. til Diarium Vazstenense.

Hvad åter Cæsars och Taciti föga Trovärdighet uti sina Upgifter om Galliernes och Forn-Tyskarnes Skalde-quäden angår, så vågar jag ej så aldeles frändöma dem denna kännedom. *Cæsar* hade varit 8 år uti Gallien, inan han mägtade inkräkta detta Land, och med hvilken upmärksamhet han bemödade sig, at lära känna detsamma, utvisa nogsamt hans sedan författade Commentarier öfver sit där förda krig. — *Tacitus* åter, den djupsinnigaste Forskare af alla Historici, sjelf förnäm Romare, Consul och Styresman, som lefde nära 100 år efter Vari Nederlag och Tyskarnes Herrman, som timade år Chr. 9, och sedan Cöln redan uti hans tid varit mer än et halft Seculum en Romersk Stad och Läger för Roms Legioner, samt bar Namn af Colonia Agrippina efter Käjs. Claudii Gemål — och denne store Författare, nisk om Ord men bestämd i Omdömen, vil jag ej förmoda skulle hafva tillåtit sin Penna, at lösligen beskrifva Germanerne, med hvilka Romarne då lågo uti en ständig Delo, uti en Bok, hvilken så många Critici, äfven de strängaste, tildelat et så stort värde. — *Carl den Store*, sjelf en för sin tid ovanligen kunnig och uti alt forskande Regent, behöfde väl icke mycket söka efter de honom närmare Seclers Skaldequäden ibland Tyskarne, utan efter deras Forn-quäden. Efter min tanka fordras et mångårigt Studium, en vasta Eruditio, för at vara en solid Antiqvarius, och som sådan sätta sig på Domare-sätet. Sjelfve Hr *Heinze*, om hvilken är Fråga, skrifver ändå med så mycken Modestie om sig, med så mycken agtning om andra.

Får jag åter besvära? Anmäl min Vördnad hos Hr Cancellierådet Malmström, och anhåll på mina vägnar om et par Expl. af hans i Westerås försvarade Theser, ty jag förmodar, at de äro trykte. — Fråga vidare: om under den Tid, han var Professor i Åbo, flere Svenskar jämte honom där voro Professorer, än Hrne *Lefrén* och *Bilmark?* Nu til slut voro de änteligen alle Finnar.

I går hedrades jag med Bref af Hr Cancellierådet Schönberg, och bifogar et Utdrag. Jag skal med mycket nöje besvara hans Fråga.

Må efter mit Hjertas hela och bästa Önskan!

Gjörwell.

Utdrag af et Bref ifrån Riks-Historiographen Hr Canc.-Rådet And. Schönberg, dat. Åsbergs Gård uti Gestrikeland, d. 6 Dec. 1808.

När härnäst skrifves Bref, ber jag få underrättelse om den unge Hr Hammarsköld, som på et så utmärkt sätt börjat sin bana, som Skribent, visat sig, efter Latinska talesättet, vara et träd, hvaraf en Mercurius tildanas, och ostridigt röjt mycken insigt och beläsenhet i sin Critik öfver Schiller. Är han i tjenst i Stockholm? Han är säkert Bergsrådet Adlerwalds Doterson.

Bref af J. Fr. Aminoff till Grefve Fr. Bog. v. Schwerin.

1.

Svansteens Bruk inom Pol-cirkeln och
67 gr. Latitude d. 11 Mars 1809.

Vördade, älskade Vän! Det är endast ett hjerta sjelf helgadt åt vänskapen, som kan bedöma min glädje, då jag i dessa dagar emottog din öma hugkomst af d. 17. Febr. — Du har skänkt mig en stor njutning genom Ditt bref; Ditt öma deltagande högst opp i Nordens ödemarker, der jag nu är. Det lärer förundra Dig att få höra mig vara här, men ej i Hernösand, dit jag är bestämd att vara enligt med Höga Ordres. Du skall i korthet få veta mitt öde sedan vi skildes åt. Min första bestämmelse var att lösa utaf Gen. Adlercreutz, men jag sjuknade under vägen af en svår rheumatisk värk i min venstra sida; låg en tid i Hernösand och släpade mig sedan fram i sakta mak till Torneå, och min sjuklighet gjorde, att Palmfelt, som redan hade emottagit Gen. Adjutantstjensten, blef vid densamma. Sedan ankom Höga Ordres om den stora förändringen med befälet öfver denna olyckligaste af arméer, kanske äfven den förtjentaste som nånsin existerat. Excellencen Klingspor, Gen. Gouv. och Högste Befälhafvare; Gen. Adlercreutz commenderar arméen under honom, och den förtjente mannen General Klercker, och jag syndare, att inställa oss hos den förre i Hernösand. Som jag

var sjuk, kunde jag naturligtvis ej företa en så lång resa denna bistraste af årstider, utan jag rapporterade mig i djupaste underdånighet sjuk till Kongl. Maj:t och dervid bifogade fältskärs-attest, och fick General Klerckers skriftliga tillstånd, som då ännu var högsta befälhafvare, att låta transportera mig hit opp; här jag i lugn, och skild så till sägandes från menniskor förväntar min helsas förbättring, öfverlemnande för öfrigt mitt ödes vidare bestämmelse i den Allsmäktiges händer och härifrån dessförinnan jag ej lärer kunna flyttas.

Min vän! respecterar menniskan sig icke sjelf, hur kunna vi då förvänta det af likar? Det är således en skyldighet jag uppfyllt mot mig sjelf, sedan jag bjudit till efter min svaga förmåga att göra det emot mitt fädernesland. I affärernas gång här vid arméen tar jag ej mer någon annan del än hjertats, sedan jag dertill är urståndsatt genom sjukdom, men med hjertat uppfyldt af fäderneslandskänsla och med ett tårefullt öga vändt åt den olyckliga fosterbygd, som derjemte hyser allt, allt! för min afsaknad, kärlek och omvårdnad!!!

Din sjuklighet, min vän, bedröfvar mig. Men är det underligt, att Din kropp lider? Själens sjukdom verkar på de physiska krafterna och en skymt af densammas tillfredsställelse gör ofta fyllest till återhämtning. Gud tröste och uppehålle Eder mine vänner! Jag känner så lifligen hvad Edert hjerta lider! En Hjelte J redan förlorat i en son *), gör Eder billigt fruktande för den i faran **); men Gud är rättvis och han återskänkes Eder.

På en och samma gång fick jag tvenne bref från min hustru. Hon mådde väl med våra små barn, men är eljest bedröfvad i själen och säger behöfva all sin själsstyrka, ehuru hon härtills varit väl behandlad och menagerad på allt vis. Boställena få våra hustrur behålla åtminstone tills vidare, och hon hoppas äfven att få uppbära lönen för det förflutna året; en stor lycka, om så händer, för hennes bergning jag ej kan understödja. Hon skrifver eljest aldrig enligt öfver-

*) Grefve Wilh. v. Schwerin dog hjeltedöden i slaget vid Orawais d. 14 Sept. 1808.

**) Grefve Philip v. Schwerin, som ock med utmärkelse gjorde campagnen i Finland.

enskommelse om hvad der passerar, men af andra underrättelser derifrån höres, att der skall förehas stora saker till landets förmon och upphjelpande. Magasiners inrättande i alla provinser till afböjande af dyr tid och hungersnöd m. m. — Olyckliga land! hvad kan ersätta det dyrbaraste i menskliga lifvet, friheten, säkerhet för lif och egendom? Allt, allt är förloradt, endast skuggan och minnet deraf qvar! Förvillade hop, blir du den vises ledare och efterdöme? En dag skola dina suckar och tårar besanna din villa. Hvad lif väntar mig, om jag skall nödgas döma mig att ifrån en *fri* Svensk man bli slaf! Men Gud är rättvis, och våldskräktaren af ett fritt folk blir säkerligan ej ostraffad. — Det säges äfven, att den 28 Febr. var Riksdag utsatt i Borgå, dit Kejsaren sjelf skulle komma; att en Arfprins August af Holstein, Kejsarens svåger, skall vara bestämd till Gen. Gouv. öfver Ryska och Svenska Finland, hvilket, om det är sannt, synes lofva, att förrädaren Sprengtporten blir aflägsnad, ty hans förordnande till Gen. Gouv. var ett synbart förakt för Nationen, hvaröfver jag offentligen mig beskärmade vid ett sammanträde med Ryska Generalen Alexejeff, och som betog mig allt hopp att, så länge det varade, kunna återvända. Denne prins är son till den regerande Prins Peter, jag såsom ett slags Ambassadör 1781 emottog i Helsingborg, beledsagade till Stockholm och sedan åter till Köpenhamn. Jag blef med denna herre och af verlden så väl kände, upplyste och ädle prins intimt lierad (vi voro jemnårige) och sedan haft flera prof af dess välvilja och vänskap. Solen uppklarnar för mig, om hans son blir styresman i det landet. Min hustru och mina barn skola i honom genom faderns åtgärd få anse honom såsom sin skyddsängel, så länge det olyckliga landet skall dväljas under den förhatliga ryska spiran. Då kunde jag äfven med heder dit återvända, neml. *aldrig förr*, än när det landets öde genom en *act* blir bestämdt. Så drömmer jag, min vän, luftslott vid den minsta skymt, som kan uppväcka ett förloradt hopp!!!

Det kan hända, min vän, att jag behöfver en fristad. Ditt tillbud deraf har rört mig till tårar, ty jag vet, att det utgått ur Ditt ädla hjerta, och hvar kunde jag väl välja den bättre än i Edert omfattande sköte, mine vänner? Alltid

vore den mig kär, men i nöden kärast, då Du skall finna Din olycklige vän i Din lugna hydda.

Glöm mig ej, då Ditt historiska arbete blir fulländadt. Du blir för mig en eftersyn till mina barns bildning, om sådant af Himmelen mig ännu förunnas. Ge mig föreskrifter i den vägen. Om de ej få begagnas af mig, har jag en maka värdig dertill. Den naturliga fallenheten till det goda och själens förmögenheter gör mycket, men utvecklingen af desamma är Dig egen; Du är stor i mina ögon, ty jag har lärt känna Din son och önskar mig derföre en banad väg af Din hand till mina barns bildning.

Här lefver jag nu ensam med min systerson 11 mil opp om Torneå i Öfver-Torneå socken inom Polcirkeln och önskar innerligen att få vistas här till *slutet.* — — —

Måtte Sverige bli frälst och Edra hyddor förskonade!! Tragedien synes snart utspelt och rideaun falla. Din i döden trofaste och tillgifnaste vän

J. Fr. Aminoff.

2.

Relax d. Octob. 1809.

Min högst värderade vän! Detta utgjutande i Ditt skjöte är ett behof för mitt hjerta. Jag vill vara rättvisad inför Dig, Du dygdige man, och Dina likar. Jag lefver ej mera, min vän, för samtidas omdöme efter de grufliga missöden och orättvisor för en väl född själ, mig öfvergått, men för en rättvis efterverld. Hopens omdöme föraktar jag, ty det är alltid förhastadt i med- och motgång; skriker bravo för samma person i dag, i morgon då den föres till stubbstocken. — Dig, hela riket, Europen är bekant genom offentligt tryck de calomnier Gen. Adlercreutz tillät sig emot mig, mina medbröder, emot en armé krönt med odödlig ära, för den af oss afslutade conventionen. Det vore af oss en brottslig tystnad att ej möta desamma med sanningen och rätta förhållandets okonstlade språk; upplysa en vördad, men förvillad allmänhet, hvarförutan Gen. Adlercreutz's calomnier stå qvar

i minnets bok. Jag har derföre författat mitt och arméens försvar, hvarvid G. Gripenberg och Palmfelt bifogat sitt, sjelfva saken egentligen rörer. Jag har begärt hos Gen. Gouvern. härstädes att få låta trycka det i Åbo, men ännu icke fått svar derpå efter nog lång väntan. Till Stockholm har jag skickat ett exemplar att der tryckas och allmänneligen utdelas, om eljest inga hinder läggas i vägen. Du kan emedlertid få se det hos min svåger. Min skrift är författad den 15 Julii. — Jag vet man undrar, att jag ej försvarat mig. Huru har jag kunnat göra det, innan jag visste, hvarför jag var anklagad och skymfad? Och är jag dessutom icke fånge? Huru har jag då kunnat disponera min tid och min penna dertill? Man förundrar sig nog allmänt, att jag ej lyst under detta krig på dess theater. Men har jag kunnat commendera mig sjelf till befattningar utom den, till hvilken jag var af Konungen anbefald, den att i egenskap af Gen. Major vid arméen åtfölja högste Befälhafvarne? Den större verksamhet jag der utöfvat, skall uppdagas för en efterverld, men hvarför *andra* vetat att skörda äran; nöjd och lugn i min själ nu, och inför Guds domstol en dag, att ha uppfyllt mina pligter mot fäderneslandet och den armé jag varit ett stöd och velat frälsa, och detta allt utan fikande efter ytlig ära, endast den i fäderneslandets frälsning. Det förra kriget vittnar, jemte en stor Konungs vittnesbörd, en Fältmarskalk von Platens och Stedingks, om jag varit feg mot fienden, och på stridsfältet i min ringa mon gjort mig förtjent af fäderneslandet och deras aktning. Detta allt är ett oblygt språk till min vän, Fritz Schwerin, med ovärderliga egenskaper, rättvis och skarpsynt domare. Ja, jag vädjer till alla tre bröderna Schwerin, hvars vänskap och erkännande är mig lika så kärt som lifvet. Visserligen är jag stundom au desespoir i fruktan att vara misskänd af de vänner jag under min vandel varit lycklig nog att vinna, af menniskor i allmänhet jag känner och derigenom estimerar. Vore icke mitt samvete min tröst, dignade jag nu snarare under bördan än då jag var fjettrad och omgjordad af tyranniets giller. — Det lif jag här förer och kommer att föra, om min föresats ej finner motstånd, skall vittna, om jag är värd mitt upphof, mig sjelf och mitt fädernesland, men alltid väl vetandes att

lyda den öfvermakt, som har rättighet att befalla, ger mig *frihet*, *hägn* och *beskydd*. Måtte endast den store Guden förskona mig från det hårdaste af alla prof: att af mina medborgare vara misskänd och orättvisad!!! och måtte de göra urskillning emellan den bepröfvade, som oafbrutet varit sig lik, och dagens tjenare — lycksökaren, egoisten, för hvilken inga medel äro heliga att komma till det åsyftade målet; mitt är numera endast att ostörd få njuta mitt lugn, rättvisad och erkänd af den dygdige.

Jag träffade alla de mina i önskad välmåga. Alltsedan Junii månad hafva vi i denna tysta vrå lefvat i ostördt lugn, utom de liksom från skyarne öfver mig fallne calomnier, fria från allt umgänge och *främmande* besök. I dessa dagar återflyttar min famille till Saris, men jag stadnar här qvar till senaste höst för att i det längsta få vara gömd och glömd, jemte att härstädes bestyra min hushållning. Ännu vet jag icke, om jag har bröd, sedan freden är slutad. I vidrigt fall skall ej knota att dela öde med mina vapenbröder. Hittills hafva vi fått uppbära våra löner, som varit oss en stor hjelp. Den Finska Arméens ära förböd den att antaga, än mindre betinga sig *andra* vilkor, hvarom verlden en dag skall upplysas, och ändock skymfas den af en f. d. vapenbroder! Hvilken djerfhet utan like, af en individu, i verldshistorien! — Mina bref från Torneå torde Du ej fått. En rad af Din hand vore mig dyrbar. Glöm ej Din sons, den stupade hjeltens, portrait, Du lofvade mig. En dag skall åt honom upprésas en minnesvård i min lilla park. — Jag vet ej det minsta, hvad som passerar utom mig; men ryktet förmäler, att freden skall vara afslutad och Finland en rysk provins!!!

I döden mig lik — Din tillgifnaste vän

+

Bref af Aug. v. Hartmansdorff till Grefve F. B. v. Schwerin.

Christiania den 12 Junii 1818.

Högvälborne Herr Grefve!

Det är ty värr längesedan, jag hade den äran att till Herr Grefven stå uti närmare förhållanden, men hoppet att ännu qvarlefva i dess benägna åtanka, ingifver mig förtröstan, att kunna räkna på Herr Grefvens vänskap och biträde uti en sak, som rörer en af våra gemensamma vänner.

Det är Atterbom, hvarom fråga är. Herr Grefven vet, att Han nästan medellös företagit en utländsk resa, och kan således lätt föreställa sig, att han snart skulle komma i penninge-förlägenhet, eller också nödgas återresa i otid för sin utbildning, och således med oförrättadt ärende. Undvikande den sednare olägenheten, har han råkat uti den förra, oagtadt han på alla främmande orter blifvit bemött med en agtning och godhet, som man endast nekar honom i hans fädernesland, och ehuru utländningarne på alt, med hans sjelfkänsla förenligt, sätt, mindskat kostnaderna af hans vistande i Berlin, Dresden och München. Ödet har äfven skickadt det så besynnerligt, att 2:ne Danskar gifvit honom fri plats i deras vagn, och att följagteligen Danmark måste bidraga till att upfostra sin dödsfiendes son; och en sådan son, af hvars inflytande på sina bröder Sverige har mycket att vänta och Danmark att befara. Imedlertid befinner sig nu Atterbom, som i Mars var uti Rom, och nu förmodel. är på återvägen åt Tyskland, uti en sådan belägenhet, att han som *Svensk* icke längre kan qvarstadna och icke heller resa hem, i brist på penningar. Men som han i Tyskland förvärfvat sig ryktbarhet både som skald och philosoph, samt knutit nära vänskapliga och litteraira förbindelser med Schelling, Baader, Jacobi, Steffens och mångfaldiga andra af Tyskarnes mägtiga snillen; och som han, på deras inrådan, och hänförd af det högljudda bifall, hvarmed hans snillefoster allestädes uptagas, redan är i begrepp att i Tyskland utgifva sina Tyska arbeten, så fruktar jag att dessa våra stamförvandter behålla honom, så framt vi Svenskar icke återfordra och, i ordets egentliga bemärkelse, återlösa honom. Således hafva dessa Engelsmän

på vettenskapernas Ocean kaprat Norrmannen Steffens, och nödgat de flesta Danska lärde, att på andra sidan om bälterna hissa Tysk flagg på de Danska farkoster, hvarmed de syfta åt odödlighetens ö. Ett sådant förfarande med våra, skulle icke vara mindre stridande mot vår sjelfständighet, än utblottande i vår fattigdom. Hvad är således till görandes? Af Staten är intet att hoppas, ty StatsRådet är sammansatt af män, som antingen sjelfve äro ledamöter af Svenska Academien, eller som hylla den. Af vår frikostige Konung kan man icke vänta något bidrag åt en man, som satt sig i spetsen för dem, der vilja beröfva Franska litteraturen sitt öfvervälde i vårt fädernesland, ehuru Atterbom i vettenskapernas verld icke vill göra annat, än Konungen sjelf gjorde år 1813 för den allmänna frihetens bestånd uti den politiska verlden; och ehuru han, af samma grund, är Konungen och Kron-Prinsen af själ och hjerta tillgifven; fastän hans ovänner i stöd af den yttre skenbara motsägelsen i hans förhållande, vilja utsprida alt ondt om hans tänkesätt. Af vår gode Kron-Prins lärer man, dels af samma ordsaker, och dels emedan Han ej lärer hafva några tillgångar, icke kunna hoppas något för vår landsman. Till HofCanzleren har Geijer vändt sig, men, såsom han bordt förmoda, icke fått något svar. Jag och andra Atterboms vänner äro för fattiga för att kunna något för honom af värde åstadkomma, och af sammanskott är det dessutom för tungt att lefva. Men månne icke af Rikets magnater något skulle kunna stå att erhålla? Större delen af dem hafva nu mera aflagt, att såsom fordom vara representanter af lärdom, eller ock dess befordrare. De som ännu äro det, äro likväl fängslade antingen af Svenska Academiens eller Hofvets, eller pragtlefnadens band, eller af alla tillika, på få undantag när. — Bland dessa är Herr Grefven, utom hvad verldslig rikedom beträffar, den förnämste jag känner, och derföre vågar jag bedja Herr Grefven verka på andra af våra ädlingar, som äga den mägtiga metallen i öfverflöd. Att ju icke Herr Grefven är beredvillig dertill, det sätter jag ej i fråga, ty då skulle jag aldrig hafva skrifvit detta bref. Att Herr Grefven har förmåga att utföra mycket ibland vårt Stånd, dertill har jag sjelf varit ögonvittne. Hvad jag då såg och hvad den närvarande Riksdagen bevi-

sar, öfvertyga mig att Herr Grefven icke vill i någon del underlåta, att väcka Sveriges Ridderskap och Adel till känsla af deras bestämmelse i Samhället, och af deras pligt att befordra ett högre Stats-lif i alla dess utgreningar. Sålunda förvissad, att Herr Grefven både vill och kan på detta sätt förskaffa Atterbom ett nödigt understöd, har jag tagit mig friheten underrätta Herr Grefven om hans stora behof deraf, och att härigenom ödmjukeligen bedja Herr Grefven förekomma, att han icke mister sitt fädernesland, och att icke vi förlora hans snille. Herr Grefven känner den högre Adeln bättre än jag, i synnerhet nu, sedan jag varit 3 år frånvarande ur landet, och vet således bäst sjelf, till hvem man med framgång skulle kunna vända sig i denna angelägenhet. Min tanka har fallit på den rike Baron Henning Wrangel, eller på någon af Grefvarne eller Baronerna Bonde. Med deras namn är man ifrån födslen upfordrad till ädelmodiga gerningar emot fäderneslandet, och med deras egendom har man förmåga dertill framför andra. Näst Regenten är det heller inga af hvilka unge män lättare än af dessa kunna emottaga understöd. Gifvet genom Herr Grefvens hand, eller omedelbart från någon af dessa, kunde det aldrig få den nedtryckande egenskap, som härflytande från andra gifvare. Men på alt detta behöfver jag icke fästa Herr Grefvens upmärksamhet.

Vid detta tillfälle tror jag mig icke böra förtiga, att Herr Grefven redan, genom sitt namn och genom sitt förhållande till Atterbom, utan att veta det, varit honom nyttig i den lärda verlden. Uti ett bref från München af den 22 December, säger han ibland annat, i fråga om bekantskapens stiftande med dervarande VettenskapsAcademies GeneralSecreter *Schlichtegroll:* «Han frågade mig mycket efter Grefve Schwerin, med hvilken han i Göttingen studerat tillsammans, och om hvilken han sade, att han den tiden genom *seinen Kopf, seinen ächten Rittersinn und seine schöne Gestalt*, förtjuste alla menniskor i Göttingen. Mycket fägnade honom «att denne Grefve nu i Sverige spelar en så utmärkt både politisk och litteraire rôle, och att han verksamt deltagit i vårt fäderneslands intellectuella revolution» &c.

Jag beder Herr Grefven ödmjukast, att med det första underrätta mig, om och hvad Herr Grefven för Atterbom ämnar företaga, och att i denna angelägenhet icke låta min ringa person komma zum Vorschein.

Jag har den äran med vördnadsfull högagtning framhärda

Högvälborne Herr Grefvens

ödmjukaste tjenare

Aug. von Hartmansdorff.

P. S. Jag bör och kan icke utsätta någon summa för bidraget. Men jag tror att några hundrade Pund St. skulle göra tillfyllest. I alla fall är litet bättre än intet i Atterboms nödställda belägenhet.

Bref af Env. U. Celsing.

Dresden d. 27 Januarii 1787.

Välborne Herr Kongl. Secreterare Riddare af Kongl. NordstierneOrden.

Med sist ankomne påsten mottog jag Herr Kongl. Secret:s högtärade af d. 12 innevarande i anledning hvaraf jag först bör anmärcka, det jag redan d. 3 dennes haft den nåden att directe hoos Hans Maij:t underd:st anmäla Cammarherre v. Ebersteins förslag att åt vår odödel:e Gustaf Adolph upprätta ett äreminne vid Lutzen. I samma underd. hade jag dristat anmärcka de af mig anförde betänckligheter, att häröfver sig inlåta med Hr Eberstein, hvilcken att med mera frijhet mot Herr Kongl. Secret:n enskylt mig utlåta, jag misstänker vara en vindtmakare och torde hända vinglare, som utsedt föreslagne Monument till en penningenot och att under sådan färg beskatta vår Kung och flere Tyska Printzar, ehuruväl jag tviflar att han någorstädes finner den godtrogenhet han påräknat. Jag har icke kunnat erfara att han hvarken är jordegare af vahlplatzen vid Lutzen eller af någon jordtårfva i Saxen, hvarest han ansees som främling men säges boende i Wurtemberg; således skulle platzen eller grundstycket först inlösas af jordegaren som förmodel:n nyttjade tillfället att

derföre låta sig väl betala: sedermera skulle sökas Churförstens samtycke och framgena skydd för tillämnade Monuments orubbade bibehållande mot all åvärckan. Som en dylik minnesvård naturl:n borde uppföras af huggen steen hvarpå tillgång icke finnes i hela neijden kring Lutzen, skulle erforderl:a materialier från flera mihls afstånd på axel ditföras och blefve sålmedelst ganska dyra. Arbetare, stenhuggare med flere skulle likaledes från Dresden ditflyttas, med ett ord blotta förberedelserne blefve så kostsamma att jag näppel:n kan blifva öfvertygad om Hr Ebersteins alfvar att värckställa föreslagne Monument, således bör jag än mindre tillstyrka att H:s M:t i något dylikt deltager, som äfven Dess höga värdighet mindre synes medgifva. Efter min oförgripeliga tancka tyckes mig äfven att Hans M:t sjelf kan undgå direct brefväxling med honom och att redan vore nådigt och mer än tillfyllest giörande, om jag authoriseras att å Dess höga vägnar lämna till svar: det Hans M:t som nu är i begrepp att uti Sitt residence låta uppresa Gustaf Adolphs Statue equestre, först och främst ville see samma fullbordad, innan H:s M:t sig åtager dylik sorgfällighet på Tyska bottn, hälst Gustaf Adolph sielf där efterlämnat den ypperligaste minnesvård, näml:n Westphaliska Freden och Tyska Rikets frihet, således endast återstod för Dess efterträdare på Kongl. Svänske thron att dessa bägge ärestoder med oafbruten vaksamhet vårda och hvilket framgent lär blifva Kongl. M:ts ömmaste föremål, likväl att altid är för Kongl. M:t högst angenämt att igenfinna hedrande vedermälen af Tyska Nations vördnad och tacksamhet mot sin störste välgiörare, likasom B:n Eberstein sig dymedelst utmärckt bland sina landsmän, att efter så lång tids förlopp först hafva påtänckt att uppresa en sådan tacksamhets minnesvård.

Jag utbeder mig att i Herr Kongl. Secreterarens vänliga hugkomst framgent blifva bibehållen och har den äran &c.

ödmiuke tienare
U. Celsing.

Bilaga till föregående:

Aller Durchlauchtigster Grossmächtigster König!
Aller Gnädigster König und Herr!

Ewr. Königliche Majestaet geruhen gnädigst zu erlauben, dass ich mich in tiefster Ehrfurcht vor dem Nachkömling des grossen Königs Gustav Adolph glorreichen Andenkens — zu Füssen des Throns Ewr. Königlichen Majestaet niederwerfe, mit der ganz unterthänigsten Bitte, Aller HöchstDieselben wollen mir als Sachse und Deutscher gnädigst gestatten:

Dass ich auf dem Schlachtfelde bei Lützen wo Gustav Adolph den Helden-Tod für die Religion — für Deutschlands Freiheit — für Deutschlands Fürsten starb, ein Ehren-Denkmal aufrichten lassen dürfe,

und zwar auf dem Ort wo man seinen entseelten Körper nach der Schlacht gefunden hat.

ich weiss wohl dass grosser Könige Ruhm nicht nöthig hat durch Denkmäler vor der Vergessenheit geschüzt zu werden, und dass ihre Thaten bis in die entfernsten Zeiten dauerhafte und redende Monumente bleiben; von dieser Ueberzeugung ist mein jugendliches Herz ganz durchdrungen: Allein in einem goldenen Jahrhunderte, wo es Verdienst ist, Verdienste nicht zu verkennen, kann man billig staunen dass eine ganze Nazion gefühllos und undankbar gegen ihrem Erhabenen Retter, gegen Gustav Adolphs Gross- und Heldenmuth bleibt.

Gustave und Friedriche loben heisst ja ihre Asche ehren — toden Königen den wohlverdienten Weirauch streuen, ist keine gewinnsüchtige Schmeichelei!!

Glücklich werde ich mich achten, wenn Ewr. Königliche Majestaet mir diese meine unterthänigste Bitte nicht versagen, und einem Schwedischen Gelehrten den Befehl ertheilen mir eine Inscription in schwedischer Sprache zukommen zu lassen.

ich verharre in tiefster Erniedrigung und mit derjenigen tiefen Ehrfurcht die so sehr die vortreflichen Monarchen verdienen

Ewr. Königlichen Majestaet!

aller unterthänigster treugehorsamster Knecht
Otto, Carl, Franz Freyherr von Eberstein
Margräflich Brandenburg-Anspach-Bayreuthscher Kammerherr.

Stuttgard
am 28:ten August
1786.

Bref af Gr. Mauritz Klingspor till Eric af Wetterstedt (?).

à St. Petersbourg le 24 Janvier 1797.

Ne sois pas étonné Mon Bon Ami, que je ne t'ai pas ecrit avec Virgin, ayant appris que tu avois fait le tour du Nord je ne te croyois pas arrivé, et je n'ai pas pu rien confier à lui — Si tu aurois eté à la maison quand mon fils passoit tu auroit eté parfaitement instruit de mes depeches. Mon fils vient d'arriver et m'a apporté mes pleinspouvoirs pour signer le Contrat de Mariage, mais n'ayant rien prononcé sur l'exercice de la Religion de la future Reine, j'en suis ou j'en etois à mon arrivé, et encore pire, puisque l'imperatrice a perdu cette grande idée de droiture et de loyauté qu'elle avoit du Roi, et que ce n'est pas sans les plus grandes difficultés que j'ai pu prevenir une rupture. J'envois donc des nouvelles depeches qui apporte l'Ultimatum de cette Cour = [:] Que le Roi dans une lettre à L'empereur en même tems qu'il assure à Mad. la Gr. Duchesse la liberté de conscience dans sa Religion lui promet une chapelle privé, portative et particuliere — l'on est content, et l'on promet à M. la Gr. duchesse d'ici par une lettre que L'Imperatrice a ecrite aujourdhuy au Roi de même, la liberté de conscience dans la Religion *point que le Roi exige.* Il n'y a donc que cette chapelle (que le Roi n'accordera pas à ce que je prevois) qui est la pomme de discorde. Je ne puis et ne veut entrer en aucune explication sur ce que le Roi entend *par liberté*

de conscience &c. mais on m'a suggeré pour dernier biais d'ici, que l'on se contenterois d'une promesse de ma part en qualité de Plenipotentiaire par ecrit que la future Reine aye une chapelle, que cette promesse donné par moi ne seroit point nommé dans aucun acte public, ni même comme article separé — mais remis par moi à l'Empereur seul, pour etre par lui gardé dans sa Cassette, sans etre ratifié par le Roi. Je prevois de tout ceci qu'il n'en seroit rien de toute ma negociation et je n'ai fait que retarder la rupture et preparé au Roi le moyen de s'en tirer le mieux possible par une lettre loyale et honnette aux deux Epoux ici, que les loix de son Royaume ne lui permettent pas de passer outre. Il en resultera que nous n'aurons pas une Reine qui aye eté Grecque, (car je ne puis douter qu'elle ne se conforme à tout ce que le Roi desire une fois son Epouse, l'aimant à l'adoration, il se passe trop de scenes à cet egard tous les jours ici, pour que je n'en sois persuadé) mais en place nous aurons pour Ennemi irreconciliable cet Empereur qui croira sa fille deshonoré, après tout ce qui s'est passé ici cet eté entre ces deux jeunes gens à ce malheureux et maudit voyage qui a tout gaté, au lieu d'un ami sur, et voisin loyal, un fier artaban, qui pretend vouloir mettre cet Empire en la place que lui a designé Pierre I parmi les puissances. Au reste ce qu'on nous propose et promet est le renouvellement du traité de Drotningholm, pour 8 ans ci après, les arrerages payé en entier, un million de Roubles de dotte, 80000 Roubles annuellement de pension pour la Reine sans les interêts de la dotte, pour 600000 R. de Bijoux, sans ceux que la princesse a deja, et qui sont superbes, un trousseau magnifique une vaisselle d'or, des meubles superbes pour un grand chateau, une Fregatte doré qui doit apporter tout cela. Enfin que scais je moi les frontieres arrangés d'egal à egal, sans conter des avantages pour le commerce si nous voulons. Tous ces réels avantages vont s'en aller en fumée, et cela pour un ecran, skärm en Suedois — qu'on ote et releve à loisir dans une petite chambre dans le chateau de Stockholm. Je suis Suedois, et j'ai juré et je le serois tant que j'ai un souffle de vie, ainsi je n'ai qu'à gemir sur nos loix qui sont contraires apparemment à cette alliance — mes desirs se bornent donc,

Mon Bon ami, que cette malheureuse affaire finisse bien, à quoi je dois contribuer en tout ce qui dependra de moi, et que je puisse revenir, car après le refus que j'attend, je te jure qu'il n'y a plus rien à faire, je te conjure donc si le repos, si la vie de ton ami sincer t'interesse de contribuer en tout ce qui dependra de toi pour me tirer d'ici, ou j'ai passé la vi la plus cruelle, quoique comblé de bontés et d'attentions — je le repete, si tu m'aime tu ira à Stockholm pour me tirer d'un endroit ou je ne voudrois pas rester un jour après le refus du Roi, et je prefererois de manger depain et de l'Eau même à Marstrand à rester ici sous aucun titre. Adieu je t'embrasse, ceci est le 30 cahiers que j'ecris, et je n'en puis plus. tout à toi

Mauritz Klingspor +

Bref af G. M. Armfelt till Friherre Hugo Hamilton *).

1.

Stralsund ce 5 Fevrier 1805.

J'ai eu l'honneur de recevoir votre lettre du 18 Decembre, mon cher Baron, à Dresde, mais mille bonnes raisons m'ont empêché de vous y faire plus tôt une réponse. J'ai été malade et en voyage et enfin arrivé ici à la fin du mois

*) D. v. Theater-Direktör; för öfrigt Förste Hof-Stallmästare hos d. v. Hertiginnan af Södermanland. General-Adjutant, C. S. O. m. St. K, Ridd. af *Pour le mérite*-Orden. Hade tillbragt sin mesta tid i Frankrike, der han avancerat till Öfverste, när revolutionen utbröt. Under hofvets lysande period hörde han jemte Fersen, Stedingk och Staël v. Holstein till Marie Antoinettes förtroligare societé. Till Sverige återkom han i sinnesstämningen af en fullkomlig fransk emigrant. Öfver sin olämplighet såsom chef för en svensk theater på grund af sin obekantskap med våra litterära förhållanden, skämtade han mycket och lyckligt. Hans älskvärdhet i umgänge var lika mycket i ögonen fallande, som det ofatta, colossala, i hans gestalt. Hans särdeles märkliga distractioner och infallsqvickheter utgjorde ett dagligt och gladt samtalsämne för hans umgängeskrets, som värderade honom högt äfven för hans goda charaktersegenskaper. Omgifven af en krets af vänner dog han skämtande (år 1804) genom följderna af en s. k. finne i ansigtet, hvilken han råkat såra med rakknifven.

passé, je me suis trouvé accablé d'affaires qu'on ne pouvait pas remettre au lendemain. Je vois qu'on a toujours de l'esprit et surtout un bon jugement à Stockholm. L'idée que je pourrais prendre le poste de Directeur des Spectacles, est digne de la profonde stupidité de nos faiseurs de nouvelles. J'ai une fois été sur cette galère et jamais l'envie d'y retourner pourra me prendre. Au reste décidé à ne mettre le pied pour aucune raison au monde dans la maison de l'Opéra depuis le 16 Mars 1792, je serais vraiment un Directeur d'un genre nouveau. Mais je suis ridicule en voulant vous prouver ce que vous devez savoir aussi bien que moi, si tant est que vous ne croyez pas que la diplomatie et tous mes voyages politiques ne m'ont donné toute l'ineptie que j'ai trouvé chez ceux avec lesquels j'ai eu à faire. Le Roi ne m'a jamais parlé que deux fois de Ses Spectacles, il m'a fait lire un mémoire très-bien fait (je ne sais de qui, car il n'était pas signé) sur les deux Théatres Suédois, et si effectivement vous méprisiez ces Spectacles, la langue et ce qui est Suédois autant que l'on nous l'a dit, S. M. a bien fait de vous ôter la direction d'une affaire aussi parfaitement au-dessous de vos talents et de vos opinions tant sur la chose en elle-même que sur les individus qui en prolongeaient encore l'existence. J'ai le malheur de tenir à tout ce qui a été fait sous Gustave III, à tout ce qui nous rappelle les grandes vues de ce Prince, son amour pour-tout genre de gloire nationale et la magie avec laquelle il créait tout et perfectionnait même une partie de ses créations. La Suède a eu pendant son regne un Opéra que celui de Paris seul a surpassé, et tout ce qu'on a pu avoir en commençant par rien, doit pouvoir se soutenir, quand les matériaux existent et quand il y a un fond établi pour tout, si l'idée de détruire insensiblement la base de l'édifice ne préside pas aux soins apparents qu'on lui donne. Je vous parle, mon cher Baron, avec franchise, il n'est pas de mon caractère d'avoir deux langages, au contraire j'avoue en ceci mon tort et ajoute qu'il est dans l'humanité de se tromper et de mal voir, surtout quand une forte prévention nous maîtrise, et c'est peut-être ici mon cas. — J'ai lu avec plaisir la copie de l'espèce de compte rendu que vous avez envoyé au Roi; vous avez fait pour ces Messieurs du Théatre

Dramatique beaucoup trop sous un rapport, et beaucoup trop peu sous d'autres. Si leur constitution était vicieuse, comme je le crois, il fallait la renverser et y établir le Gouvernement de Bonaparte ou de Dessalines; ce n'est qu'avec la plus sévère discipline qu'on fait marcher cette canaille, et au début de cette république j'ai donné en plein théatre des coups de canne à *De Broen* et des soufflets à *Ahlgren*, et j'étais si déterminé alors à soutenir ce régime que je leur aurais coupé les oreilles, si ces Messieurs se seraient avisés de parler de leurs droits. Aussi jouait on, apprenait on et obéissait on d'une manière parfaite, j'en prends à témoins tous ceux qui se rappellent mon administration. Je connaissais peu ou rien au Théatre, mais le Roi me dirigeait, et je me bornais à une seule et unique chose, qui était de faire faire sa volonté. Ma correspondance avec Gustave III prouve les plaintes qui ont été faites contre moi, sa douceur et sa bonté et ma manière toute militaire pour l'exécution, quoique les Entre-actes fussent consacrés à mille folies, où j'étais le bon et fidèle compagnon des orgies et plaisirs de cette très-mauvaise société dramatique. Je sais que sous tout plein de rapports l'expérience du passé ne signifie rien pour le présent, — tout est changé et le sera bien davantage, mais par ce long radotage je n'ai voulu prouver qu'une seule chose, c'est que vous avez été trop bon, trop doux, mon cher Baron, avec le Théatre Dramatique qui a manqué à tous ses devoirs en général et au public en particulier. Je ne vous cache pas que le retour d'un Théatre Français me fit de la peine; dans ce moment il ne pouvait avoir lieu sans faire un tort considérable à ceux du pays. Tout mauvais que serait le Spectacle Français, il conservait encore de grands avantages sur les autres qui étaient dans leur décadence. Sous Gustave III c'était bien différent; Monvel et d'autres bons acteurs étaient chargés pour ainsi dire de la formation des principes et de l'instruction de nos acteurs. Une rivalité quelconque ne pouvait pas exister, la supériorité était avouée et on se croyait heureux en recevant du Roi et du public quelques marques de bienveillance et quelque encouragement pour les progrès qu'on avait faits. Je le répète, mon cher Baron, tout est changé et il y a des époques entre lesquelles il n'est pas

même permis d'établir des comparaisons. Je conçois votre lassitude et le plaisir que vous avez d'être quitte de tout l'embarras que vous donnent les Théatres Suédois, mais gardez votre logement et les minces avantages que vous avez, c'est une duperie que de faire le généreux dans ce siècle. Par cette même raison je vous rends votre cadeau — gardez pour vos menus plaisirs les *Löfberg*, *Fickert*, *Wetterberg* &c. &c.; j'ai présentement 100 ans, quand il s'agit de ce genre de jouissance. — Ma lettre est devenue bien longue et pleine de ratures, mais je n'ai pas un instant de tranquillité; des rapports, des officiers, des Aides de Camps, tous se croient en droit de me rompre la tête de mille questions et de mille vétilles, mais tel est mon sort — arraché d'une existence douce, paisible et heureuse, je suis ici à scier des glaces et à préparer une défense infernale contre le Satan du siècle.

d'Armfelt.

P. S. Mille grâces pour l'Almanach du Théatre, je m'en sers, car je n'en ai pas d'autre, Madame d'Armfelt m'a oublié cette année-ci. Au fond elle a raison, je ne suis pas trop fait pour qu'on ait des attentions particulières pour moi.

2.

Stralsund ce 12 Mars 1805.

Vous êtes ténace, mon cher Baron, quand une fois vous vous décidez a prouver les problèmes que vous avancez, mais avec moi p. ex. vous n'avez pas à faire à un incrédule, car je ne connais malheureusement que trop l'esprit qui règne au Théatre, chez notre public en général et l'ingratitude de nombre de gens qui s'arment de mensonges et de calomnies pour cacher la dépravation scandaleuse de leur moralité. Je suis sûr que vous avez fait et désiré faire du bien à nos Théatres, mais cela n'empêche pas, que vous avez une secrète aversion tant pour la langue Suédoise, que pour la scène, où cette pauvre langue doit figurer. Cela ne prouve en rien contre l'homme de cour, l'homme de bien et le bon

militaire, mais on reconnait les préjugés d'un pays qui était quasi devenu votre patrie et que vous auriez eu tort de ne pas aimer comme telle, si le Diable qui bouleverse l'univers, n'avait pas commencé par rendre celui-là inhabitable. — En voilà assez sur un matière qui ne mérite plus de discussion, venons à l'affaire de ce pauvre *Dela Tour*. D'abord je suis enchanté qu'il existe, ce bon et galant homme, et je voudrais bien savoir en quoi ma correspondance avec lui a pu choquer l'Empereur jaune, puisque j'atteste sur ma parole d'honneur, que jamais il n'y a été question que d'affaires d'argent, de femmes et de commissions; si on a cherché un sous-entendu à nos lettres, on a été bien adroit pour imaginer la plus plate des méchancetés, car en s'assurant des faits dont il a été question, tout aurait paru simple et naturel aux plus endiablés des Fouchés, Liljensparres et Comp. Je ne sais comment De la Tour a pu écrire que je lui ai mandé que le Roi lui avait accordé le remboursement des 1568 Livres en question; je lui ai dit que j'en avais parlé au Roi, que S. M. s'est exprimée sur son compte avec bonté et qu'il a remis le tout (sans rien promettre) au rapport que le B:on de Hamilton, Directeur de Ses Spectacles, lui ferait sur cette affaire. Comme je n'ai jamais voulu tourmenter le Roi par des demandes pécuniaires ni pour moi, ni pour qui que cela soit, j'en ai parlé au B:on Lagerbjelke, qui m'a répondu que *De la Tour n'avait nul droit et que ses prétentions étaient inadmises*, mais que le Roi pouvait accorder une gratification à un vieux et fidel serviteur et qu'en tems et lieu cela ne serait pas difficile à arranger. Quant à ce dernier point, il faut connaître à quel dégré S. M. est généreuse et bienfaisante, surtout à l'insu de tous ses entours, pour ne pas mettre en doute que Dela Tour n'obtient tôt ou tard ce qu'il demande, dès qu'on sera sûr que la Police n'engloutisse pas tout dont ce pauvre diable pourra disposer. En lui écrivant daignez, cher Baron, lui demander, s'il a reçu ma lettre du mois d'Octobre de Berlin, et s'il conserve le papier de mon vieux cuisinier pour lequel il avait de l'argent à recevoir selon un arrangement qu'il avait lui-même eu la bonté de faire.

Nous ne savons pas encore, si Bonaparte ou son cher frère le Roi de Prusse laisseront la Poméranie tranquille ou

non. On fait semblant de rien dans l'Hanovre, mais à Berlin on ne paraît pas avoir envie de s'expliquer clairement; en attendant nous sommes tout prêts à recevoir la visite et vraiment d'une manière très-gaie. La troupe est de la meilleure humeur du monde depuis que les glaces commencent à se casser, et l'esprit chez l'Officier est parfait. Quant à moi, je puis actuellement me laisser mourir avec toute la tranquillité possible, depuis que vos intentions et soins pour ma femme et ma fille me sont connus. — Si vous aviez encore été Directeur de l'Opéra, mes fils sont en droit d'y demander protection et les moyens de faire leurs premières armes. — Adieu, mon cher Baron, si vous voulez épouser ma veuve, il faut commencer par avoir l'attention nécessaire pour qu'elle ne se tue pas en négligeant sa santé.

Le B:n d'Armfelt.

P. S. J'écris confusément et illisiblement, mais si vous connaissez Mr de Piper qui est Major de Place ici et qui ne cesse de me parler pendant que je griffonne, vous concevez l'épidémie qu'il m'a fait gagner de n'avoir pas un brin de sens commun.

Bref af G. M. Armfelt till General Grandjean. *)

Monsieur!

S'il s'agit de procédés, je puis Vous assurer, Monsieur, que les Suédois se font un devoir sacré de n'en point manquer, et si par un hazard inconcevable nos hussards ont massacré un homme, dont le cheval s'est abattu, c'est sûrement une suite de l'opinion qu'on avoit, que Mr le Lieutenant Eklund avoit été traité ainsi selon le rapport qu'on m'en avoit fait de la meilleure foi du monde. — Vous n'ignorez pas, Monsieur, qu'on n'est pas toujours le maître de comprimer un premier mouvement partiel, non seulement pendant l'action, mais encore dans les intervalles; aussi est ce sous ce point de vue, que j'ai envisagé les différentes scènes, qui ont

*) Efter en copia af v. Brinkman.

eu lieu à Ludershagen, Platenberg &c., où l'habitant paisible et innocent a été traité comme pourroient l'être les victimes les plus malheureuses des maux, dont ils ne sont pas causes.

Je vous remercie du renvoy du chirurgien. Il est du nombre de ceux qu'on désiroit plutôt voir chez l'ennemi, qu'auprès de ses malades.

J'espère que nos blessés seront traités avec humanité. Ceux que nous avons l'ont été et le seront, et une fois de retour ils pourront les premiers Vous convanicre que le massacre d'un prisonnier, ou un procédé déloyal quelconque sont regardés par un vrai Suédois comme un crime contre l'honneur.

J'ai l'honneur d'être &c.

Le Général Baron d'Armfelt.

A mon Quartier Général à Stralsund le 31 Janvier 1807.

Bref af G. M. Armfelt till Madame de Stael-Holstein *).

Madame

Depuis quelques jours de retour ici, après mes courses et mes revues en Finlande, on m'a remit la lettre du 25 Janvier dont Vous m'avez honnoré. C'est avec un Sentimens bien pénible que je m'apperçois, Madame, de l'opinion que vous avez de mes procedés envers M:elle de Rudensköld; il m'est facile de me justifier et je crois de mon devoir de le faire, vis à vis d'une personne, dont à tout prix je voudrois mériter l'estime. On Vous a dit, que M:elle de Rudensköld avait placé 20,000 Liv. Tourn, chez moi à rente viagère, d'abord elle n'a jamais disposé à la fois d'une Somme aussi forte, et tout l'argent contant qu'elle laissoit en Suède en la quittant, se trouvoit chez Mr André de Warendorff qui existe encore à Stockholm et qui Vous dira que l'argent qu'il m'a remit contre ma quittence pour le compte de mon amie infortunée ne montoit pas à 10,000 fr. après le change d'alors, époque où il étoit plus haut que jamais. — Pendant le Sejour de M:elle Rudensköld à Marseille elle fit des dettes que

*) Orthographien bibehållen.

j'ai payé, en fournissant outre cela, 3000 Livres par an à sa depense, ainsi en formant un compte réglé après les principes les plus rigoureux, ce ne seroit pas moi qui me trouveroit le débiteur, et ses lettres et quittences en font foi — Au reste avec milles défauts celui d'accaparer l'argent d'autrui d'une maniere indelicate ou injuste ne pourroit m'etre imputé, pas même par mes plus grands ennemis — Mais tout ceci ne me dispense pas de la Sainte obligation de faire pour ma malheureuse Amie tout ce qui est en mon pouvoir, non seulement pour éloigner d'elle le besoin, mais aussi pour alleger ses peines — Si cependant depuis deux ans je n'ai pu lui envoyer des Secours, il faudroit peut être examiner si cela est de ma faute? Vous Vous trouvez Madame, dans un Pays, où mes malheurs ne sont que trop connus, où l'amitié d'un grand Roi ne m'a valu que la haine d'une faction puissante, qui a reussi à détruire toute mon existence civile, où réhabilité et employé honnorablement, aucun des bienfaits du feu Roi, m'ont été rendus et où enfin les follies de Gustave Adolph IV, m'ont plus d'une fois mit dans le cas de manquer du nécessaire — Enfin chassé de ce Pays j'y ai laissé des dettes d'honneur, car avec une famille nombreuse et trois fils dont il faut faire l'education, on ne se tire pas d'affaires dans les positions où je me suis trouvé sans faire des dettes — il m'auroit été très facile en arrivant ici d'obtenir d'Alexandre I:r des preuves de générosité en faisant valoir mes malheurs, mais outre qu'il ne me convenoit pas de demantir mon caractere, j'ai crû que tout interet, comme toute passion particuliere, devoient disparoître dans un moment aussi importan *que celui*, où je fis mon debut à la Cour de Russie — à la paix générale je ferrois valoir des justes pretentions sur la maison de Courlande et si l'Empereur honnore cette dette je serois au dessus de mes affaires et parfaittement en état de suivre tous les mouvemens de mon Coeur — jusque là je suis très gené et ne rougit pas de l'être — Profitant du Credit que m'accorde Mr. de Rall j'envoye cependant avec plaisir la lettre de change si incluse, et me ferrois un devoir dès que cela est possible, de faire passer des Secours *à celle qui m'a tant sacrifié* — mais donc cependant je n'ai pas à me reprocher tous les malheurs — Le Roi Charles XIII auroit

du réparer un peu le mal affreux qu'il a fait à cette malheureuse victime de la haine de Reuterholm. S. M. me l'avoit promis et sa parolle de Souverain et de chevalier m'en étoit garant — plusieurs lettres d'amour de ce Prince que M:elle de Rudensköld m'a envoyé dans le tems, jettent sur toute cette affaire un jour qui pourrait obscurcir la vie de l'homme le plus illustre, Charles XIII a daigne convenir avec moi qu'il falloit effacer autant que possible des Souvenirs de cette Natur, M:r d'Engström, Son Ministre, a aquiesé *les larmes aux yeux*, à cette reflexion — Cependant rien s'en est svivi quoique je devois y compter, puisque je n'avois pas caché ni au Roi ni à Son Ministre, que mes embaras étoient si crüels que je ne pouvois rien faire pour M:elle de Rudensköld et qu'ainsi je n'avois de ressources consolantes à offrir à mon Amie que cette promesse généreuse — Voila des faits Madame, et des faits, qu'il faudra bien transmettre à la posterité pour ne pas passer pour le plus indigne des hommes — Le sort a voulu que toutes mes assertions soient accompagnées de preuves et c'est comme cela que je marche front levé ver le tribunal de la Posterité, en laissant là, tous les sots propos de la haine et toutes les calomnies qu'enfante l'esprit du Siecle —

Je vous demande pardon, Madame, d'avoir abusé si longtems de Votre tems et de Votre patience, mais quand il faut s'expliquer sur une affaire comme celle-ci, on ne peut pas se borner à des phrases . . .

Je vois que Vous appreciez ce Prince Royale qui me paroît creé exprès pour remplir le Role de Gustave le grand et faire faire une paix universelle qui effacera le Souvenir de celle de Vestphalie — Si le sort m'eût attaché à Son Service, il auroit vû que la Suède et la gloire, furent mes Divinités, que je les sacrifiois tout, sous les Auspices du pouvoir Supreme, pouvoir, donc la force et la latitude décidera éternellement de l'existence plus ou moins heureuse de la Suède — Attaché aujourd'hui à un autre Pays par devoir et à un autre Souverain par des Sentimens d'amour et d'admiration, je me regarderois comme bien heureux, si je puis servir mon ancienne Patrie, et montrer à ce Prince Royale que mon admiration pour lui ne peut s'égaler qu'à l'opinion que

j'ai des grands services qu'il est destiné à rendre au genre humain — Ce sera lui, qui en mettant le pied en Allemagne, vivifiera cette nation engourdie, qui inspirera confiance et courage, qui reunira tous les esprits et qui avec les moyens les plus retrecis ferra les plus grandes choses, puisque il se trouvera l'arbitre des destinées du Continant — Je suis persuadé que l'Empereur voit les choses sous ce point de vue — et qu'il a trop d'esprit, de sens et de grandeur d'ame pour en être jaloux — Sa Puissance, la politique donc le Cabinet de Russie est accusé, Ses Ministres, Ses generaux,... lui ôtent les avantages que Son Caractere personel devroit lui donner — c'est ainsi qu'arreté, si non subjugué par l'opinion publique des Russes, il n'execute pas toujours les grandes pensées qui le dominent et voila une des raisons pourquoi il n'a pas encore mit la Couronne de Pologne sur sa tête — Je compte le voir bientôt, et je suis persuadé qu'aucune de ses idées *bonnes* et *grandes* sont changées — mais qu'il a trouvé dans ses entours et dans les circonstances des obstacles qu'il regarde *encore* comme insurmontables — Soyez en attendant sur Madame, qu'il y a peu d'hommes plus éclairé, plus noble et plus capable de grandes choses qu' Alexandre I:r — il ne lui manque que de la confiance en Ses moyens et la Severité de Pierre I:r. Le Prince Royale peut compter sur son amitié et sur un Sentimens plus fort encore, ouvrage de l'estime et des convenances — des Betes et des Mechants chercheront à entraver la marche de nos affaires — Mais notre tour de chanter *ça ira*, est arrivé — Oserois-je Vous suplier de me mettre aux pieds du Prince Royale et de le remercier pour ses bontés pour Clairfelt — si *lui* ne protège pas ceux qui me sont chers en Suède, la haine qu'on me porte écrasera plus d'un être inocent —

Agréez l'homage du respect avec lequel j'ai l'honneur d'être Madame

Votre très humble et très obeïsant
Serviteur
Le Comte d'Armfelt.

S:t Petersbourg ce 28 Fev. N. St.
1813.

Bref af Georg Adlersparre till Grefve Fr. Bog. v. Schwerin.

(s. d. men skrifvet 1796) Måndagen.

Jag hade längesedan skrifvit, om här förefallit något egentligt at skrifva om. Den nya styrelsen occuperar nouvellisterne dåligt. Här händer nästan intet. Riks-Drotsen och Riks-Cancelleren och Kurken sitta vanligtvis i Conseillen. En gång hafva Adam Wachtm:[eister] och Rosenstein också setat der, då fråga var om Pommerska ärenderna. Baron Taube blef inkallad såsom ledamot i marriage-frågan, efter han troddes känna sal. Konungens intentioner. General Klingsporr bevistade den enda Krigs-Conseil Konungen hållit, och är afrest med alla till marriagets afslutande hörande patenter och instructioner. Konungen paraderade för statuen på Norrmalmstorg i torsdags, reste mot aftonen till Haga, åtföljd endast af Möllersvärd, och lär vara återkommen i dag. I Beredningen äro intagne Rosenstein, Lagerbring och Håkansson. Af åfvanstående ser Tit. at partierne äro skäligen omblandade, at rojalister och så kallade patrioter, Dumhufvuden och goda hufvuden, hederliga karlar och bofvar äro nyttjade om hvarandra. Hvad som lär kunna nämnas i egenskap af meritoirt är väl, at man ej fjäskar, utan låter sakerna gå en mera afmätt gång, än de vanligt haft, i öfrigt skall man väl låta alt tecknas af framtiden. Reuterholm reste i söndags 8 dagar sedan, så rädd, at han ej vågade ligga sista natten i sina rum, ehuru ingen slags fara hotade honom; i öfrigt slagen och usel in- och utvärtes. Den sorten menniskor blir aldrig fullärd, ehuru exempel aldrig tryta. — — Om ej väder och väglag voro så detestabla skulle jag väl redan sitta på mit Gumsbo; men så länge *Eol stormar uti skyn* och *det slaskar och sqvalar*, är här verkl. bättre. — — Här är nu aldeles för liten politisk occupation, som likväl är en lycka enskild betragtad. Tit. torde vid tillfälle upgöra vår räkning: jag har rudimaterier dertill, men ej annat. Min vördnad nedlägges för Grefvinnan.

Capten Gust. Bergenstråhles utmaningsbref till G. Adlersparre.

Välborne Herr Ryttmästare!

Uti et af Er vid Riksdagen upläst dictamen har Ni personaliseradt folck på et sätt at man ej kan misstaga sig om Er afsigt at gifva almänheten anledning at teckna med samma stempel det namn jag bär och — en Marqvardts &c. At Herr Ryttmästarn releveradt — Rud. Bergenstråhles tanka vid det tillfället är ej stötande ty jag känner honom och hans sätt att tänka var altid bygdt på hans öfvertygelse; men då flere personer än de af Er uprepade voro då af en tanka påstår jag at Herr Ryttmästarn antingen bordt påminna sig alla eller också ej nämdt någons namn på en och samma gång med en Marqvardts hvars moraliska caractere är för väl kiänd i Samhället för at ej kasta skugga på alt som kommer för nära.

Thesen. Den är ej hederlig karl som förolämpar en annan då han ej är i cas at därföre näpsa honom.

Conclusion. kan Herr Ryttmästarn sjelf gjöra.

Och Satsen skall jag bjuda till at försvara.

Herr Ryttmästarens

Ödmjuke Tjenare

Stockh. d. 9 Maij 1800. Gust. Bergenstråhle

Capit. vid Lif-Reg:tet.

Adlersparres egenhändiga concept till svar på ofvanstående.

Titi bref af d. 9 Maij, som i går kom mig till handa, har verkeligen förundrat mig: Tit: är en af dem, från hvilka jag sist skulle hafva förmodat något sådant.

När verkeligen Rudman Bergenstråle 1789, enligt Adelns justerade protoc: talade på Riddarehuset emot Instructionen för Hemliga Utskottet, i sällskap med Marqvart &c., är jag tämeligen säker, at jag såsom Talare på Riddarhuset, eller såsom Historicus, eller i hvad egenskap som hellst, har en ostridig rättighet at säga, at Rudman Bergenstråle 1789, enligt Adelns justerade protocoller, verkeligen talade på Rid-

darhuset mot Instructionén för hemliga Utskottet, i sällskap med Marqvart &c. Jag är dervid, enligt hvad vanligt förnuft säger mig, icke förbunden at upräkna alla Rudman Bergenstråles Medtalare, ehuru detta denna gången, tvärt emot hvad min Capitaine synes förmoda, verkeligen skett.

Jag får den äran försäkra, at jag med alla möjeliga skäl, (och äfven med sådana, som efter min öfvertygelse innefatta en verkelig galenskap, när frågor om heder och sanning skola afgöras) skall möta hvar och en *hederlig man*, hvilken det möjligtvis torde kunna falla in, at efter mognare besinnande ännu yrka, hvad han en gång utan nödig kännedom påstått; och jag tillägger ännu den försäkran, det jag icke är utan allt hopp, at hädanefter som hitintills, från min person kunna afhålla hvar och en *Vanvetting*, som på berådt mod med mig söker komma i qverelle.

Jag blir här *) till innemot slutet af Riksdagen, reser då till Stockholm, och bor i mit eget hus № 28 på Nybro-gatan, der nybyggnad är å färde.

G. Adlersparres bref till Landshöfdingen Dela Grange; "högst angeläget".

D. 31 Maij [1810]

Jo, min Bror! nu stå vi der igen. Vår älskade, oförlikneliga, adorabla Kronprins är död. Sjuk hela vägen, svindelaktig och matt, föll han död af hästen vid Mörnerska Huzarernes exercice, älskad, sörjd, tillbeden af hvar man äfven i Skåne.

Forsell kom nu halfdöd med nyheten. Jag är oppkallad till Konungen, och hinner ej mera.

Laga att detta kommer försigtigt till Louise, Marie och svärföräldrarne.

Nu stå vi der; — *men det går väl; ty allt går.*

Beklaga mig, och oss alla; men det är i sorgernas och farans stund man skall vara karl. G: Adlersp.

*) I Norrköping. Utg.

G. Adlersparres bref till Exc. Grefve H. H. von Essen.

Eders Excellence.

Eders Excellences 2:ne bref har jag haft den äran emottaga.

Härhos har jag den äran sända en depèche från Norrska gränsen. Hans Excellence von Engeström har jag ej hört af ett ord sedan jag afsände det omförmäldta paqvetet.

Månne det vore faisabelt och klokt, att med svensk militär understödja en folkresning i Norje, ifall den kunde tillväga bringas och vore af större betydlighet?

Det är ännu min öfvertygelse, att Norje med spannemål kan intagas, om militären derjemte är nära till hands; men i den mon skördetiden nalkas, blir det kanske en omöjlighet för närvarande och kommande tider.

Enligt enskild underrättelse, som jag önskar och hoppas må vara origtig, står det ej så alldeles bra till med Österrikes välgörande beslut.

Med vördnad

Eders Excellences

ödmjukaste tjenare

Mariestad d. 18 Junii 1813. Georg Adlersparre.

Det synes väl vara de Norrskes enda rätta plan, att på alla möjeliga vägar och stigar, från Frösön till Svinesund, skicka in en hungrande armé och nation i ett land, som hungrar mindre, och det är hvad jag i deras belägenhet verkeligen skulle göra; men jag tviflar, att de hafva nog dristighet dertill, om ej Napoleon så befallt. Det torde vara bättre att prevenera än preveneras.

Bref från Amiral Rudolf Cederström till Gr. Georg Adlersparre.

Carlskrona den 17 Maij 1810.

S. T.

Min aldrabästa Vördnadsvärdaste Broder!

I går kom KronPrintzen hit frisk och munter. Dess sjukdom i Eksiö gjorde mig mycken oro, den härörde af förkyl-

ning och var nära att blifva nerffeber, men en flinck Provincial Medicus häfde sjukdomen straxt. I dag uti rägn och frisk blåst springer Han andan utur halsen på en hel hop Amiraler Han ville jag skulle följa med, men jag undanbad mig af ordsak att den jalousie de metier som var emellan Puken och mig, samt helt och hollit olika begrep vi gjorde oss om defence systemet skulle kunna göra en ledsam conversation, som ingen ting uplyste utan endast ökade den afvundsjuka som ansenligen ökat sig sedan sista dagarne uti Stockholm, med mycket prut slapp jag, men Han befalte mig yttra mig bestämt öfver alt sedan Han besett alla environner, äfven som Han ville jag skulle upgifva en kundskaps rulla öfver alla Officerare och tjenstemän, det skall Han få. Det blir väl ännu värre emellan Puken och mig innan det blir väl, Han befalte Lagerstråle gjöra en hop uphandlingar af järn för varfvets behof som Han afslutat i Stockholm (alla andra uphandlingar som tillhör utrustningen gör Han sjelf) Det förböd jag i går och absolut intet får uphandlas på varfvet utom Kungens eller förvaltningens Ordres emedan Puken skrifteligen förut gifvit tillkänna att alt hvad som tillhör utrustningen bestyr han ensam. Nej bort med alt gräl, jag kan intet beskrifva för Dig hvad jag fant mig lycklig då jag kom utom Stockholms tullport, ingen tryckt rad har jag läst alt sedan den tiden, på Kumla roade jag mig förträffeligt.

På Ramdala mitt jordagods har jag farit omkring som ett tort skin, sådt och plöijt tvärs emot allas råd och jag inbillar mig det skall lyckas öfver all beskrifning. Så snart Kronprintsen reser far jag ut igän och blir där till min permission är slut den 16 Julii så framt det intet smäller då är jag inne, jag kan se skantsarne från min gård.

Nästa år gjör jag min visite på Gustafsvik att få Ölost om qväln och en kötträtt om middagen. Blir här nogot märkeligt skall jag hafva Ähran rapportera; för närvarande ligga 2:ne Engelska fregatter här utanför att Convoijera en mängd Tyskar här ligga. Din beundrare och Bergfaste Vän

Rudolf Cederström.

Bref af Just.-Råd. Is. Reinhold Blom, en af de Aderton i Svenska Akademien, till Exc. Georg Adlersparre.

Eder Excellence!

Jag skall ej försöka, att uttrycka hvad jag erfor, då mina skumma ögon (hvarom några ord mera längre ned) tyckte sig igenkänna handen på utanskriften af ett bref, som jag för några dagar sedan emottog. Man erfar något dylikt, då man efter en lång frånvaro återser ett vackert ställe, som man innerligen älskat och där man vet sig från alla sidor trygg.

Eder Excellence gör väl och rätt, att ej glömma mig: väl derföre, att Eder Exc. ger lif åt ett sjunkande lynne och rätt derföre, att jag ändå har en viss förtjenst, som redan är några och tjugu år gammal men som jag nu ej omtalar.

Eder Excellences bref, som nämner min vindskammare på Smedgatan, ger mig anledning till en betraktelse, — åt hvilken Ed. Exc. icke nekar ett ögonblicks deltagande. När händelsernas gång 1809 skiljde mig från denna vindskammare, för att bo under högre tak, målade inbillningen för mig en dräglig, kanske någorlunda angenäm, lefnadsafton och lofvade för mödor och afsigter kanske några medborgerliga eklöfsblad til belöning. Men Ödet hade en annan tid i sin tillslutna hand; och under förflutna 13 år har jag funnit på min bana bekymmer och tyngder, som ingen ser och räknar, ett ryckte, som afunden älskar att tugga på, ett haf af arbeten, som tanken ej kan fatta och en stjerna, som ej lyser genom molnen. I detta skick räcker understundom ingen filosofi till. — I min vindskammare skref jag då och då en rad, — hvaraf minnet kanske kunnat sväfva qvar för några minuter öfver min graf (ty jag hade ej dristighet nog att vänta mig ett lif efter döden långt som Edert, Nationers upplysare eller omvälfvare! Ni må heta Adlersparre, Leopold eller Rosenstein) och nu skrifver jag ingen ting annat, än sådant, som skall dö före mig eller på det högsta begrafvas på samma gång, som jag. — Men — äfven allt skrifveri, allt långt namn är en strunt, ett gyckel för inbillningen; det som deremot är allvarligt och nödigt, det är, att ha några lediga och omsorgsfria stunder på sig för att göra sig beredd på

den sista långa resan, som man förr eller senare skall anträda; och det är dessa stunder, som jag med mina grå hår önskar mig. Jag önskar min demission med litet bröd och tjugu bättre passande för tiden än jag skola finnas att remplacera mig. Bland händelser, som jag under dessa senare år och mitt grufliga arbete gått til mötes, är äfven en ytterligt försvagad syn-förmåga, som ej kan hjelpas. Jag lefver nästan, som i en skymning, har svårt att skrifva och läsa och är föga tröstad af Leopolds exempel, så gerna jag annars i flere fall ville likna honom. Den klokaste Läkare, vi äga, försäkrar, att mina ögons hvila från arbete är det enda sätt, att bibehålla den rest af synkraft jag har — ett råd, ganska nyttigt för den, af hvilken man fordrar att se mera och skarpare, än som är människan gifvit. Jag slutar denna redogörelse med ett ord af min gamla vän Virgilius:

— — O qui me gelidis in vallibus Hæmi
Sistat et ingenti ramorum protegat umbra
Inglorium — —

det är uttydt:

Hvar fins ett Gustavsvik, hvar fins en Hæmisk dal,
Hvars skuggor bjuda sig, att mina dagar gömma
Och där jag afundslös en fåvisk verld kan glömma,
Som sen må slitas fritt om lyckans tomma skal.

Eftersom tillfället nu lånar sig dertill, så måste Eder Excellence emottaga min tacksägelse för sin *Blick på Wasakungarne*. Denna blick är ingenting annat, än en fullkomlig utgjutelse af Snillet, som sett sakerna under deras sanna synpunkt, blott något ovillkorligare loford tillfallit Carl X, utom hvilken Sverje nu mera, skulle göra en tämligen slät figur. Detta, liksom hans Polska krig, må betraktas, hur det vill, så var han en så stor Carl som någon af de andre.

Nu vidare. Från den tid Theben såg Sphinx omkring sina murar, ha väl aldrig svårare frågor att besvaras blifvit satta på ett stackars hufvud, än dem Eder Excellences bref innehåller; och som jag hvarken är de Pradt eller någon annan pratmakare, så borde jag deröfver yttra mig med min Embetsbroder i Figaro, den välvise Grippe-Soleil:

Je n'en sais que dire, voilà mon sentiment.

Vi togo i min vindskammare, det är sant, *då* varande verldsgång i öfvervägande, men att vi ej sågo serdeles långt in i framtiden, bevisar det följande tiotalet af år, som framtedde händelser, hvilka af ingen sannolikhet och således af vår vishet ej ens kunde anas. Jag misstänker att något dylikt kunde träffa den, som gaf sig ut att spå om *nu* varande verldsgång, hvilken säkert är märkligare än den förra. Några grunddrag till *mina* hypotheser om verldsgången, hvilka dock fordrade en bok, för att utvecklas, lyda ungefär sålunda: Fransyska Revolutionen gjorde den slumrande menniskan i *politiskt* afseende yrvaken och gaf en gruflig stöt åt den lilla gåfvan, som hon bär under håret och heter förnuft. Omedelbart efter henne föddes en filosofi, som i *Moraliskt* och *Logiskt* afseende ökade stötens verkningar. Omedelbart derefter bröt yran af begge ut i en gränslös yttrande rätt och i starka symtomer af confusion i begreppen om frihet och sjelfsvåld. I detta skick är samhällsmenniskans företag, med tillägget af individuella passioner och andra småheter lika svåra att uträkna, som den fullas på gatan. Nu kan emedlertid inte Samhälle, som ligger omgifvet af andra cultiverade, styra sig sjelf. Derföre måste en Regering finnas. En Regering, om den är klok, skall nödvändigt motarbeta följderna af Politiska, Moraliska och Logiska yror, hvilkas följder bestå i uplösningen af samhällsbandets grundfästen, af ordning, af lagarnes heljd o. s. v. Detta motarbetande, då förnuft och sans ej gälla mera, måste ske med styrkans öfvertag. Härifrån åter ett utsträkt Militär-system med alla dess tillhörigheter; och derifrån åter långa misstroenden och en lång strid emellan folk och Regering. Hur denna action och reaction en gång slutas, vet jag ej; jag vet blott att slutet ej blir godt, — så länge hufvuna äro förbryllade. — Det är möjligt att Europa varit på culminationspunkten af sitt välstånd; det är möjligt att hennes cultur och ljus fly till en annan verldsdel, som syns bereda sig att emottaga dem och ge oss sitt barbari i utbyte. — Man har, jag vet det, de senare åren sökt bota allt ondt genom *Constitutionella* medel; men tiden skall visa, att dessa medel möjeligen äro palliativer, som här och der förvärra sjukdomen och ha dessutom en annan besynnerlig effect med sig, deri bestående,

att i ett Constitutionelt land föga någon stor man mera kan upstå för att lägga sin hand vid utredningen af dess chaos eller sansa jorden. Jag ville se den Sully eller den Oxenstjerna, som ej stöttes tillbaka af formerna i en constitution. Likväl skall jag ej gräla mycket härom, ty en constitution är och blir ändå det enda och yttersta mål, hvartill mensklig vishet för Samhällsordningen kan komma. För öfrigt är jag öfvertygad om sanningen af dessa rader.

For forms of Government let fools contest,
Whate'er is best administer'd, is best.

Om jag nu blott får lof att tillägga, att alla Ultras äro Svinmagar (jag har lärt ordet af Eder Excellence) att alla så kallade Liberala äro Svinmagar, att ingen ting är klokt, utom *moderatismen* som ej fins till och att himmelen nästan synes hafva tröttnat vid det tvåbenta ofjädrade djurslägtet, som heter menniska, med dess små dissonanta viljor, så skall Eder Excellence få tänka om denna min diatribe, hvad han behagar, men ej göra annat dermed, än bränna opp den. — Jag lemnar emedlertid åt min lilla besynnerliga vän Carl Augusts sonsons son, att säga om jag får rätt eller icke.

Det Turkiska kriget kommer antingen att ske eller ej ske, som ännu är tvetydigt. I senare fallet gör Alexander, efter Sjöbergs krigskonst, så:

att han vid krigets slut
Ej en man saknad, återtågar.

I det förra åter förespår jag honom ej den lätta framgång, som man i allmenhet tror, eftersom han har både Turk och Engelsman att besegra. Hvad ett dylikt krigs förhållande till mitt fädernesland angår, så är det Ryska gapet redan så stort, att en utspänning deraf, genom några tillvundna länder, synes mig betyda föga. Alexander får de fleste folkens tänkesätt med sig; får några Cabinetter emot sig, till dess i händelse af en oförmodad stor krigslycka, frågan blir om rofvets delning, då de äfven anmäla sig. Det är möjligt, att Mahomets fana kommer fram och att Reis Effendi blir strypt; allt det där må gå; men Eder Excellence har ej frågat mig, hur det går, om England i sammanhang med detta krig, tilbyter sig Seland mot Hanover? För öfrigt, om det Turkiska

tänder ett allmännare krig, så har det väl sina skäl, att vi ej bli inactiva.

Om vår blifvande Riksdag säger jag med Sivert Posekiger hos Hollberg, att den Materie kan flye os nok att bestille. Att den blir ruskig, ligger i sakens natur och i hvad jag här ofvanföre i allmenhet reflecterat; men till hvilken grad, är svårt att säga förr än man närmare sett om Regeringen eller dagbladsskrifvarne hufvudsakligast arrangera ärenderna och stämma tonen. I alla fall har jag det förtroende till representanternes upfinningsgåfva, att ämnen icke tryta dem, äfven sedan Financer, Bevillning och Constitutionsfrågor äro behandlade, utan att man griper till det själsfödande *Lagförslaget*.

Efter millioner ledsamma stunder under 12 år i Lagkommittén har jag blifvit afmuntrad och så derföre, som för mina olyckliga ögon afsagt mig gemenskapen dermed. Den civila delen af Lagen är färdig, för ett pris af omkring 3 Tunnor Guld — förmodeligen det dyraste som ännu gifvits för några brochurer. Hvad Eder Excellences anmerkningar i denna punkt angår, att Decemvirerna, utom hopsmörjningen af Roms lagar äfven styrde staten, så torde kanske något deråt kunna tidetals sägas om andra Lagstiftare. Man måste likväl hvad Sverjes Lagkommitté beträffar, merka, att de egenteliga arbetarne och ensamt betalte äro 3, således Triumvirer och Triumvirerna med deras anhängare befattade sig också, som Eder Excellence vet, med styrelseverket och små proscriptioner. De öfrige Ledamöterne af vår Kommitté, som blott skulle vara granskande, hafva nästan aldrig granskat, om man undantager mig och en och annan tok till, som länge trott att arbetet kunde ha någon nytta med sig.

Ett stort och högst angenämt föremål för Riksdagen skall, som hvar ärlig Svensk bör önska och hoppas, beredas af H. K. H. KronPrinsens resa i sommar, hvilken snart anträdes i Exc. Wetterstedts sällskap.

Jag har lärt bland andra saker af Eder Excellence äfven en så lydande satts: *Allt går*. I rapport på vissa af de blytunga ämnen, hvarom jag nu skrifvit, må det vara mig tillåtit att applicera denna lärdom, som likväl är i sitt uttryck bra korrt, hvarföre man för en rundare mening skull under-

stundom kunde tillägga: *rasande.* — Jag lär äfven nu af Eder Excellences bref, att *allt vrider sig rätt igen, om man blott har tålamod,* och derpå tror jag också, men ville för meningens rundhet skull äfven här tillägga: *några sekler.*

Rosenstein är nu mera ingen ting annat än skuggan af ett merkvärdigt namn. Han består förnemligast af en ganska förfallen och mödosamt framsläpande kropp, hvari bor en själ, som af gamla bekanta icke utan svårighet igenkännes. Han fortfor nästan för länge i sitt Embete der han, som jag tror, sluteligen befanns för vederbörande lite obeqväm, och han sysselsätter sig nu med sina små akademiska bestyr och en och annan liten commission för någon Grefvinna. — Leopold har för sin ålderdom funnit ett hårdt öde. Han sitter på sin sida af våningen stenblind och således allt för mycket lik Homerus och hans hustru på sin fånig och det utan hjelp. Leopold kan naturligtvis i detta tillstånd ingenting gjöra, har ej råd att hålla sig en föreläsare och finner således tiden understundom lång. — Eder Excellence behagade härutaf inhämta tvenne slutscener af det skådespelet som kallas menniskolifvet.

Jag anhåller, att min djupa vördnad må framföras till Fru Grefvinnan, ifall hon erinrar sig, att en sådan person någon gång visat sig för henne och dernäst anhåller jag, att Eder Excellence sjelf behagade med oförändrad godhet fortfara att anse Sin ödmjukaste tjenare

Stockh. d. 9 Maj 1822. B.

Bref af Gen. Magn. Björnstjerna till Ex. Gr. Georg Adlersparre.

Stockh. d. 2 Jan. 1826.

Eders Excellence!

Om jag på så länge ej skrifvit till Eders Excellence, är det verkeligen par mauvaise honte, eller honte, hvilketdera Eders Excellence befaller kalla det, för de särskildta uppdrag hvarmed H. M. behagat hedra mig till Eders Excellence och hvaraf intet blifvit uppfyldt, så att jag verkeligen skulle anse mig för compromitterad, om E. E. ej lyckligtvis sjelf

kände sakernas ställning här. Nu ändteligen är en början gjord, E. E. är utnämd till Ordförande i den stora Comité, hvilken under H. K. H. Öfver-Presidio skall revidera våra samfällta Uppfostringsverk ifrån och med de Högmögende Universiteterne till och med de modesta Trivial- och Lancaster-Skolor.

Jag har anledning förmoda, att Eders Excellence i dessa dagar erhåller en Courier från Kongl. Maj:t med invitation att begifva sig hit, der den financiela delen af E. E. utnämnande skall regleras, så fort E. E. anländt.

Uppdraget E. E. erhållit, är visserligen maktpåliggande och hedrande; för så väl *allmän,* som *enskilt* del önskar jag mycket, att E. E. ville emottaga detsamma; det lägger inga hinder i vägen för andra utnämnanden samt för bibehållandet af Pensionen, hvilket Presidentskapet skulle gjort, och är för öfrigt af större inflytande på vårt k. fäderneslands framtid, för hvilket E. E. redan så mycket gjort, än ofvannämde med endast votum deliberativum försedda Presidentskap i et af Träbilder sammansatt Collegium.

Ännu ingen tidning från Öster, om Constantin emottagit eller ej. D. 15 Decemb. 11 dagar sedan dödsnouvellens ankomst till Warschau, hade Constantin ännu icke låtit utropa sig *derstädes* hvarken som Kejsare eller Kung; det tyckes vara en combat de générosité emellan honom och Nicolas, båda krusa att emottaga den tunga bördan, Peter II:s och Pauls exempel torde hafva någon del i complimenterne.

Constantin är en slags Paul, Nicolas en slags Alexander, men båda begåfvade med mindre hufvud och capacitet.

Eders Excellences ödmjukaste tjenare

M. Björnstjerna.

Bref af Envoyén Friherre Gustaf D'Albedyhll. *)

Stockholm d. 2 Januari 1810.

Min hederliga Bror!

Du yttrade vid Din afresa härifrån, at Du gärna ville hafva ett bref ifrån mig. Jag, som intet i verlden häldre

*) Se Biogr. Lexic. I Band: D'Albedyhll.

gör änn Dig till viljes, skrifver nu; ehuruväl egenteliga vilkoret, hvarunder Du begärte mitt bref, nemligen vigtiga underrättelser, ej af mig kann upfyllas. Jag kommer sällan eller aldrig ur min kammare; och der vankar intet annat än minnen af det framfarna, mycken läsning, ännu mera skrifning, och någon gång ett besök af en eller annan bekant, som dock alla sjelfve äro mera underrättade om den gamla verldens händelser änn den nyastes. För öfrigt höres här dageligen, visst icke stora, men förunderliga ting, dem man förvånas at höra, men som ej kunna omskrifvas. Jag skall blott nämna detta: StatsRådet Baron Adlersparre har insändt till Konungen sin afskedsansökning, och Konungen — — — har skickat Herr CansliRådet Bergstedt, at blidka vår vresiga Achilles, och åtminstone förmå honom, at för en stund ikläda sig Mentors person och hitbeledsaga den Telemaque, han skänkt Sverge. Naturligtvis vet jag icke utgången, — men emedlertid får jag berätta Dig en annan raritet, den, at jag fådt af samma till namn och gagn så mångskiftande hjelte ett bref, dateradt Gustafsvik den 23 December, som dock för öfrigt ej innehåller någon märkvärdighet, om ej underskriften: *ödmjukaste* tjenare Georg Adlersparre. — Mina saker stå altid på samma fot som förut. Jag har dock någon anledning at förmoda, det de i loppet af denna vecka blifva afgjorde, på ett sätt, som sätter mig i tillstånd at sent omsider slippa härifrån, och, såsom i visan står: pour ne revenir jamais! pour ne revenir jamais! Hvad jag skall blifva glad och förnöjd — ack! måtte den välsignade stunden snart inträffa! Du ser, min hjerte Bror, at jag i denna ovisshet af mitt nästförestående öde, ej af mitt enskilta Interesse kan hämta någon anledning, at be Dig skynda hit tillbakars: om af det allmänna Interesset? det har jag sannerligen svårt at bestämma. Nog har jag hört, at i morgon Riksdagen åter lärer vidtaga sin genom helgen afbrutna gång: hvad interesse det har, eller får? ankommer så mycket på individets sätt at se och värdera. Om fullmäktigs-valen lärer ännu ej vara någon fråga, nemligen de afgörande. Eljest har rycktet redan länge proclamerat dem; dock med olika namn ifrån Mannerheimske och den såkallade Funkiska, eljest Ruuth — Dela-Gardie — Cock — Stael — med ett ord Skånska Clubben.

Dessa två Clubbar stå nu i dagen såsom Polerne på den visst icke rätt runda, ej heller rätt spetsiga, men kantiga RiksdagsGloben. Det säges ibland at de skola förenas genom en slags politisk Galvanism; men så länge dertill ej nyttjas andra medel ännu de ifrån alla sidor utströmmande Pasquiller, frucktar jag, at den fyrhufviga men blodfattiga Patienten förgås under Experimentet.

— — — — — —

Ännu ett ord, innan jag slutar! Huru går det med Er Nyköpingsresa? Kan Ni, mina vänner, så utsätten den icke!!! Gud vet huru länge vi ännu kunna hinna hvarandra? — — den ena dagen liknar ej den andra — — — kanske innan detta nyss började år slutar, ligga berg och haf oss emellan. Jag kan ej yttra mera. — Gud välsigne Eder, mina Högtälskade. D'A.

Bref af J. O. Wallin till Biskop J. A. Tingstadius.

Högvördigste Herr Doktor, Biskop, Kommendör af Kongl. Nordstjerne Orden samt En af de Aderton i Svenska Akademien!

Till Herr Doktorn och Biskopen får jag äran i största ödmjukhet öfverlemna ett Exemplar af mina senast utgifna Psalmer, öfvertygad att i Herr Biskoppen finna en lika upplyst som billig Domare både öfver sjelfva arbetet och öfver mina idéer uti Företalet. Vår nya Svenska Psalmbok är på långt när icke ännu färdig att sanctioneras och till offentligt bruk utgifvas. Hvarföre skall ett sådant SekelsVerk förfuskas genom en onödig brådska, då det, under ett eller annat års dröjsmål, kan hinna att åtminstone blifva försvarligt? Hvarföre skola alla mina Psalmer antagas, då jag sjelf ej blott ogillar dem, utan äfven kan göra dem bättre, då jag får tid på mig? En ynglings första försök på en nästan obanad väg, kunna ej straxt vara mogna, men de kunna blifva det, om man ej brådskar med skörden. Men då jag opartiskt bedömmer mitt eget arbete, kan jag ej öfverse med likgiltighet att andras äro dåliga och till och med dåligare

(videsis Linderholm, Elers, kanske fler). Det är obegripeligt, att i detta svåraste slag af vitterhet, der det ej blott fordras all språkets enkelhet, ledighet, præcision, ej blott all den poetiska imaginationens lif och sanning, men dessutom det religiösa hjertats hela värma, som otvunget utgjuter sina sublimaste känslor — det är obegripeligt, att för ett sådant Verk skola Creti och Pleti anses vuxna, och, med allt detta, skall ändå en del af våra vackraste melodier försvinna! Jag förhastar ej mitt yttrande, ty jag har sökt att taga en noga kännedom af saken. Om jag ej oförställdt yttrade min mening, medan tid är, skulle jag aldrig kunna förlåta mig sjelf, och de Efterkommande skulle förakta mig. Af H:rr Biskoppar Tingstadius och Rosenstein väntar jag ett säkert stöd för mitt redliga nit. Och jag tror, att allt Folket skall dertill säga amen, och sjelfva ÄrkeBiskoppen skall sluteligen finna att jag ej har aldeles orätt. Trygg af mitt rena uppsåt, och likaså trygg vid Herr Biskoppens alltid liberala och upplysta tänkesätt, framhärdar jag med djup vördnad

Högvördigste Herr Doktorns och Biskoppens
ödmjukaste tjenare
Stockholm d. 6 Sept. 1811. Joh. Olof Wallin.

Bref af Gr. Lars v. Engeström till Exc. H. H. v. Essen.

1.

a Stockholm d. 24 October 1809.

Högwälborne Herr Grefve

Jag aflägger oändelig tacksägelse för den angenäma skrifvelsen ifrån Francfurt.

Den därwid fogade avisan war högst märkwärdig.

Här gå sakerna sin wanliga Riksdagsgång, longsamt. Grefwarne DelaGardie, Ruuth et Compagnie äflas mann wet icke hwarföre. Biskop Nordin säger: De hafwa några gamla Peruker, men inga hufwuden att sätta dem på.

Eders Exsellens tör tillåta mig att med min wanliga uprigtighet framkomma med ett förtroende å hvilket jag är

säker att Eders Exsellens gjör afseende. Det torde kunna hända de unge Herrar som utgjöra Eders Exsellenses svit att fela uti den agtning Baron Lagerbjelkes person och den wärdighet han bekläder kann förtjena. När det kommer till Eders Exsellenses kundskap blifwer det helt säkert rättadt. De herrar hwilka såsom Sekreterare hafwa den lyckan wara Eders Exsellens följagtige äro inga Wattubi utan arbetande bi och förtjena såsom sådane Eders Exsellenses godhet och beskydd till hvilket jag på det högsta rekommenderar dem.

2.

Stockholm d. 14 December 1809.

Högvälborne Herr Grefve!

Uti våra olyckeliga tider är det svårt att få penningar af Staten. Allt hvad Riksens Ständer bestå för Diplomatiska värket är 90,000 R:dr och jag vill hoppas det blifver Hamburger Banko. Skulle nu den franska och Ryska Ambassaden vara ett helt år så återstod ingenting. Mann tror således att mann gripit sig ann, då mann för Eders Exsellens utvärkat hvad som å hosfogade paper finnes uptecknadt. Eders Exsellens igenkjänner väl stylen. Konungens hälsa bättrar sig dageligen menn återställandet går longsamt.

Vi äro nu dageligen hotade med General van Suchtelens ankomst. Han skall hafva gått ombord på en sump uti Åbo menn det har varit motväder och till och med svår storm hvilket förmodeligen uppehållit dess resa.

Herr Tarrach är ankommen för att komplimentera och lärer förmodeligen stadna quar här såsom Minister.

Ifrån Danska Håfvet kommer Gref von Dernatt svåger och svärfar åt Grefve Bernstorff.

Att för detta Konung och Drottning och Prinz lyckeligen anländt till Carlskrona lärer väl någon annan skrifvit. Om Prinzessorne veta vi ännu endast att de i början af resan kjört kull, menn att ingen olycka händt.

En Bonde från Svartsjö län vid namn Erik Anderssson hade undgått att underskrifva afsägelse Akten. Jag lät upkalla honom förelade honom Akten och bad honom skrifva om han icke ville blifva utesluten utur ståndet. Han puttrade och prutade, menn skref. Nu vill han icke skrifva under Valakten. Om det behöfves skall samma nyttiga Ceremonie åter företagas.

Med fullkomligaste högaktning har jag den äran vara

Eders Exsellenses

ödmjuke tjenare

Lars von Engeström.

3.

Stockholm d. 2 Jan. 1810.

Högvälborne Herr Grefve

Då jag skrifver andra dagen på nya året bör jag säga den sanningen att jag önskar Eders Exsellens allt möijeligit godt menn längre blifver icke min nyårs önskan för att icke blifva tröttsam.

Nya året började med en lycka ty vi sluppo undan en olycka. Löwenhjelm var ute ett ögnableck och en svindel öfverföll Konungen som ville taga upp ett på golfvet liggande paper. Han föll och stötte sig vid ögat så nära att ett undervärk frälste honom. I går och i dag hafva vi ändteligen vinter och följagteligen frisk luft. Desse tvänne dagar befinner sig ock Konungen mycket bättre. Fortfar denna väderlek så går hoppas jag hälsans återvinnande mycket fortare.

Hans Maijt gifver helt och hållit sitt samtycke till Eders Exsellenses önskan att få en viss Komission. Konungen lärer Sjelf innan korrt svara, menn emedlertid har jag fått befallning försäkra Eders Exsellens att då tillfället yppar sig blifver Komissionen honom updragen. Därefter täckes han inrätta sig.

Gref Fabian Fersen är rest med podager och Grefve Brahe utan, bägge för att emottaga KronPrinzen. Den 18

inträffar han väl uti Drottningholm och den 20 uti Stockholm, efterlängtad af Allmänheten, menn i synnerhet af Konungen.

Eders Exsellenses Son blifver en af dagarne Löitnant vid Gardet till häst och förmodeligen min Son äfven, menn Essen är den första och Engeström den sista af de föreslagne. Adlerkreutz som nu lärer vara uti Paris är emellan. Min son var blott 2 dagar Offiser då han tvang mig att låta sig gå uti fält. Han höll sig väl och sedan han kom helskinnad hem är jag glad åt saken.

Gref DelaGardie som så kraftigt bidrog igenom sitt smicker till för detta Konungens orimmeliga system, fiäskar nu med Ruuth vinglare och pack och är blifven en tafla emot hvilken charader och satirer uti vers och prosa dageligen kastas. Monga äro rätt quicka. Han löper sjelf ikring med dem, menn en som skall vara af Grefve Bunge är [af] den natur att han icke vågar visa den. Alla exemplar af dagligt allehanda för den dagen blefvo gjenast sållde.

Med utmärktaste högagtning har jag den äran att vara

Eders Exsellenses

ödmjuke tjenare

Lars von Engeström.

4.

Stockholm d. 13 Mars 1810.

Högvälborne Herr Grefve

I dag för ett år sedan blef fäderneslandet frälst och Gudilof under förflutna året hafva vi kommit högre opp änn någon då vågat förmoda. Vill försynen så sörja för oss de påföljande åren så kann Sverige ännu en gång blifva lyckeligit.

Om Kronprinzen talas nu icke, och detta talar efter min öfvertygelse för honom. Han fiäskar icke. Han vill icke hvad uti Sverige kallas, gjöra sig till. Han studerar landet och vill till våren gjöra en resa till Skåne. I förgårs afton kom elden lös på söder där det alltid skall brinna. Inga hästar kommo up från stallet Kronprinsen kastade sig på en

Dragonhäst, den han likväl sedermera utbytte emot Martinaus och sedan allt var släckt geck han hem till fots. Ingen vakt var med honom.

Utaf det enskyldta bref Liljedahl medförde lärer Eders Exsellens redan sett att mann här aldeles icke önskar en Ambassadör. En Envoyé Extraordinaire få vi väl betala. Det kostar på vår svaga Cassa, menn det är en nödvändighet. Det ideal Eders Exsellens upställer af en Svensk Minister uti Paris liknar icke den som velat blifva målad. Jag är aldeles af Eders Exsellenses tanka, menn nu är ingen annan att tillgå änn den som qvarstadnar. Evig skada är det att han med så stora talanger förenar så liten karaktär och så stor egenkjärlek hvilken senare gjör honom både indiskret och böijd att svärta allt hvad som på minsta sätt kann skymma. Talanger när de äro ensamme kunna gjöra stor ögonblecks nytta menn i längden är det karaktär som gjör ärenderne. Af största vigt blifver det att vi få hit en hederlig Fransk Minister som äger sin Herres förtroende. Jag hoppas Eders Exsellens fullgjort min önskan och utvärkat ett sådant utnämnande utaf Hertigen af Cadore. Här väntar mann nu hvart ögonbleck Kurirens återkomst med stor otålighet.

Om jag icke förr skrifvit så härrörer det däraf att jag förmodat Eders Exsellenses afresa straxt efter ratificationernes utväxling och att jag tror dem uti Hamburg först vid dettas ankomst kunna veta hvart Eders Exsellenses bref böra ställas.

Nog önskade jag af Eders Exsellens få veta hurudant Lagerbjelkes förhållande var efter inhändigandet af den skrapa Kuriren medförde och den hans indiskretion aftvungit mig. Han lärer väl då behandlat mig såsom han behandlar Tibell.

Inehållet af hans bref till sin far och till Grefvinnan Rålamb står nu värkeligen uti Engelska avisorne.

Konungen har befallt mig låta Eders Exsellens veta att H:s Mayt ämnar utnämna Gubben Delisle till Komendör af Wasa. Han påminner sig honom med nöije såsom en glad och angenäm mann.

Med fullkomligaste högagtning har jag den äran vara

Eders Exsellenses ödmjuke tjenare

Lars von Engeström.

5.

Stockholm d. 21 Junii 1813.

Högvälborne Herr Grefve!

Jag tackar för Eders Exsellenses angenäma bref af d. 15 hvilket jag först i går emottog.

Visserligen har Baron Adlersparre skickat mig en stor packa af rapporter hvilka alla omtalade lättheten att få Norige. Jag har låtit öfversätta dem alla och skickat dem till Kronprinzen. Rapportörerna visade någon håg att få betalning eller åtminstone ärsättning. Ifrån Wennersborg Gjöteborg och Carlstad äro tidningarne helt annorlunda. Hvilken har nu rätt?

Scandinaven har gjort mycket ondt både uti Norige där den blifvit bränd och uti Engeland där den är med förbannelse införd uti de fläste dagblad.

Stockholm är nu tyst såsom en småstad. Mörner och polisen hafva ingenting att gjöra. Däremot sysslosätta utlänningar mig. Herr Langell vid Ryska Beskickningen har i går skuffat, slagit och utöst groft ovett emot en Tullbetjent. Tre Engelsmänn och 2 betjenter hafva slagit en gjästgifvare uti Falun. Herr Thorntorns trätor med hans pigor hör jag numera intet af. Det är en hvila.

Alla Grefve Rosens säkra underrättelser voro osanna. Vapnhvilan som synes förmånlig för fransoserne var en stor och oväntad tidning. Nu kommer allt däruppå ann att förekomma ilaka följder däraf. Kronprinzen har föreslagit Keysaren af Ryssland och Kgen af Preussen en sammankomst uti Berlin. Våra senaste tidningar från Stralsund voro af den 11:te. Den nye Ryske Ministren Baron Strogonoff ankom hit i går.

Med största &c.

Lars von Engeström.

6.

Haga d. 12 Julii 1813.

Högvälborne Herr Grefve!

Jag ärhåller just nu i ögnablecket Eders Exsellenses angenäma skrifvelse af den 8:de och skyndar mig att svara. Kongl. Höghets titulen tillkommer helt och hållit Prinz Christian först såsom Dansk KonungaSon och sedan såsom närmaste arfvinge till Kronan. Danskarnes arfPrinz är hos dem detsamma som KronPrinz hos oss.

Jag har lagt under Konungens ögon Prinz Christians bref och Eders Exsellenses svar. Han var ganska nöijd med det senare, men runkade på hufvudet, vid de ställen uti det förra som talar om Dannemarks ärlighet.

De sednaste brefven från KronPrinzen voro af den 30 Junii från Wismar. Ifrån Stralsund voro tidningar af d. 2:dre. Då väntades KronPrinzen samma afton till Gripswald. Således kunna vi väl hafva tidningar med morgondagsposten af den 5:te därest motvind icke hindrat. Menn då ingen Kurir ankommit, lärer ännu vid den tiden ingenting varit afgjordt om sammankomsten. Jag förmodar likväl att den kommer att äga rum ty Keysaren af Ryssland och Kgen af Preussen behöfva att vara väl med KronPrinzen.

Bertier lärer icke vara död, utan allt hvad om en förnäm främmande utspriddes uti Dresden härröra af Durocs kropsbalsamering. För öfrigit finnas alla våra nyheter uti Svenska avisorne.

Edman har skrifvit mig till att mann uti Götheborg har underrättelse om en uti Norige lagd sequester icke allenast å svenskt gods utan ock å Svenskar ty mann kann ju kalla quarhållande sequester.

Med största högagtning är jag

Eders Exsellenses

ödmjuke tjenare

Lars von Engeström.

7.

Högvälborne Herr Grefve!

Nu skyndar allt. Eders Exsellenses Son expedieras i öfvermorgon bittida med allt som Brinkman skall låta förfärdiga. Ingenting skall felas utom Civile Adjutanten. Vill Eders Exsellens en uti svensk form stöpt Kammarkarl, så begjär han Branting. Vill han åter någon som icke inskränker sig inom så trånga gränzor som tänker och är driftig, så begjär han Schultz. Folk utan fördomar behöfvas som kunna jämka med våra nya Bröder. Det kann svårligen väntas af den som trälat Svenska Kammarverket igenom. Baron Carpelans NB Landshöfdingens yttrande är märkvärdigt. Keyserinnan af Ryssland måtte ju vara en Christen Människja och rätta sig efter Kongl. Mayts Storskiftes förordning.

Med fullkomligaste högagtning har jag den äran vara

Eders Exsellenses

ödmjuke tjenare

d. 13 Febr. [1814] hasteligen Lars von Engeström.

Bref af Landshöfdingen Hans Järta till Exc. H. H. v. Essen.

Eders Excellence!

Genom Herr Landshöfdingen von Echstedt har Eders Excellence fått åtskilliga underrättelser ifrån mig. Jag har vidtagit detta communicationssätt för at, då jag ej hinner skrifva en mängd bref och mina medhjelpare äro med de vanliga Embetsgöromålen fullt sysselsatte, kunna bringa de nyheter jag har at meddela, både til Eders Excellence och til den i Wermland commenderande Herr Brigade Chefen.

Enskilt tror jag mig böra lämna Eders Excellence den uplysning om Prins Christians afsigter, som jag genom flera sammanlagda underrättelser kunnat vinna. Han har förmodeligen redan en längre tid förehaft planen at bringa Norrige under sin styrelse, men icke nog dermed: han torde äfven hafva smickrat sig sjelf eller sit anhang med den orimliga tankan, at *han* skulle kunna, genom Engelskt biträde, förena

med Norrige Sverige, hvars KronPrins man föreställt som en blott ärelysten krigare, hvilken icke vore älskad af Svenska Nationen och af de allierade endast nyttjad såsom et verktyg. I Norrige sättes den *Nordiske Prins af gamla Oldenburgska Stammen* i opposition mot den *Franske*. — Det har synbarligen förundrat de hitkomne Norrmän at finna vår KronPrins så allmänt berömd icke blott för sina militairiska egenskaper, utan äfven för sina moraliska och administrativa.

En af de mest betydande och ansedde Män i Norrige är StiftsAmtmannen i Christiania Tygessen. Om hans nuvarande tänkesätt har jag ej kunnat få någon kunnskap; men af allt hvad jag hört finner jag at de, hurudana de må vara, säkerligen äro af betydlig verkan på Nationens. — Under Landdagen hade han afstyrt Prinsens försök at då låta proclamera sig til Norriges Regent.

Det updrag som Prinsen velat gifva den Nordanfjälls commenderande Generalen Grefve Schmettow torde hafva varit at proponera Kongl. Maj:t at förklara Prins Christian för sin Efterträdare. Ehuru högst orimligt et sådant försök synes vara, är det icke omöjligt at det kunnat födas i Prinsens exalterade hjerna. Grefve Schmettow hade gjort sig färdig at resa, betingat rum i Röraas och förmodligen ärnat taga vägen häröfver. Denne Generals äfvensom StiftsAmtmannens i Trondhiem Grefve Trampes personliga tänkesätt lära ej vara prononcerade. Biskopen i Trondhiem Bugge, en ung man af snille och kunnskaper men äfven af en orolig och tämligen dålig caractère, skall, efter at nyligen hafva ombytt tänkesätt, nu vara Prinsens ifrigaste anhängare Nordanfjälls.

De hitkomne Norrmän äro ännu qvar, och synas vara nöjde med det sätt på hvilket de här blifvit emottagne. De äro beskedlige Män, som ej veta mycket och ej deltaga i de allmänna affairerna. Emedlertid har jag dag ifrån dag framlockat af dem särskilda underrättelser, hvarmed jag kunnat justera och utvidga andra, som jag inifrån Norrige erhållit.

Hvad jag nu haft äran meddela Eders Excellence, anhåller jag måtte få vara inneslutet innom Eders Excellences enskilta kunnskap. Jag är rädd at compromettera mina berättare.

Någon liten spannmålshjelp har jag trott mig böra lämna

de Norrska Innevånare på gränsen och vid Röraas, som nu, missnöjde öfver Prinsens uptåg, dö af hunger. Jag gör til vilkor derför, at, vid Grefve Trampes hedersord, denna Spannemål ej skall användas til militairs underhåll, endast utdelas åt de nödlidande på gränsen och på Röraas, samt för dem kunngöras at de hafva för sin räddning at tacka Svenska Regeringen. Vill Grefve Trampe ej gifva en sådan försäkran, qvarstadnar Spannemålen i Särna, eller återföres derifrån. Hela det qvantum jag sålunda lofvat de hitkomne utskickade är 400 Tunnor, hvaraf 200 T:r af Kronans förråd och 200 T:r som jag, til förekommande af någon vidsträcktare smyghandel, låter dem af enskilda sig tilbyta mot Norrska varor. Et så litet qvantum kan ej göra någon skadlig effect; men välgerningen måste sprida kärlek för Svenska Styrelsen.

Med vördnad

Eders Excellences

ödmjukaste Tjenare

Fahlun den 24 Febr. 1814. Hans Järta.

Bref af Gr. Gustaf Löwenhielm till Friherrinnan Staël v. Holstein.

1.

Madame la Baronne!

C'est au bout de 6 jours que je me suis trouvé ici *), tout étonné d'y être et ne sachant presque pas moi-même comment j'ai fait pour aller si vite par les horribles chemins et le tems affreux que j'ai eu. Je suis réellement honteux de la vélocité de mes courses et si cela se pouvoit je prierois mes amis de m'en garder le secret. Il y a de par le monde une foule d'excellentes personnes qui prennent la torpeur pour l'aplomb — la gravité Physique pour la dignité — et Vous sentez Madame la Baronne qu'il est impossible qu'aux yeux

*) troligen i Petersburg. Brefvet är utan datum, men skrifvet 1813 i Februari.

de ces gens là, la prestesse de mes allures ne me fassent perdre toute espèce d'importance.

Mais voilà que je Vous ai beaucoup trop parlé de moi — Madame — et je sais bien pourquoi je suis tombé cette fois dans *l'Egographie* — c'est que j'ai une mauvaise nouvelle à Vous donner et qu'il m'en coute d'aborder un sujet qui Vous affligera. Notre pauvre Amiral Bentinck a pris il y a 15 jours un refroidissement — cela a tourné en pleurésie — l'inflammation dans les poulmons est survenue — et a terminé sa carrière il y a 3 jours. Dès les premiers jours il s'est senti frappé à mort, et je pense qu'il aura mis ordre à ses affaires autant que cela est possible, loin de chez soi. Son pauvre enfant est retiré dans l'hôtel de la mission Angloise. Je l'ai vu — il a beaucoup pleuré les premiers jours, mais sent on à cet âge toute l'étendue d'une perte pareille? On regrette généralement ici notre pauvre Amiral — on le connoissait dejà et cela n'étoit pas difficile — une assez mauvaise tête qui le rendoit capable de beaucoup de legeretés — une ame ardente et noble dont les impulsions étoient toujours belles et genereuses — voilà Bentinck tel qu'il étoit et tel qu'on le connoissoit au bout de deux jours, et si ces gens là ne sont pas toujours heureux — si quelquefois ils font un peu enrager leurs amis — au moins faut il convenir que c'est une bien bonne espèce d'êtres, et qu'il n'y en aura jamais trop dans le monde.

Après Vous avoir affligé de cette triste nouvelle je vais Vous en donner une bonne, et je sais bien bon gré à Winzingerode de m'en avoir fourni le sujet. Il a fait une marche scavante et très hardie sur le corps de Regnier, composé, comme Vous savez, de Saxons — il l'a trouvé à Kalisch — lui a pris le General Nostitz, 3 Colonels, 30 et 99 officiers, 7 pièces de canon, 2000 prisonniers et la ville de Kalisch. Leon Narischkin qui en a apporté la nouvelle à l'Empereur a été fait Colonel. Il écrit à sa mere qu'on considère le Vice-Roi d'Italie comme enveloppé.

Je pars dans l'instant pour me rendre auprès de l'Empereur et completter les 10,000 werstes qu'il étoit dans ma destinée de faire cet hiver.

Acceptez avec bonté l'hommage du vif et respectueux attachement avec lequel je suis

Madame la Baronne

Votre très humble et très obéissant serviteur

G. Löwenhielm.

P. S. Serez Vous assez bonne pour me rappeller au souvenir de M:elle Albertine en Vous chargeant de lui transmettre mes hommages — et pour dire mille amitiés de ma part à M:r de Rocca et M:r Schlegel. J'espère que M:r de Rocca usera plus souvent de ma loge que lors de mon autre voyage — Je voudrais bien que ce ne fût qu'un à un que Vous leur parlerez de moi, car comme cela je serois nommé 3 fois dans Votre sallon au lieu d'une et je voudrois l'être à toutes les heures — J'espère que Vous serez aussi contente de Hope que de ses compatriotes en general: quant à moi je l'aime beaucoup — il a de l'esprit et il a plus de 22 ans.

2.

Steinau en Silésie 15 Avril 1813.

Madame la Baronne!

C'est lorsqu'involontairement je Vous prive un de M:rs Vos fils que je Vous expédie l'autre. Cela est tellement joli que pour tout au monde je voudrois que le mérite m'appartint.

Le Baron Auguste Vous apporte de bonnes nouvelles. On n'en connoit plus d'autres ici. Nous nageons dans les prospérités.

Les dernières affaires ne sont pas très rémnarquables par le nombre des combattans, mais elles ont des détails précieux. Comment trouvez Vous cette cohorte qui fut? Les Officiers prisonniers disent haut et unanimement qu'ils ne sont pas très peinés de l'accident. — "B.[onaparte] verra qu'il faut enrayer", disent ils, "si on attaque la France, on

retrouvera les François, mais ils sont las de se faire égorger pour une cause qui n'est pas la leur". — Et cette Cavalerie Maltôtière? — tous ces petits Turcarets de l'Elbe que Boney a fait monter à cheval, en attendant les Numides de Pautin et de Corbeil — cet escadron de Publicains que jamais on n'a pu décider à croiser le sabre? — tout cela est extrèmement plaisant.

Les Prussiens y vont comme des enragés au moins, et ce n'est pas une petite affaire que 130,000 têtes montées de cet air là.

Et puis nous avons l'affaire de Czenstochow, et celle de Magdeburg, et une armée qui crève de santé et qui augmente à vue d'oeil, et qui dans 15 jours sera plus forte qu'au commencement de la guerre, et qui se conduit comme une pension de demoiselles, et que les habitans du pays aiment tendrement, et qui à son tour est folle de son Empereur, qui de son côté raffolle du Prince Royal, car nous avons cela de bon ici que la prospérité ne nous endurcit pas — plus nous prenons, et plus nous battons — plus nous aimons nos amis.

Je n'essaye pas de rendre exactement ce que le Prince est ici, car on me suspecteroit de flatterie ou d'entrainement, et le fait est pourtant que je voudrois exagérer que je ne le pourrois presque pas. Monarques et peuples, Generaux et soldats tout en Allemagne invoque le Prince Royal, tout l'appelle — Il y a deux jours que le Prince Kutusoff me dit devant 200 personnes qu'il ne desire rien au monde comme de servir sous les ordres du Prince Royal, et Vous n'ignorez pas, Madame la Baronne, que depuis feu le Duc d'Abbema il n'y a en personne comme le Prince Kutusoff pour énoncer avec énergie des vérités dangereuses.

L'Empereur est reçu partout comme une Divinité bienfaisante. Rien n'est plus touchant que notre marche. Cela ressemble en même tems à une marche triomphale et à une procession purificatoire.

Aurez Vous la bonté, Madame la Baronne, de Vous charger de remercier M:r Schlegel de tout le plaisir que m'a fait son livre. Il fait ici une très grande sensation. Nesselrode, Arnstett, Pozzo et tous les matadors l'ont dévoré. L'expression est malheureusement trop exacte: ils l'ont si bien dévoré

qu'on ne le retrouve plus: au risque de facher M:r Schlegel j'aurois pris sur moi d'en faire tirer 2000 exemplaires à Dresde. La disparution de l'ouvrage coupe mes perplexités mais j'invite fortement M:r Schlegel à lui donner une très grande publicité et cela le plus promptement possible. Il faut en envoyer à mon frère, ici et partout.

L'Europe va être libre, Madame la Baronne, mais son bonheur me coute cher: je ne Vous verrai pas avant Votre départ pour l'Angleterre; il ne m'en reste presque plus d'espérance. Le fer, le feu, et les gélées n'avoient pu me rendre moins Fürstendiener — mon zèle avoit résisté à tout et le chagrin de ne pas pouvoir retourner à Stockholm avant le 15 de Mai m'abat tout à fait. Une fois entourées des perfections Angloises, personne chez Vous ne saura seulement si j'ai existé. Je vais cependant faire des choses incroyables pour obtenir de tems en tems un article dans le Times ou le Star. C'est un moyen de faire prononcer mon nom à l'hôtel. Vous croyez que je plaisante, Madame la Baronne, — pas du tout — je Vous parle gaiment de mon chagrin àfin de Vous ennuyer un peu moins, mais c'est bien sérieusement que je Vous proteste que je n'avois pas encore fait à mon devoir un sacrifice aussi pénible que celui-ci et que jamais je n'en aurai de semblable à lui faire.

L'Empereur me charge de Vous dire, Madame la Baronne, qu'il n'a pas fallu moins que les grandes et nombreuses affaires dont il est accablé, pour l'avoir empêché jusqu'ici de Vous répondre — il est loin d'avoir renoncé à avoir ce plaisir.

J'espère que ma dernière de S:t Petersbourg vous est parvenue en son tems.

Aurez Vous la bonté de permettre que Mademoiselle Staël trouve ici l'hommage de mon respect et de mon admiration.

Je compte trop sur le souvenir et l'amitié de M:r de Rocca pour ne pas espérer qu'il me rende la même justice.

J'attends M:r Albert avec une impatience d'enfant. Songez, Madame la Baronne, que je Vous voyois tous les jours et que depuis deux mois je ne sais rien mais absolument rien de Vous ni des Votres. Essen ne compte pas — il

Vous voit si peu et Vous entend rarement — parlez moi d'Albert — il Vous voit souvent et Vous entend toujours.

C'est avec l'attachement le plus vif et le plus respectueux que j'ai l'honneur d'être

Madame la Baronne

Votre très humble et très obéissant serviteur

Gustave de Löwenhielm.

Bref af C. G. af Leopold till Biskop Olof Bjurbäck. *)

Högvördigste Herr Doctor och Biskop. Ledamot af Kongl. Nordstjerne Orden!

Herr Bisk. får detta bref ifrån en gammal blind man, som Herr Bisk. på ett temmeligen oädelt sätt förolämpat och som dock icke skrifver för att hämna sig. Han skulle i det fallet välja annat medel dertill än detta enskilta bref.

Bland mängden af skräp och några bättre saker hvarmed våra tryckprässar begåfva oss, har jag helt nyligen funnit och låtit läsa för mig ett nytt försök till öfversättning af Tragedien Hamlet, beledsagad såsom företal af ett så kalladt Betänkande öfver Shakespear, hvilka begge arbeten man tillägger Herr Bisk. Det exemplar som blifvit läst för mig är en gåfva af Herr Bisk. och bär påskrift deraf.

Publiken, Herr Biskop, kunde förundra sig, att på en tid då en förvillande Philosophie utbreder sin förbistring och sjelfva hufvudpunkterna af vår Symboliska Troslära begynna sättas i fråga, en man af Herr Bisk. år och embete, præfererar att sysselsätta sig med Theaterns angelägenheter och tyckes välja att sluta sin andeliga bana med öfversättningen af ett Skådespel. Men jag lemnar derhän hvad andra må dömma derom, och skall ej heller för min del uppehålla mig hvarken vid Herr Bisk. sällsamma öfversättning eller dess så kallade Betänkande, som kunde lämpligare hafva fått hvarje

*) Concept, utan datum, men sannolikt skrifvet 1820, samma år som Bjurbäcks *"Betänkande om Shakspeare jemte åter en Öfversättning af Hamlet"* utkom. Utg.

annat namn. Jag inskränker mig till hvad deraf angår mig och skyndar dertill.

Då jag i någon af mina Skrifter yttrat att Shakespear vore Litteraturens Skogsmenniska, mente jag dermed intet skogsdjur, ingen Ourang-Outang, med ett ord ingen skymf, utan tvärtom heder och rättvisa. Jag trodde mig finna hos denna Skald en högre grad af Natursnillets kraft och lifligt, men tillika en större saknad af cultur och omdömesbildning än hos någon annan modern Författare. Det var denna förening af råhet och förträfflighet som jag ville uttrycka och trodde mig i detta omdöme instämma med flera af Shakespears berömda landsmän. Pope säger om honom, att *han skrifvit bäst och sämst af alla Scribenter.* Dr. Johnsons kritik ser jag att Herr Bisk. tillräckligt känner. Herr Bisk. yttrar sjelf, att *många af Shakespears scener icke kunna utan vämjelse uthärdas af ett uplyst Publicum* och att han har nästan *alla de fel som kunna finnas hos en Författare.* Jag frågar nu: hvad har jag sagt annat eller mera? Likväl tillåter icke Herr Bisk. mig att äfven hafva ett omdöme om Shakespear, om också enligt med Herr Bisk. eget, utan affärdar mig med det korta och höfliga beskedet, att *Skogsmenniskor dock äro djur af ädlare art än Hof-Apor.* Herr Biskop! jag har fordom vistats i Hof, utan att derföre hafva varit Hofman eller ännu mindre Hof-Apa. En Hof-Apa har icke skrifvit *Ideerne till en Philosophie om Gud och Odödlighet,* som torde löna mödan att en Biskop läser dem. [Hvad jag gjort i Vitterheten, mina meningar i Litteratur och Philosophie må antagas till hvilket värde man behagar finna eller sakna deri, åtminstone förtjente jag ej derigenom tio års anfall och fridlöshet] *) Jag har kunnat anse med köld och tystnad några excentriska unga mäns missledda utbrott, emedan den ungdomliga förvillelsen innebär i sig sjelf både sin ursägt och sin rättelse. Men kunde jag förmoda, att en ålderstigen Lärare, andelig man och Chef för ett Stifts Presterskap skulle träda i deras fotspår och med en grofhet ända till skällsord kasta sig öfver en gammal man, hvars sorgeliga öde svårligen kan vara obekant och som åtminstone

*) De clauderade orden äro i conceptet öfverstrukna. Utg.

bordt vänta sig af Hr Bisk. den aktning som tillhör olyckan, om han ock för öfrigt i litterärt och borgerligt afseende haft inga rättigheter att åberopa sig.

Om af den läsande ungdom som står under Herr Bisk. inseende, någon eller några kunde nog förgäta sedligheten för att på ett otidigt sätt anfalla fredliga vandrare och med nedriga skymford förolämpa dem, med hvad anlete ville väl Herr Bisk. upträda att förehålla dem deras oanständighet, då de med bok i hand och uppslagen sida kunde visa, att sjelfva deras åldrige Biskop föregått dem med efterdöme deraf.

Men Herr Bisk. stannar icke dervid. En Engelsk Konungs grymma lag emot hvad på hans språk kallas *Blasphemy* måste anföras, för nöjet att få tillägga de vänliga orden "*att en bland våra mest framstående författare skulle dervid funnit sig illa med sitt "gunås"*". Utan att tillegna mig benämningen af en framstående författare, som jag ej hört mera brukas än den af en framstående Biskop, en framstående Borgmästare m. m., måste jag tillstå mig vara den brottslige som här anklagas. Talesättet *gudnås* har tvifvelsutan någonstädes undfallit mig, likasom slägtorden *gud vet*, *gud låte* m. fl. höras hos oss dagligen utan att någon deri misstänker den ringaste Gudsförtörnelse. Så brutalt gudlig var ej heller hvarken Englands Jacob eller sjelfva den helige Ludvic i Frankrike (första stiftaren af detta slags lagar), att de för ett sådant ord skulle låtit någons tunga afskäras eller annat bödelsvåld öfvergå honom. Emedlertid tyckes Herr Bisk. med ett slags välbehag föreställa sig en sådan lags tillämpning på mig. Ty, utan nöjet af denna föreställning, hvad gemenskap, värdes säga mig det, fanns väl emellan mitt gunås och Shakespears Theaterpjeser och de Engelska lagarne? Men nu frågar jag icke huru en vitter Biskop kan hysa emot någon ett så välvilligt tänkesätt, utan huru han kan hafva den uprigtigheten att göra det allmänt bekant. Eller skulle Herr Bisk. derigenom blott hafva velat visa, att Herr Bisk. midt ibland sina Theater-förlustelser, dock icke förgätit Religionens angelägenheter?

Jag skall ej fortfara. Hvad i allt öfrigt angår Herr Bisk. vittra Arbete, lemnar jag åt andra att dömma derom. Mig

synes blott som meningen om Shakespears förtjenster och fel vore genom flere store Scribenters omdömen till den grad stadgad att Herr Bisk. föga bordt hoppas tillägga något deri eller förändra något deraf genom ett Betänkande, som uprigtigt sagdt, föga röjer egenskapen af sin benämning. Deremot synes det som ett Arbete hvari Shakespears Theaterskapelser förliknas vid den Allsmägtiges och planen af hans Skådespel vid planen af Guds regering öfver verlden; hvari man talar om *Sacramenten i Satans kyrka*, och hvari det heter, att "Shakespears komiska karakterer utgöra vapenbilder för den till fots gående menskligheten" m. m. deremot synes det, säger jag, som en sådan Skrift bordt i afseende på utgifningen väcka något besinnande hos sin Författare. Men man vill ej förlora hvad man gjort sig mödan att grubbla ihop och vill läsas tryckt om också blott af sig sjelf. Man hoppas visa att man har omdöme och röjer ofta blott saknaden deraf; vill berömmas för kraftig skrifart och utmärker sig blott genom ett löjligt frasmakeri; vill förödmjuka andra och änskönt taflan af deras brister må vara tillräckligt stor och synbar, har man dock hvarken ögon eller hand att träffa den, utan förråder blott sin egen hätskhet och oförmåga. Tro mig Herr Bisk. man må vara född med talang eller icke, gifves dock en ålder då man gör väl att afhålla sig ifrån den vittra banan. Striderne som där förefalla tillhöra icke ålderdomen. Vill hon äras måste hon veta andra medel därtill. Rättsinnigheten, det mogna Besinnandet, framför allt den lugna Värdigheten, se där hennes beröm, i synnerhet hos den andelige Läraren. Ju mera han af år och kall afskiljes från verldslarmet, ju närmare han befinner sig intill skiljegränsen mellan begge lifven, ju mera borde han i hela sitt väsen uttrycka sinnesarten af det högre som hans Lära bådar oss och bära på sitt eget anlete liksom återskenet deraf. Det är löjligt, det är ömkligt, jag nödgas säga det, att se en åldrig Prelat, sjelf stadd vid utgången af lifvet, anfalla och knuffa i sjelfva porten deraf en annan gammal man, som under hela lefnaden alldrig befunnit sig i hans väg. Glömskan af dessa sanningar, Herr Bisk. torde kanske böra synas något hufvudsakligare, än uteslutandet af Clarence's dröm i Tragedien Richard III, hvari han ser stycken af throner på hafsbottnen

och dödskallar med juveler i ögonhålen. Likväl om någon gjort sig skyldig till en sådan förgätenhet, skall jag icke efter Herr Bisk. exempel påkalla mot honom hvarje mensklig varelse, eller påstå att *han måste hafva hjerna af ett mygg, vara kall som en groda och utan högre erfarenhet af lifvet än en daggmask;* emedan detta vederstyggliga ordgyckel skulle böra med näpsande varning utstrykas ur den lägsta nybegynnares schol-chria. Jag åtnöjer mig i det stället att med anständigt allvar påminna om den värdighet som anstår både vissa år och en viss synbarare plats i samhället. Om Herr Bisk. värdes deri finna ändamålet för detta bref och på den grunden ursägta det skrymtlösa innehållet deraf, behåller jag derigenom alltid en öfrig anledning, att med högaktning vara och nämna mig

Högvördigste Herr Doctorns och Biskopens
ödmjuke Tjenare.

P. S. Jag får nu veta att Herr Bisk. verkeligen icke slutat sin vittra bana med öfversättningen af Hamlet, utan kort därefter utgifvit en ny skrift rörande *Treenigheten och Försoningen.* Man måste erkänna att ämnen af detta sistnämnda slag på ett närmare sätt synas tillhöra Hr Bisk. än alla Theaterfrågor. I förmodan att Hr Bisk. nya arbete uppfyller både hvad tidens behof fordrar och hvad man bör vänta af Hr Bisk. kända insigter, skall jag vara glad att afhöra läsningen deraf.

Bref af P. D. A. Atterbom till Leopold.

Solla, vid Linköping, d. 6 Julii 1826.

Välborne Herr Stats-Secreterare och Commendör!

Bifogade lilla bok innehåller ett Tal, hållet af Undertecknad, i anledning af H. K. H. Arfprinsens födelse. Författaren var frånvarande när det trycktes, och har, i den aflägsna landsort der han nu vistas, först nyligen fått mottaga de åt honom sjelf bestämda exemplaren. Han vågar an-

hålla, att öfversändandet af denna obetydliga skrift måtte anses för hvad det är: ett ringa tecken af en utmärkt vördnad, som önskade kunna frambära någon fullkomligare gärd af sitt tänkesätt. All *framåt* skridande ästhetisk bildning, i samma mån som den utvidgar sin synkrets och *redligt vill* närma sig till sitt mål, utvecklar också mer och mer den sinnesstämning, för hvilken *hvarenda* form af Snille, Vishet, Skönhet är helig och beundransvärd. Huru skulle jag *kunna* annat än högakta den Man, som var en af Gustavianska Tidehvarfvets yppersta prydnader, och som numera är den ende bland oss qvarlefvande repräsentanten af detta den Svenska Vitterhetens lifligaste och gladaste tidehvarf? Det är en sinnebild af denna känsla, som dristar nalkas. Måhända skall beskaffenheten af de *grundsatser*, som Talaren yttrat, urskulda min djerfhet inför en Domare, så upphöjd öfver våra dagars tidnings-oväsende och hela dess lumpna charlataneri. Om dessa grundsatser, möjligtvis, åtminstone till någon del, befinnas hafva sagt ett och annat ord i *sinom tid:* så torde intrycket af Författarens goda uppsåt ej helt och hållet utplånas af sjelfva framställningens många brister. Föröfrigt fruktar jag icke, att något minne af fordna litterära förhållanden skall vakna och väpna sig mot närmandet af den känsla, som jag med oinskränkt förtroende tolkat. Det *verkliga* Snillet är alltid *liberalt*, i detta ords rika, djupa, ehuru nu för tiden allmänt missförstådda mening. Det är blott Medelmåttan, som, sjelf tillskuren efter en viss en gång gifven läst, vill att samma läst skall utgöra alla varelsers urform. Det är blott *hon,* som aldrig kan lära sig, att glömma — och förlåta.

Med innerligaste vördnad tecknar mig
Välborne Herr Stats-Secreterarens och Commendörens
ödmjukaste tjenare
P. D. A. Atterbom.

Leopolds svar (i concept).

Till Adj. Atterbom.

Stockholm d. 25 Julii 1826.

Högädle Herr Adjunkt!

Herr Adjunktens bref af den 6 Julii erhöll jag först ifrån Postkontoret den 22; hvilket kunde med dess intyg styrkas. Derifrån senheten af mitt svar. Det skulle förtryta mig om Herr Adjunkten kunnat tänka sig orsaker dertill, som aldrig verkat och aldrig kunnat verka på mig. Emedlertid får jag nu tacka för skänken af det Upsaliska Högtids-Talet, som jag skall läsa med allt nöje, hoppas jag, och förvisso med all uppmärksamhet.

När Herr Adjunkten i sin första ungdom uppträdde att gifva nya Lagar åt Vitterheten, och i synnerhet att straffa min ofullkomlighet, var jag redan en man betydligen till åren, som bedömt mig sjelf för allvarligt, och sett för ofta små vittra äfventyr af detta slag, tillika med deras utgång, för att särdeles oroas af detta nya. Dessutom lefde jag då ännu i kretsen af Litteraturens yppersta och värdigaste män hos oss, utan att märka någon ringaste minskning i deras aktning och tillgifvenhet. Jag är nu gammal, sjuk, blind och betraktar sakerna sådana som de måste synas från grafbrädden. Herr Adjunkten kan deraf dömma huru jag, i begge fallen, ansett och anser hvad som tilldragit sig, och för huru ringa tillfogadt men Herr Adjunkten har att hos mig urskulda sig.

Visserligen trodde jag icke att någon närmare relation, personlig eller skriftlig, skulle oss emellan komma att äga rum. Ett bref från Herr Adjunkten efter sexton års ofred surprenerade mig derföre. Men då jag ej kan underlåta att rätt väl inse hela meningen af detta bref och af hvilken känsla det varit förestafvadt, skulle jag vara orättvis, om jag ej satte ett billigt värde derpå och ej funne detta steg af Herr Adjunkten så vackert och hedrande, som det verkligen är. Var alltså försäkrad om alla motsvarande tänkesätt å min sida, så långt de ej skulle innebära afsägelsen af mina skiljaktiga grundsatser i Philosophi och Litteratur, eller af deras fria yttrande, när och hvarest icke personlig ensidighet, utan

sak och sanning dertill uppkalla. Jag får således bedja Herr Adjunkten att, hvarhelst någonting sådant kunde möjligtvis förekomma, vare sig i mina redan tryckta eller ännu otryckta skrifter, icke anse det såsom en motsägelse till ofvannämnda tänkesätt eller ett förnekande deraf.

— — Hanc veniam petimusque damusque vicissim.

Hvad som vid förhållandet oss emellan verkligen bedröfvat mig, har varit att i min unga, ifriga antagonist finna en nära anhörig af en bland mina fordom värdigaste och förtroligaste vänner: en man, hvars rena och upplysta förstånd, ädla karakter och älskvärda umgänge aldrig skola utplånas ur min åminnelse. Naturligare hade jag derföre funnit, och önskvärdare hade det i sanning för mitt hjerta varit att få i vänskaplig famn innesluta och, jag vågar säga, med faderlig ömhet emottaga Systersonen af denna förträffliga, denna evigt saknade Vän. Att det ej berott af mig, vet Herr Adjunkten fullkomligt väl. Jag kan det nu ändtligen och skall med nöje omfatta tillfället, ifall det erbjudes mig, att muntligen förnya försäkringen om den högaktning och uppriktiga tillgifvenhet, hvarmed jag har äran att vara

Högädle Herr Adjunktens

ödmjukaste tjenare

L.

Atterboms svar på föregående.

Marmorbruket, på Kolmården, i Norrköpings granskap, d. 23 Aug. 1826.

Välborne Herr Stats-Secreterare och Commendör!

Anländ hit, för någon tid sedan, från åtskilliga större och mindre sommarresor, möttes jag här af Herr Stats-Secreterarens bref. Jag fruktade aldrig ett ögonblick, att *mitt* föregående skulle ur *orätt* synpunkt bedömmas af Den, som var dess föremål. Det kunde således visst icke falla mig in att fästa någon misstänkande uppmärksamhet vid svarets dröjsmål; äfven om jag hade afsändt min skrifvelse med *an-*

språk på svar. Men så långt var jag ifrån att hysa ett dylikt anspråk, att jag — så vidt jag nu, efter flera veckors förlopp, kan påminna mig — icke öfver mitt bref utsatte någon ordentlig adress eller namnet af det PostContoir, genom hvilket man corresponderar i min dåvarande vistelseort. Jag visste ganska väl, att Herr Stats-Secreterarens helsa blifvit af ett bedröfligt öde försatt i en belägenhet, under hvilken all fordran på *skriftliga* svar vore lika obillig, som besvärande. Så mycket angenämare blef jag öfverraskad att icke dess mindre erhålla ett sådant och att deruti så öppet finna uttryckt det tänkesätt, hvarpå jag räknat. Jag anser för en kär skyldighet, att för dess innehåll förklara min erkänsla. Utförligare, såsom jag hoppas, får jag göra det muntligen, då jag i nästa månad, under min återresa till Upsala, tillbringar några dagar i Stockholm. Jag skall då, tvifvelsutan, icke försumma att begagna det tillfälle, som Herr Stats-Secreterarens förekommande godhet upplåtit för min önskan: nämligen tillfället, att vid en personlig uppvaktning utveckla, hvad jag i mitt första bref endast otillräckligt antydt.

Mellertid får jag, ehuru på ingalunda fiendtligt sätt, *protestera* mot Herr Stats-Secreterarens förmodan, att jag någonsin ämnat *"gifva nya lagar åt Vitterheten"* och att jag vid mitt första uppträdande i Sveriges Litteratur, *"i synnerhet"* sysselsatt mig med kritiker öfver Herr Stats-Secreterarens Skrifter. Hvad den *förra* omständigheten vidkommer, så trodde jag alltid, att de åsigter, som jag — ehuru visserligen på ett ganska omoget sätt — framställde, innehölle *ganska gamla* sanningar. Om sjelfva det *väsendteliga* af dessa åsigter tror jag så ännu, och skall bemöda mig att rena dem från de dimmor, i hvilka de till en del, ömsom genom eget missförstånd, ömsom genom andras, blifvit inhöljda under det inflytande, som de på en mängd senare tilldragelser inom svenska litteraturen råkat utöfva. Måhända torde det, under detta bemödande, lyckas mig att låta mina grundsatser framträda i en mindre otydlig och mindre ensidig dager, än den, som af vissa Dagblads-hjeltar blifvit så gräsligen utmålad. Mången af dessa satser torde då ock kunna lättare, än nu, tillvinna sig Herr Stats-Secreterarens bifall; och hvad de öfriga beträffar, i anseende till hvilka jag möj-

ligtvis icke blir lika lycklig, tröstar jag mig med det af Herr Stats-Secreteraren så ädelmodigt citerade:

Hanc veniam petimusque damusque vicissim.

Ty visserligen kan jag icke dölja sannolikheten deraf, att jag äfven hädanefter kommer att framställa *"grundsatser i Philosophie och Litteratur"* som afvika från Herr Stats-Secreterarens. Vid 36 års ålder har man vanligen, i hufvudpunkterna af sin Speculation och Ästhetik, stadgat för lifstiden sin öfvertygelse; huru sann eller falsk den för öfrigt i sig sjelf må vara. Hvad likväl, såsom jag hoppas, icke vidare skall med något *sken* af rättvisa mig påbördas, är stylen af *lagstiftare* eller tonen af *Parti-Chef:* beskyllningar, till hvilka, troligtvis, den ungdomliga häftigheten af mitt fordna skrifsätt gifvit anledning; men hvilka åtminstone alltsedan min återkomst från Tyskland och Italien blifvit fortsatta utan ringaste skäl och billighet. Det har i Sverige blifvit en modesak, att vurma om *secter* och såkallade *skolor,* och rikspöbeltidningen Argus har drifvit detta vurmeri till sin höjd, af lätt begripliga orsaker. Jag vet mig likväl allsicke vara *anhängare* af någon enda sekt; ännu mindre har jag *stiftat* eller *velat* stifta någon sådan: *"Nihil pejus odi, quam juratos et factiosos";* och skulle jag nånsin uraktlåtit *detta* slags hat, så har jag tillfyllest fått påminnelser om dess nödvändighet i närvarande tidsmoment, der, mellan Ultraismens vederstygglighet — *"vultus instantis tyranni"* — och Liberalismens ej mindre fanatiska öfverdrift — *"civium ardor prava jubentium"*, — icke ens den allrasmalaste terrain lemnas ledig åt den välmenta, men betänksamma och lågröstade Sanningen. — Hvad angår det i Herr Stats-Secreterarens ärade skrifvelse fällda utlåtandet öfver mitt *kritiska* förhållande till Dess Skrifter: så får jag härmedelst nämna, att *ingen* af de polemiska recensioner, som *särskilt* befattat sig med dessa skrifters granskning, äger *mig* till auctor; hvilket vore mig lätt att med all möjlig diplomatisk urkundlighet, ja med juridisk bevisning ådagalägga. Yttranden af *mig* öfver nämnda skrifter förekomma blott strödda, här och der, i uppsatser öfver *andra* författare och andra ämnen; mestadels i artiklar, som infördes i Svenska Litteratur-Tidningen. Dessa i förbigående fällda omdömen, ömsom tadlande, ömsom beun-

drande *) — enligt måttet af mina insigter — äro vanligtvis lika sparsamma på ord, som de äro få till antalet. Huru vida de kunna försvaras eller icke, är en fråga, som *här* icke vore passande att upptaga; den bittra och passionerade *ton*, som utmärker ett och annat ibland dem, har jag för många år sedan sjelf ogillat. — Dessa *historiska* upplysningar öfver mitt *verkliga* förhållande så till Svenska Litteraturen i allmänhet, som till Herr Stats-Secreterarens Skrifter i synnerhet, har jag trott mig förpligtad att lemna. Omöjligen kan Herr Stats-Secreteraren med missnöje anse, att jag öfver en sak, som rör mig så nära, sökt yttra mig så bestämdt och tillika så fullständigt, som gränsorna af ett *bref* rimligtvis kunna tillåta.

Med obeskriflig känsla läste jag de rader, som utgöra sista afdelningen af Herr Stats-Secreterarens svar: erinringen om min Slägting och Välgörare *Kernell*, som alltifrån sin ungdom var innesluten i Herr Stats-Secreterarens vänskap, och som ofta under samtal med mig, förtäljde om denna lycka, med all den varma hågkomst, som hon förtjente. Han bortgick till en bättre verld vid mitt sjuttonde års ålder: således i den tidpunkt af min lefnad, då jag, som alltid af honom var omfattad med en *faders* kärlek, hade *mest* haft af nöden hans fortsatta ledning. Sannolikt hade då min vittra banas första period både börjats och fortfarit under mera fredliga auspicier. Försynen ville det icke. Jag är förtjust att nu, i förhållandet mellan *oss*, se Herr Stats-Secreteraren framkalla skuggan af denne Oförgätlige, som visserligen, i de himmelska boningarne, är i ännu högre mått den Fridens Genius, hvilken han redan var på jorden. Herr Stats-Secreteraren yttrar sig ha ägt och — hvad mera är — *ännu* äga den önskan, att *"i vänskaplig famn innesluta och med faderlig ömhet mottaga hans Systerson."* Jag vet ganska väl, att det är endast denne älskvärde Andes minne, som jag har att tacka för en så dyrbar försäkran; en försäkran, hvars ord med den djupaste rörelse inpräglat sig i mitt hjerta. Det steg jag ta-

*) Så är t. ex. i en kritisk uppsats öfver *Euphrosynes Dikter*, införd i Svensk Litteratur-Tidning, mitt utlåtande om Herr Stats-Secreterarens sublima Ode öfver *Försynen* ett bevis på mitt sätt att anse *häcklandet* af deras författares arbeten för *min* hufvudsakliga bestämmelse.

git, har föröfrigt icke heller tagits utan *hans* inflytelse. Redan för flera år tillbaka hade jag velat göra det: men jag var då krank, mjältsjuk, i månget afseende olycklig, och dessutom temligen allmänt betraktad såsom en bannlyst och förlorad äfventyrare; man hade *då* kunnat se deruti blott ett steg af *feghet* eller *lycksökeri*. Hvad jag *derföre* icke vågade *då*, har ja tyckt mig böra våga *nu*, då åtminstone ingen af dem, som i *någon* mån personligen känna mig, kan missförstå detta stegs rätta mening; nu, då helsan och glädjen blifvit mig återskänkta, då jag njuter lifvet dubbelt vid en älskad Makas sida, då mitt oberoende äfven i borgerligt hänseende är tryggadt, och jag af den såkallade *allmänhetens* domstol är betydligt mindre *fördömd* än fordomdags. Endast illviljan och kortsyntheten skulle nu kunna tro mig om att uppoffra min frihet, mina principer, min sjelfständiga yttrande-rätt, dermed att jag betygar en snillrik och odödlig Författare min högaktning. Jag förnyar således här dess uttryck, och det med den fägnande utsigt, att innan kort få göra det muntligen. Herr Stats-Secreteraren skall i mig finna en man af medelmåttiga egenskaper, och detta kan icke vara oväntadt; men tillika en man af lätt tillgänglig, okonstlad hjertlighet — och detta torde vara mindre förmodadt. Sedan gryningen af min ungdom kastad in i midten mellan hvarandra bekämpande *läror* och *läro-mästare*, van att vara mål för oförsonligt hat och oförgänglig vänskap, ämnar jag göra allt, hvad det inskränkta måttet af mina krafter tillåter, att förtjena den sednare och att *icke* förtjena det förra. Efterverlden må sedan, om den vill, bekräfta de decreter, genom hvilka *Allmänna Journalen* inrymt mig en plats vid *Bjuggs* och *Bagers* sida, samt *Argus* förkunnat, att jag ingenting skrifver som icke från Tyska författare blifvit stulet. I alla fall förblifver jag, med både hufvud och hjerta, — sådana jag äger dem, — i oskrymtad vördnad

Välborne Herr Stats-Secreterarens och Commendörens
ödmjukaste tjenare
Atterbom.

Kungl. biblioteket, Stockholm
50001 000 820 630